MISIR'DA ŞAHLANIŞ

ALİ AHMED BÂKESİR

ROMAN

MISIR'DA ŞAHLANIŞ
Ali Ahmed BÂKESİR

MISIR'DA ŞAHLANIŞ

Ali Ahmed Bâkesir

Çeviren
Muharrem TAN

MISIR'DA ŞAHLANIŞ

Editör
Hasan Hayri DEMİREL

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Bekir YILDIZ

ISBN
978-9944-125-03-1

Yayın Numarası
200

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 252 20 96
Mart 2007

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Kaynak Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 522 09 99 Faks: (0216) 328 35 89
www.kaynakyayinlari.com.tr

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla
"De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz,
eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, bozulmasından
korktuğunuz ticaretiniz ve hoşnut kaldığınız evleriniz
sizin için Allah'tan, Resulü'nden ve Allah yolunda
savaşmaktan daha sevimliyse Allah emrini açık edinceye
kadar durup bekleyin. Allah günahkâr toplumu
hidayete erdirmez." (Kur'an-ı Kerim)

Bu roman, İslam tarihinin hadise ve ibretleri bakımından zengin dönemlerinden birine ait harikulade bir sayfayı gözler önüne sermektedir. Okuyucu romanla birlikte hükümranlık sahası Sind Nehri'nden Nil Nehri'ne kadar uzanan coğrafyada yaşayan Müslüman toplumu daha yakından tanıyacaktır. Romanın konu aldığı dönemde bu toplum gerek doğudan gelen Moğol saldırıları, gerekse batıdan gelen Haçlı saldırılarının kılıç sesleri arasında uzun uykusundan uyanmakta, din ve dünyası adına sahip olduğu en kıymetli mirası müdafaa etmek üzere savaşa girişmektedir.

Yüce Allah bu büyük cihat faaliyetinde liderlik sancağını Mısır'ın tutmasını takdir eder. Dönemin Mısır'ı, İslam'ın mirasını, şanlı tarihinin en büyük iki savaşıyla muhafaza eder: Haçlılara karşı Farskor Savaşı ve Moğollara karşı Ayn Calut Savaşı.

Bu savaşların unutulmaz kahramanı ise dürüstlük, adalet, cesaret, kararlılık, sabır, vefa, siyasî dirayet, idarî kabiliyet, din ve devlet hizmetindeki ihlas bakımından örnek yönetici, başarılı idareci ve kâmil insan numunesi Sultan Muzaffer Kutuz'dur.

Roman, Nil'in iki yakasında yaşayan bu sakin milletin sahip olduğu potansiyeli harekete geçirecek ve bundan istifade edecek kimseler çıktığında ne büyük işler başarabileceğini gösteren canlı bir şahitliktir.

Celaleddin Şah bir gece Gazne'deki sarayında yeğeni ve aynı zamanda kız kardeşinin kocası olan Memdud'la satranç oynarken şöyle demişti: "Allah babamı affetsin. Şu vahşi Moğol boylarıyla sürtüşmeye girmese ne kadar iyi olurmuş. Çin'in dağlarıyla ovalarında dolaşıp dururlar, aramızda Çin gibi güçlü bir set bulunurmuş."

Memdud kafasını kaldırıp bakınca Celaleddin'in satranç sergisini dürmek istediğini anladı. Sultanı tasdik ederek konuştu:

– Haklısınız efendim. Amcam Muhammed Harzemşah, buyurduğunuz gibi Moğol boylarını kışkırtmakla hatalı bir karar verdi. Fakat onu fazla da kınamamamız gerektiğini düşünüyorum. Çünkü rahmetli, mülkü bakımından devrinin en büyük sultanı, en kuvvetlisiydi. Ordusunu ve devasa süvari birliklerini hedefsiz bırakmamak için yayılma siyasetini devam ettirmeliydi. O da bunun, İslamiyet'le henüz tanışmamış topraklarda olmasını istedi. Böylelikle devletin sınırlarını genişleterek dünyasına, uzak diyarlarda İslamiyet'in yayılmasını sağlayarak dinine hizmet etmiş olacaktı.

Celaleddin, Memdud'un söylediklerinden çok etkilenmiş ve derin bir hüzne kapılmıştı:

– Peki Memdud amcanın eline ne geçti? Memleketin büyük bölümünü kaybetmekten, İslam topraklarını bu müşrik Moğol tufanında boğmaktan başka. Korkarım babam Rabbinin huzurunda bütün bunlardan mesûl olacaktır.

– Bence İslam topraklarını müdafaa uğrunda canını feda etmiş olması ona yeter. O, Moğollarla savaşa, onlarla pervasız bir şekilde çarpışmaya devam etti. Ta ki bahtı söndü de ıssız bir adada tek başına perişan bir hâlde vefat etti.

– Keşke canını vermesiyle iş bitseydi. Ayrılığı bize ağır gelen büyük bir sultanın ölümüne ağlar, kaybı bizi üzen değerli bir babayı Allah'ın katında bilirdik. Fakat yaşadığı musibetin onlarca uzantısı olmuştur ve Müslümanların kanları oluk gibi akmadıkça, memleketleri cayır cayır yanmadıkça duracağını da sanmıyorum. Bu Moğollar yıkım ve talanın elçileri, bozulmanın habercileridir. Girdikleri her yeri yıkacak, yaş kuru demeden altüst edeceklerdir. Ele geçirdikleri bütün milletlerin erkeklerini katlediyor, çocuklarını boğazlıyorlar. Hamile kadınların karınlarını deşiyor, kadınlarının namuslarını kirletiyorlar…

Celaleddin Şah gözyaşlarını daha fazla tutamadı. Hıçkırıklar yüzünden konuşmaya devam edemedi. Memdud, Celaleddin Şah'ın hatırından geçenleri anlamıştı. O da ağlamaya başladı. İkisi de hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Basit bir hadise için ağlamıyorlardı. Muhammed Harzemşah'ın annesi ve kız kardeşleri dâhil olmak üzere ailelerinden birçok genç kız ve hanımın başına gelenleri hatırlamışlardı. Harzemşah, askerinin dağılması ve yenilginin kaçınılmaz olması karşısında onları Rey şehrinden Gazne'deki Celaleddin Şah'ın yanına göndermişti. Benzeri görülmemiş hazinesi ve taşınabilir servetini de onlarla beraber göndermişti. Moğollar bu istihbaratı alınca kadınları takip etmiş ve onları yakalamışlardı. Kadın ve çocuklar, Muhammed Şah'ın servetiyle birlikte Semerkant'ta bulunan Cengiz Han'a gönderildi.

Celaleddin, gözyaşlarını silerek konuşmaya devam etti:

– Ah Memdud! Şu dünyada ne ağır felaket yaşadık. Böyle ulu bir izzetin ve ulaşılmazlığın ardından Harzemşah'ın annesi ve kız kardeşleri Moğol Hanı'na cariye olarak sunulacaktı ha! Hayatta hiçbir facia bunun kadar ağır olamaz. Türkan Hatun

böyle köle olduktan sonra hayatın nasıl bir tadı olabilir? O zalimin onlara neler ettiğini bir bilebilseydim! Allahım! O barbarların arasında nasıl yaşayabilir? Babam onları keşke kendi eliyle öldürse, yahut toprağa gömse, ya da kuyuya atsaydı! Böylesi o barbarların eline esir düşerek zillet ve aşağılanmanın her türüyle karşılaşmalarından daha hayırlı olurdu. Başlarına geleni öğrenince Muhammed Şah'ın ıssız adada kederinden öldüğünden eminim.

– Allah onların yanında efendimiz! O lutfederse de onları senin ve yanındakilerin kılıçlarıyla kurtarır.

– Heyhat Memdud! Bütün Horasan onlara boyun eğdikten sonra mı? Rey'e girdiler, Hemedan'ı ele geçirdiler. Şimdi de Zencân ve Kazvin'e yönelmişler. Bu durumda mı onları kılıçlarımızla mağlup etmeyi ve topraklarımızdan atmayı düşünüyorsun? Babamın Buhara'da yirmi bin, Semerkant'ta elli bin ve bunların katlarca fazlası da yanında süvarisi vardı. Bütün o süvari güçleri, işine yaramadı. Hâlbuki onun kadar cesur ve şedit, etkileyici ve tavizsiz lider de pek yoktur. Onun durumu buyken benim ne yapabileceğimi sanıyorsun? Hem Moğollar ülkemizde iyice güçlendiler ve iktidarlarını da pekiştirdiler.

– Sen Harzemşah'ın oğlu, ülkedeki halefi ve devletinin varisisin. Düşmanı yenmekten ve topraklarından sürüp atmaktan ümitsiz olmak gibi bir tavır sana asla yakışmaz!

Babanla Moğollar arasındaki savaş, tarihe geçecek nitelikte bir savaştı. Bazen o onları, bazen onlar babanı yendiler. Bu savaşlar silsilesi, Allah'ın ilminde gizli bir hikmete binaen kaza vuku buluncaya kadar sürdü ve Muhammed Şah ıssız bir adada şehit olarak öldü. Fakat onun ölümüyle, uğrunda çarpıştığı dava ölmedi. O sende yaşamaktadır. Yüce Allah'ın İslam'ı ve Müslümanları seninle muzaffer kılmayacağını, düşmanların sonunu seninle getirmeyeceğini kim bilebilir?

– Müslümanların halifesi, Bağdat, Mısır ve Şam'a hükmeden sultan ve emirleri Moğol zulmü sebebiyle başımıza gelenleri iyi biliyorlar. Babam kendilerinden defalarca yardım istemesine rağmen yardımına koşmadılar, çığlığına kulak tıkadılar. Bırak da tattığımız acıyı onlar da tatsın! Moğol istilasını babamın beni tayin ettiği bölgenin halkından uzak tutmam, Moğolları oralara sokmamam bana yeter.

– Mısır ve Şam bölgelerindeki Müslüman sultan ve emirler, İslam toprakları için en az Moğollar kadar tehlikeli olan Haçlı saldırılarını defetmekle meşguller. Haçlılar vahşet ve barbarlık bakımından Moğollarından aşağı kalmadıkları gibi dinî tutuculuklarıyla onlardan bir gömlek de üsttedirler. Onlar İslam âleminin serhat boylarını değil, merkezini işgal ediyorlar!

– Bu anlattıkların Selaheddin Eyyubi ve veziri Nureddin zamanında yaşanmıştı. Allah her ikisine de merhamet buyursun. Ondan sonra başa gelen Mısır ve Şam sultanları birbirleriyle savaş etmekle, birbirlerinin kuyularını kazmakla meşguller. Aralarındaki düşmanlık o dereceye varmış ki, Müslüman hasmına karşı Haçlılardan yardım dahi isteyebiliyorlar! Yemin ederim ki eğer Moğollar kapımızda olmasa, o hain sultanların üstlerine yürüyüp kellelerini uçurur, topraklarını ele geçirirdim. Böylelikle kendilerinden yardım istediği hâlde en ufak yardım göremeyen babamın da intikamını almış olurdum.

– Bırakınız onların hesabını Allah görsün! Çünkü hepimiz İslam'ın serhatlarından birini bekliyoruz. Umulur ki Allah, İslam coğrafyasının batısındaki Selaheddin ve Nureddin gibi doğusunda da şehit babanla seni numune timsali kılar. Haydi, askeri toplayalım da Moğollar yetişmeden yola koyulalım.

– Aynen sana söylediğim gibi yapacağım. Ülkemin sınırlarını öyle tahkim edecek, öyle sağlam koruyacağım ki buraları terk edip batıya, yani elleri kolları bağlı oturan Müslüman sultanların topraklarına yönelecekler.

– Unutma ki ülkenin merkezini işgal ettikleri takdirde onu Moğollara karşı koruyamazsın. Yapman gereken onları yüzlerce fersah ötede tutup oralarda savaşman. Allah nasip eder de Moğolları mağlup edersen, gayene ulaşmış olursun. Eğer sen mağlup olursan, o vakit yurdunu bir istinatgâh gibi kullanır, orada hazırlık yaparsın. Hem şunu da aklının bir kenarına yaz: Cengiz Han doğunun yani Harzemşah topraklarının işini tamamen bitirmeden Irak ve Şam'a yönelmeyecektir.

Celaleddin kafasını hafifçe öne eğdi. Eliyle alnını ovmaya başladı. Sanki zihninde kendi görüşüyle yeğeninin görüşü arasında denge kurmaya çalışıyordu. Neden sonra başını kaldırarak şöyle dedi: "Allah bizi senin sıhhatli görüşlerinden mahrum etmesin ey Memdud! Koyduğun delillerle beni yine ikna ettin. Evet, arz ettiğin görüş en doğrusu. Tavsiyen doğrultusunda hareket edeceğim. Bu işi ayağa kaldırıncaya kadar sağ kolum olman bana yeter!"

– Efendimiz! Size parmağınızdaki yüzükten daha itaatkâr olacağım ve uğrunuzda ölünceye kadar savaşacağım.

– Moğollarla savaşmama noktasında bana mazeret bırakmadın ey Memdud! Allah babama rahmet etsin! Bana hiç de gıpta edilecek bir ülke bırakmadı. Sırtıma çok ağır bir yük vurdu.

– O'nun yolunda ihlas ile savaştığın müddetçe Allah'ın yardım ve tevfiki seninle olacaktır. O, yüreğini ferahlatacak, belini büken ağırlığı kaldıracaktır. Moğolları hezimete uğratarak hem kendi katında, hem de Müslümanlar nezdinde şanını yükseltecektir!

Celaleddin tebessüm etti. Sevinçten yüzünde bir ferahlama olmuştu. Şöyle dedi: "Allah seni de hayırla muştulasın ey Memdud! Rabbimiz şöyle buyurmaz mı: "Muhakkak zorlukla beraber kolaylık vardır. İşini bitirdiğinde Rabbin için divan dur ve yalnız Rabbine yönel!"

Sonra ellerini göğe doğru kaldırarak şöyle dua etti:

"Allahım! Sana yöneliyorum. Beni istediğin ve razı olduğun şeye muvaffak kıl!"

Bu arada gece yarısı olmuştu. Memdud, kendi köşküne çekilerek Celaleddin Şah'ın biraz istirahat etmesine izin vermesi gerektiğini hissetti. Satranç taşlarını, mücevherlerle bezeli altın sandığa koyduktan sonra onu da fildişi kakmalı abanoz sandığa dikkatle yerleştirdi. Sonra yerinden kalktı, Celaleddin Şah'ın başına bir öpücük kondurarak izin istedi. Celaleddin, her zamanki gibi onu salon kapısına kadar yolcu etmek için ayağa kalktı. Fakat bu defa onu, köşküne açılan bahçe kapısına kadar yolcu etmek istedi. Memdud ve ailesi, Sultan'ın sarayına bitişik bu köşkte yaşarlardı.

Memdud Celaleddin Şah'ı bundan vazgeçirmek istedi:

– Yeter amca oğlu. Yarın yapacakların için kuvvet toplaman, bunun için de uyuman gerek!

Celaleddin cevap verdi:

– Bırak da seninle biraz dolaşıp bahçenin temiz havasını ciğerlerime çekeyim ey Memdud. Ay ışığının aydınlattığı şu güzelliği doya doya seyredeyim. Belki de bu sarayda seyrettiğim son mehtap bu olur.

Memdud Celaleddin'in elinden tuttu. Mermer basamaklardan birlikte inerken şöyle dedi:

– Allah saraylarınızı daima sizinle mamur kılsın efendimiz!

Koridorun sonuna vardıklarında muhafızların nöbet beklediklerini gördüler. Celaleddin Şah, onlara yerlerinde kalmalarını işaret etti. Memdud ile birlikte bahçeye indi. Yumuşak sarı kum döşenmiş küçük patikalarla ayrılan ağaç ve asmaların arasında yürümeye başladılar.

Celaleddin, kız kardeşi Cihan Hatun'u hatırladı. Birkaç gündür görmediği için kocasına durumunu sordu. O da cevap verdi:

– Allah'ın lütfu ve sizlerin inayetiyle iyiler efendim. Ziyaretinize gelemeyişi, hamileliğinin iyice ağırlaşmasından.

– Anlıyorum. Cenab-ı Hak ona da eşim Ayşe Hatun'a da yardım etsin. Her ikisi de dokuzuncu aylarındalar. Kardeşime selam söyle. Allah izin verirse yarın ziyaretinize geleceğim.

– Sizi ağırlamaktan mutluluk duyarız efendimiz.

– Bak! Senin köşkün kapısına geldik!

– Sizi burada tek başınıza bırakamam efendim. Bana eşlik ettiğiniz gibi ben de sarayınıza kadar size refakat edeceğim.

Celaleddin teşekkür ederek buna gerek olmadığını söylediyse de Memdud, sarayın muhafızların beklediği iç kapısına kadar eşlik etmekte ısrar etti. Oraya geldiklerinde Celaleddin gülümseyerek konuştu:

– Şimdi yolcu etme sırası bende mi Memdud?

Memdud güldü:

– O zaman gecemiz bahçede gidip gelmekle geçer. Orada kendisine veda ederek köşküne döndü.

Celaleddin o geceden sonra Moğollarla savaşmak için alışageldiği her türlü rahatlık ve lüksü terk etti. Yaklaşık bir ay boyunca ordunun hazırlığıyla meşgul oldu. Gerekli silah ve mühimmat hazırlığını yapıp ülkesindeki kalan kalelerin tahkimini tamamladı. Sınır boyunca yeni kaleler inşa etti. Memdud sağ kolu mevkiinde kendisine yardım ediyordu. Arzu ettiği noktaya gelince sefer gününü belirledi.

Celaleddin, devrin bütün sultan ve kralları gibi astrolojiye vurgundu. Büyük bir işe girişeceği zaman müneccimleri toplayıp kendileriyle istişarede bulunurdu. Moğollarla savaşa gideceği zaman da hususi müneccimini çağırttı. Geldiğinde muhtemel gelişmelere bakmasını söyledi. Müneccim şöyle dedi:

– Efendimiz! Sen Moğolları yeneceksin, onlar da seni yenecekler. Bu arada hanende ileride çok büyük bir devletin sultanı olacak bir çocuk doğacak. İşte o çocuk Moğolları çok ağır bir hezimete uğratacak!

Celaleddin'in canı sıkılmıştı:

– Ne diyorsun sen? Onlar beni ben onları yeneceğim, böyle sürüp gidecek ha!

Müneccim çok mühim bir şey söyleyecekmiş gibi sustu. Ardından konuştu:

– Hayır efendimiz! Önce sen onları yeneceksin, sonra onlar sizi yenecekler.

Prens Memdud da orada bulunuyordu. Celaleddin Şah'ın yüreğine korku düştüğünü fark etti. Sultanın Moğollarla savaşma azminden caymasını önlemek için şöyle dedi:

– Gaybı ancak Allah bilir be adam! Biz seni sultanı korkutasın diye değil yüreklendiresin diye getirttik. Zaten sultan senin kehanetlerinden korkacak biri değildir.

Müneccim, "Bu benim suçum değil ki, elimdeki kitap böyle söylüyor." der gibi bir hâl sergileyerek sustu. Ardından konuştu:

– Ben sultanımızın kuluyum. İsterse gerçeği söylerim, isterse müjdelerim.

Celaleddin hemen atıldı:

– Bana sadece gerçeği söyle. Yalnızca gerçeği duymak istiyorum. Şimdi söyle bakayım bahsettiğin çocuk ne zaman doğacak?

Müneccim elindeki kitaba baktı. Hesaplar yaptıktan sonra konuştu:

– Bu hafta içinde doğacak!

Celaleddin Şah hemen Memdud'a baktı. Müneccimin söylediğine şaşırdığını göstermek ister gibiydi. Fakat Memdud, Sultan kadar şaşkın değildi. Müneccim, sultanın hanımının hamile olduğunu ve yakında doğuracağını öğrenmiş olmalıydı. Bunu bildikten sonra erkek çocuğu olacağını söylemesinin bir önemi yoktu. Kız doğsa da fark etmezdi. Çünkü bizzat sultanın çocuğu olacağını söylememiş, sadece hanesinde olduğunu söylemişti. Celaleddin gerek Gazne'de, gerekse başka şehirlerde birçok akrabası vardı. Müneccim, Celaleddin'in kız kardeşinin de gebe olduğunu öğrenmiş olabilirdi ve iki kadından birinin erkek doğurması kuvvetli bir ihtimaldi.

Memdud'a göre bu ve benzeri müneccimler, remil bakan ve avuç okuyanların tamamı sahip oldukları zekâ sayesinde kendilerine danışanların hâllerini, niyet ve sırlarını ortaya çıkararak gaybı bildiklerini iddia eden deccallardı. Bunlar kehanet ve tahminlerinde zekâları nispetinde doğruya isabet ederlerdi.

Bu esnada Memdud'un aklına bir şey takıldı. Bir süre düşündükten sonra bunun tehlike ve sakıncasını idrak etti. Aklına takılan şey, kendi eşinin erkek, hanım sultanın kız doğurması ihtimaliydi. Böyle bir durumda Celaleddin Şah bundan rahatsız olabilir, hatta daha da ileri giderek oğlunun canına kastedebilirdi. Çünkü saltanatın kendisinden ona geçeceğini, böylece kendi çocuklarının saltanat dışında kalacağını düşünebilirdi. Memdud, sultanların soylarının devam etmesi ve saltanatlarının payidâr kalması için nasıl mücadele ettiklerini iyi bilirdi. Onlar, bu uğurda kendilerine en yakın insanları hatta hısımlarını dahi ortadan kaldırabilirlerdi. Fakat çok geçmeden Memdud bu tuhaf fikri kafasından attı. Şeytanın üflemelerinden Allah'a sığındı. Zaman, Celaleddin Şah'ın yanında astrolojiyi ve müneccimleri tenkit etme, sultanın onların sözlerine inanıp bel bağlamasını önleme zamanıydı. Bunun için tarih boyunca müneccimlerin yalanlarının kanıtlandığı vakaları örnek vermeye başladı. Bunların en meşhuru Abbasi Halifesi Mutesim Billah zamanında yaşanmıştı. Halife, Roma şehirlerinden Amûriye'nin fethi için sefere çıkmak istemişti. Fakat müneccimbaşı, halifeyi kararlaştırılan gün sefere çıkmaktan sakındırdı. İddiasına göre yükselen yıldız onun lehine değildi. Sefere çıkması hâlinde hezimetin kaçınılmaz olduğunu söyledi. Fakat Halife Mutesim Billah kararından vazgeçmedi. Müneccimbaşının sözlerini yere çalıp sefere çıktı. Roma ordularını açık bir hezimete uğratarak Amûriye'yi fethetti.

Memdud'un anlattıkları, Celaleddin Şah'ın müneccimin söylediklerini önemsemesine ve bunlar üzerinde kafa yormasına mâni olmamıştı. Çoğu zaman müneccimin Moğollara karşı zafer kazanacağına dair müjdesini hatırlayarak sevinir, fakat çok geçmeden Moğolların en sonunda kendisini yeneceklerini hatırlayarak hüzünlenirdi. Doğacak çocuğu hatırlayınca bu musibetin etkisi

biraz olsun hafifler, bunda bir nebze teselli bulurdu. Çünkü saltanatın kendi soyundan devam edeceği ve Moğolların büyük hezimetlerinin kendi oğlunun ellerinde gerçekleşeceği sonucunu çıkarırdı.

Aslını sorarsanız, Prens Memdud şahsı hakkında iyi düşünmemesine ve dediklerinin doğruluğuna inanmamasına rağmen müneccimin kehanetiyle en az Celaleddin Şah kadar ilgilenmekteydi. Çünkü ilk duyduğunda aklına takılan vesveseden bir türlü kurtulamamıştı. O garip fikir gece gündüz beynini kemirmeye devam ediyordu. Onu gizlemekten iyice bunalınca sonunda eşi Cihan Hatun'a açtı. Kendisinin erkek bir çocuk, Ayşe Hatun'un bir kız doğurmasından duyduğu endişeyi ona da açıkladı.

Cihan Hatun, bu korkuyu paylaştı. Çünkü erkek kardeşinin karakterini iyi biliyordu. Fakat yine de bunu kendinde saklayıp kocasına böyle bir ihtimalden korkmamış gibi davrandı. Kardeşi Celaleddin kendisini çok sever, sayardı. Dolayısıyla oğluna kötülük etmesi imkânsızdı.

Kadıncağız o günden sonra Allah'a kendisine bir kız çocuğu, Ayşe Hatun'a da bir erkek çocuğu nasip etmesi için duaya başladı. Fakat Allah Teâlâ duasını kabul etmedi. İki gün geçmedi ki bir erkek çocuk doğurdu. Celaleddin'in hanımı da bir kız doğurdu.

Prens Memdud'un korktuğu olmuştu. Celaleddin Şah'a kız çocuğu olduğu müjdelenince suratı birden değişti. Öfkesini yutmaya çalışan kimseninki gibi kapkara oldu. Saltanatın şu veya bu şekilde kız kardeşinin oğluna intikal edeceğine kesinkes inanıyordu. Bu ise hoşuna gitmiyordu. Erkek çocuğu görmek istedi. Sağlığından emin olmak için kız kardeşinin köşküne gitti. Cihan Hatun'un emzirdiği çocuğu görünce yüzündeki değişikliği gizlemeye muvaffak olamamıştı. Kardeşi, Celaleddin Şah'ın gözlerindeki niyeti o anda okudu.

Cihan Hatun, kardeşinin kalbinden geçenleri biraz olsun hafifletmek amacıyla latife yapmak istedi. Fakat umduğu neticeye ulaşamayınca sustu. Onu ilgi ve şefkat dolu bakışlarla seyretmeye başladı. Kocası Prens Memdud da oradaydı. Hanımının yapamadığını o yapmaya çalıştı:

– Oğlunuz efendimiz, ne kadar da size benziyor. Her şeyiyle size Harzemşahlara çekmiş. Bana hiç mi hiç çekmemiş!

Celaleddin zoraki tebessüm etti. Bebeğin yanağını eliyle okşarken şöyle karşılık verdi:

– İşte bu, Moğolları bu yenecek! Memdud hemen ekledi:

– Elbette dayısının ordusunda ve onun hizmetkârı olarak Allah izin verirse.

– Yok saltanatıma da varis olacak!

– Hâşâ efendimiz. Allah ömrünü uzun kılsın, oğlunuz Prens Bedreddin vârisiniz olacaktır.

– Fakat müneccim Bedreddin'in senden sonra sultan olacağını ve Moğolları yeneceğini söylemedi.

– Müneccim değersiz biridir efendim. Onun tahminlerine ve uydurma sözlerine önem vermeyiniz.

Celaleddin Şah daha fazla konuşmanın faydasız olduğunu anladı. Günahsız bir sabiden şüpheleniyormuş gibi görünmekten dolayı da utanmıştı. Henüz lohusa kız kardeşinin şefkat ve ilgi bekleyen bakışlarındaki sitem Celaleddin üzerinde oklardan daha tesirli bir etki yapmıştı.

Celaleddin, sevgilerinde gayet samimi olan kız kardeşi ve kocası hakkında sergilediği tavırdan dolayı kendini kınarcasına sustu. Neden sonra kız kardeşinin yatağına yaklaştı. Gözlerinde beliren buğuyu belli etmemeye çalışarak kardeşinin parlak beyaz alnına sıcak bir buse kondurdu. Bebeğine karşı aklından geçen kötülük sebebiyle ondan af diler ve ona asla kötülük etmeyeceğine dair

söz verir gibiydi. Cihan Hatun'un cevabı yanaklarına dökülen gözyaşları olmuştu.

Bu sırada Moğolların Merv'e girdiklerine dair haberler gelmeye başladı. Moğollar Nisabur'a yürümüş ve halkını kılıç gücüyle teslim aldıktan sonra şehri ele geçirmişlerdi. Son gelen haberlere göre Moğollar Herat'a doğru ilerliyorlardı. Celaleddin Şah'ın önünde bekleyecek zaman kalmamıştı. Ordusuna sefer emri verdi. Kendisi de altmış bin kişilik bu orduyla yola çıktı. Herat dışında Moğolların öncü kuvvetleriyle karşılaştılar. Moğollar kaleyi on gün muhasara ettikten sonra ele geçirmiş, halkına güvence verdikten sonra Gazne'ye doğru yola çıkmışlardı. Celaleddin Şah Moğol güçleriyle çok şiddetli bir çatışmaya girdi. Onları mağlup ederek içlerinden birçoğunu öldürdü.

Celaleddin, Moğolların yaşadıkları hezimeti haber vermek üzere Herat'a elçiler gönderdi. Bunlar kaleye gizlice sızarak haberi yaydılar. Halk büyük bir sevinç dalgasına kapılmış, Yüce Allah'ın ülkeyi Moğollardan temizlemek için Harzemşah'ı dirilterek gönderdiği haberini birbirlerine anlatıyorlardı. Bu sevinç kısa sürede bir ayaklanmaya dönüştü ve Herat halkı kaledeki Moğol alayına saldırdılar. Fakat Celaleddin Şah'ın elinden kurtulan Moğollar Herat'a döndüklerinde halkın yaptıklarını görerek onlardan çok ağır bir intikam aldılar. Buldukları erkek, kadın ve çocukları katlettiler. Şehri yıkıp talan ettiler. Yanlarında götüremedikleri malları da telef ettiler.

Celaleddin Şah onları takip ederek Herat'tan söküp attı ve kovalamaya devam etti. Telegan sınırlarına kadar çekilmelerini sağladı. Burası Cengiz Han'ın Semerkant'tan sonraki yeni üssüydü. Heyetlerini ve öncü birliklerini buradan gönderiyordu. Celaleddin Şah bu seferde bu kadarıyla yetinmenin doğru olacağını düşündü. Moğollara karşı birkaç mühim zafer kazanılmıştı. Ordusunu dinlendirmek ve kazandıkları zaferin sevincini yaşamak için yeni üsse saldırmayıp dönmeye karar verdi. Daha büyük bir

ordu hazırladıktan sonra Moğollara karşı yeni seferlere çıkabilirdi. Netice itibarıyla ordusunun asıl gücüyle Gazne'ye döndü. Moğolları kovduğu şehir ve kalelere güçlü muhafız birlikleri bıraktı.

Gazne'ye girdiği gün, görülmeye değer bir gündü. Halk harika bir merasim düzenlemişti. Merasimlerin güzelliğini bozan tek şey, Prens Memdud'un ağır yaralı olarak getirilmesiydi. Moğollarla yapılan savaşlarda büyük yararlılıklar gösteren Prens, en tehlikeli yerlere atılarak kahramanlığın canlı bir timsali olmuştu.

Celaleddin Şah, aynı zamanda hısımı olan bu büyük ve cesur savaşçının başına gelenler için çok üzgündü. Tedavisiyle hususi ilgilendi. Devrin en büyük tabiplerini çağırtıp bu uğurda servet harcadı. Prensi iyileştirmeyi başaranlara çok büyük armağanlar vaat etti. Fakat yaralar çok ağırdı. Tabiplerin olağanüstü gayret ve çabaları işe yaramadı. Durum günbegün kötüleşmeye başladı. Celaleddin Şah, Memdud'u ziyaret etmeyi eksik etmiyor, gece gündüz yanına uğruyordu.

Prens Memdud iyice ağırlaşıp ecelinin yaklaştığını hissedince Celaleddin'i çağırttı. Geldiğinde kısık bir sesle karısını ve oğlunu kucaklayarak şöyle dedi:

– Bu senin kız kardeşin Cihan Hatun, bu da oğlun Mahmut'tur. Onlardan ilgi ve şefkatini esirgeme. Beni de hayırla yâd et.

Celaleddin ağlamaya başladı. Kız kardeşi hıçkırıklara boğulmuştu. Memdud o ikisine ve emzikteki bebeğe bakıyordu. Ağladıklarını görünce Celaleddin'e bakarak şöyle dedi:

– Ağlama Celaleddin! Moğollarla savaş! Müneccimlerin sözlerine asla itimat etme!

İyice ağırlaşmıştı. Kelimeişehadet getirirken ruhunu teslim etti.

Prens Memdud henüz otuz yaşına gelmeden Allah yolunda şehit olmuştu. Arkasında iyiliksever eşini ve henüz yaşını tamamlamamış bir bebeği miras bırakmıştı. Şehit Prens, küçük

yavrusunu sadece birkaç gün görebilmişti, Çünkü doğduktan kısa süre sonra Moğollarla savaşmak üzere sefere çıkmıştı. Fani dünyaya ve nimetlerine veda ederken, tek tesellisi Yüce Allah'ın şehitler için hazırladığını umduğu sürekli nimet ve ilahî rıza idi.

Onun ölümü Celaleddin'i gayet olumsuz etkilemişti. Çünkü hükümetinin direklerinden birini, kendisiyle her zaman gurur duyduğu, öğütlerine ve samimiyetine güvendiği bir kardeşini kaybetmişti. Prens Memdud her bakımdan yeterli bir vezir, savaşlarda Celaleddin Şah'ın rahatlıkla itimat edebileceği cesarete sahip bir kahramandı. Celaleddin Şah onun kaybına çok ağladı. Onun iyiliklerini ve beraberinde verdiği başarılı mücadeleyi unutmadı. Hanımını ve oğlunu onun hatırası olarak koruyup gözetti. İkisine de kucak açtı. Şefkat kanatlarını gerdi. Mahmut'u öz oğlu gibi kabul etti. Onu çok sever, şımartır, görmemeye dayanamazdı. Çoğunlukla annesinin ellerinden çekip alır ve bağrına basardı. Çocuk elbisesine işediğinde bu bile ona olan sevgi ve bağlılığı arttırmaktan başka bir işe yaramazdı. Moğollarla savaştan her dönüşünde sorduğu ilk şey 'Mahmut nerede?' olur, bulunduğu yeri öğrenince ona koşup kucağına alır ve öpüp okşardı. Ardından çok sevdiği ve aynı şekilde yokluğuna dayanamadığı kızı Cihad'ı sevip okşardı.

Mahmut ile Cihad işte böyle aynı çatı altında büyüdüler. İki annenin besleyip üstlerine titredikleri tek bir babanın şefkat gösterdiği iki kardeş gibiydiler. Sarayın salon ve koridorlarında birlikte emeklerlerdi. Hizmetkârlar tarafından sabahın erken saatlerinde bahçeye çıkarılır, yeşil otlar üzerinde yürüme alıştırmaları yaparken anneleri sarayın balkonundan gülümseyerek onları izlerdi. İki kadın, geçmişin hüzünlü anıları ve geleceğin meçhulleri arasında gidip gelirlerdi. Çocuklardan biri tökezleyip yere düştüğünde hafifçe güler, yarım kalan sohbetlerine devam ederlerdi. Cihad düştüğünde Mahmut yaklaşıp onun kalkmasına yardım ederdi. Bu sahneyi izleyen anneler birbirlerine bakar, dudaklarındaki

tebessümün yanında gözlerinden sorular okunurdu: Bu iki masum, böyle huzur ve bolluk içinde büyüyüp de birbirleriyle evlenirler mi? Yoksa kaderin cilveleri araya girer de bunu engeller mi?

İki kadın, zamanın fenalığından ve yabancıların zulmünden nasıl emin olabilir, çocuklarının şu an içinde bulundukları bolluk ve izzet dolu hayata bakarak rahat olabilirlerdi? Çünkü Moğolların Harzemşah Devleti'ne nasıl saldırdıklarını, onu nasıl dağıtıp parçaladıklarını, o büyük sultanın kudretinin zirvesindeyken nasıl devrildiği, vadi ve dağları dolduran ordunun kendisini terk etmesiyle ıssız bir adada nasıl yalnız ve perişan bir hâlde öldüğünü yaşayarak görmüşlerdi.

Celaleddin Şah'ın o ana kadar Moğollarla yaptığı her savaşta onları mağlup etmesi ve onların gailesini ülkesinden uzak tutması da kaygılarını azaltmıyordu. Celaleleddin Şah'ın Cengiz Han'a kafa tutarak "Nerede savaşmak istiyorsun?" diye meydan okuması da kadınların endişelerini gidermeye yetmiyordu. Çünkü Sultan, Moğol tehlikesini tamamen ortadan kaldırmış ve bir daha saldırmayacaklarından emin olabilmiş değildi. Muhammed Harzemşah, oğlundan daha kuvvetliydi ve ordusu da çok daha büyüktü. Moğolları birçok büyük çatışmada mağlup da etmişti. Fakat sayısal üstünlükleri, arkası kesilmeyen destekleri ve sel misali akmaları sayesinde Muhammed Şah'ı yenmeyi başarmışlardı. Güçlü ve kudretli babasının yapamadığı bir şeyi Celaleddin'in yapma ümidi bir hayli zayıftı.

Çok uzun bir zaman geçmeden günler kadınların korkularını haklı çıkardı. Cengiz Han Celaleddin Şah'ın kafa tutmasına çok sinirlenmiş ve daha önce gönderdiklerinden çok daha büyük bir ordu göndermiş, "İntikam Ordusu" adını verdiği bu gücün başına oğullarından birini komutan tayin etmişti. İntikam Ordusu Celaleddin'in topraklarına ok gibi girdiler. Kısa sürede Kabil kapılarına dayandılar.

Celaleddin sahip olduğu bütün askeri varlığı toplayarak üstlerine gitti. İki ordu karşılaştıklarında, üç gün üç gece süren çok kanlı bir savaş oldu. Celaleddin savaş esnasında askerlerine şöyle haykırıyordu:

"Ey Müslümanlar! İntikam ordusunu yok edin!"

Bu savaş da Moğolların hezimetiyle sona erdi. Müslümanlar olağanüstü sabır ve direnç göstererek bu zaferi kazanmışlardı. Zaferde en büyük pay, Celaleddin'in komutanlarından Seyfettin Buğrak adında bir şahsa aitti. Moğollara tuzak kuran Seyfettin, kendi askeri birliğiyle savaş meydanına hâkim bir tepenin arkasına gizlenmiş ve savaş esnasında Moğollar farkına varmadan dağdan sel gibi üstlerine akmışlardı. İslam ordusu, savaş düzeni bozulan Moğolların üzerine daha yoğun bir şekilde hücum ederek büyük bir kıyım yapmış ve geçtikleri yerlerden talan ettikleri malları geri almışlardı.

Fakat işte bu noktada şeytan, Celaleddin'in komutanları arasına girerek ganimetlerin taksiminde ayrılığa düşmelerine sebep olmuştu. Seyfettin Buğrak bu duruma öfkelenmiş ve ordunun bel kemiğini oluşturan otuz bin askerini alarak çekilmişti. Celaleddin Şah geri dönmesi için ne kadar ricada bulunduysa da Seyfettin kabul etmemiş ve sinirli bir şekilde çekip gitmişti. İslam ordusunun gücünü önemli ölçüde yitirmesine yol açan bu bölünme Moğollar tarafından haber alındı. Dağılan birliklerini toplayıp Cengiz Han'ın gönderdiği destek güçlerini beklemeye başladılar.

Cengiz Han ordusunun yaşadığı hezimeti duyunca iyice öfkelenmiş ve bütün ordusunu toplayıp başına da kendi geçerek Celaleddin ile savaşmak üzere yola çıkmıştı. Celaleddin bu büyük ordunun önünde daha fazla duramayacağını anlayınca kaçarak Gazne'ye sığınmıştı. Birkaç gün de orada direndikten sonra, saldırganları savma imkânı olmadığını görmüş, kendisi ve ailesinin düşmanın eline esir düşmesinden korkmuştu. Böyle bir

ihtimalin önüne geçmek için eşyasını ve hazinesini toparladığı gibi ailesiyle birlikte Hindistan'a doğru hareket etmişti. Kendi muhafızlarından yedi bin tanesi de onunlaydı. Hayber Geçidi'ni geçtikten sonra Hindistan Ovası'na inmeye başlamışlardı. Ne var ki Cengiz Han'ın öncü birlikleri onlara yetişmeye başlamışlardı. Celaleddin Şah bunlara saldırıp bozguna uğratmayı başardı. Fakat Moğolların arkası geliyordu. Askerleriyle birlikte Sind Nehri'ne doğru çekildi. Nehrin karşı kıyısına geçmek istiyordu. Fakat düşman elini çabuk tutmuş ailesini ve yüklerini taşıması için gerekli tekneleri bulmasına fırsat vermemişti. Bunun üzerine ailesine, Harzem Moğolların eline geçmeden önce kaçıp gelen annesine, kız kardeşi Cihan Hatun'a ve hanımı Ayşe Hatun'a doğru gitti. Onlar kendisini gördüklerinde şöyle yalvarmaya başladılar:

– Moğolların eline düşmeyelim! Ne olur canımızı al da esaret ve zilletten kurtar bizi!

Celaleddin Şah'ın kafasından geçen de buydu. Düşmanın eline esir düşmeleri korkusuyla onları öldürmeye karar vermişti. Adamlarına emir vererek bindikleri teknenin devrilmesini emretti. Nehir onları kısa sürede yuttu. Celaleddin nehrin kıyısında yaşlı gözlerle onları seyrediyor, kanayan kalbiyle cenazelerini teşyi ediyordu!

Düşman, en kıymetli varlıkları için ağlamasına ve onlara reva gördüğü acı sonu düşünmesine dahi fırsat vermeye niyetli değildi. Bunun üzerine adamlarına nehri yüzerek geçmelerini emretti. Önce kendisi atladı. Arkasından diğerleri yüzmeye başladılar. Güneş batmaya yaklaşıyordu. Nehrin suları şafak kızıllığına bürünmüştü. Kıyıdan biraz uzaklaşmışlardı ki düşmanın öncü kuvvetleri yetiştiler. Nehrin kıyısında durup ok ve mızrak atma konumunu alıp var güçleriyle atmaya başladılar. Nehrin üzerine yağmur gibi ok ve mızrak yağıyordu. Celaleddin'in adamlarından önemli bir bölümü isabet almıştı. Eğer hava kararmasa

Moğollar nehirdekilerin hemen hepsini katledebilirlerdi. Bu sırada Cengiz Han da kıyıya gelmişti. Meşaleler çevreyi gün gibi aydınlatıyordu. Atının üstünde durdu ve nehre baktı. Ölülerden hiçbirini seçemeyince ovanın her tarafında duyulan bir kahkaha attı. Kılıcını havada sallayarak haykırdı:

"Harzemşah'ı da oğlunu da öldürdüm. Ateşimi söndürüp intikamımı aldım."

Sonra adamlarına hareket emri verdi ve geldikleri gibi döndüler.

Bu sırada nehirde yüzmeye devam edenler, gecenin yarısını dalgalarla boğuşarak geçirdiler. Birbirlerini isimlerini söyleyerek tanıyor, sabır ve metanet tavsiye ediyorlardı. İçlerinden biri yüzmekten yorulunca, diğerlerinden yardım istiyor, iki arkadaşı onu taşıyorlardı. Gücünü toplayan arkadaşına teşekkür edip yüzmeye devam ediyordu. Celaleddin Şah'ın sesi ön sıradan ara sıra duyuluyordu. Sultan, askerlerini sabırlı ve metin olmaya çağırıyor, askerler onun sesiyle hayat buluyor, hayata sarılıyorlardı. Fakat bir süre sonra sesi duyulmaz oldu. Herkesin aklına farklı şeyler geliyordu. İçlerinden biri şöyle haykırdı:

– Sultan da boğulduktan sonra hayatta kalmanın ne anlamı olabilir?

Bunu duyanlardan bir grup asker daha aynı düşünceyle kendilerini dalgalara bıraktılar.

Sultanın yakın adamlarından biri tehlikeyi sezerek Celaleddin Şah'ın sesini taklit etmeye başladı. Askerlerin yeise kapılmamaları için ara sıra cesaretlendirici şeyler söyledi. Bu davranışı, askerler üzerinde çok olumlu tesirde bulunmuş, hayata yeniden dönmüş gibi sevinerek azim ve sabırla mücadeleye devam etmelerini sağlamıştı. Askerler arasında ölüme teslim olmayı düşünenler, bu fikirlerinden hemen vazgeçmişlerdi. Gece yarısına doğru askerlerin bir bölümü nehrin karşı kıyısına geçmeyi başarmış, sudaki arkadaşlarına kıyıya vardıklarını nida etmeye başlamışlardı. Karaya

çıkanların büyük bölümü baygın bir halde yere yığılırken kollarında ve ayaklarında derman bulanlar, arkadaşlarının sudan çıkmasına yardım ediyorlardı. Kimi elini uzatırken, kimi de kalan urbasını yırtıp ip gibi arkadaşlarına uzatıyordu. Kurtarma faaliyeti gecenin son üçte birine kadar bu şekilde sürdü. Suda canlı kimse kalmamış, kurtulanlar da kafalarını toprağa kor komaz derin bir uykuya dalmışlardı.

* * *

Gün, araziye serilmiş dört bin yorgun ve bitkin adamın üzerine doğmuştu. Onları derin uykularından uyandıran güneşin sıcaklığından başka bir şey değildi. Yalın ayak başı çıplak bir halde kalktılar. Üstlerinde neredeyse hiçbir şey yok gibiydi. Sultanları Celaleddin Şah'ı aradılar, ancak bulamadılar. Canları fena halde sıkılmıştı. Sultanın sesini taklit eden adam Allah'tan ümit kesmemelerini tavsiye ederek sultanın belki kendilerinden önce karşı kıyıya geçtiğini ve aşağılarda bir yerde olduğunu söyledi. Belki de civardaki köylerden birine sığınmıştı. Bunun için orada kalıp civardaki ağaçların meyve ve yapraklarıyla karınlarını doyurmalarını teklif etti. Kara ve sudan avladıklarıyla karınlarını doyurmalı, mevkilerini muhafaza etmeliydiler. Sultanla ilgili kesin bir haber gelinceye yahut güçlerini iyice toplayıncaya kadar yerlerinde kalmalılardı. Sonra civardaki köylere gider, ihtiyaçları olan yiyecek ve giyeceği tatlılıkla, vermezlerse kuvvet kullanarak temin ederlerdi.

Askerler bu fikri benimsediler. İçlerinden bir grubu kıyının uzak noktalarında Celaleddin Şah'ı aramaya gönderdiler. Sultanı üç gün sonra üç arkadaşıyla birlikte buldular. Onu gördüklerinde gözlerine inanamadılar. Sultan ağaç dallarından sopalar yapmalarını emretti. Emrini yerine getirerek silahlandılar. Sonra yakındaki köylerden birine gittiler. Yerli halk ile aralarında çatışmalar oldu. Sultan bunlara galip geldikten sonra silahlarına ve yiyeceklerine el koyup kendi askerlerine dağıttı. Böylelikle karınlarını

doyurmuş, silahlanmış ve güçlerini yeniden kazanmaya başlamışlardı. Celaleddin Şah bundan sonra askerlerinin başında Lahor şehrine yürüdü. Orayı fethederek askerleriyle oraya yerleşti. Lahor şehrinin etrafına sağlam kale ve surlar inşa ederek yerli düşmanların muhtemel saldırılarına karşı kendini emniyete aldı.

Celaleddin Şah bütün bu badireleri atlatıp kendisiyle baş başa kaldığında ailesinin başına gelen trajik hadiseleri hatırladı. Önce babasının yaşadıkları, zaferleri, savaşları ve fetihleri bir bir gözünün önünden geçti. Fergana'dan Hind kapılarına uzanan çok büyük bir devletin başındaydı. Dünyanın bütün sultan ve kralları ondan çekinir, saygı gösterirlerdi. Hoşnutluğuna mazhar olmak için önünde eğilirlerdi. Moğol tufanı kopuncaya kadar dünyanın dört bir yanından kendisine servet akardı. Bu zafer ve başarıların sebebi, cihad faaliyetinde Allah rızası gütmesi, İslam memleketleriyle Moğollar arasında yıllarca kale gibi durarak tampon olmasıydı. Onlarla savaşmaya devam etmiş; yenmiş, yenilmişti. Nihayet askerleri kendisini terk ettiklerinde Taberistan Denizi'nin ortasında ıssız bir adada ailesinden ve sevdiklerinden uzakta ölmüştü.

Sonra kendi yaşadıklarını düşündü. Yakın geçmişte neler olmuş, toprakları bir anda elden çıkıp yurdu harap edilmiş, birlik ve dirliği bozulmuştu. Sekiz yaşındaki biricik oğlu ve veliahdı nasıl kaçırılmış ve Cengiz Han'a götürüldükten sonra onun önünde bir koyun gibi nasıl kesilmişti! Allah'ın temiz bir kulu olan annesi, kız kardeşi, amca ve dayı kızları kendi emriyle nehirde, hem de gözlerinin önünde nasıl boğulmuşlardı! Kızı Cihat ve kız kardeşinin oğlu Mahmut nasıl kaybolmuşlardı. Onlarla ilgili hiçbir şey bilmiyordu. Belki onlar da hanımıyla birlikte nehirde boğulmuşlardı. Ya da korkudan aklını yitiren hanımı ve halayıkları onları sahrada bırakmışlardı.

Her hâlükârda bu koca dünyada tek başına kalakalması takdir edilmişti. Ne ailesi, ne çocukları kalmıştı. Onların ardından

sanki acının zehrini ve özlemi çekmek için hayatta kalmıştı. Hindistan'da fethettiği bu küçük arazi, tacını ve tahtını kaybettikten, ailesi ve sevdikleri dağıldıktan sonra gönderildiği sürgünden başka bir şey değildi. İnsanları idare etmeye, bunun sıkıntılarını çekmeye devam etmenin ne anlamı kalmıştı? Birden kendisinin ve ailesinin yaşadığı trajedinin sorumlusunun Moğollar olduğunu hatırladı. Onlardan intikam almak için yaşamalı, eğer hayatta başka bir gayesi kalmadıysa, gayesi bu olmalıydı.

Ailesi ve sevdikleri için gözyaşları döken, kalbi acıyla yanıp kavrulan Celaleddin, çocukları Cihat ve Mahmut'un hayatta olduklarını bilmiyordu. Bunu bilse ve kendisinden pek de uzakta olmadıklarından, Lahor civarındaki büyük köylerden birinde yaşadıklarından haberdar olsa yanlarına sevinçten uçarak gider, hayatın darbeleri karşısında onlarla teselli bulurdu.

Moğolların önünden kaçarak nehre geldikleri sırada Ayşe ve Cihan Hatun işin sona geldiğini, ölüm, ya da esaretten başka bir yol kalmadığını anlayınca masum yavrularının barbar Moğolların bıçaklarıyla doğranmasına yahut nehrin dalgalarında boğulmalarına yürekleri elvermedi. Annelik duyguları o tehlikeli anda akıllarına bir çare getirdi. İki çocuğu da güvenilir Hintli hizmetkârlarına emanet edebilirlerdi. Hintli hizmetkâr, ta Muhammed Şah devrinden beri ailenin hizmetinde bulunurdu. Yaşlı adam çocukları alıp Moğollardan uzağa, kendi köyüne götürebilirdi. Çocuklar orada huzur ve güven içinde yaşarlardı. İki kadın, aldıkları bu kararı, Celaleddin Şah'a da bildirmek istemişler, fakat vakit iyice daraldığından buna fırsat bulamamışlardı. Olaylar, konuşmalarına dahi imkân vermeyecek süratte gelişmişti.

Yaşlı Selâme, o meşum gün ikindiye doğru karargâhtan ayrılmış, Hint çocuklarına mahsus kıyafetler giydirdiği Mahmut ile Cihat'ı bir katıra bindirerek yanında götürmüştü. Önce nehir kıyısında kuzeye doğru ilerleyen Yaşlı Selâme oradan keçi yollarına girmiş ve dağların arasında gözden kaybolmuştu. Gece

çöktüğünde dağın eteğinde bir mağaraya sığınmış, çocukları mağaraya soktuktan sonra katırı da mağaranın ağzında bir taşa bağlamıştı. Çocukları mağara zeminine serdiği şilteye oturttuktan sonra onlarla konuşup eğlenmeye, korkularını biraz olsun gidermeye çalıştı. Ara sıra annelerini hatırlayarak ağlayan çocukları onları yarın Lahor'da göreceklerini söyleyerek teselli ediyordu. Sultan Celaleddin yarın Moğolları yenecek ve Cengiz Hanı elleriyle boğazladıktan sonra Lahor'da olacaktı. Yaşlı adam anlatıp dururken çocukların uykusu geldi. Oturdukları şiltenin üzerinde uyuya kaldılar.

Ertesi gün yaşlı adam çocukları tekrar katıra bindirmiş ve dağın eteğinde vadiye indirmişti. Güney istikametine baktığında düşmanın ne süvarisinden, ne de piyadesinden eser olmadığını gördü. Bunun üzerine yolun sağından nehir tarafına doğru ilerledi. Zevâl vaktine doğru bir ağacın gölgesinde mola vermiş, katıra su verip dinlendirirken çocuklara da yemek ve su vermişti. Bir yandan da sızlanan çocukları hikâye ve fıkralarla teselli ediyordu. Mahmut ile Cihat onu dinliyor, gülüşüyorlardı. Selâme, bir yandan da nehri gözlüyordu. İkindi vakti uzaktan büyük bir tekne geldiğini gördü. Kıyıya yaklaşmasını işaret ettiyse de teknedekiler onu umursamayıp yollarına devam ettiler. Çok geçmeden balıkçı sandallarından birini gördü. Yaşlı adam o sandala da işaret etti. Sandal, adamın ve çocukların bulunduğu ağaca doğru yaklaştı. Sandalda bir adam, oğlu ve ağları vardı. Balıkçı yaşlı adama ne istediğini sordu. O da Hintçe, kendisini ve çocukları nehrin doğu kıyısına geçirmesini rica etti. Buna karşılık hatırı sayılır bir para vereceğini söyledi. Balıkçı, para alacağını duyunca sevinerek kabul etti. Onları sandala bindirdi. Balıkçı katıra bakarak yaşlı adama sordu:

– Katırı ne yapacaksınız? Yaşıl adam cevap verdi:

– Sandalda taşımamız mümkün olmadığına göre bırakacağız.

– Öyleyse biz alalım.

– Sizin olsun.

Bu cevap üzerine balıkçı oğluna sandaldan inmesini ve katırı köylerine götürmesini söyledi. Yaşlı Selâme, çocuklara Harzemşah Hanedanı üyesi olduklarını ağızlarından kaçırmamalarını sıkı sıkı tembih etmişti.Çünkü sandalcı, onları tanırsa büyük bir ödül karşılığı Moğollara teslim edebilirdi. İki çocuk, yaşlarının küçüklüğüne rağmen yaşadıkları korkunç hadiseler sebebiyle yedi sekiz yaşında çocuklar gibi olgunlaşmışlardı. Hâlbuki sadece dört yaşındaydılar.

Sandal, nehrin dalgaları arasında ceviz kabuğu gibi sallanırken çocuklar korkudan iyice sinmişlerdi. Başlarına ne geleceğini bilmeden birbirlerinin gözlerine bakıp duruyorlardı. Mahmut cesur görünmeye ve korkusunu Cihat'tan saklamaya çalışıyordu. Bazen eliyle sırtını sıvazlıyor, sanki "Korkma, ben seni korurum." demek istiyordu.

Yaşlı adam balıkçıyla derin bir sohbete dalmıştı. Ona köyünü, Kabil'e nasıl gittiğini, orada evlenip bu çocuklara sahip olduğunu, anneleri ölünce ailesinin ve yakınlarının yanında yetiştirmek üzere kendi beldesine götürdüğünü anlattı. Sonra balıkçı anlatmaya başladı. Balıkçılık hayatından, bu işte karşılaştığı tehlikelerden, hayatında geçirdiği en korkunç geceden, o gece gösterdiği sabır ve cesaretten bahsettikten sonra ailesinin hayatını, düğün ve matem geleneklerini, kulübesini, çocuklarını, kızlarını, hanımını, küçük kulübesini, tavuklarını, tavşanlarını, sütlü ineğini, karısının onunla nasıl ilgilendiğini, güzel papağanını, ona nasıl kelimeler öğrettiğini, bunları tekrarlayarak çocukları nasıl eğlendirdiğini anlattı. Mahmut ve Cihat ikisinin sohbetinden büyük zevk almış ve hissettikleri korkuyu da unutmuşlardı.

Balıkçının tatlı sohbeti sayesinde zamanın nasıl geçtiğini anlamamışlar, sandal karşı kıyıya geçmişti. Önce balıkçı indi ve yaşlı adamla çocukların inmelerine yardım etti. Daha sonra yaşlı

Selâme'ye bulundukları yerden en yakın köye nasıl gidebileceklerini tarif ederek "Hayırlı yolculuklar!" dedi. Selâme balıkçıya bir altın verdi. Aslında o, daha azına da razıydı. Altına çok sevindi ve teşekkür ederek şöyle dedi:

– Bugün balık tutmakla uğraşmayacağım. Bu bana yeter. Karım da buna çok sevinecek. Teşekkürler.

Küçükleri yanaklarından öptü. Yaşlı adamla kucaklaşarak vedalaştı. Sonra sandalına döndü. Küreğini çekerek nehrin ortasına doğru ilerlemeye başladı.

Yaşlı adam, balıkçının tarif ettiği yönde yürümeye devam etti. Cihat'ı omzunda taşıyordu. Mahmut'un yorulduğunu görünce onu indirip Mahmut'u omzuna aldı. Gün batımından sonra köye varıncaya kadar çocukları nöbetleşe taşıdı. Geceyi bir kulübede geçirdiler. Kendisi ve çocuklar için yiyecek bir şeyler satın aldı. Sabahleyin köyden bir eşek satın aldı. Çocukları ona bindirip Lahor yakınlarındaki köyüne doğru yola çıktı. Birçok köye daha uğradılar. En sonunda yaşlı Selâme'nin köyüne vardılar. Burada çocukları huzurlu ve güvenli bir hayat bekliyordu. Merhum annelerinin vasiyetleri gerçekleşecekti. Selâme, sahip olduğu bütün imkânları kullanarak onları mutlu etmeye, eğlendirmeye çalışıyordu. Çocuklar hakkında bir şeyler sorulduğu zaman, yolda bulduğu iki yetim olduklarını ve evlat edindiğini söylüyordu. Fakat bu söz, köy halkının meraklarını tatmin etmiyordu. Çok geçmeden meseleyi büyütmeye hikâyeler uydurmaya başladılar. Çocukların aslıyla ilgili olur olmaz hikâyeler anlatıyorlardı. Bunların ortak noktası, saray halkından olduklarıydı. Çünkü yüzlerindeki asalet ve soyluluktan, tenlerindeki parlaklıktan böyle bir sonuç çıkıyordu. Yaşlı adam en sonunda bazı yakınlarına hakikati açıklamak zorunda kaldı. Netice itibarıyla ömrünün büyük bölümünü Harzemşahların sarayında çalışarak geçirdiğini, Moğolların bu ülkeyi nasıl dağıttıklarını biliyorlardı. Yaşlı adam küçük çocuklara bir fenalık gelmemesi için bu sırrı saklamalarını

rica etti. Fazla bir vakit geçmemişti ki Lahor civarındaki köylere Celaleddin Şah'ın Hindistan'a kaçtığı haberleri ulaşmaya başladı. Cengiz Han tarafından takip edilen sultan, Moğollara esir olmamaları için ailesinin nehirde boğulmasını emrettikten sonra kendisi de askerleriyle birlikte suya atlamış ve Sind Nehri'ni yüzerek geçmişti. Gelen haberlere göre civardaki yerli halkla çarpışmalara giren Celaleddin Şah, Lahor'u fethetmiş ve devletinin merkezi ilan etmişti. Civara düzenlediği seferlerle sınırlarını sürekli genişleten Celaleddin Şah'ın hükümranlık alanı giderek genişliyordu. Bölge halkı ondan korkuyordu.

Bu gelişmeler Selâme'nin kendi çevresindeki durumunu da sıkıntıya sokmuştu. Hemşehrileri ondan ve getirdiği iki çocuktan daha fazla kuşkulanmaya başlamışlardı. Bu iki çocuğun Celaleddin Şah'ın çocukları olduğuna iyice kanaat getirir olmuşlardı. Yaşlı adam, Celaleddin'den nefret etmeye başlayan halkın çocuklara bir kötülük etmesinden korkuyordu. Bu sebeple Lahor'a kaçmak için fırsat kollamaya başladı.

O kendi köyünde fırsat kollarken Şah'ın askerleri orayı fethe gelmişlerdi. Yaşlı adam askerlerin önüne çıkarak kendini tanıttı. Onlara Celaleddin'in kızını ve yeğenini göstererek Celaleddin'in fermanı gelinceye kadar köyün fethinden vazgeçmelerini istedi. Askerler isteğini uygun bulup Celaleddin Şah'a haber saldılar. Sonra köyün dışında beklemeye başladılar. Çok geçmeden bir grup süvariyle sultan göründü. Askerlerine selam verir vermez "Yaşlı Selâme nerde?" diye sordu. Yaşlı adam öne çıktı ve üzengisini öperek konuştu:

– Buradayım efendim! Babanızın ve sizin kulunuz.

Sultan hemen atından indi ve onunla kucaklaştı. Merakla sordu:

– Mahmut ile Cihat nerdeler?

O konuşmasını bitirmemişti ki ikisi sultana doğru atıldılar. İkisini birden bağrına basan sultan, çocukları öpücüğe boğdu.

Sevinçten çevresinde olup biteni görmez olmuştu. Gözlerinden akan yaşlar, çocukların yanaklarını ıslatmıştı:

– Kızım Cihat! Oğlum Mahmut! Demek yaşıyorsunuz! Şükürler olsun Allahım. Bu dünyada tek başıma değilim artık. Siz benim, ben sizin için varız artık.

Sonra çocukları terkilerine almaları için iki süvariye teslim etti. Atına atladı. Yaşlı Selâme'den de atına atlamasını istedi. Köyün fethiyle memur olan birliğin komutanına dönerek yeni emrini verdi:

– Bu köye ve çevresindeki köylere dokunmayın. Yaşlı Selâme'nin hatırına bunlardan vergi de alınmayacak!

Selâme bunu duyunca Sultan'a şükranını bildirerek ömrünün uzun olması için dua etti.

Haber, kısa zamanda bütün köyde duyulmuştu. Kadın erkek, çoluk çocuk sevinçle yollara dökülmüş Sultan Celaleddin Şah'ı görmeye çıkmışlardı. Köyün eşrafından ve yaşlılarından bir heyet sultana giderek bu ihsanı sebebiyle şükranlarını bildirerek şöyle dediler:

– Bizler kullarınız, bu topraklar da sizin topraklarınızdır efendimiz! Hepimiz emrinizdeyiz!

Sultan onları selamladıktan sonra şöyle dedi:

– Bu lütuf yaşlı Selâme'dendir. Dolayısıyla bana değil ona şükranda bulunun!

Bunun üzerine adamlar Selâme'ye yönelip omuzlarına aldılar. Niyetleri köyün bütün sokaklarında bu şekilde dolaştırmaktı. Fakat sultan araya girdi:

– Başından geçenleri anlatması için ona ihtiyacım var. Şimdilik bırakır mısınız?

– Başüstüne sultanımız, diyerek yaşlı adamı omuzlarından indirdiler. O da kendilerine teşekkür ederek hazırlanan ata bindi. Sultan, maiyetiyle birlikte Lahor'a doğru yola çıktı. Köy halkı,

ufukta kayboluncaya kadar sultanı selamlamaya, ismini haykırmaya devam ettiler.

Celaleddin Şah'ın civar köylere dokunulmaması ve vergiden muaf tutulmaları yönündeki fermanı kısa sürede diğer köylere de müjdelenmişti. Halk gece gündüz bu karardan bahseder olmuştu. Can düşmanı gördükleri Celaleddin Şah kısa sürede gönüllerin sultanı olmuştu. Saraya gönderdikleri heyetlerle ihsanına karşı minnet ve şükranlarını sundular. Devletine itaat ve bağlılıklarını ilan ettiler. Sultana çok değerli hediyeler takdim ettiler. Sultan da onların hediyelerini kabul ederek kendilerini güzelce ağırlayıp hediyelerle gönderdi.

Sevgili yavrularına kavuştuktan sonra Celaleddin Şah'ın hâl ve tavırları iyice değişmiş, asık yüzüne tebessüm hâkim olmuştu. Eskiden daima ciddi duran sultan, artık güleç bir simaya sahipti. Yüreği yine emelle dolmuştu. Mahmut ve Cihat ile sanki bütün ailesi dirilmişti. Onları gördükçe kaybettiklerini hatırlıyor ve bu iki fidanla teselli buluyordu. Mazisiyle bağlarını tamamen koparmadığı için Allah'a şükrediyordu. Ellerinden çıkan toprakları yeniden kazanma ve Moğol düşmanlarından intikam alma yönündeki ümidi daha da güçlenmişti. Çocukları Mahmut ile Cihat'a büyük bir devlet bırakma azmindeydi. Temelleri sağlam, kökleri güçlü bu devlet, ailesinin ismini de sonsuzluğa taşıyacaktı.

Çabalarının başarıya ereceği yönündeki ümidinin güçlenmesini sağlayan bir diğer faktör de yıllar önce bir âlimin söylediklerinin bir bir çıkmasıydı. Henüz ana karnında bir cenin olan Mahmut'un çok büyük bir hükümdar olacağını, büyük bir ülkeye hükmedeceğini ve Moğolları benzersiz bir hezimete uğratacağını söylemişti. Müneccimin kendisine doğru söylediğinden artık emindi. Çünkü Moğollar biricik veliahdı Bedrettin'i kaçırıp öldürmüşlerdi. Hanesinde veliaht olmaya uygun kız kardeşinin oğlu Mahmut'tan başkası kalmamıştı. Yüce Allah'ın onu nehrin

dalgalarında veya düşmanın kılıçları altında yaşanacak muhakkak bir ölümden kurtarmasının sebebi, o adamın yıllar önce söylediklerinin tahakkuk edeceğinin işareti olmalıydı.

Celaleddin, saltanatın kendi soyundan çıkacağı ve merhum yeğeni Memdud'un nesline geçeceği hakikatine eskisi kadar öfke veya korkuyla yaklaşmıyordu. Mahmut'u kendi oğlu gibi, hatta öz oğlundan daha sevimli ve kıymetli görüyordu. Küçük Prens gerçekten tez canlı, zeki, onurlu ve güzel görünümlüydü. Yaşadığı derin hüzün, çocuğun beyaz ve zarif yüzüne ince bir zar gibi sürülmüştü. Bakan herkes sevip hoşlanıyor, görür görmez bağlanıyordu. Celaleddin bir gün şu yavrucağız beşiğinde yatarken saltanatını elinden alacağı korkusuyla ortadan kaldırmayı aklından nasıl geçirdiğini düşünüp kendi kendine hayret etti. Hâlbuki o zamanlar hanesinden yaşayacak tek erkeğin ve hayattaki yegâne tesellisinin de o olduğunu bilmiyordu. Yaşanan olaylar sebebiyle ona kötülük etmesine mâni olduğu için Allah'a tekrar hamdüsenada bulundu.

Bu acıklı hatıra, dünya hayatının ne kadar değersiz, malının kıymetsiz ve hayallerinin yalan olduğunu bir kez daha görmesini sağlamıştı. Hâlbuki insanoğlu ne kadar da küçük hesapçı ve dünyanın boş işlerine düşkündü. Asıl sahibi olamayacağı şeylerde ne kadar da cimri, hayır ve kurtuluşuna vesile olacak şeylere karşı korku, imtihan ve kaybedişi olacak şeylere karşı rahattı. Bizzat kendisi kudretli babasının kurduğu büyük devletin geceyle gündüz arasında yıkılıp gittiğini, yalnız izlerinin kaldığını yaşayarak görmemiş miydi? Hükümranlık hırsı ve saltanatı kendi evlatlarına bırakma arzusu değil miydi ileride büyük bir hükümdar olacağı söylendiği için dünyada kendisine en yakın hısım konumundaki masum bir bebeği ortadan kaldırmaya sevk eden? Babasının iktidarı gibi, üzerine titrediği kendi iktidarı da yıkılıp gitmemiş miydi? Hayatta iken kendisine garanti edemediği bir şeyi, ölümünden sonra oğulları için nasıl garanti edebilirdi? Kendinden

sonra tahta oğlunun oturacağına dair birilerinden söz mü almıştı? Şaşılası insan ne kadar da cahil bir varlıktı! Geçmiş milletlerin yaşadıklarını, onların başlarına gelen musibet ve felaketleri okuyup durduğu halde ibret almaz, faydasına ve zararına olacak şeyleri görmez, bütün bunlardan ders almadığı ve girdiği yanlış yolda devam ettiği için de kendisi ibret ve ders konusu olup çıkar. Hayat denen sahada bu acı ve trajediler asırlar boyunca tekrar tekrar yaşanacaktır. Şu yaşlı dünyada asla kimseye yar olmayacak taht veya değersiz bir servet için niceleri babalarını, kardeşlerini, kardeş çocuklarını, amcalarını veya amca çocuklarını öldürecektir.

Celaleddin Şah odasında tek başına oturmuş, yatağının kenarına yaslanmış bunları düşünüyordu. Tam mânâsıyla dalıp gitmişti. Odanın dışından gelen hafif ayak sesleriyle uyandı. Gelen ya Mahmut, ya da Cihat olmalıydı. Karşılamak için toparlandı. Kıymetli hayat arkadaşlarını çok özlemişti. Çünkü sabahtan beri onları görmemişti. Kapıya doğru gitti. Açtığında Cihat'ı gördü. Sevgili kızını neşeyle karşılayıp sedirde kucağına oturttu. Ufaklık, babasının kucağına oturur oturmaz ağlamaya başladı. Babası yavrusunu bağrına basarak müşfik bir ifadeyle sordu:

– Neyin var Cihat? Ne oldu tatlım?

Küçük kız cevap vermeden ağlamaya devam etti.

– Kızım küçük atından mı düştün?

Cihat "hayır" anlamında başını salladı.

– Mahmut mu vurdu? Bebeklerinden birini mi kırdı? Ya da seni kızdıracak bir şey mi söyledi?

Küçük kız bu soruların hepsine de başıyla olumsuz cevap veriyor, bir türlü konuşmuyordu. Başı öne eğik duruyordu. Sanki babasının gözlerine bakamıyormuş gibi bir hâli vardı. Babası kızının yanaklarını avuçlarının arasına aldı ve yüzünü kendine doğru çevirerek sordu:

– Öyleyse neyin var güzel kızım? Babana söylemeyecek misin?

Babasının bu sıcak ve müşfik yaklaşımı karşısında küçük kızın hıçkırıkları biraz olsun dinmiş, sakinleşmişti. Babasına cevap verdi:

– Moğollar Mahmut'u öldürmüş olmalılar. Sabahleyin onlarla savaşa gitti, fakat hâlâ dönmedi.

Babası gülerek cevap verdi:

– Neden her zamanki gibi beraber çıkmadınız?

– Bugün kendisiyle gitmeme engel oldu. Çünkü Moğollarla çok kanlı bir savaşa girecekmiş. Benim onların eline esir düşmemi istemediğini söyledi!

Sultan kendini tutamayarak kahkahaya boğuldu. Fakat çok geçmeden böylesine önemli bir olay karşısında kahkahalarla güldüğü için küçük kızının kendine kötü kötü baktığını fark etti. Hatasını anlayarak düzeltmeye çalıştı. Birden ciddileşti ve vaziyetin vahametini hissetmiş bir eda ile sakin bir şekilde konuştu:

– Mahmut için üzülme kızım. O cesur bir savaşçıdır. Moğollar onu öldüremezler!

– Evet o cesur bir silahşor. Fakat o tek başına. Moğollar ise çok kalabalıklar.

– Doğru söylüyorsun. Peki Mahmut doru atına binip çelik miğferini takmadı mı? Zırhını kuşanıp keskin kılıcını beline takmadı mı? Uzun mızrağını ve yayını takıp kalkanını almadı mı?

– Elbette. Tam teçhizatlı olarak çıktı.

– Silahlarından herhangi birini unutmadığından eminsin değil mi?

– Elbette eminim, eşyalarını ben getirip giyinmesine ben yardım ettim.

– Öyleyse rahat ol. Çünkü onun kılıcı bütün kılıçları kıracak, mızrağı mızraklarını parçalayacak, zırhı ve miğferi onu Moğolların oklarından ve kılıç darbelerinden koruyacak, yayı uzaktakileri

avlayacaktır. Ne kadar kalabalık olursa olsunlar atı en iyisini yapacaktır. Onlardan kaçıp kurtulacak hiçbiri ok yakalayamayacaktır!

– Fakat şu ana kadar dönmedi.

– Belki onlarla savaşı uzadı. Tamamını imha edinceye kadar onları bırakmak istemedi. Belki de yenilip kaçtıkları için onları takibe çıktı. Sefere çıkmadan sana bir sır verdi mi? Yahut bir şey istedi mi?

– Hiçbir şey istemedi. Evet, onu öpmemi istedi, fakat ben yapmadım.

– Hata etmişsin tatlım. Kahramanına küçük bir buse kondurmak sana bir şey yüklemez, fakat onun için her şeydir.

– Onlarla savaştan muzaffer olarak dönmesi hâlinde öpme sözü verdim.

– O zafer öpücüğü olur ve savaşçı kahramanını gösterdiği cesaret ve başarıdan dolayı ödüllendirmiş olursun. Fakat onu sefere gönderirken ve vedalaşırken konduracağın buse daha önemli ve faydalıdır. Çünkü bu buseyle yüreğini inanç ve azimle doldurur, metanet ve hamasetini arttırmış olursun. Bu moral, düşmanları karşısında kuşandığı silahların en tesirlisi olur! Nasıl hata ettiğini şimdi gördün mü?

– Hatamı telafi edeceğim Şah baba! Savaştan muzaffer döndüğünde onu iki defa öpeceğim!

– Fakat bu da doğru olmaz kızım. O zaman öpücüklerinin kıymeti azalır. Öpücüklerin çok değerli olmalı yavrum. Sen en iyisi bir buse kondur. Diğerini başka bir sefere çıkışına sakla. Şimdi tatlım o güzel dudaklarınla babacığına bir öpücük ver bakayım.

Küçük kız minik kollarıyla babasının boynuna sarılarak öptü. Sonra tebessüm ederek kucağına uzandı. Babası ona diğer yanağını çevirdi:

– Bir öpücük de buraya…

Cihat kendini babasının kucağından çekti ve ayağa kalktı. Babasına bakarak:

– Efendimiz! Öpücüklerim kıymetli olmalı, dedi.

Bunu der demez kapıya doğru koştu. Babasına kendisini yakalamasını ima eden bir işaret yaptı. Celaleddin Şah, küçük kızını taht salonuna açılan koridorda takip etti. Küçük kız, taht salonunun büyük pencerelerine takılı ipek perdelerden birine yönelip arkasına saklandı. Babası salona girdiğinde ne tarafta olduğunu tahmin etmeye çalıştı. Güzel kızının saklandığı pencereyi bulması hiç de kolay değildi. Hatalı bir tarafa gitmek istemiyordu. Bunun için bir kurnazlık düşündü. Kapıya doğru dönerek yüksek bir sesle:

– Sen misin Mahmut? Geldin mi oğlum, dedi.

Sözünü bitirirken perdelerden birinde kıpırdama olduğunu fark etti. Hemen oraya koştu ve kızını yakaladığı gibi kucağına aldı. Yanaklarını öpüp okşarken şöyle diyordu: "Hadi bu yanağa da bir öpücük!" Fakat küçük kız ısrarcıydı: "Benim öpücüklerim kıymetlidir." Babası, "Fakat babalara değil." diyerek onu ikna etmeye çalıştı. Bir yandan da öpüp ısırmaya devam ediyordu. Küçük kız bağırmaya başladı: "Yeter baba! Bırak beni!"

Babası o öpücüğü almakta kararlıydı: "Öbür yanağı öpmedikçe bırakmayacağım!" Ufaklık babasının öbür yanağını öpmekten başka bir çare olmadığını anlamıştı. Tam öperken babası başını sıkıca tuttu. Böylelikle değerli öpücük, daha uzun sürmüştü.

Babası bırakır bırakmaz küçük Cihat kapıya doğru koştu. Gözleri Mahmut'u arıyordu. Onu göremeyince babasına döndü:

– Mahmut diye seslendi. Fakat gelmemiş.

Babası gülerek konuştu:

– Yerini öğrenebilmek için söyledim! İşe de yaradı!

Küçük kız bir süre konuşmadı. Yüzünü eğdi, boğazına bir şeyler düğümlendi. Dokunulsa ağlayacak bir tonda şöyle dedi:

– Demiştim işte, asla dönmeyecek! Moğollar muhakkak yakaladılar onu. Ya öldürdüler, ya da esir aldılar.

Celaleddin Şah küçük kızına doğru eğildi. Sağ eliyle altın sarısı parlak saçlarını okşarken şöyle dedi:

– Dedim ya tatlım. Mahmut için endişe etmene gerek yok. Moğollar onu asla yenemeyecekler. Belki de şu anda yanımıza geliyordur.

Celaleddin Şah bu cümleyi ilkindeki kadar rahat bir ifadeyle söylememişti. Mahmut'un yokluğu gerçekten uzamış, onun da içine kurt düşmüştü. Şehrin sokaklarında gezerken acaba çocuğun başına bir iş mi gelmişti. En iyisi yaşlı Selâme'ye sormak diyerek küçük kızının elinden tuttu.

– Haydi kızım, büyük savaşçıyı karşılamaya gidelim. Cihat, babasıyla birlikte ağır adımlarla yürümeye başladı. Babasının iddia ettiği gibi Mahmut'u karşılamaya değil aramaya gittiklerini sanki hissetmişti.

Birlikte alt kata indiler. Hizmetkârlar ve muhafızların arasından geçtiler. Celaleddin Şah Selâme'ye seslendi. Yaşlı adam odasından koşarak geldi sultanın yanına yaklaşınca huzurunda yeri öptü ve emrini beklemeye başladı.

Celaleddin sordu:

– Prens Mahmut nerede Selâme?

Yaşlı adam cevap verdi:

– Gezintisinden henüz dönmedi efendimiz.

– Seyisi yanında mıydı, yoksa tek başına mı çıkmıştı?

– Bugün seyisine kılıcını kuşanarak gelmesini emretti. Moğollarla savaşacağını söylüyordu.

Sultan Celaleddin, hafifçe tebessüm etti. Fakat bu tebessüm bile yüzünü kaplayan endişeyi gizlemeye yetmemişti:

– Bugün dönüş vaktini hayli geçtiğini düşünmüyor musun?

– Evet efendimiz! -Allah korusun- kendisi biniciliğe pek meraklı. Yorulmak nedir bilmiyor!

Zavallı seyis, küçük prensi dönmeye ikna etmek için hayli zorluk çekiyor ve her seferinde bundan yakınıyormuş.

– Seyisin bu çalışmaları, prensi yarının ağır görevlerine hazırlamak bakımından bizi mutlu ediyor. Fakat Harzemşahlar olarak ondan başka veliahdımız olmadığı için de kaygılandırıyor!

Sultan bunu söylerken kızına döndü. Babasıyla yaşlı Selâme arasında geçen diyalog küçük kızın kaygısını daha da arttırmıştı. Babası onu rahatlatmak için Selâme'ye şöyle buyurdu:

– Benim atımla kızım Cihat'ın atını hazırla Selâme. Kahraman süvarimizi karşılamaya gidelim bakalım.

Yaşlı adam sultanın fermanını yerine getirmek üzere geri geri çekildi. Sultanın huzuruna giriş çıkışta uygulanan âdâba göre ona sırt dönülmezdi. O birkaç adım uzaklaşmıştı ki Mahmut'un atının kişneme sesi surların dışından duyuldu.

Celaleddin Şah bunu duyar duymaz yaşlı adama seslendi:

– Kalsın Selâme! Sanırım bu gelen Mahmut…

Cihat, babasının emrini beklemeden surlara doğru koştu. Celaleddin, kızının ardından gitti. Küçük doru at, üzerinde sahibi olmaksızın gelmişti. At, babayla kızın yanına yaklaştığında hızını kesti kuyruğunu sallayıp başını eğdi. Sonra da atların hüzün duygularını yansıtan iniltiler çıkarmaya başladı. Sultan, gemlerini tuttuğu atı incelemeye başladı. Gördüğü manzara onu dehşete düşürmeye yetmiş, kaygı ve endişesini zirveye çıkarmıştı. Atın yüzünde, boyun kısmında ve yelelerinde kan izleri vardı. Bunlardan çıkardığı sonuç, atın yüksek bir yerden düştüğüydü. Yaşadığı şok nasıl hareket etmesi gerektiğini unutturmuştu. Bir süre ne yapacağını bilmeden sessizce durdu. Cihat, babasının eteğine sıkıca sarılmıştı. Ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Tam bu sırada surların aşağısından büyük bir at göründü. At dikkatli bir şekilde geliyordu. Üzerinde bir adam ve kucağında bir çocuk

vardı. Celaleddin vaziyeti kavramıştı. Mahmut yaralıydı. Seyis, onu kendi atında taşımayı uygun görerek kucağına almıştı. O an, göreceği manzaranın küçük kızını şoka sokabileceğini ve olumsuz etkileyebileceğini düşünerek uzaklaştırılmasını uygun gördü. Yaşlı Selâme'ye onu saraya götürmesini emretti. Yaşlı adam küçük kızı babasının eteğinden çekip ayırdığında gözlerinden yaşlar boşalmaya ve ağlamaya başladı. Bir yandan da gitmemek için bağırıp çağırıyordu.

Celaleddin Şah, aklı başından gitmiş bir hâlde atı yarı yolda karşıladı. Küçük prensi korku içinde titreyen ve ne diyeceğini bilemeyen seyisin elinden nazikçe aldı. Seyise bakışı adamı sanki bir kaşık suda boğacakmış gibi sertti. Adamcağız korkudan attan inmesi gerektiğini bile unutmuştu. Küçük prensi uzatınca hemen atından indi. Korkudan titriyordu. Sultan ona tek kelime etmeden yaralı prensi süratle içeri taşıdı. Kapıya geldiğinde muhafızlara tabibi hemen getirmelerini işaret etti. Kendisi de sarayın üst katına çıktı. Muhafızlar korku ve endişe içinde tabibin odasına koşturdular.

Tabip odaya girdiğinde Sultan Celaleddin Şah yaralı prensin üzerine eğilmiş nabzını kontrol ediyordu. Prens yaşıyordu. Fakat yaşadığı panik hâlinden dolayı, atan nabzı atmıyor sanmıştı. Tabibi fark ettiği anda çocuğun yanından çekildi. Tabip çocuğa yaklaştığında ilk iş olarak üzerindeki savaş kıyafetini çıkardı. Sonra nabzını kontrol etti. Sultan ateşler içinde yanarak onu izliyordu. Çocuğun durumuyla ilgili bir şey öğrenebilmek için doktorun dudaklarını takip ediyor, yüzünden bir şeyler okumaya çalışıyordu. Fakat tabibin cevabı biraz gecikti. Nihayet şöyle dedi:

– Efendimiz! Küçük prens gayet iyi durumdalar. Hayatı için endişelenmeye gerek yok. Sadece şuurunu kaybetmesine yol açan şiddetli bir baygınlık geçirmekte.

Bunu dedikten sonra çantasından içinde kırmızı sıvı bulunan bir şişe çıkardı. Ufak bir bez parçasını bu sıvıya batırdıktan sonra bununla prensin burun civarını sildi. Daha sonra yüzüne bir miktar gül suyu serpti. Sonra vücudunu muayene etti. Basit çizikleri gördü. Sağ kaşının üzerinde önemli bir yırtılma vardı kanıyordu. Onun üzerine beyaz bir toz döktü. Ardından pamuk koydu ve bir bez parçasıyla başını sardı.

Tabip işini bitirirken küçük prens gözlerini açmış tavana bakıyordu. Neden sonra oturmaya çalıştı. "Düşmanlarım nerde? Korkak herifler hani nerdeler? Korkudan kaçıp gitmişler!" diyerek kendi kendine konuşmaya başladı. Celaleddin, Şah Mahmut'un konuştuğunu görünce sevinçten kendini tutamayıp bağrına bastı ve başını öpmeye başladı. Bir yandan da "Yavrum, Allah'a hamdolsun, iyisin. Biricik oğlum benim!"

Mahmut, sultanın boynuna sarılıp yüzüne bakmaya başladı. Sanki çok uzun zaman önce tanıyıp da unuttuğu bir yüzü hatırlamaya çalışır gibiydi. Neden sonra konuştu:

– Dayı! Senin ne işin var burada? Yoksa düşmanla savaşmam için destek mi getirdin?

– Evet Mahmut, sana çok büyük bir destek getirdim. Moğolların hepsini yok edeceğiz.

Mahmut çevresine ve üstüne baktı.

– Kılıcım, mızrağım nerde? Atım nereye gitti?

Celaleddin, yeğenine ne cevap vereceğini bilemedi. Tabip çocuğun henüz tam olarak ayılmadığını fark etti. Yanına gelip Sultan'ın boynundan ayırdı ve yatağına uzattı. Sonra tatlı bir ifadeyle konuştu:

– Savaş şimdilik durdu. Uyuyup dinlenmelisin. Şimdi uykunu al ve güzelce dinlen. Düşmanlarla savaşa daha sonra devam edersin.

Bunu der demez prensin üstünü örttü. Çocuk başını yastığa koyar koymaz göz kapakları kapandı. Uyku basmıştı. Derin bir uykuya daldı.

Odada bunlar olurken Seyis Seyrun, yaşlı Selâme'nin yanına varmış, küçük prensin başına gelenleri anlatıyordu. Çocuğun takip ve bakımında asla kusurlu davranmamıştı. Seyis anlattı:

– Fakat Prensin aşırı girişken ve biniciliğe vurgun bir yapısı var. Atına atladı mı ne yoruluyor, ne usanıyor. Dur durak bilmiyor. Geniş bir alan gördüğü zaman, atını var gücüyle koşturuyor, önüne neler çıkabileceğini umursamıyor. Yüksek bir tümsekten atlamak veya derin bir çukura dalmak gibi tehlikeli bir şeyle karşılaşabileceğini düşünmüyor Kendisini korumak ve takip etmek için atımı hızlandırdığımı görünce, elindeki kamçıyla vurarak atını dörtnala koşturmaya başlıyor. At deli gibi gidiyor. Yavaşlaması için onunla yarıştan vazgeçmekten başka çıkar yolum kalmıyor. Bazen çok hızlı gittiği için duyduğum endişeden dolayı atımı mahmuzluyor ve atının geminden tutarak kendi atıma alıyordum. Bu, prense yapılabilecek en ağır hakaretti. Buna çok kızıyor, kamçısıyla vurmaya, ayağıyla tepmeye başlıyordu. Bu durumda tekrar atına oturtmaktan başka yapacak bir şey kalmıyordu.

Fakat bugün bütün silahlarını kuşanmış hâlde çıktı. Sabahleyin Moğollarla büyük bir savaş yapacağını, şiddetli bir çarpışmaya gireceğini söyledi. Yardımıma ihtiyaç duyabileceğini belirterek benim de kılıç kuşanmamı emretti. Şehirden çıktığımızda atını mahmuzlayarak doğu ormanı tarafına yöneldi. Nereye gittiğini sorduğumda, düşmanların orada olduklarını söyledi ve sessizce kendisini izlememi emretti. Ormana taş atımı mesafesi kadar yaklaştığımızda durdu ve bana da kendi hizasında durmamı işaret etti. Yayını çıkarttı, ok sadağını bana uzattı. Okları ardı ardına alıp yaya yerleştiriyor, sonra da mahir okçulara taş çıkartırcasına fırlatıyordu. Attığı oklar ağaç yaprakları ve dalları

arasında kaybolup gidiyordu. Ara sıra bana dönüp şöyle diyordu:

– Bak şu okla iki savaşçıyı götürdüm!

Ok atmayı öyle büyük bir hamasetle yapıyordu ki bir an kendimi oyun oynayan küçük bir prensin huzurunda değil gerçek bir savaşta hissettim. Sadaktaki oklar bitince yayını bıraktı ve kılıcını kınından çekti. Bana da aynı şeyi yapmamı emretti. Ardından elinde kılıç metin adımlarla ilerlemeye başladı. Ağaçların yanına vardığı zaman bana dönerek "Haydi vur" dedi. Bu arada kendisi de ağaç dallarına sağlı sollu vurmaya başlamıştı. Ben de onun gibi yapıyordum. Kollarım yoruluncaya kadar böyle devam ettik. Baktığımda yüzünün kızardığını, alnından terler aktığını gördüm. Fakat vurmaya devam ediyordu. Sonunda ona acıyarak durdum. Durduğumu görünce öfkeyle haykırdı:

– Vursana be adam!

Şaşıp kalmıştım. Küçük prensi nasıl durduracağımı bilmiyordum. Sonunda aklıma ilginç bir hile geldi. Savaşta büyük bir gayret gösterdim. Kılıcımı çok daha sert ve hızlı bir şekilde sallıyordum. Bunu görünce küçük prensin neşesi yerine geldi. Tabii o da gayrete geldi ve daha hızlı savaşmaya başladı. Kılıç darbelerini ardı ardına indiriyordu. İşte bu sırada yüksek bir sesle haykırdım:

– Düşman ordusu yenildi! Kılıcınız karşısında tutunamayıp kaçmaya başladılar efendim!

Hilem işe yaramıştı. Küçük prens kılıç sallamayı bıraktı. Yüzü birden ışımış, mutlu bir ifade belirmişti. Gururla atına binişi, atının da onunla gurur duyuşu ne kadar da güzeldi. Sahibinin hissettiği zafer sevincini sanki hayvan da hissetmiş, onunla aynı gururu paylaşmıştı. Ya da küçük prensi saran zafer kıvancı, ona da sirayet etmişti.

Küçük prens bir süre atının yularıyla oynayarak durdu. Çekiyor bırakıyordu. At da buna bağlı olarak göğsünü indirip

kaldırıyor, sevinçten kişneyerek kafasını sağa sola sallıyordu. Yiğit süvari, belki o an işinin henüz bitmediğini fark etti. Çünkü düşmanı kovalaması ve böyle bir zaferin ardından takip etmesi gerekirdi. Nitekim çok geçmeden atını ormana doğru sürdü. Tehlikeyi o anda fark ettim. Bir ağaca çarpabilir veya su birikintisine düşebilirdi. Seslendik:

– Efendimiz, düşman bu tarafa kaçtı, meydana doğru ilerliyorlar!

Hemen atının gemine asıldı ve bulunduğum noktaya geldi. Bu arada ben de atımın yönünü meydana çevirip geniş alana doğru at sürmeye başladım. O, olanca sesiyle "Daha hızlı! Daha hızlı! Düşmana yetişmeliyiz!" diyerek beni geçti.

Kamçısını atın kalçalarına indirdikçe hayvan uçuyor, savurduğu kumlar yüzüme geliyordu. Gerçekten yorucu bir uğraştan sonra prense yetişebildim. Ben yaklaştıkça atını mahmuzluyor, önde gitmek istiyordu. Aslında bu her zaman yaptığı şeydi. Fakat geçmişte hiçbir zaman bugünkü kadar kuvvetli, atik ve gayretli görmemiştim. Onu nasıl anlatayım, neye benzeteyim bilmiyorum. Kafesinde canı yakıldığı için onu parçalayıp çıkan düzlük, tepelik demeden avının peşinde koşan aslana mı benzeteyim yoksa hiçbir şeyin önünde duramadığı bir fırtınaya mı benzeteyim? Kendimi yiğit bir savaşçının mı yoksa henüz yedi yaşını bitirmemiş bir çocuğun mu önünde görmeliyim bilemiyordum. Sana yemin ederim, onun korunması ve himayesi hususunda bana tevdi edilen görev ve uhdemde iken başına bir şey gelmesinden duyduğum korku olmasa, onunla birlikte at sürme zahmetine asla girmezdim. Benim vücudum iflas etti. Kuvvetim kalmadı. Neredeyse yığılıp kalacak derecede yoruldum. O ise hâlâ kuvvetinin zirvesinde, yerinde duramıyor. Sanki bitip tükenmeyen bir dinçlik pınarı! Küçük atı da en az süvarisi kadar şaşırtıcı bir hayvan! Düz meydanda o dörtnala, ben dörtnala gidiyoruz.

Koca meydan sanki altımızda dürülen bir halı gibi. Tümsekler bizi sanki bir defada çekip sonra da aşağılarına atıveriyor!

İşte böyle dörtnala giderken bize doğru yaklaşan sert eğilimli bir yar gördüm. Tüylerim diken diken oldu. Küçük prensi tehlikeye karşı uyardım ve yuları sıkı tutmasını haykırdım. Fakat o ikazımı umursamadı. Bana meydan okurcasına aynı hızla gitmeye devam etti. Yara doğru gidiyordu. Kalan son kuvvetimle atıma yüklendim ve yara birkaç adım kala prensi semerinden kapıp aldım. Yuların bir tarafına fazla bastırınca atım korktu ve yana yattı. Böylece yere devrildik. Küçük at yarı gördüğünde sakınmaya çalıştı. Fakat o kadar hızlı gidiyordu ki bir türlü duramadı. Kalan hızını da sola hamle etmeye verince yarın daha az eğimli kısmına doğru düştü. O an atın başına ne geldiğini anlayamadık. Onu olaydan sonra ilk defa burada görüyorum. Attan düştüğümüz anda bayılmışım. Ayıldığımda prensin yüzüstü yere düştüğünü gördüm. Elleri ayakları buz kesmiş, benzi iyice solmuştu. Onu atıma taşıdım ve saraya döndüm.

Seyis sözlerini bitirirken başının döndüğünü hissetti. Kafasını yaşlı adamın göğsüne yasladı. Selâme onu yatağa götürüp yatırdı. Seyis şöyle mırıldandı:

– Çok yorgunum. Allah aşkına sultanın huzurunda benim için af dile. Bana ceza vermesinden korkuyorum.

Yaşlı adam seyisi teselli ederek şöyle dedi:

– Gönlün ferah olsun. Sultanımız seni kesinlikle cezalandırmayacaktır. Hatta en sevdiği varlığa yaptığın iyilikten dolayı ödüllendirmesini bile umuyorum.

Bunu dedikten sonra az öteden kuvvetlendirici bir şurup getirdi:

– Şunu iç, sana faydası olur ve kısa zamanda eski gücüne kavuşmanı sağlar.

Ertesi sabah Prens Mahmut gayet iyi bir şekilde uyandı. Sanki zincirlerinden kurtulmuş gibiydi. Kafasındaki sargı dışında dün

yaşadıklarından eser yoktu. Celaleddin Şah onu böyle görünce sevindi ve yanına yaklaşarak selam verdi:

– Moğolları yenen komutan, Allah'ın selamı üzerine olsun. Onları bir daha toparlanamayacakları şekilde yendin evlat!

Mahmut tebessüm etti. Fakat bu, dayısının övgüsünden dolayı hissettiği utançla karışık bir tebessümdü. Sultan sözlerine devam etti:

– Fakat bir daha hayatını böyle tehlikeye atmaktan sakın evlat! Ormanda düşmanını yendikten sonra bununla yetinmen gerekirdi. Düşmanın peşinden koşarak zahmete girmene gerek yoktu. Bilakis ordunu yeniden düzenleyip birliklerini tekrar yerleştirerek düşmanın toparlanıp saldırabilecek kalıntılarını karşılamaya hazırlanman daha isabetli olurdu.

Mahmut heyecanlı bir şekilde cevap verdi:

– Ülkemizin sınırlarından bir daha dönmeyecekleri şekilde kovup atmak istedim efendimiz!

– Evlat, düşmanı illa da kovalamak istiyorsan, komutanlarından birini gönderirsin, o bununla meşgul olur. Bizzat senin kovalaman gerekmez. Çünkü bu hem sen, hem de ordun için tehlikelidir.

– Fakat yanımda Seyrun'dan başka komutan yoktu efendim. O da korkak bir komutan. Tek başına takibe çıkamaz!

– Seyrun hakkında böyle konuşma evlat! O korkak biri değil, dirayetli bir komutandır. Cesareti onu kör edip önündeki tehlikeyi görmemesine neden olmaz. Dirayetsiz cesarette fayda yoktur. Önünüze çıkan yar hakkında seni uyarmadı mı? Hâlbuki sen ona kulak asmadın. Eğer dirayeti olmayıp seni atından almasaydı, atınla birlikte yarın dibini boylayacaktın! Bu yüzden ona bir hayat borçlusun! O, şükran duymanı hak eden bir insandır.

Mahmut bunları duyunca sustu. Cevap vermedi. Kendince şanlı bir zaferin ardından böyle tenkit edilmesi canını sıkmıştı.

Celaleddin, küçük prensin kafasından geçenleri anladı. Yüzünün asılmasına dayanamayarak elinden tuttu ve şefkatle bağrına bastı. Ardından şöyle dedi:

– Ey büyük silahşor! Senin cesaret ve atılganlığına hayranım. Tek istediğim bu cesareti akıl ve dirayetle takviye etmen. Nasihatlerimi tutman hâlinde büyük işler başaracağına ve ümitlerimi boşa çıkarmayacağına inanıyorum. Senden tek istediğim bir daha hayatını tehlikeye atmayacağına dair bana şerefin üzerine söz vermen.

Mahmut iyice rahatlamış bir ruh hâliyle karşılık verdi:

– Şerefim üzerine söz veriyorum! Bir daha hayatımı tehlikeye atmayacağım.

– Ve önüne bakacağına…

– Ve önüme bakacağıma…

– Ve önünde bir tehlike gördüğünde duracağına…

– Ve önümde bir tehlike gördüğümde duracağıma…

– Ve atını dört nala koşturmayacağına…

Mahmut burada durdu. Celaleddin Şah, küçük prensin böyle bir söz vermekte zorlandığını anladı. O da şöyle bir ekleme yaptı:

– Tümsek ve çukurları olmayan düz meydanlar dışında!

– Tümsek ve çukurları olmayan düz meydanlar dışında atımı dört nala koşturmayacağıma…

Celaleddin Şah, şakacıktan yanağına vurdu ve ekledi:

– Artık cesur savaşçımı merak etmem gerekmiyor. Kendisini tehlikeye atmayacağından eminim.

Mahmut bu sırada Cihat'ı hatırlamıştı. Dünden beri görmediğini söyleyerek babasına sorduğunda Sultan Celaleddin dün geldiğini, fakat uyuduğunu görünce uyandırmak istemediğini söyleyerek gittiğini haber verdi.

Cihat, yaşlı Selâme tarafından bakıcısına teslim edildiğinden beri merak ve endişe içindeydi. Babası, Mahmut'u yaralı hâlde görünce bayılmasından korktuğu için onu odasına göndermişti. Fakat Cihat gözyaşları içinde sızlanmaya, Mahmut'u görmek için bağırıp çağırmaya devam etmişti. Tabip muayeneyi bitirip yaralarına baktıktan sonra Celaleddin, doğruca kızının yanına gitti. Onu Mahmut'un odasına götürdü. Mahmut, uzun savaşın ardından yorgun düşmüş ve uyuya kalmıştı. Bu durumda dinlenmesi için fırsat vermesi ve rahatsız etmemesi gerekirdi.

Cihat, Mahmut'un yüzüne bakmakla yetindi. Kafasındaki sargı onu meraklandırmıştı. Ne olduğunu babasına sorduğunda, düello ettiği Moğol komutanın kılıcının alnını hafifçe çizdiğini söyledi. Fakat Mahmut daha sonra indirdiği bir darbeyle onu yere sermeyi başarmıştı. Tabip işte o çiziğe pansuman yapmış ve sargıyla sarmıştı. Korkulacak bir şey değildi. Yarın iyileşip kalktığı zaman Cihat onu görebilecek ve Moğollar karşısında elde ettiği büyük zafer sebebiyle tebrik edebilecekti.

Cihat o geceyi, Mahmut'u ve alnına inen kılıç darbesini düşünerek geçirdi. Çok üzülmüştü. Sonra babasının anlattığı düello hikâyesini hatırladı. Mahmut, Moğol komutanın kafasını dağıtarak yere sermeyi başarmıştı. Cihat'ın minik yüreği sevgili kahramanına karşı hayranlıkla dolmuştu. Keşke o an Mahmut'u görebilse ve Moğolları yenip perişan ederek dört bir yana dağıttığı büyük savaşın tafsilatını kendi ağzından dinleyebilseydi.

Sonra hayal gücünü serbest bıraktı. Mahmut'u savaş meydanında düşmanlarıyla çarpışırken düşündü. Doru atına binmiş, sağ elindeki kılıcı parlıyordu. Onu bir sağa bir sola sallıyordu, Moğol yiğitlerini deviriyordu. Sonra Moğol komutanıyla karşılaşmasını canlandırdı. Yaklaşık bir saat vuruşmuş, hamleler etmişlerdi. Mahmut'un bir anlık dalgınlığından yararlanan Moğol savaşçısı alnına bir darbe indirmişse de fazla bir zarar verememişti.

Aldığı darbeye sinirlenen Mahmut indirdiği bir darbeyle düşmanın kafasını ikiye ayırmıştı.

Peki onu yarın nasıl karşılayacaktı? Zaferinden dolayı nasıl kutlayacak, nasıl bir hediye verecekti? Birden muzaffer dönmesi hâlinde öpücük verme sözünü hatırladı. Mahmut çiçekleri de çok seviyordu. Cihat ona verdiği sözde durup yanağına bir öpücük konduracak, aynı zamanda sevdiği çiçeklerden bir buket yaparak ona hediye edecekti. Halayığı onu güzelce süsledi. Cepleri, yakaları ve kol uçları nakışlı kırmızı ipekten bir elbise giydirdi. Saçını tarayıp ipek bir tokayla bağlayarak beline doğru uzattı. Başına altın iplerle süslü siyah kadifeden bir taç yerleştirdi. Tacın ön tarafı hilal şeklinde dizilmiş incilerle süslenmişti.

Cihat, Mahmut'un odasına işte böyle gitti. Çiçek buketi elindeydi. Mahmut onu görünce ayağa kalktı. Cihat da ona doğru koşup alnını öptü. Sonra da elindeki çiçek buketini verdi:

– Bu hediyeyi sana sunuyorum büyük savaşçı!

Mahmut buketi aldıktan sonra şöyle dedi:

– Güzel hediyen için teşekkür ederim Cihat!

Celaleddin Şah onlara bakıyor, iki küçük yavuklunun yaptıklarını gülerek izliyordu. Neden sonra Cihat'a seslendi:

– Hani benim hediyem Cihat?

Kızı gülümseyerek cevap verdi:

– Sana hediye yok baba, çünkü Moğollarla savaşa gitmedin!

Celaleddin şöyle dedi:

– Keşke ben de seninle savaşa gitseydim Mahmut, o zaman Cihat bana da böyle güzel bir hediye verirdi.

Bunu söylerken iki çocuğu da kendine doğru çekip kucağına oturttu. Onları bağrına basarken şöyle diyordu:

– Allah ömrünüzü bereketli kılsın yavrularım. Allah bütün günlerinizi böyle mesut etsin!

Celaleddin Şah Hindistan'daki küçük devletinde hazin bir hayat sürdü. Geçmişini dolduran acı hatıralar aklından bir türlü çıkmıyordu. Elinden çıkıp giden devletinin hatıraları, ölüp giden ailesinin hatıraları, ıssız bir yerde perişan bir hâlde ölen babası. O baba ki iktidarı zamanında kalpler, kulaklar ve gözler onunla dolardı. Sonra her biri tahtlarında kudretin ziyneti, ihtişamın timsali ve gençliğin güzelliği gibi dururken Moğollar tarafından kesilen kardeşleri. Moğolların zorba hanlarına esir olarak götürülen bir nine ve halalar. İyi günlerinde sarayların süsü olan bu güzel insanlar köle edilmişlerdi. Ve tabii nehirde gözlerinin önünde boğulmalarını emrettiği iyi bir eş ve birbirinden güzel bacılar. Onlar ki halk içinde Celaleddin'in en sevdiği, en çok değer verdiği varlıklardı. Celaleddin Şah, yegâne teselliyi sevgili çocukları Mahmut ve Cihat'ta bulmakta, zamanının büyük bölümünü onlarla geçirmekteydi. Onların küçük dünyalarına iner, arkadaşlık eder, oyunlarına katılır, saf ve temiz hayallerini paylaşırdı. Doğrusunu söylemek gerekirse bundan büyük zevk alır, hayatın bütün kaygı ve sıkıntılarını unuturdu.

Bununla birlikte küçük devletinin idaresini, işlerinin plan ve icrasını, ordusunun takviyesini, izzet ve ihtişamının takviyesini ihmal etmezdi. Lahor Sultanlığı'na komşu küçük prensliklerle sürekli çatışma hâlindeydi. Onların saldırılarını savar, zaman zaman topraklarını fethederdi. Bir yandan da eski topraklarının haberlerini sürer, Moğolların hareketlerini takip eder, onlara saldırmak ve intikam almak için fırsat kollardı. Nihai hedefi, kendisinin

ve babasının topraklarını bir an önce onların, avenelerinin ve sadık hizmetkârlarının ellerinden geri almaktı. Moğollar bir ülkeyi ele geçirip orayı yönetmek peşinde bir millet değillerdi. Gittikleri yeri işgal edip erkek, kadın ve çocuklardan öldürebildiklerini öldürmek, dilediklerini esir almak, servet ve hazinelerini ele geçirmek onlara yetiyordu. Aldıkları ganimet ve esirlerle oradan kendi topraklarına döner, kabuklarına çekilirlerdi. Yıllar sonra yine toplanıp sefere çıkar millet ve devletleri talan edip öldürdüklerini öldürür, gasp ettiklerini gasp eder, yine yurtlarına dönerlerdi. İşgal ettikleri ülkelerle muhtemelen anlaşmalar imzalayarak geri dönüşlerini güvence altına alırlardı. Çoğunlukla her ülkeye yılın başında ödenmek üzere büyük bir cizye koyarlardı. Bu şartlar dâhilinde girdikleri ülkelerde kendilerine sempati gösteren ve siyasetlerine bağlılık ifade eden zayıf karakterli kimseleri yüksek görevlere getirerek yurtlarına dönerlerdi.

Celaleddin Şah'ın bırakmak zorunda kaldığı şehir ve merkezlerde de durum buydu. Hemen hepsinin başına baskıcı zorbalardan oluşmuş bir grup idareci tayin edilmişti. Bu zalimlerin ne suretle olursa olsun para toplamaktan başka bir dertleri yoktu. İnsanların mülklerine el kor, ağır vergiler dayatırlardı. Canları çektiğinde tüccarların sermayelerini gasp ederlerdi. Kendilerini şikâyete yeltenenlere ise, ölüm, işkence ve aşağılama türünden diledikleri cezayı reva görürlerdi.

Bu şehirlerde Celaleddin Şah'ın taraftarları ve sevenleri de vardı. Sayılamayacak kadar kalabalık olan bu insanlar onun bir an önce dönmesini istiyor, kendisiyle gizlice mektuplaşıp halkın durumunu, çektikleri zulüm ve ıstırabı, yaşanan fesat ve zorbalığı anlatarak dönmeye teşvik ediyorlardı. İlk adımı atması hâlinde ona yardım ve destekte bulunma sözü veriyor, şahın dönmesi hâlinde mevcut idarecilere karşı büyük bir halk ayaklanması başlatacaklarını söylüyorlardı. Anlattıklarına göre Cengiz Han,

kendi topraklarına dönmüş ve Türk boylarıyla uzun sürecek savaşlara girmişti.

Celaleddin Şah uzun süredir beklediği fırsatın geldiğini gördü. Bunu değerlendirmeliydi. Sefer için gerekli hazırlıkları yaptı. Büyük komutanı Emir Pehlivan Özbek dışında kararından kimseye bahsetmedi. Sefere giderken Hindistan'daki devletini ona emanet edecek, buranın himayesi için gereken askerî gücü bırakacaktı. Kendisi on tabura ayırdığı beş bin kişilik bir kuvvetle yola çıktı. Taburlardan her birinin başına bir komutan tayin etti. Onlara, arkasından ve farklı yolları takip ederek gelmelerini emretti. Seferinin duyulmasını kesinlikle istemiyordu.

Sefer öncesinde sevgili yavrularının durumları üzerinde uzun uzadıya düşündü. Acaba yanında mı götürmeli, yoksa Hindistan'da mı bırakmalıydı? Çocukları yanına alırsa, yolun sıkıntılarına, çıktığı meşakkatli seferin zorluklarına maruz bırakacaktı. Yolun sıkıntılarını atlatsalar dahi sonrasında ardı arkası gelmeyecek bir savaşlar silsilesi onu bekliyordu. Kendisinin ve babasının topraklarını geri almak hiç de kolay olmayacaktı. Bu uğraşın akıbetinin ne olacağını, sonunun neye varacağını yalnız Allah bilirdi. Çıktığı bu seferin sonunda Moğollarla yeniden karşılaşmak ve savaşmak kaçınılmazdı. Sonu gelmeyen ve hücumlarını kimsenin savamadığı bu büyük millete galip geleceğini kim garanti edebilirdi?

Çocuklarını Hindistan'da bıraksa, bu defa ne o onların yokluğuna, ne onlar Celaleddin'in yokluğuna dayanabilirlerdi. Dünyada onlardan başka bir yakını kalmamıştı. Tabii onların da kendisinden başka yakınları yoktu. Onları kısa da sürse bir kaybedişin ardından bulmuş, düştüğü yeisten onları görerek kurtulmuştu. Onların varlığı kendisine ümit vermiş, hayata yeniden sarılmasını sağlamıştı. Yakınları ve devletinin kaybı karşısında onlar teselli olmuştu. Akıbetlerinin ne olacağı belli olmayan yabancı bir diyarda onları tek başlarına nasıl bırakabilirdi? Belki

Hint prensleri Lahor Sultanlığı'nı ele geçirmek isteyecek, kendisinin ayrılmasını fırsat bilip oradaki vekilini zayıf görerek topluca hücum edecekler ve şehri ele geçireceklerdi. Böyle bir durumda adamlarının kaçacak yerleri de olmaz, iki prens Hintlilerin ellerine düşerdi. Bu durumda ise kılıçlarından asla kurtulamazlardı.

Celaleddin Şah iki planı ölçüp tarttı. İkisinden hangisinin daha az riskli olduğunu tespit etmeye çalıştı. Sonunda yavrularını yanında götürmeye karar verdi. Bu görüş ona daha sevimli, isteğine daha yakın gelmişti. En azından onları daima yanında görecekti. Eğer başarması mukadderse mahzuru yoktu. Şansı yaver gitmezse, o zaman hayata dair zaten bir ümidi kalmayacak, sığınacak bir yeri de olmayacaktı. Bu ihtimalin gerçekleşmesi hâlinde ikisinin de onunla birlikte ölmeleri daha hayırlı olacaktı. Zira en azından yavruları kendi yaşadığı çileyi ve aşağılanmayı yaşamayacaklardı.

Çocuklar, gerek Celaleddin'den gerekse Hintli Selâme'den büyük dedeleri Muhammed Harzemşah ve onun Moğollarla savaşlarıyla ilgili hâdiseleri, Celaleddin Şah'ın Moğollarla yaptığı savaşları defalarca dinlemişlerdi. Dinlemekten en çok hoşlandıkları da bunlardı. Celaleddin Şah çoğu zaman Mahmut'a babası Prens Memdud'un cesaretini, Moğollarla savaşlarında gösterdiği üstün başarıları, Moğol yiğitlerine meydan okuyuşlarını ve onlarla düellolarını anlatırdı. En çok da ağır yaralandığı Herat Savaşı'nı anlatırdı. Bu savaşta düşmana ağır zayiat verdirdikten sonra Allah yolunda aldığı yaralarla şehit olmuştu. Mahmut bunları dinlerken yüreği cesaretle dolar, Moğollarla yapılan o savaşlara tanık olmayı isterdi. Kendisi de Moğollarla mühim çarpışmalarda bulunmuştu.

Küçük prens, iç dünyasının derinlerinde bir yerde bir gün Moğollarla savaşacağını hissediyordu. Yetişkin olup meydana çıktığında onlarla vuruşacak ve babasının öcünü, dedesinin,

dayısının, annesinin, ninesinin ve diğer akrabalarının intikamlarını alacaktı. Bu duygu onu tamamen ele geçirmiş, gittiği her yerde aklından çıkmaz olmuştu. Mahmut'un öncelikli tasası, her şeyden önde tuttuğu derdi buydu. Gündüzleri üzerinde düşünmeden, geceleri rüyasını görmeden geçmiyordu. Bazen sırf bu yüzden büyük sıkıntılara giriyor, içinde hapsolan arzuyu nasıl ifade edeceğini, sıkıntısını nasıl atacağını bilmiyordu. Tek çare olarak hayal dünyasına dalıyor, orada Moğollarla savaşlar yapıyordu. Bunların hepsinde Moğolları mağlup ediyor, kalabalıklarını dağıtıp yiğitlerini yere seriyor, saflarını parçalıyordu. Yenilen Moğolların ardına düşüyor, izlerini takip ederek tamamen dağılmalarını sağlıyordu. Sonra da muzaffer bir komutan olarak şehrine dönüyor, zaferi şerefine taklar dikilip davullar çalınıyor, üstüne güller ve türlü çiçekler savruluyordu.

Cihat da onunla aynı duyguları paylaşıyor, bu çarpışma ve savaşlara devam etmesi için teşvik ediyordu. Büyük kahramanıyla ilgili hayallerinin bu şekilde tahakkuk edeceğine, Moğollara duyduğu kin ve nefretten böylelikle kurtulabileceğine inanıyordu. Cihat, Mahmut'un Moğollarla yaptığı savaşları, onlar karşısında gösterdiği cesaret ve kahramanlıkları anlatırken aldığı zevk kadar hiçbir şeyden zevk almıyordu.

Celaleddin Şah da Mahmut'u askerî faaliyetlerine devam etmesi yönünde teşvik ediyor, onun hayallerini paylaşıyor, kahramanlık hikâyelerini dikkatle dinliyordu. Gösterdiği gayret ve başarılardan dolayı ona övgüler yağdırıyor, ara sıra da nasihatlerde bulunuyordu. Sultan, saray muhafızları ve hizmetkârlarına da onun hayallerini paylaşmaları ve anlattıklarına inanır gibi görünmelerini emretmişti.

Mahmut ve Cihat, Sultan Celaleddin'in Moğollarla savaşmak ve topraklarını geri almak üzere sefere çıkacağını öğrendikleri zaman öyle sevinip coştular ki Celaleddin Şah onları yanında götürmeyip Hindistan'da bırakmayı nasıl düşünebildiğine kendisi de

şaştı. Bu ayrılık çocuklara gerçekten ağır gelir, onları çok üzerdi. Çocukları yanına almamayı düşünmesinin yegâne sebebi, onları tahammül edemeyecekleri bir şeye zorlamamaktı.

Celaleddin Şah Hindistan'dan çıkarken has adamlarını yanında götürdü. Yolculuğun önemli bir bölümünü at sırtında geçirdiler. Daha sonra Celaleddin'in önceden hazırlattığı büyük gemilerle Sind Nehri'ni geçtiler. Bu gemiler, askerle birlikte onların atlarını ve mühimmatlarını da karşı kıyıya taşıdı. Ordunun diğer taburları da arkasından gelerek nihayet kararlaştırıldığı gibi Hayber Geçidi'nde buluştular. Sessizce ilerlemeye devam ettiler. Kâbil'e yaklaştıklarında Celaleddin Şah oradaki taraftarlarına haber yollayıp geldiğini bildirdi. Haber kısa sürede bütün şehre yayıldı. Ayaklanan ahali, valiyi ve yakın çevresini alaşağı ettiler. Celaleddin Şah önemli bir çarpışma olmaksızın şehre girdi.

Bu haber diğer şehir ve beldelerde kısa sürede duyuldu. Moğolların yerli avaneleri Celaleddin Şah'a karşı durmak üzere güçlerini birleştirmeye karar verdiler. Bir yandan da Cengiz Han'dan yardım istediler. Cengiz Han, Moğol yardımının gelmesine fırsat vermeden şehirleri ardı ardına geri almaya başlardı. Fütuhatın bu kadar çabuk ve kolay olmasının sebebi, şehir halkının da ayaklanarak yöneticilerini devirmeleri oluyordu. Hain yöneticiler, halkın ayaklandığını görünce çareyi Cengiz Han'ın yanına kaçmakta buluyorlardı. Celaleddin Şah kısa sürede Kirman'a, oradan Ehvaz'a geçti. Orayı da aldıktan sonra Azerbaycan'a yöneldi. O bölgeyi de yönetimi altına aldıktan sonra İran'ın kalan bölgeleri de kendisine bağlılıklarını bildirdiler.

Mahmut ve Cihat Celaleddin Şah'ın yanından ayrılmıyor, o nereye gidiyorsa onlar da oraya gidiyorlardı. Hintli Selâme ile seyis Seyrun çocukların hizmetine bakıyorlardı. Dayısının konvoyunda şehirden şehre yürümek Mahmut'u çok sevindiriyordu. Özellikle şehir kapılarının önlerinde açılışı, davulların çalması, insanların sıra sıra dizilerek kendilerini seyretmeleri, sultan ve

veliahdı için selama durmaları onu gururlandırıyordu. Fakat o yine de Moğollarla karşılaşmak istiyordu. Dayısına sık sık bunu soruyordu: "Hani Moğol düşmanlarımız neredeler? Ne zaman karşımıza çıkacak ve bizimle çarpışacaklar?"

Sultan Celaleddin Mahmut'a gülerek cevap veriyordu:

– Kötülüğün erken gelmesi istenmez yavrum! Onlar er geç gelecekler. Allah yardımcımız olsun!

Sular tekrar mecrasında akmaya başlamış, ülkede hutbeler Sultan Muhammed Harzemşah oğlu Celaleddin Şah ve veliahdı Memdud oğlu Mahmut adına okunmaya başlamıştı. İşler istikrar kazandıktan sonra Celaleddin Şah öncelikle şanlı babasının hatırasına gereken saygıyı göstermek istedi. Bunun için gömüldüğü adayı ziyaret etti. Kabri başında ağladı ve Allah'tan ruhuna rahmet diledi. Sonra naşının nakledilmesini emretti. Muhammed Şah'ın naşı Ezdihen Kalesi'ne nakledilerek orada büyük bir törenle gömüldü. Ülkenin farklı diyarlarından âlimler, eşraf ve âyan bu merasimde hazır bulunmuşlardı. Daha sonra bu mezarın üzerine büyük bir kubbe inşa ettirdi. Bu inşaata ve süslenmesine çok para harcayan Celaleddin Şah, bunun için ülkenin en maharetli usta ve zanaatkârlarını toplamıştı.

Tam bu sırada Cengiz Han, oğullarından biri komutasında çok büyük bir orduyu Celaleddin Şah'ın üzerine gönderdi. Celaleddin hemen gerekli hazırlıkları yaptı ve Hindistan'dan getirdiği "Kurtuluş Ordusu" adlı üçbin kişilik hususi ordusuyla kırk bin askerden oluşan İslam ordusunun başında yola çıktı. İki ordu Merv Ovası'nda karşılaştılar. İki taraf arasında tarihte benzeri az görülmüş kırıcılıkta bir savaş yaşandı. Büyük bölümü şehit düşen Kurtuluş Ordusu direnmeye devam ederken esas ordunun saflarında çözülme başlamıştı. Celaleddin Şah, zaferden ümidini kesmişti. O meydanda şehit olarak ölmeye kararlıydı. Arkasında atının üzerinde bekleyen Mahmut'a döndü:

– Moğolları nihayet gördün ey Mahmut! Onlarla bizzat savaşmaya gidiyorum. Sen arkamda sebat et. Kimsenin seni esir etmesine müsaade etme!

Mahmut'un yüzü sevinçten ışıyıverdi. Dayısının kendisine güvenini iftihar vesilesi olarak gördü. Sultan Celaleddin, çocukluktan henüz çıkmış olan Mahmut'un sarsılmaz tavrına hayran kaldı. Bu çocuk ölüme bile gülerek gidebilirdi.

Kalan adamlarını teşvik etti. Saflarını topladı ve bizzat veliahdıyla birlikte vuruşmaya başladı. Müslüman askerler bu sahneyi görünce birden aşk ve şevke geldiler. Sultanın önünde kıyasıya çarpışmaya başladılar. Onlar bu şekilde ölümüne çarpışırken Sultan önlerinde, Moğollar karşılarında ve üstün durumdaydılar. Birden Moğolların saflarında bir dağılma oldu. Arkalarından tekbir sesleri geliyordu:

– Allahü ekber! Allahü ekber! Biz Allah'ın askerleriyiz! Hadi Müslümanlar komayın şu müşrikleri!

Müslümanlar şaşırmışlardı. Bazıları bunların Allah tarafından gönderilmiş melekler olduğunu zannetti. Moğollara daha bir yürekten saldırdılar. Her yer tekbir sesiyle çınlıyordu. Çok geçmeden Moğollar yenildiler. Fakat kaçacak yerleri de yoktu. Çünkü arka taraflarını Buhara ve Semerkant'tan gelen mücahitler sarmışlardı. Bunlar, Moğol birlikleri şehirlerinin yanından geçip gittikten sonra peşlerine düşmüş, dalgın bir anlarında arkalarından saldırmışlardı. Müslümanlar iki taraftan ilerlemeye devam ettiler. Kılıçları sürekli çalışıyordu. Meydanda neredeyse Moğol kalmamış, kılıçtan geçirilmişti. İki grup Moğolların cesetleri üzerinde kucaklaştılar.

Sultan Celaleddin, Buhara ve Semerkant ordusunun gelişine çok sevinmişti. Onlara övgüler yağdırarak şöyle dedi:

– Sizler hakikaten Allah'ın askerlerisiniz. Sizler Yüce Allah'ın Müslümanları teyit için gökten gönderdiği meleklersiniz. Canımızı da zaferimizi de size borçluyuz.

Sonra onlara hilat giydirdi, ikramlarda bulundu. Kendi ordusuna katılmalarını teklif etti. Onlar da memnuniyetle kabul ettiler.

Acı mağlubiyet ve oğlunun ölümü Cengiz Han'a ulaştığında çok sinirlendi. Celaleddin'le savaşmaya bizzat gideceğine, onu ve veliahdını öldürmeden dönmeyeceğine, bütün Müslümanları kadın erkek, yaşlı çocuk demeden koyun gibi boğazlayacağına dair yemin etti. Ne var ki kendi topraklarında Türk boylarıyla yaptığı savaşlar henüz devam ediyordu. Tabii bu durum Celaleddin'den intikam almasını biraz daha geciktirdi.

Celaleddin Şah, Cengiz Han'ın bir gün büyük ordusuyla geleceğini biliyor, intikamının ne kadar korkunç olabileceğini tahmin ediyordu. Böyle bir durumda Merv Ovası'nda kazandığı zafere bel bağlayamazdı. Bilakis Cengiz Han'ın geleceği o güne hazırlanmalıydı. Maveraünnehir bölgesindeki casusları ve haber kaynaklarının gönderdiği bilgiler Cengiz Han'ın en az altı ay daha iç savaşı bastırmayla meşgul olacağı yönündeydi.

Celaleddin Şah bu süreyi, kuvvetini takviye etmede kullanması gerektiğini biliyordu. Cengiz Han'ın karşısında durabilmek için çok daha kuvvetli bir orduya ihtiyacı vardı.

Ülkesine baktığında neredeyse tükenmiş hâlde olduğunu gördü. Her tarafa genel bir yıkım hâkimdi. İnsanlar fakirlikten kırılıyordu. Birkaç yıldır kuraklık çekiliyordu. Kaynaklar tükenmek üzereydi. Moğol seferleri yüzünden çarşı pazarın canlılığı da bitmişti. İnsanlar soyulup talan edilmişti. Katliamlar, yakma ve yıkma faaliyetleri, ardından başıbozukluk ve zorbalık ülkede dirlik ve düzen bırakmamıştı. Yıllarca hain valilerin baskısı altında ezilen bu insanların Celaleddin'in muhtaç olduğu parayı, mühimmatı, at ve silahı temin etmeleri mümkün değildi. Dolayısıyla bunlara güvenerek azgın düşmanının karşısına geçemezdi.

İhtiyaçlarını nasıl temin edebileceği hususunda birkaç gün daha düşündü. Düşünüp taşındıktan sonra bir zamanlar babasının

vardığı fikre ulaştı. Şam ve Mısır bölgesinde iktidar sahibi olan Müslüman sultanlardan ve halifeden yardım isteyecekti. Sahip oldukları zenginlik ve kudret, Müslümanların düşmanı karşısında durmasını sağlayacak maddi imkânları sunmaya fazlasıyla yetiyordu.

Celaleddin Şah, babasının bu yöndeki gayretlerinin başarısızlıkla sonuçlandığını unutmamıştı. Bu sultan ve emirlerden biri dahi babasına yardımda bulunmamıştı. Bazıları güzellikle özür dilemişti. Bazıları böylesine güzel bir cevabı dahi çok görmüşlerdi. Ancak Celaleddin, acele karar vermek ve onların yardımından tamamen ümit kesmek, bulunduğu sıkıntılı hâlden çıkmasını sağlayacak tek kapıyı da hemen kapatmak istemedi. Mazeretler duymaya hazırdı. Çünkü bir zamanlar babasının ümitlerini de boşa çıkarmış ve onun çığlığına kulak tıkamışlardı. Belki o zamanlar yaşadıkları iç savaşlar ve ardı ardına gelen Haçlı Seferleri yüzünden yardım edememişlerdi.

Aslında beyninin derinlerinde bir yerde kendisine asla yardım etmeyeceklerini, sadece kendisini aldattığını hissediyordu. Çünkü bir zamanlar babasına vermedikleri şeyi ona vermelerini ümit ediyordu. Fakat ne yapabilirdi ki? Önünde başka bir yol da yoktu.

Celaleddin Şah işte bu duygu ve düşüncelerle Bağdat'taki halifeye, İslam dünyasının sultan ve emirlerine mektuplar gönderdi. Onlara Moğolların İslam âlemi için teşkil ettikleri tehlikeyi açıkladı. İşgal ettikleri İslam topraklarında Müslümanlara revâ gördükleri çirkin fiilleri ve iğrençlikleri anlattı. Onları Moğollar karşısında kendisine yardım ve destek olmaya davet etti. Bu sayede Moğollarla aralarında bir set görevi görecekti. Celaleddin Şah'ın elçileri gittikleri yerlerden hayal kırıklığıyla döndüler. Bütün bu sultanlardan kendisine düşen pay, babasınınkinden daha iyi değildi. Celaleddin buna çok kızdı. Onların sırt çevirmelerine canı çok sıkıldı. Canlarını yakmak ve terbiye etmek için Moğollardan önce

onlarla savaşmaya karar verdi. İstediği yardımı güzellikle vermezlerse o da zorla alır ve Moğollarla savaşmak için gereken hazırlığı bu şekilde tamamlardı.

Celaleddin Şah, kendisine en ağır cevabı gönderen Melik Eşref'ten başladı. Gönderdiği mektupta düşman karşısında Celaleddin'e yardım ederek sonra da kendi ülkesine saldırmasını sağlayacak kadar cahil ve gafil olmadığı, ayrıca kendi açısından Celaleddin ile Moğollar arasında da bir fark bulunmadığı yazılıydı. Sultan Celaleddin bunu görür görmez öfkeden kızardı. Eşref'in ülkesini işgal edeceğine ve Moğollarla arasında fark olmadığı yalanını hakikate çevirecek işler yapacağına dair yeminler etti.

Niyeti bu işgale devam ederek Şam'dan girip Mısır'dan çıkmaktı. Cengiz Han'ın batıya doğru harekete geçtiği haberini almasaydı, niyeti tamamen bu yöndeydi. Azılı düşmanıyla karşılaşmak üzere hemen ülkesine doğru harekete geçti. Bu arada Yüce Allah sanki Müslüman beldelerde yaptığı yıkım ve tahribatı, masum halka reva gördüğü çirkin davranışları, Moğolların yaptığı gibi erkekleri öldürüp kadın ve çocukları köle almayı, malları gasp edip şehir ve köyleri tahrip etmeyi, haktan sapmasına yol açacak ölçüde gözlerini kör eden hevasına uymayı, kendisine saldırmamış bir topluluğa sırf sultanlarının terbiyesizliği yüzünden zulmetmeyi cezalandırır gibiydi. Kürdistan bölgesini geçerken ciğer parçalarını, hayatının en kıymetli varlıklarını kaybetmişti. Her tarafta aranmalarına, bütün yollara bakılmasına rağmen sanki yer yarılmış da içine girmişlerdi. Onlarla birlikte hizmetlerinden sorumlu Hintli yaşlı Selâme ve seyis Seyrun da kaybolmuştu.

Sultan Celaleddin çocukları kaybettikleri yerde kamp kurulmasını emretti. Adamlarını civara salarak kayıpları arattırdı. Her yer didik didik aranmış fakat izlerine rastlanmamıştı. Yalnız ikinci gün seyisin cesedini iki dağın arasında bir uçuruma atılmış olarak buldular. Sinesi hançerle delik deşik olmuştu. Kafası, eli ve

kolu ise taşlara çarparak ezilmişti. Muhtemelen günahkâr suçlular adamcağızı hançerledikten sonra dağın zirvesinden atmışlardı.

Bunu görünce Celaleddin çocukların hizmetçileriyle birlikte kaçırıldıklarından emin oldu. Kaçıranlar Seyrun'un mukavemetinden bunalıp onu öldürmüşlerdi. Hemen adamlarına emir vererek iki dağ çevresinde suçluların aranmasını emretti. Kendisi de bizzat arama çalışmalarına katıldı. Ne kaçıranlardan, ne çocuklardan iz vardı. Civardaki kaynaklardan da en ufak bir haber gelmiyordu. Celaleddin Şah gamdan ölecek gibiydi. Çocuklar kaybolduğundan beri ağzına lokma koymuyordu. Onlardan haber alınıncaya kadar yerinden ayrılmamaya karar vermişti.

Bu arada şehirlerdeki valilerinden ardı ardına mektuplar geliyor, Cengiz Han'ın nehri geçtiği ve ilerlemeye devam ettiği bildiriliyordu. Moğollar Buhara'ya saldırmış ve şehri yerle bir ederek Merv Savaşı'nda yaptıklarından dolayı Buhara halkını hunharca katletmişlerdi. Cengiz Han'ın orduları Semerkant'a yaklaşıyorlardı ve orada da Buhara'da yaptıklarını yapmaya niyetliydiler.

Fakat Celaleddin, Mahmut ile Cihat'ın derdine düşmüş, gözü başka bir şey görmüyordu. Gelen mektuplara bazen hiç cevap vermiyor, ya da yakında sefere çıkılacağı haberiyle geçiştiriyordu. Adamlarından biri süratle yola çıkılması gerektiğini söylediğinde ise öfkeden yüzü kızarıyor ve yüzüne şöyle haykırıyordu:

– Hain herif! Bana yavrularımı terk edip gitmemi mi tavsiye ediyorsun ha? Kafanı bedeninden ayırmadan gözümün önünden kaybol hemen!

Celaleddin Şah'ın huyu değişmiş, ahlakı bozulmuştu. Bir tür bunalım ve cinnet hâline girdiğinden hiç kimse yanına girmeye cesaret edemiyor, ancak sakınarak yaklaşabiliyordu. Yaşadığı acı yüzünden şaraba sığınmış, kör kütük sarhoş oluncaya kadar içmeye başlamıştı. Ayık olduğu saatler sayılıydı.

Gece gündüz aynı şeyleri haykırıyordu: "Mahmut! Cihat! Nereye gittiniz yavrularım! Beni nasıl tek başıma bıraktınız? Ya beni de alın, ya siz dönün! Bre haramiler! Cihat ile Mahmut'a nasıl kıydınız? Ciğer parçalarımı benden nasıl ayırdınız? Ben onlarsız yaşayamam, onları görmeden duramam, onlar bensiz yaşayamazlar. Yoksa benden intikam mı alıyorsunuz ha? O zaman onları bırakın da beni alın! Onlar günahsız masumlar. Beni alın Hindistan, İran, Horasan ve Maveraünnehr'in Sultanı Muhammed Şah oğlu Celaleddin Şah'ı alın! Alın da dilediğinizi yapın! İster öldürün, ister işkence edin. İster çarmıha gerin, ister yakın. İsterseniz esir olarak Cengiz Han'a gönderin. İstediğiniz paraysa onu söyleyin. Çocuklarımı getirdiğinizde evlerinizi altın, gümüş ve mücevherle doldururum. İsterseniz tacımı, tahtımı size bırakırım. Bre düşmanlar! Hey dostlar! Evet onları bana geri verdiğiniz an dostlarım olacaksınız. Ne olur acıyın bana! Yoksa kim olduğumu bilmiyor musunuz? Ben bedbaht çilekeş! Ben yurdundan atılmış yalnız adam. Babamın tahtı elinden gitti ve babam ıssız bir adada kederler içinde öldü. Moğollar kardeşlerimi ve amcalarımı kestiler. Ninemi ve halalarımı, evet ninem sultanlar anası Türkan Hatun'u köle aldılar. Onu yoksul-zengin, uzak-yakın demeden elindeki altın ve incileri saçarken hiç mi göreniniz olmadı? Bre hırsızlar! Hey dostlar! Bre düşmanlar! Hey kerem sahipleri! Bre adiler! Ninem Türkan Hatun'un hayratından kendisine bir nebze dokunan yahut altınlarından az da olsa isabet eden, onun bu hayır ve iyiliklerini unutmayıp aklında tutan bir insaf sahibi şu çaresiz ve perişan torununa yardım etmez mi? Küçük yavrularını ona geri vermez mi? Annem, annem ki beni doğurdu, besledi, büyüttü, öz kızkardeşim, çocuklarımın annesi, sevdiğim ve beni seven o değerli insan, onların hepsini Sind Nehri'nde bir gün batımında boğdurdum. Söyler misiniz, şu gök kubbenin altında benden daha bedbahtı olabilir mi? Şefkat ve merhamete benden daha layık biri çıkabilir mi? Nerede

yavrularım? Mahmut ile Cihat neredeler? Yazık size bre haramiler! Adi ve aşağılık mahlûklar! Çocuklarımı benden almaya cüret ettiniz ha! Anaları ağlayasacılar! Kimi kızdırdığınızı, nasıl birinin intikamına maruz kalacağınızı hiç biliyor musunuz? Yoksa beni tanımıyor musunuz? Ben ki arzın krallarının kralı Celaleddin'im. Doğunun ve batının hakanıyım. Moğolların efendisi ve küffara boyun eğdirenim. Sizi gökte olsanız indirecek, vadilerin dibinde olsanız çekip çıkaracağım. Sizin inlerinizi ve mağaralarınızı basacak, size giden bütün yolları tutacağım. Yıldızlara da sarılsanız ellerim size ulaşacak. Size âlemlerde hiç kimsenin tatmadığı bir azap tattıracağım. Ailenizi ve boyunuzu yok edecek, evlerinizi ve köylerinizi yaktıracağım. Yeryüzünde sizden hiçbir eser kalmayacak. Vay benden size vay!"

Celaleddin o yaslı günleri Kürdistan bölgesinde dolaşarak geçirdi. Bütün gün vadileri ve dağları dolaşıyor, kayıp çocuklarını arıyordu. Artık zihnî dengesini yitirmek üzereydi. Uykusuzluk, içki ve hüzün onu tüketmişti. Bazen öyle ağlıyordu ki onu gören bir yabancı asla susmayacağını sanırdı. Bazen de öyle bir gülerdi ki bakan kimse asla durmayacağını zannederdi. Tam manasıyla yorulduğunda baygın hâlde yere düşer, adamları tarafından çadırına taşınır ve düzelinceye kadar orada yatardı.

Gece olduğunda aşırı miktarda şarap içer, yarım yamalak, çoğu zaman da anlaşılmaz şeyler söyler, tuhaf hareketlerde bulunurdu. Sarhoşluk kafasını iyice yorup uykusu bastırdığında yatağına taşınır, orada da havale geçirenlerinkine benzer hezeyanlarda bulunurdu. Onun başında geceleyen adamları, kendi sorup kendi cevap verdiği, kendini yerip mazeretler ileri sürdüğü bu diyalogları sabahleyin diğerlerine anlatırdı. Bir gece şu diyalogu dinlemişlerdi:

– Hey Buharalı! Hey Buharalı Müslüman! Allah'ın evine hacca gidenlerden biri gibi görünüyorsun. Yanımda biraz dursan da senden biraz feyiz ve bereket alsam.

– Sen ki amelini boşa çıkarmış birisin. Yanında durmam sebebiyle Yüce Allah'ın bana azap etmesinden korkarım.

– Olur mu hiç! Ben zavallı, başından belalar geçmiş, miskin biriyim. Babamın mülkü kaybolup gitti. Kendisi de ıssız bir adada kederinden öldü. Moğollar kardeşlerimi ve amcalarımı kesip ninemi esir aldılar.

– Yeter, yeter! Ne demek istediğini anladım.

– Ey salih Allah dostu, görüyorum ki ağlıyorsun. Sen ağlatan nedir? Yoksa sen de benim gibi felaketzede misin?

– Ben senin hâline ağlıyorum…

– Hâlime mi ağlıyorsun? Öyleyse beni seviyorsun.

– Evet. Tabii ki seni seviyorum Celal!

– "Celal!" mi? Beni sadece merhum babam bu isimle çağırırdı. Dur da yüzüne bir bakayım. Babam Muhammed Şah ile aranızda benzerlik görebiliyorum.

– Ben Muhammed Harzemşah Celal!

– Öyleyse siz, babamsınız… Baba! Baba!

– Sakın yaklaşma bana! Yerinde kal!

– Niye babacığım?

– Ben senin baban değilim!

– Babam değil misin? Daha şimdi Muhammed Harzemşah olduğunu söylemedin mi?

– Evet söyledim. Ben Harzemşahım; Muhammed bin Tekeş'im.

– O zaman babamsın! Yoksa beni evladın saymıyor musun?

– Yaptıklarından Allah'a sığınıyorum. Bir evlat olarak senden beri olma imkânım olsa bunu da yapardım. Moğollarla savaştıktan sonra kalkıp Müslümanlarla savaşıp kanlarını mubah gören sen değil misin?

– Bütün istediğim hükümdarlarını terbiye etmekti. Moğollar karşısında yardım istediğimde bana el uzatmayı reddettikleri için

öyle yaptım. Daha önce sen yardım istediğinde sana da aynını yapmışlardı.

– Peki iddia ettiğin gibi o hükümdarlardan herhangi birini tutup terbiye ettin mi? Yoksa yurtlarında güven içinde yaşayan Müslüman ahaliye mi yöneldin? Erkeklerini öldürüp mallarını talan ettin. Köylerini ve çiftliklerini yakıp yıktın. Bunları yaptın değil mi? Daha fecisi, onların kadınlarını cariye edip çocuklarını köle aldın. Kendi hanımına ve çocuklarına bunun yapılmasını ister miydin?

– Tüh! Gerçekten çocuklarımın başına da aynısı geldi. Mahmut ile Cihat'ı kaçırdılar. Ah Mahmut! Ah Cihat!

– Uygun bir karşılık! Şimdi Müslümanların çocuklarından kim bilir kaçını anne babasından ayırdığını düşün! O çocuklar da anne babalarına seninkiler kadar değerliydi!

– Ah Mahmut, Vah Cihat! Hangi günahı işlediler de benim suçlarımın bedelini üstleniyorlar?

– Onlar için ağlama. Sen Allah yolundan saptıktan sonra en iyisi senden ayrılmalarıydı zaten.

– Fakat onları çok seviyorum. Benden uzakta olmalarına dayanamam!

– Sevginin onlara faydası olmadığı gibi uzaklığının da onlara bir zararı yok. Zamanını onları arayarak zayi etme. Onları ebediyen göremeyeceksin!

– Asla göremeyecek miyim? Hayır göreceğim! Onları arayacağım. Onları bulacağım. Şimdi git başımdan! Hayır gel! Gel ey salih Buharalı! Dön bana! Hacca mı gidiyorsun yoksa? Hacca git de benim için dua et! Umulur ki orada edeceğin dua sayesinde Allah günahlarımı bağışlar.

Günler geçti. Celaleddin'in durumu giderek kötüleşiyordu. Adamları sultanın düzelmesinden ümitlerini kesmiş, cinnet ve bunalım hâllerine dayanamaz olmuşlardı. Gelen haberler Cengiz

Han'ın sürekli ilerlediği yönündeydi. İslam şehirlerini birbiri ardınca işgal ediyor, girdiği yerde insanları katledip zenginlikleri yağmalıyor, binaları yakıyor, yıkıyordu. Cengiz Han Tebriz'e kadar ulaşmıştı. Aklî melekeleri iyice zayıflamış Sultan Celaleddin'in önünde divan durup beklemek, adamlarının ağrına gitmeye başlamıştı. Onlar bekleyip dururken Moğollar gelip hepsini kılıçtan geçirecekti.

Sonunda Sultan Celaleddin'in yanından ayrılarak Buhara ve Semerkantlı mücahitlere katılmaya karar verdiler. Bu iki grup Celaleddin'den daha önce ayrılmışlardı. İçlerinden birini komutan tayin ederek Tebriz ile Diyarbakır arasındaki ilk öncü birliklerini karşıladılar. Şiddetli bir çatışmanın ardından onları mağlup etmeyi başardılar. Bunun üzerine zafer ümitleri daha bir güçlendi. Ayrıca Cengiz Han'ın yakalandığı hastalık yüzünden anavatanına dönmek üzere yola çıktığını da haber almışlardı. Cengiz Han, azılı düşmanının düştüğü kötü hâli haber alarak rahatlamış ve kendisi orduya komuta etmese de Celaleddin'in işinin kolaylıkla bitirileceğini anlamıştı. Hasta hâliyle vatanından uzakta olmak istemediği için yola çıkan Moğol Hanı, yakalandığı takdirde Celaleddin Şah'ın kesinlikle öldürülmemesi, canlı olarak tutulup huzuruna getirilmesi yönünde katı emirler verdi.

Moğollar bir bölgeye hücum ettiler mi oraya sel gibi akarlar. Yer gök onlarla dolar. Celaleddin Şah'ın yanından ayrılanlar da daha önce böyle bir ordu görmemişlerdi. Yine de Allah yolunda ölmeye söz verip düşmanın önüne çıktılar. Kurşundan dökülmüş duvar gibiydiler. Moğol ordusu o yiğit mücahitlerin bedenlerini çiğnemeden bir karış bile ilerleyemedi.

Bu güçlü set yıkıldıktan sonra Moğol tufanı sel olup aktı. Köy, kasaba demeyip yıkıp geçtiler. Moğol ordusu Celaleddin Şah'ın bulunduğu noktaya birkaç fersah (1 fersah=5.76 km) mesafeye kadar gelmişti. Bu mesafeyi de rüzgâr hızıyla kapatmaya başlamışlardı. Çünkü sultanın nerede olduğunu biliyorlardı.

Gerçekten de Moğollar kadar hızlı hareket eden, casuslukta ve düşmanla ilgili bilgi toplamada beceri gösteren başka bir millet yoktur. Bu konuda olağanüstü başarıları görülmüştür.

Celaleddin'in yanında az sayıda adamı kalmıştı. Büyük sultanlarını böyle bir hâlde bırakıp gitmek onlara ağır geliyordu. Moğolların süratli ilerleyişi canlarını sıkmıştı. Efendilerini müdafaa etmek üzere savaş vaziyeti aldılar. Öncü Moğol birliklerinin kendilerini sarmak üzere olduğunu anladıkları anda sultanın yanına vardılar. Her zamanki gibi sarhoştu. Kafasından aşağı soğuk su boşaltıp ayılttılar. Sonra atına bindirerek oradan uzaklaştırdılar.

Bu esnada Celaleddin Şah da ayılmış, bulunduğu tehlikeyi sezmişti. Hemen Diyarbakır'a yöneldi. Şehre girmesine izin verilmedi. Düşmandan bir grup onu çevirip şehir dışında tuttular. İsteseler oracıkta öldürebilirlerdi. Fakat Cengiz'in emri gereği sadece canlı yakalamak istiyorlardı. Sultan Celaleddin yakın adamlarından bir grubun da yardımıyla onların elinde kurtulmayı başardı. Adamları düşmanı oyalarken Celaleddin Şah oradan kaçmayı başardı.

Moğol süvarileri peşinden geliyordu. Fakat binicilikte çok yetenekli olduğu için onları geçerek sığınmak üzere Mayafarkin Krallığı'na gitti. Oranın köylerinden birine girdi. Fakat Moğol süvarileri ona yine yetiştiler. Bunun üzerine köyden ayrıldı. Atını öyle bir mahmuzladı ki, sanki uçar gibi oradan ayrıldı. Bir Kürt aşiretinin yaşadığı bir tepeye çıktı. Bunlar insan kaçırıp satarak geçinen kimselerdi. Onlardan birine sığınarak "Ben Sultan Celaleddin'im. Beni takip eden düşmandan yerimi gizlersen seni kral yaparım." dedi. Kürt onu aldığı gibi evine götürdü ve karısına ona iyi bakmasını tembih etti.

Bu arada Celaleddin'in kötülük ettiği başka bir Kürt onu fark ederek tanıdı. Girdiği evi gördü. Ev sahibinin çıkışını gözlemeye

başladı. Ev sahibi tuvalet için çıktığı sırada kendisine kötülük edilen Kürt elinde mızrakla içeri girdi. Kadına:

– Bu Harzemli'yi neden öldürmüyorsunuz, diye sordu.

Ev sahibinin hanımı:

– Bunu yapamazsın. Kocam ona güvence verdi, diye cevap verdi.

Mızraklı Kürt bağırdı:

– Ona güvence verilemez. Kendisi sultandır ve Ahlat'ta benim öz kardeşimin canına kıymıştır!

Bunlar olurken Celaleddin metanetli bir şekilde beklemiş, ağzını açmamıştı. Kürt sözünü bitirir bitirmez elindeki mızrağı Celaleddin'e savurdu. Sultan kenara çekilince mızrak onu ıskalayıp duvara çarptı. Celaleddin hemen koşup mızrağı aldı ve "Şimdi seni kardeşinin yanına göndereceğim." dedi.

Kürt öleceğini anlayınca şöyle dedi:

– Kardeşimi öldürdüğün gibi beni de öldür. Çocuklarını kaçırmakla senden öcümü aldım zaten!

Bu son söz, Celaleddin Şah üzerinde mızrağın yüreğine saplanmasından daha şiddetli bir etki yapmıştı. Tam anlamıyla sarsılmış, metanetini kaybetmişti. Kürt, hasmının donup kaldığını, mızrağın elinde sallandığını görünce şaşırdı. Az önce korkudan ödü patlamış, mızrağın kalbine saplanacağı anı bekliyordu. Hâlâ yaşadığına inanmakta zorluk çeken Kürt, Sultan Celaleddin'in hazin sesiyle irkildi:

– Çocuklara ne yaptın be adam?

Korkusu geçen Kürt cevap verdi:

– Yanımdalar. Bana eman vermedikçe onları sana teslim etmeyeceğim!

Yüzünde sevinç ifadesi beliren Celaleddin:

– Tamam, sana eman veriyorum, dedi. Kürt:

– Elindeki mızrağı bırakıncaya kadar sana inanmam, deyince Celaleddin onu yere bıraktı. Bu arada vaatte bulunmayı da unutmadı:

– Git onları bana getir. Sana verebileceğim en büyük ödülü vereyim!

Kürt, mızrağın ergeç sırtına saplanacağını düşünerek kapıya yöneldi. Celaleddin'in kendisine zarar veremeyeceğini anladığı anda kapının dışında durarak haykırdı:

– Deli herif! Senden kurtuldum işte. Çocuklarını da Şamlı köle tacirlerine sattım! Sana ebediyen dönemezler!

Bunları haykıran Kürt, sultanın yalpalayıp yere düştüğünü görmese oradan süratle kaçacaktı. Sultan Celaleddin, yığıldığı yerde "La havle vela kuvvete illa billah, Demek Mahmut ile Cihat köle gibi satıldılar ha!" diye mırıldanıyordu.

Kürt hemen geri döndü ve yerdeki mızrağı kaptığı gibi uzanmış hâldeki sultanın kaburgalarına doğru sapladı. Celaleddin Şah kendini müdafaa etmek için hiçbir şey yapmadı. Bilakis ona teslim olarak şöyle dedi: "Aferin sana be Kürt! Cengiz Han'ı naçar bırakmış bir adamı yendin. Haydi mızrağı sapla da kurtar beni şu hayattan. Mahmut ile Cihat gittikten sonra yaşamak neye yarar!"

Bu arada Kürt, omurgaların arasına saplanan mızrağı çıkarmaya çalışıyor, fakat yapamıyordu. Nihayet Celaleddin ona yardım ederek mızrağı çıkarmasını sağladı. Bir yandan da "Haydi, bir an önce öldür beni" diye mırıldanıyordu.

Kürt, mızrağı tam göğsüne işaretleyip sapladığı anda mızrak başı Celaleddin'i geçip toprağa saplanmıştı. "Seni bu hayattan kurtardım." dedi.

Celaleddin'in gözbebekleri büyüdü. Kapıya doğru baktı. Önünde sanki bir hayal görüyordu.

– Hey Buharalı hacı! Buharalı hacı! Rabbin katında dua et bana! Umulur ki günahlarımı bağışlar, suçlarımı örter, diyerek ruhunu teslim etti.

Celaleddin Şah öldüğünde, Mahmut ile Cihat'ın Suriyeli köle tacirlerinden birine satıldığından başka bir şey bilmiyordu. Nasıl kaçırıldıkları, daha sonra nelerle karşılaştıkları Celaleddin için sonsuza dek sır olarak kalacaktı. Hadisenin tafsilatı şudur: Sultan Celaleddin Şah, seferde, hazarda av tutkusundan vazgeçmeyen bir hükümdardı. Avcılığı o kadar severdi ki yolu üzerinde bir ceylan ve vahşi eşek sürüsü gördüğünde isterse savaşa gidiyor olsun, orduyu bırakıp o sürünün peşine düşerdi, bir şey avlayıp adamlarına onu getirmelerini emredinceye kadar geri dönmezdi. Yakın adamları bunun sakıncaları hakkında ne kadar nasihat ettiler, kendisi yahut ordusu için tehlikeler doğurabileceği hususunda kaç defa ikaz ettilerse de işe yaramamıştı. Her defasında söylediklerinin doğru olduğunu kabul ediyor, aynı hatayı bir daha yapmayacağını söylüyordu. Fakat başka bir zaman yeni bir sürü gördüğünde yine aynını yapıyor, kendini de "Bunun baş edemediği bir istek" olduğunu söyleyerek savunuyordu. Avcılık tutkusu, kız kardeşinin oğlu Mahmut'a da ondan geçmişti. Hindistan'da yaşadıkları dönemde Mahmut, çoğunlukla seyisi Seyrun ile çıkar ve tavşan avlardı.

Celaleddin Şah Melik Eşref'in topraklarına saldırısını bitirdikten sonra, yaklaşan Cengiz Han'ı karşılamak üzere kendi topraklarına yönelmişti. Fakat yolunun üzerinde bir ceylan görünce kendini tutamayarak onun peşine düşmüş, kendisi dönünceye kadar ordu bir süre mola vermişti.

Ahlat halkından Sultan Celaleddin'in canını yaktığı, kadınlarını ve çocuklarını esir edip mallarını yağmaladığı birileri ona suikast düzenlemek üzere anlaşmışlardı. Canları pahasına da olsa onu öldürmeyi kafaya koymuşlardı. Ülkesine doğru yola çıktığını öğrendiklerinde peşinden gitmiş, ordugâhtan ayrılacağı veya muhafızlarının dalgınlık yapacakları bir anı kollamaya başlamışlardı. Uzun süren takibin ardından bundan ümitlerini kesince çocuklarını kaçırmaya karar vermişlerdi. Çocuklar atları üzerinde gidiyor, fakat sürekli yer değiştiriyorlardı. Asker konvoyunun bazen önünde sultan ile beraber gidiyor, onunla sohbet ediyorlar, bazen kanatlarda gidip ordunun geçişini izliyorlardı. Askerin gerisine düştükleri anda ise atlarını mahmuzladıkları gibi birbirleriyle yarışarak konvoya yetişiyorlardı.

Mahmut, kız kardeşine göre daha iyi bir biniciydi. Fakat kazanma zevkini Cihat'tan sakınmaz, onu sevindirmek yahut gönlünü almak için kendisini geçmesine müsaade ederdi. Çocukların gittiği her yere yaşlı Hintli Selâme ile seyis Seyrun da giderlerdi. Celaleddin Şah bu yüzden kendini rahat hisseder, çocukları merak etmezdi.

Bir keresinde yine ordunun arkasında gidiyorlarken sağ tarafta bir tavşan gördüler. Tavşan dağın eteğinde otların arasına girmişti. Mahmut, hemen tavşanın peşine düştü. Cihat da onu takip etti. Tabii yaşlı adamla seyis de onların ardından gittiler. Genç prensle prensesin yanlarında muhafızları olduğu için askerler de durumu fazla önemsemediler. Geri dönüp kendilerine yetişeceklerinden emindiler. Çünkü daha önce de böyle olmuş ve gençler bir süre geride kaldıktan sonra süratle yetişmiş, hatta onları geçmişlerdi.

Fakat bu defa kimsenin bilmediği bir şey vardı: Yakınları öldürülmüş yahut esir alınmış yedi kişi, konvoyun biraz gerisinden geliyorlardı. Bazen ağaçların, bazen tepe ve tümseklerin arkasına gizlenen bu adamlar, askerler tarafından görülmemelerine

rağmen onların bütün hareketlerini görebiliyorlardı. İntikam almaya yeminli yedi adam, Mahmut'un, tavşanın peşinden dağa doğru at sürdüğünü gördüler. Prenses Cihat ve iki hizmetkâr da peşlerinden geliyorlardı. Hemen dağın arka tarafını dolanmaya başladılar. Küçük grubun karşısına ansızın çıkıp onları kuşattılar. Biri Mahmut'un üzerine atlayıp atından indirdi ve ağzını sıkıca bağladı. İkincisi Cihat'ı yakalayıp ağzını bağladı. Bu arada diğerleri yaşlı Selâme ile Seyrun'u çocukları öldürmekle tehdit ederek etkisiz hâle getirdiler. Biri bağırdığı veya kaçmaya teşebbüs ettiği takdirde çocukları öldüreceklerdi! Seyrun bir an yardım istemeyi düşündüyse de yaşlı adam susmasını ve haydutların emirlerine uymasını işaret etti. Netice itibarıyla çocukların hayatlarını tehlikeye atmamak için susmayı tercih ettiler. Geciktiklerini anlayınca bir grup askerin onları aramak üzere geleceğinden emindiler.

Fakat bunu haydutlar da biliyorlardı. Bu yüzden oradan olabildiğince hızlı bir şekilde uzaklaştılar. İkisi çocukları terkilerine alarak dağa doğru tırmandılar. Diğerleri de ellerinde kılıçlarla iki hizmetkârı getiriyorlardı. Dağın öbür cephesine vardıklarında Seyrun kaçmaya teşebbüs etti. Adamlardan biri ona fırsat vermeyip mızrağını savurdu. Mızrak, Seyrun'un ciğerine saplanmış ve onu yere düşürmüştü. Diğerleri de yetişip hançerlediler. Sonra da cesedini dağın sağ tarafındaki dar boşluğa attılar. Atının yularından tutup dağların arasındaki patikalarda, dar vadilerde yol almaya devam ettiler. Gide gide bilahare Celaleddin'in Moğollardan kaçarken sığındığı ve kardeşi katledilen Kürt tarafından öldürüldüğü dağa çıktılar.

Bu dağda yaşayan insanlar, kervanların yollarını kesen, onları soyup kadın ve çocuklarını köle tacirlerine satarak yaşayan eşkıya takımıydı. Köle tacirleri ara sıra Şitar adlı bu dağa gelerek, eşkıyaların ellerindeki esirleri satın alıp Irak, Mısır ve Suriye pazarlarında satmaya götürürlerdi.

Mahmut ile Cihat Şitar Dağı'nda sadece birkaç gün kaldılar. Köle tacirlerinden biri dağa gelmişti. Çocukların isimlerini iki farklı isimle değiştirdiler. Mahmut'un ismi Kutuz, Cihat'ın ismi Gülnar oldu. Sonra tacire teklif ettiler. Tacir iki prensi yüz dinara satın aldı. Yaşlı Selâme'yi satın almayı reddederek "Bu yaşlı herifi ne yapacağım?" dedi. Yaşlı adam bundan üzüntü duymuştu. Çünkü iki prense eşlik etmek istiyordu. Hizmetine ihtiyaç duyabilirlerdi. Çocuklar önceki hayatlarıyla taban tabana zıt olan bu hayat tarzına alışıncaya kadar yanlarında bulunmasının çok faydası olabilirdi. Fakat köle tacirinin kendisini satın almayı ısrarla reddetmesi sebebiyle onlara refakat etmekten ümidini kesince, ne kadar eşlik etse de köle pazarında yollarının muhakkak ayrılacağını düşünerek kendini teselli etti.

Ancak onlardan kopmadan önce yeni hayatlarında faydalarına olacak nasihatlerde bulunmak istedi. Bunun için satıcılardan çocuklarla baş başa konuşmasına müsaade etmelerini rica etti. Onlarla vedalaşacak, faydalı öğütler verecekti. Buna izin verdiler. Adamların böyle kolayca izin vermelerinin sebebi, Prens Mahmut'un sürekli kendisini kaçıranlara lanet okuyup küfürler etmesi, kendisinin Sultan Celaleddin Şah'ın kız kardeşinin oğlu, Cihat'ın da onun kızı olduğunu haykırmasıydı. Onları kaçıranlar sultan yüzünden canları yanmış kimseler oldukları için Mahmut'a sövüyorlardı. İçlerinden biri yanına doğru yaklaştığında ya eliyle vuruyor, ya da ayağıyla tepmeye çalışıyordu. Onlar da bir daha böyle yapmaması için fena halde dövüyor, canını yakıyorlardı. Fakat yediği onca dayağa rağmen yine de tavrından vazgeçmiyordu. Cihat ise sürekli ağlıyor, gözlerinin yaşı bir türlü dinmiyordu. Önüne konan yemeklere dokunmadığından yüzü solmuş, sapsarıydı. Bu gidişle daha fazla dayanamazdı. Yaşlı Selâme, çocukları satın alan tacire şöyle dedi:

– Eğer onlarla baş başa kalır, tatlılıkla konuşursam, beni dinler ve sakinleşirler. Öfkeleri geçer, ağlama ve itaatsizlikleri sona erer.

Bu, hem satıcıların, hem de köle tacirinin yararına olduğu için yaşlı adamın çocuklarla baş başa kalmasına müsaade ettiler. Yaşlı Selâme gerçekten akıllı ve bilgece konuşan biriydi. Bu da isteğinin kabul görmesini sağladı.

Çocuklarla baş başa kaldığında sevgi ve şefkat dolu, hüzün ve metanet vurguları taşıyan bir ses tonuyla konuşmaya başladı:

– Sevgili prenslerim. İçine düştüğümüz bela ve sıkıntıyı görüyorsunuz. Allah katından kurtuluş gelinceye kadar bize düşen sabır ve metanetimizi muhafaza etmektir. Kurtuluşumuz inşallah yakındır. Henüz gençsiniz. Taze fidanlarsınız. Fakat Allah size öyle bir zekâ ve feraset bahşetmiş ki yaşça kendinizden büyük birçoklarından akılca daha üstünsünüz. Siz sultan çocuklarısınız. Size yakışan sultanlara yaraşır biçimde sabır ve metanet göstermektir. Ağlayıp sızlanmak size hiçbir fayda vermediği gibi çile ve musibetinizi daha da arttırır. Genç yaşta ölüp gitmenize yol açacak bir hastalığa yakalanmanıza yol açar. Bu durum Moğollarla savaşını bitirdikten sonra sizi aramaya çıkacak olan sultan babanızı da çok üzer. Sevgili yavrularım, haydutlar sizi kaçırıp bu tacire sattılar. Sizin iyi durumda olmanız bu tacirin yararınadır. Böylelikle sizi istediği kadar yüksek bir fiyata satabilir. Sözünü dinleyip emirlerine uyun ki size iyi davransın. Sizi aşağılamaya veya sövmeye yeltenmesin. O sizin kıymetinizi iyi biliyor. Ne kadar değerli insanlar olduğunuzdan habersiz değil. Bu yüzden sizin için öyle bir fiyat isteyecek ki, bunu ancak çok zenginler, beyler, hatta sultanlar verebilecektir. Böylelikle gittiğiniz saraylarda rahat ve bolluk içinde bir hayat sürebilirsiniz. Yaşadığınız bu acı tecrübe inşallah kısa sürede sona erecek, Sultan Celaleddin Moğolları mağlup ettikten sonra sizi kurtarmaya gelecektir. Durumunuzu kendisine bir mektupla bildireceğim. Bu sayede

dünyanın neresine giderseniz gidin sizi bulmak için adam gönderecektir. Sonunda ona dönersiniz. O size, siz de ona kavuşmaktan dolayı sevinirsiniz. Sizi kolaylıkla bulabilmesi için dediklerimi iyi tutun. Tanımadığınız kimselere Sultan Celaleddin'in çocukları olduğunuzu asla söylemeyin. Bu hakikati herkesten gizleyin. Çünkü bu, hiç gerek yokken başınızı derde sokabilir. Size sahip olan kimse, babanıza vermek istemeyip sizi daha fazla gizleyebilir. Sizi kuş uçmaz, kervan geçmez ölçüde ıssız bir yere götürebilir. Fakat bu hakikat sır olarak kaldığında, sizi aramaya çıkıldığı zaman bulunduğunuz yeri rahatça belli edersiniz. Böylece babanız sizi aldırır. Hamd olsun şu haydutlara ki isimlerinizi erkenden değiştirdiler. Bundan sonra yeni isimlerinizi öne çıkarın. Geçici olacak bu isim değişikliğini gözünüzde büyütüp de üzülmeyin. Bu çile dolduğu zaman köle Kutuz da, halayık Gülnar da ölüp gidecek, yerlerine Prens Mahmut bin Memdud ve Prenses Cihat binti Sultan Celaleddin gelecektir. Gazne'deki sultanlık sarayında bir gün siz oturacaksınız. Harzemşahların mirası, bir gün elbette hakiki vârislerini bulacaktır. Hani o müneccimin kehanetini hatırlıyorsun değil mi Mahmut? Yıllar önce senin büyük bir sultan olacağını ve Moğolları büyük bir hezimete uğratacağını söylemişti.

Yaşlı adam biraz sustu. Sanki küçük prensin tasdikini bekler gibiydi.

Mahmut konuştu:

– Evet, hatırlıyorum. Ancak bugün onun doğruluğuna inanmaz oldum.

– Böyle söylemeyiniz efendimiz. Siz bir sultan olacaksınız ve Moğolları mağlup edeceksiniz. Sultan hazretleri bundan asla kuşku duymasınlar!

Mahmut ümitsizce konuştu:

– Heyhat! Bir kölenin sultan olduğu nerde görülmüş? Saltanat da istemiyorum. Tek dileğim Cihat ile önceki hâlimize dönmek ve dayımın yanında Moğollarla savaşmak!

Yaşlı adam sakin bir tonda konuşmaya devam etti:

– Yusuf Peygamber'in kıssasını hatırlarsın eminim. Mısır sultanına nasıl birkaç dirheme satılmıştı. Çok geçmeden de Mısır'a sultan olmuştu. İçimde bir şeyler de bana aynısını söylüyor. Bir gün sen de Yusuf gibi sultan olacaksın! Yusuf, peygamberler hanesindendi. Sen de sultanlar hanesindensin! Keşke Allah ömür verse de ikinizin birlikte devletin başına geçtiğinizi görsem. Ancak yaşlı bir adamım. Ömrümün o mutlu günleri görecek kadar uzun olacağını sanmıyorum.

Cihat yaşlı adamın sözlerini pür dikkat dinliyordu. Söylediklerinin doğruluğuna inanarak ağlamayı kesmişti. Yaşlı adamın son sözünü işitince hemen şöyle dedi:

– Asla! Sen daima yanımızda olacak, bizden ayrılmayacaksın!

Yaşlı adam çocuklarla baş başa kaldığı sürenin fazla uzadığını hissetti. Dışarıda bekleyenler öfkelenebilirlerdi. O âna kadar söylediklerini, zihinlerinde kalması için tekrarladı. Gerçek kimliklerini kimseye açıklamamalarını sıkıca tembihledi. Kendilerine iyi davranması için efendilerini dinlemelerini öğütledi. Sonra yanlarına yaklaşıp küçük prens ve prensesi bağrına bastı. "Yavrularım! Sizi emanetlerin en büyük bekçisi Allah'a emanet ediyorum" dedi. İkisi de ağlıyor, yaşlı adamın başını öpüyorlardı. Onları sakinleştirdikten sonra kalktı. Gözyaşlarını kuruladıktan sonra onları diğerlerinin yanına götürdü. Tacir yola çıkmak için çocukların çıkmasını bekliyordu. Onun yanına gitti ve şöyle dedi:

– Efendimiz! Onlara size itaat etmelerini, emrinize karşı gelmemelerini tembih ettim. Size de onlara iyi muameleyi öğütlerim. Onlar henüz küçük ve tecrübesizdirler. Onlara karşı müşfik

olun ve iyi idare edin. Allah onları size, sizi onlara mübarek kılsın.

Herkes şaşırmıştı. Çocuk sakinleşmiş, hırçınlığı tamamen kaybolmuştu. Hâlbuki az önce ne kadar da asi ve inatçıydı. Küçük kız da artık ağlamayı bırakmış, sakinleşmişti. Yeni efendilerini sessizce izlediler. Ne sızlanıyor, ne de baş kaldırıyorlardı. Sadece tacir kendilerini katırlara bindirdiği zaman gözleri yaşla doldu ve uzaktan gördükleri yaşlı Selâme'ye gözden kayboluncaya kadar el salladılar.

Geridekiler yaşlı adam konusunda fikir ayrılığına düşmüşlerdi. Kimi "Salalım gitsin!" derken, kimi "Öldürelim!", kimi "Çalıştıralım, bize odun toplasın!" dediler. En sonunda gelecek başka bir tacire eğer isterse satmaya karar verdiler.

Yaşlı Selâme hücresine atıldığında yüzünü avuçlarının arasına aldı ve ağlamaya başladı. Acı acı ağlıyordu. Çünkü büyük efendisi Muhammed Harzemşah ve sonra oğlu Celaleddin Şah devrindeki günlerini hatırlamıştı. Yaşlı gözleri bu hanedanın başına gelen bütün elim hadiseleri görmüştü. O ihtişamlı hanedanlığın başına gelen son hadise de bu olmuş ve küçük prensle prenses kölelik zilletiyle tanışmışlardı. Artık köle pazarlarında satılacak, farklı sahiplerin ellerinde bir oraya bir buraya gideceklerdi.

Adamcağızın acı ve kederini daha da arttıransa, "güvenilir hizmetkârları" sıfatıyla çocuklar üzerindeki nüfuzunu kötü kullanmasıydı. Çocuklar ona güvenip sözünü büyük sözü bildikleri için söylediklerine aynen uyacaklardı. O ise kendilerine bu aşağılık hâle rıza göstermelerini, kendilerine olan inanç ve izzetlerini terk etmelerini, onları yüz dinara satın alan efendilerine boyun eğmelerini tembihlemişti. O, çocukların saflığını, niyetlerinin temizliğini, basiretlerinin kıtlığını kullanarak onları gerçek hâlleri ve müstakbel kaderleri noktasında kandırmıştı. Onlara asılsız

ümitler vermiş, bu günlerin geçici olduğunu, bir süre sonra yaşanmamış gibi olacağını söylemişti.

Evet, efendilerinin onlara sert davranmalarına dayanamadığı için böyle yapmıştı. Her zaman iyiliklerini istemişti. Sahiplerine boyun eğip güzellikle itaat etmelerini istemesinin sebebi de buydu. Fakat niçindi hepsi? Bu hayatta kalma hırsı nedendi? Kişi, şeref ve hürriyetini yitirdikten, alınıp satılan bir metaya dönüştükten sonra hayatın ne kıymeti olabilirdi? O çağın en büyük hanedanlarından birinin mensupları olarak doğan, izzet ve bolluk içinde yüzen bir prens ve prensesten her türlü aşağılama ve horlamaya maruz kalacakları birer köle ve cariye olarak yaşamaya rıza göstermeleri nasıl istenebilirdi? Sırf hayatta kalabilmeleri, sofranın atıklarından ve şerbetlerin kalanlarından mahrum edilmemeleri için bunun kendi hayır ve saadetlerinin icabı olduğu nasıl söylenebilirdi?

İki çocuk yaşlı adamın sihirli sözlerinden etkilendikleri için kaderlerine rıza göstererek gitmişlerdi. Kısa süre sonra Sultan Celaleddin'in sarayına dönmeyi ümit ediyorlardı. Peki bu güzel hayal dağılıp gittiğinde ve acı gerçeği öğrendiklerinde hâlleri nice olacaktı? Kölelikten kurtuluş yoktu. Boyunlarına vurulan kölelik zinciri asla çözülmeyecekti. Daha da acısı, çocukluktan beri yan yana büyümüş, birbirlerinden bir gün dahi ayrı kalmamış çocukların birbirlerinden koparılmalarıydı. Çocuklar köle taciriyle giderken, eskisi gibi birlikte kalacaklarını, hiç ayrılmayacaklarını zannediyorlardı. Köle pazarının onları ayırabileceği, Mahmut'un doğudan gelen birine, Cihat'ın da batıdan gelen birine satılabileceği ihtimali akıllarının köşesinden geçmemişti. Uzun süredir birlikte yaşadıkları için kendilerini ebediyen ayrılmayacak iki insan gibi görüyorlardı. Birlikte yaşayacak, birlikte öleceklerdi. Ne kadar güçlü ve kudretli olursa olsun, onlara ne kadar baskı ve işkence yaparsa yapsın hiç kimse onlardan birini diğerinden ayırmayı düşünemezdi. Hâlbuki köle tacirleri bu tür bağları asla

gözetmez, insanların sevgi ve dostluklarına zerre kadar kıymet vermezlerdi. Onlar sadece paraya bakar, para ne isterse onu yaparlardı. Fakat kaderin garip bir cilvesi olur da aynı kişi tarafından satın alınırlarsa o zaman durum değişirdi. Ancak bu da ilginç bir tevafuk olur, onların sevgi ve birliklerine saygı duyulduğu için olmazdı.

Yaşlı adamın zihni işte bu duygu ve düşüncelerle dolup taşıyordu. Büyük bir tasanın içini kemirdiğini hissediyordu. Artık hayattan bıkmıştı. Ölümün bir an önce gelerek kaygı ve acılarına son vermesini temenni ediyordu. Günlerce kendisine getirilenleri yemedi. İyice güçten düşmüş, sağlığı bozulmaya başlamıştı. Bir gece şiddetli bir ateşle kavrulmaya başladı. Bu nöbet bütün gece sürdü. Sabah geldiklerinde yaşlı adamın cansız bedenini buldular. Elbisesini kefen yapıp açtıkları bir çukura gömdüler.

Yaşlı Selâme ölmüştü. Kendinden birkaç gün sonra efendisi sultanı Celaleddin Şah'ın da bu lanetli dağda öldürüleceği ve kendisinden bir taş atımı mesafede gömüleceği kırk yıl düşünse aklına gelmezdi. Hiçbir dostlarının ve yakınlarının bulunmadığı bu ücrada, mezar taşları bile olmadan gömülmüşlerdi!

Kutuz ve Gülnar köle taciri tarafından Halep'e götürüldüler. Tacir, onları Halep'teki bir yakınının evine yerleştirdi. İkisine güzel elbiseler giydirip rahat etmelerini sağladı. Onlara ağır iş gördürmedi. Hatta evde hapsetmeyip semtte dolaşmalarına müsaade etti. Onlara karşı yol boyunca nazik davranmış, yemek vermiş, katırlara binip inerken yardım etmiş, tatlı sohbetlerde bulunmuş, çok iyi bildiği Fars dilinde hikâyeler, masal ve fıkralar anlatmıştı. Adamın bu davranışı karşısında çocuklar da kendisine meyletmiş, hissettikleri endişe ve yalnızlıktan kısmen kurtulmuş, onu kendilerini satın alan bir efendi gibi değil arkadaş gibi görmeye başlamışlardı. Adamın onlarla aynı yaşta bir kölesi daha vardı. Baybars adındaki bu köle, tacirin vekillerinden biri tarafından getirilmişti. Fakat efendileri bu köleye çok sert davranıyor, dövüyor, evde hapsediyor, ikisi gibi evden ayrılmasına izin vermiyordu. Kendilerine böylesine iyi davranan birinin bu çocuğa niye böyle yaptığını ilk başta anlayamamışlardı. Baybars'ı görüp tanıdıklarında neden böyle davrandığını hemen anladılar. Baybars, efendisine itaat etmiyor, sürekli aksilik çıkarıyordu. Kaçmak için fırsat kolluyordu. Bunu gördükleri zaman efendilerinin ne kadar hikmetli biri olduğunu, herkese layık olduğu sertlik veya yumuşaklıkla davrandığını idrak ettiler. Her şeye rağmen sinsilik ve hilekârlık fışkıran mavi gözleriyle sarışın Kıpçak çocuğuna acımıyor da değillerdi. Kutuz, diğerlerinin bilgisi dışında ona iyi davranıyor, kendi ekmek ve helvasından koparıp ona da veriyordu. Çocuk, verdiğini yalayıp yutuyordu. Bu sayede aralarında

sağlam bir dostluk kurulmuştu. Gülnar'a gelince Baybars'a acımasına rağmen ona karşı derin bir soğukluk hissediyor, küçük kızın sakin gözleri onun dokunduğu yeri delip geçen ok misali bakışlarına dayanamıyordu.

Halep'e gelişlerinin üzerinden birkaç gün geçmişti ki şehir pazarının kurulma vakti geldi. Haftanın her Çarşamba günü pazar kurulur, Suriye'nin değişik yörelerinden köy ve kasabalardan insanlar bu pazara gelirlerdi. O gün çok canlı bir alışveriş yaşanırdı. Şehrin bir tarafındaki geniş alan, pazaryeri olarak ayrılmıştı. Çarşamba günü çadırlar kurulur, geçici çardaklar inşa edilirdi. Pazaryeri farklı bölümlere taksim edilmişti: Bir bölümü hububat ve tarım ürünleri; bir kısmı ipek, pamuk, keten ve yünden mamul mensucat ve giyim kuşam; bir bölümü kap kacak, semer, ev eşyaları, bir kısmı ilaç ve ıtriyat, kimyasal yağlar; bir bölümü, köle ve cariyeler; bir bölümü at ve hayvanlar için ayrılmıştı. Bunlardan her biri satılan asli ürünün adıyla anılan bir pazar olurdu. Hububat pazarı, kumaş pazarı, köle pazarı, at pazarı gibi.

Çarşamba günü sabah erkenden tacir, kölelerine hazırlanmalarını emretti. Güzelce yıkanıp elbiseler giydiler. Saçları tarandı, kokular sürüldü. Sonra efendilerinin yanında büyük pazara gitmek üzere yola düştüler. Tacir, Baybars'ın elinden sıkıca tutmuş, adeta sürükleyerek götürüyordu. Kutuz ve Gülnar'ı ise serbest bırakmıştı. İkisi neşeyle yürüyorlardı. Uzaktan gören biri, pazarı gezmeye gittiklerini düşünürdü. Köle pazarındaki çardaklar her renk ve ırktan köle ve cariyelerle dolmuştu. Gruplar hâlinde hasırlar üzerine oturmuşlardı. Her grubun önünde bir çığırtkan duruyordu. Çığırtkan, gruptakileri sırayla çıkarıyor ve önündeki bir sehpaya çıkarttıktan sonra satacağı köle veya cariyenin nitelik ve güzelliklerini anlatan kafiyeli sözler söyleyerek açık arttırmayı başlatıyordu. Aslen komisyonculuk yapan bu adamlar, bu işte gerçekten üstün bir maharet sergiliyorlardı. Hatta çoğu çığırtkan köle ve cariyeleri daha iyi vasfetmelerini sağlayacak beyit ve ifade

kalıpları öğrenmek için şairlerin kapılarını aşındırıyorlardı. Önündeki sehpada yakışıklı bir Türk köle duran çığırtkan onu bakın nasıl anlatıyordu:

kimin olacak bu güzel genç
onu alan vazgeçmez hiç
parmakları itaatkâr
dişleri her şeyi keser
altını hapsetsen gözlerine
koyup bir yere gitmez

Bir başka çığırtkan sehpanın üzerindeki zenci köleyi övmekle meşguldü:

kimin, kimin olacak bu Nubyalı delikanlı
koyu geceden daha siyahlı
dişleri sanki süt
kollarında olanca kuvvet
eğitilmiş türlü mesleğe
başlamaz yorgunluktan sızlanmaya
aileniz için mutemet bir bekçi
alın onu para mı verdiğiniz
var mı bunun gibi miske benzer

Çardağın öbür tarafından çok güzel bir Çerkez kızı sehpaya dikilmişti:

kime kısmet olacak bu huri güzeli
yaratmış Allah aslı sanki nur
hoşnutlukta elden kaçarsa
yarın olunur üzgün ve pişman

bakın şu dolunaya
görünüverdi uzun gecede
bakın şu sürmeli gözlere
pürüzsüz yanaklara
şu endama bir bakın
duruşunda var mı bir kusur
var mı sakız dalı gibisi
nerde dalların en nazlısı

Öbür sehpanın üzerinde sarışın bir Romalı güzel ise çığırtkan tarafından şöyle sunuluyordu:

onu satan ki halk içinde olur mahrum
gözleri açık gökyüzü gibi masmavi
yanakları parlak çiçekler gibi renkli
saçları sanki altın sırma
güneşte parlar kıvılcım misali

Tacir, üç kölesini çığırtkanlardan birine teslim etti. Adam, onları tepeden tırnağa süzdü. Sanki vasıflarını sınamaya, niteliklerini öğrenmeye çalışır gibiydi. Sonra elindeki deftere isimlerini, her ismin altına vasıflarını, yaşlarını ve milletlerini yazdı. Sahibinin istediği asgari fiyatı da yazdıktan sonra onları hasıra götürdü. Orada diğer köle ve cariyelerle birlikte oturdular.

Baybars gayet sakin görünüyordu. Bulunduğu vaziyetten tiksindiği ya da hoşlanmadığı gibi bir görüntüsü yoktu. Dikkatle çevresindekileri süzmeye başladı. Siyah bir köle veya sakat bir cariye, ya da çirkin görünümlü bir çocuk gördüğünde onunla alay ediyor, Kutuz'a onu gösteriyordu. Bakışlarıyla kendini men etmeye çalışan çığırtkana aldırdığı yoktu. Çığırtkan, onu bu yaptığından sakındırmak için sert sert bakıyor, fakat Baybars oralı

bile olmuyordu. Hatta kaşlarını oynatıp dilini çıkartarak adamla alay ediyordu!

Kutuz ve Gülnar, düştükleri durumdan iyice rahatsız olmuşlardı. Sanki akılları durmuş, çevrelerinde olup biteni kavrayamaz olmuşlardı. Haydutlar tarafından kaçırılıp köle tacirine satıldıklarını bilmeseler neredeyse rüya gördüklerini sanacaklardı. Kendilerini çığırtkana teslim eden şu adamın, günlerdir kendilerine iyi davranan, ilgi ve şefkatini esirgemeyen adam mı olduğundan şüphe ediyorlardı. İkisinin de gözleri yaşarmıştı. Fakat elbiselerinin yeniyle hızlıca siliyorlardı. Gözyaşlarını tutma sebepleri, zayıf gibi görünmemek ve yanlarında sırıtarak duran arkadaşlarından daha zayıf oldukları gibi kanaat oluşturmamaktı.

Saatler birbirini kovaladı. Köleler, cariyeler, çocukların birer birer nasıl satışa sunulduklarını, nasıl tanıtıldıklarını, almaya niyeti olanların sırttan göbeğe her taraflarına baktıklarını gördüler. Gerçekten de alınıp satılan mallarla aralarında hiçbir fark yoktu. İstenen bedeli ödeyip, kendisini satın alan, yeni efendisiyle birlikte gidiyordu. Satılmayan da canı sıkkın bir şekilde hasırdaki yerine dönüyordu. Nihayet sıra üçüne gelmişti. Çığırtkan, Baybars ile başladı. Sehpaya çıkan Baybars şöyle bir sağına soluna bakındı. Göbek altını örten peştamal dışında tamamen soyulmuştu. Sağlam bilekli, geniş göğüslü, sağlam yapılı bir çocuktu. Çığırtkan göğsüne ve sırtına vurarak anlatmaya başladı:

kimin olacak bu Kıpçak yiğit
hamal olarak işe yarar
efendisini düşmanların tuzaklarından korur
eğer hakkındaki zannım doğru çıkarsa
büyük bir kahraman ve maceraperest olacaktır
savaş meydanlarında belalarla alay edecektir
karşısına çıkan kahramanları, arslandan beter edecektir

Dış görünümü itibarıyla Mısırlı olduğu anlaşılan bir tacir öne çıktı ve Baybars'ı satın aldı. Çığırtkana tam yüz dinar ödedi. Köle taciri onun elli dinardan fazla edeceğini sanmıyordu. Fakat çığırtkan Mısırlı tacirin merakını ve satın alma arzusunu fark edince fiyatı yüz dinara kadar çıkarmıştı. Çığırtkanlık ücreti dışında, tacirin belirlediği fiyatın üzerindeki her miktarın yarısı da onun oluyordu. Dolayısıyla çığırtkan Baybars'ın sırtından iyi para kazanmıştı. Sevincinden onu alan Mısırlı tacire şaka bile yapmıştı:

"Onu yanına al. Allah hayırlı etsin. Bu kötü çocuğu iyi muhafaza et. Çirkef ve her fırsatta kaçan bir yapısı vardır."

Baybars çok az Arapça biliyordu. Fakat çığırtkanın el kol hareketleriyle ses tonundan kendisini nasıl tanıttığını anlamıştı. Bu sebeple sehpanın üzerinde kendiyle gurur duyan, kuvvetini gösteren bir yiğit gibi dikildi. İnip de Mısırlı sahibinin yanına yürürken sanki yeri yaracak gibiydi. Mısırlı, Baybars'ı aldıktan sonra oradan ayrılmadı. Bilakis ilk yerine oturdu ve diğer iki çocuğu izlemeye başladı. Sanki onları da satın almak yahut fiyatlarının ne olacağını görmek istiyor gibiydi.

Kutuz ile Gülnar'ın sırası geldiğinde çığırtkanın önündeki kalabalık biraz daha büyüdü. Müzayedeye katılmak için gelenler arasında efendi görünümlü vakur bir Şamlı vardı. Varlıklı ve asil biri olduğu her hâlinden belliydi. Başına ve sakallarına düşen aklar, daha vakur ve mehabetli görünmesini sağlamıştı. Adam, köle pazarına sabahın erken saatlerinde gelmiş, çığırtkanların çardaklarını baştan sona gezmiş ve köleleri dikkatle izlemişti. Gözüne bir erkek veya kız çocuğu takıldığında da önünde durup dikkatle incelemişti. Nihayet kahramanımız olan çığırtkan Hafız Vasıtî'nin çardağına gelmiş, gözleri Kutuz ile Gülnar'a takılınca kalbi heyecanla çarpmış ve kendi kendine "İşte aradığımı buldum!" demişti. Bir süre çocukları inceledikten sonra onları buradan götürme arzusu daha da artmış, kalbi onlara daha fazla bağlanmıştı. Seçiminden

emin olmak için diğer çardakları bir kez daha dolaşıp gelmiş, onlardan daha uygun ve münasip olmadığını görmüştü. Tabii çığırtkanın onlarla ilgilendiğini anlamaması için diğer çardakları dolaşmış, nihayet Kutuz ile Gülnar'ın satış vakitleri gelince yan tarafta bir sandalyeye oturmuştu. Buradan çocukları görebiliyordu. Kaçamak bakışlarla bir yandan onlara, bir yandan da onları seyreden insanlara bakıyordu. Satışa sunulacakları anı sabırsızlıkla bekliyordu.

Kutuz ve Gülnar da bu güzel görünümlü yaşlı adamın bulunduğu tarafa bakmaya başladılar. Diğerlerinin aksine sık sık kendilerine bakması meraklarını çekmişti. Meydandakiler, satışa sunulanlara bakıyor, çığırtkanların birbirinden ilginç tanıtımlarını dinliyorlardı. Küçük prensle prenses ara sıra damlayan yaşlarını hızlıca siliyor, kimseye göstermemeye çalışıyorlardı. Bir tek o güzel ihtiyarın gözünden kaçmıyordu yaptıkları. Onun ısrarlı bakışından önce rahatsız olsalar ve yaşadıkları kaygıyı izlemekle görevli bir memur olduğunu sansalar da, çok geçmeden simasındaki güzelliği ve gözlerindeki sıcaklığı görmüşlerdi. Bu da ona karşı hislerinin bir anda değişmesini sağlamış, bakışlarına sevgi ve huzurla mukabele etmeye başlamışlardı. Yaşlı adam da bunu hissetmiş, yüzünü hoş bir tebessüm kaplamıştı. Eğer meydandaki kalabalık olmasa, bir babanın uzun süren bir gurbetten sonra kavuştuğu çocuklarını kucaklaması gibi kalkıp onları kucaklayıverecekti. Çocukların duyguları da benzer nitelikteydi. Onu, hâllerini ve yaşadıkları çilenin perde arkasını bilen bir dost gibi görmüşlerdi. Belki de onları bu hâlden kurtarmak için gelmişti. Babaları Sultan Celaleddin tarafından gönderilmiş bir elçi olmaması için de bir sebep yoktu. Yaşlı Selâme de aynen böyle dememiş miydi? Düştükleri durumu babalarına mektupla bildireceğini söylememiş miydi?

Çocuklar kafalarında bu fikirleri aynı anda birlikte evirip çevirmekteydiler. Sanki tek bir kulvarda yarışıyorlardı. Gerçi bu

durum onlar için yeni bir şey değildi. Çünkü birlikte büyümüş, iç içe ve kaynaşmış bir hâlde yaşamışlardı. Bu sebeple ikisinden birinin aklından geçen diğerinden gizli kalmazdı. Birbirlerinin akıllarından geçeni bilirlerdi. Sanki tek bir kalp ile hissediyorlardı. Bir an önce satışa sunulmak istiyorlardı. Sürekli onları izleyen şahsın ikisini birden satın alacağından şüphe etmiyorlardı. Onun için fiyatın asla önemi olamazdı. Kendilerini satın alıp alınlarının karalandığı bu çirkin pazardan götürdüğünde adamın sırrını da öğrenmeyi arzu ediyorlardı.

Çığırtkana gelince, Baybars'ın satışını bitirdikten sonra insanların kalan iki çocuk için meraklandıklarını gördü. Bakan herkes hatlarındaki benzerlik ve aralarındaki kan bağı sebebiyle ikisini kardeş sanıyorlardı. Çığırtkan hangisinden başlayacağına karar vermek üzere önlerinde durdu. İnsanları kendi çardağı önünde tutabilmek için genellikle bedeli az olandan başlardı. Fakat bu kez çocuklardan hangisiyle başlaması gerektiğine bir türlü karar verememişti. Çünkü kardeşlerden hangisinin daha meziyetli olduğunu bilmiyordu. Nihayet Kutuz adama yardımcı oldu ve ayağa kalkıp öne çıktı. Çığırtkan onun bu tercihine saygı duyarak kendisini sehpaya çıkarttı. Çocuk sanki kan damlıyor gibi kızarmıştı.

Gözler Kutuz üzerine kilitlenmişken onu övmeye başladı:

kimin olacak bu yakışıklı çocuk
değerli Neccar'dan geldi kendisi
aslının hür olduğu, soylu duruşundan belli
ne kadar edepli ve hayalı, yüzsuyu yerinde durmakta
dilek sahibinin dileği, evlatlık arayanın göz bebeği
zekâsı yaşının üstünde, güzelliği ahlakının gerisinde
hoşgörüsü, cesareti, izzet ve alçakgönüllülüğü
iffeti, kanaati, güzel ahlak ve itaati
efendisi övünecektir onunla, yürüdüğünde yanında.

gecelerin getirdiği kara haberler olmasa, satılmazdı böylesi paraya

Çığırtkan sözünü bitirir bitirmez satın almak isteyenler müzayedeye giriştiler. Kutuz'un kıymetini yükseltmede âdeta yarıştılar. Sonunda ikiyüz yetmiş dinara kadar ulaştılar. Şamlı zat üç yüz dinar deyince kimse arttırmaya cesaret edemedi. Böylelikle çığırtkan onu yeni sahibine teslim edip tebrikte bulundu. Kutuz sevinç içinde yeni efendisinin yanına gitti. Kendisini başka biri almadığı için Allah'a hamd ediyordu. Onun civarında durmaya başladı. Yaşlı adam onun gönlünü almak için birkaç tatlı söz söyledi. Kutuz dediğini anlamamıştı. Fakat tatlı şeyler söylediğini idrak etmişti. O an Arapça bilmediği için ne kadar da hayıflanmıştı.

Efendisine tebessüm etmekle yetindi. Zaten çığırtkan da fazla sohbet etmelerine fırsat vermemiş Gülnar'ın elinden tutarak sehpanın üzerine çıkarmıştı. Kutuz ile yeni sahibi de diğerleri gibi dikkatlerini çığırtkana vermişlerdi. Gülnar'ın yanakları kızarmış, Kutuz ile yaşlı adamın bulunduğu tarafa bakmaya başlamıştı. Sanki kendisini başka birine bırakmamaları için yalvarır gibi bir hâli vardı. Çığırtkan önündeki kalabalığın, özellikle de Şamlı adamın kızı almaya istekli olduğunu fark etmişti. Eğer istese kızı öylece çıkartıp satışa geçebilirdi. Fakat âdetini bozmak istemedi. Onun da güzelliklerini sayıp dökmeye başladı:

hey yağmur damlası, hey ay parçası
ey seher vakti nefes alan bahar meltemi
kollarında en kıymetli ve güzel çiçekler taşıyan
hey dileklerin ve insanların arzularının incisi
gösterişinde bütün inci ve cevahiri aşan
güzelliğinden ve yüzünün parıltısından
elinde avı izzet ve vefa arasında

sanki Ebroyez'in yahut Yezdicer'in en küçük kızı
ağırlığınca altına satsa da satıcısı eder zarar
tüm birikimini dökse de ona sahip olan eder kâr

Alıcılar arasında müthiş bir rekabet başladı. Şamlı adam fiyatı üç yüz dinara kadar çıkardı. Burada durmak ve daha yukarı çıkmamak niyetindeydi. Neredeyse on dinar daha koyan rakibine bırakacaktı. Fakat Kutuz'a baktığında alnının terle dolduğunu, dudaklarının kuruduğunu ve kalbinin heyecanla attığını gördü. Gözlerinden akan yaşlar, hayat arkadaşından ayrılmamak için ona yalvarır gibiydi. Bunu görünce yüreği cız etti ve şefkati ağır basarak fiyatı bir defada kırk dinar daha arttırdı. Böylelikle rakibinin önünü tamamen kesmek istiyordu. Rakibi, daha fazla yükseltmenin faydası olmayacağını anlayarak yarıştan çekildi. Orada en sevinçli olan her halde Kutuz'du. Çığırtkan, kızın Şamlı efendiye ait olduğunu ilan ederek ona verdi. Yaşlı adam kızın bedeli olan üç yüz elli dinarı ödedi. Ayrılma tehlikesinden kurtulduklarına inanamayan çocuklar sevinçten uçuyorlardı. Yaşlı adamın yanında yürümeye başladılar.

Çocuklar yeni efendileri Şeyh Ganim el-Makdisî'nin Şam'da, Çanakçılar Mahallesi'nde bulunan büyük köşküne yerleşmişlerdi. Büyük köşkün etrafı asmalar, incir, elma ve zeytin ağaçlarıyla dolu bakımlı bir bahçe ile çevriliydi. Şeyh Ganim, Şam'ın sayılı ileri gelenlerinden ve eşrafından bir zat idi. Dedelerinden miras kalmış büyük mülkleri ve geniş arazileri vardı. İyi kalpli, yardımlaşmayı seven bir insandı. İlim meclislerine katılmaktan hoşlanırdı. Yaşı ilerlemiş olmasına rağmen Musa adında tek bir evlada sahip olabilmişti. Musa'nın terbiye ve eğitimi için maddi manevi hiçbir şeyden sakınmamasına, bu uğurda hayli para sarfetmesine rağmen, ailesinin adını hayırla yâd ettirecek, iyi bir insan olarak yetiştirmeye muvaffak olamamıştı. Musa babasının beklentilerini daima boşa çıkarmış, içkiye, eğlenceye ve kötü arkadaşlara yatkın ahlaksız bir genç olmuştu. Babası onu bu yoldan alıkoymak için her yolu denemişse de Musa'nın azgınlık ve nefretini arttırmaktan başka bir işe yaramamıştı. Bunun üzerine babası da, oğlunun iyi bir insan olma ihtimalinden ümidini kesmiş, ipini tamamen bırakarak sanki yokmuş gibi davranmaya başlamıştı. Eğer annesinin gönlündeki yeri ve sürekli oğluyla ilgili af talepleri olmasa Musa'yı çoktan evlatlıktan reddedip belasından kurtulacaktı. Şeyh Ganim'in yaşadığı bu ümitsizlik hâli, söz dinleyen, iyi ahlaklı bir çocuğu evlat edinerek hasretini onunla gidermeye yönelmesini sağlamıştı. Öz oğlunda arayıp da bulamadığı dürüstlük ve iyiliği onda bulacaktı. İşte bu niyetle köle pazarlarını dolaşmaya, aradığı çocuğu bulmak için sürekli araştırmaya

girişmiş, nihayet aradığı şeyi Kutuz'da bularak onu satın almıştı. Fiyatının onca yükselmesine rağmen soyluluk ve hayır emarelerini gördüğü Kutuz için o yüksek bedeli ödemede bir an tereddüt etmemişti. Kutuz'un yalvaran gözlerini görünce, yaşlı hanımına can yoldaşı olması niyetiyle Gülnar kızı da satın almıştı.

Yüce Allah, Şeyh Ganim'in bu çocuklarla ilgili ferasetini boşa çıkartacak değildi. Nitekim yaşlı adamın evinde geçen birkaç günden sonra onu ne kadar sevdikleri ve bağlandıkları kesinlik kazanmıştı. Şeyh Ganim de onları çok sevmiş, kalbinde önemli bir yere oturtmuştu. O ikisinin bakım ve eğitimine özel ilgi göstermiş, Arap dilini öğretecek uzmanlar tedarik etmişti. Çocuklar, keskin zekâları sayesinde Arapça'yı kısa sürede öğrenmiş ve güzel kullanmaya başlamışlardı.

Aynı dönemde büyük zorba Cengiz Han'ın ana yurdunda öldüğü haberleri Şam'a kadar gelmiş, Sultan Celaleddin Şah ile savaşan Moğol güçlerinin de hanlarının ölümü üzerine kendi topraklarına çekildikleri duyulmuştu. Bu haber herkesi büyük bir sevince boğmuştu. Kafalarından bir türlü gitmeyen Moğol korkusu silinip gitmişti. İnsanlar, girdikleri memleketi yakıp yıkıp halkına olmadık acılar çektiren bu barbar işgalcilerin şerrini kendilerinden def ettiği için Allah'a hamdüsena ediyorlardı. Bu arada düşmana yenildikten sonra geri çekilen Sultan Celaleddin Şah'ın da Kürt bölgesinde bir dağda öldürüldüğü haberi Şam'a ulaşmıştı. Halktan kimileri Melik Eşref'in ülkesinde işlediği çirkin fiillerden dolayı ölümüne sevinirken, bazıları da o ve babasının Moğol sürülerini İslam ülkelerinden uzak tutmak için yıllarca çarpıştıklarını hatırlayarak ölümüne üzülmüşlerdi.

Şam'a ulaşan bu haberler, halkın gündüz ve gece sohbetlerinin baş konusunu oluşturuyordu. İnsanlar Celaleddin Şah ve babasının Moğollarla yaptıkları savaşları hatırlıyor, bu iki sultanın ve hanedanlarının başına gelen büyük musibetleri konuşuyorlardı.

Koskoca hanedanın kökü kesilmiş, tek bir ferdi dahi hayatta kalmamıştı. Hâlbuki Celaleddin Şah'ın sevgili kızı ve yeğeni aralarında, Şam'ın büyük köşklerinden birinde, eşrafın ileri gelenlerinden bir zatın himayesi altında yaşıyorlardı. Kutuz ve Gülnar, Celaleddin Şah'ın başına gelenleri duydukları zaman çok üzüldüler. Hâlbuki ikisi de bir gün Celaleddin Şah'ın yanına dönmeyi ümit ediyorlardı. Bu haber, ümitlerini suya düşürmüştü. Artık ilelebet köle kalacaklardı. Tek tesellileri, efendilerinin kendilerinden esirgemediği ilgi ve şefkatiydi. Yaşlı adamın sıcak yaklaşımı, hüzünlerini hafifletiyor, kayıplarını unutmalarına yardımcı oluyordu.

Hadiseler birbirini izlemiş yıllar su gibi geçmişti. On yıldır Şeyh Ganim el-Makdisî'nin köşkünde yaşıyorlardı. İkisi de gelişip serpilmişler, Kutuz yetişkin bir erkek, Gülnar evlenme çağında bir genç kız olmuştu. Gençler arasındaki sıcaklık iyice gelişip kalıptan kalıba girmiş, bir aşk ve sevda biçiminde olgunluğunu tamamlamıştı. Yaşadıkları saadet, kalplerine öyle duygularla taşıyordu ki geçmişte yaşadıkları iktidar nimetlerini, ardından başlarından geçen musibet ve belaları sanki hiç yaşanmamış gibi unutturuyordu. Dünya gözlerinde süslere bürünmüş, baştan sona cennete, güle, ırmağa, çiçeğe, şafağın güzel ışınlarına ve sabah esintisinin dinlendirici nefeslerine dönüşmüştü. Tamamı sihirli sabah ve gecelerde devran edip duruyorlardı.

Efendileri Şeyh Ganim ile hanımı da gençler arasındaki bu temiz ve masum bağı biliyor, onları şefkat ve hoşnutlukla kucaklıyorlardı. Gençlere bu bağı daha da geliştirme ve şeyhin çektiği felcin biraz hafiflemesi halinde evlendirme sözü veriyorlardı. Çünkü karı koca, öz evlatları yerine koydukları gençlerin düğününde eğlenmek istiyorlardı. Şeyh Ganim, hastalığı uzayıp çocukların istikbali için bir şeyler yapmak gerektiğini düşününce, onlara mülkünden bir kısmını, evliliklerini göremeden ölürse de azat edilmelerini de resmen vasiyet etti.

Tabii çocukların saadet içinde yaşadıkları bu cennette, havayı sürekli bulandıran bir de şeytan vardı. Ahlakı bozuk ve kötü huylu Musa, babasının güvenine mazhar olan Kutuz'u kıskanıyordu. Babası, öz evladına değil bir köleye güvenmiş ve hususi kasasının anahtarlarını ona emanet etmişti. Mülk ve arazilerinin idaresini de ona bırakmıştı. Şeyhin yakın ve akrabalarına dağıtılan bütün yardım ve harçları Kutuz dağıtıyordu. Köşkün giderleri, hizmetçi ve kölelerin maaşları da onun elinden çıkıyordu. Tabiî bu durum Musa'nın ağrına gidiyor, günlük harçlığını bir kölenin elinden almak onu kızdırıyordu. Kutuz'a duyduğu kini daha da arttıran, ahlaksız işlerde harcamak üzere sık sık paraya ihtiyaç duyması ve Kutuz'dan harçlığından fazla para istemesiydi. Kutuz, bu tekliflerini geri çevirerek "Bu para efendimin parasıdır. Ben sadece bekçiyim. Kendi arzuma göre dağıtamam. Babandan müsaade iste. Eğer onaylarsa, isteğini veririm." derdi. Musa bu cevabı her aldığında Kutuz'u tehdit eder, o ise hiç umursamazdı.

Musa'nın taciz ve tazyiklerinden Gülnar da nasibini alıyordu. Ahlaksız genç, kıza kur yapıyor, sürekli önüne çıkıp işitmekten haya ettiği kelimeler söylüyordu. Bunlar çoğalınca onu hanım efendisine şikâyet etmiş, yaşlı kadın da çirkin davranışı sebebiyle oğlunu azarlamış, Gülnar'ın Kutuz'un karısı olacağını, ona yan gözle bakmamasını söyleyerek kızı tekrar sıkıştırması halinde evden kovmakla tehdit etmişti. Tabi annesinin bu tavrı Musa'nın Kutuz'a duyduğu düşmanlık ve kıskançlığı daha da arttırmıştı. Ne kadar ahlaksız ve kötü karakterli olsa da Kutuz bu gence acıyor, durumuna üzülüyor, çirkin söz ve tavırlarına tahammül ediyordu. Yaşlı babasını yormamak ve hastalık hâlinde canını sıkmamak için ona da şikâyet etmiyordu. Hemen her fırsatta içki, kumar ve fuhuş gibi çirkin alışkanlıkları terk etmesini, hiç olmazsa azaltmasını öğütlüyordu. Böyle yapması hâlinde babasından müsaade alarak harçlığını arttıracağını söylüyordu.

Ancak Kutuz'un bütün bu iyi yaklaşımları Musa'nın nefret ve kibrini arttırmaktan başka işe yaramıyordu.

Şeyh Ganim'in hastalığı iyice azmış, köşk halkı adamcağızın vefatından endişe etmeye başlamışlardı. Sadece oğlu Musa, bu acı gelişmeye seviniyordu. Çünkü babasının ölümüyle meydan tamamen ona kalacak, babasının emlak ve parasında dilediği gibi tasarrufta bulunabilecekti. Her şeyden önemlisi Kutuz'dan intikamını alacak, onu aşağılayıp ezecek, Gülnar'ı ondan çekip alacak, arzularına boyun eğmeye zorlayacaktı. Babasının vefatının yaklaşmasıyla daha da azıtan Musa, artık köşkte âlemler yapıp kafa çeker olmuştu. Hatta bir gece annesi ondan sıkılıp evden çıkmasını emrettiğinde ona karşı gelmiş, ağır laflar söylemiş, annesi sertleşince onu dövmeye kalkmıştı. Kutuz tam zamanında yetişerek yaşlı kadını sarhoş oğlunun elinden kurtarmış, Musa ve arkadaşlarını da bulundukları odaya kilitlemişti. Musa sarhoştu ve ne söylediğini bilmiyordu. Bazen annesine sövüyor, bazen babasına lanetler okuyordu. Sonra da Kutuz'a lanetler yağdırıyordu. O gece sızıp kalıncaya kadar böyle devam etti.

Şeyh Ganim, iyilik, takva, yoksul ve fakirlere ihsan, dul ve yetimlere infak ile geçen uzun bir ömrün arkasından vefat etmişti. Onu tanıyan tanımayan herkes ölümüne ağladılar. Böyle değerli bir insanın kaybı sebebiyle üzüntülerini bildirip Allah'tan rahmet dilediler. Oğlu Musa'yı andıklarında en çok ağırlarına gideninse böyle salih bir adamın arkasında Musa gibi kötü evladı bırakmasıydı.

Kutuz ve Gülnar için çok değerli bir baba ahirete göçmüştü. Onlara karşı şefkat ve merhamet dolu bir baba. Bu yüzden onun kaybına çok ağladılar. Yaşlı hanımını ellerinden geldiğince teselli ettiler. Onun hizmetini görmeye devam ettiler. Musa'nın elinden ve dilinden çektikleri işkenceye onun hatırına sabrettiler. Musa, babasının ölümünden sonra kaplan kesilmişti. Genç çifte sürekli baskı uyguluyor, Kutuz'a sövüp sayıyordu. Kutuz ve Gülnar ise

merhum efendilerinin ve yaslı hanımının hatırına sabır ve sükûttan başka karşılık vermiyorlardı. Şeyh Ganim için tutulan yas dönemi bittiğinde yapacakları ilk iş; köşkten ayrılmak ve merhum sahiplerinin planladığı gibi kendi yuvalarını kurup evlenmek olacaktı.

Ne var ki çok geçmeden Musa'nın onlar aleyhine çevirdiği planları öğrendiler. Ahlaksız herif, kendisi gibi karakteri bozuk âlimlere gitmiş ve onlardan söz konusu vasiyetin geçersiz olduğuna dair fetva almıştı. Böylece hem azat, hem de mülklerle ilgili vasiyet hükümsüz olmuştu. Musa bu haberi onlara zevkle vermiş ve köle olarak yaşamaya devam edeceklerini bildirmişti. Birbirlerini seven iki gencin yıllardır kurdukları hayaller göz açıp kapayıncaya kadar yerle bir olmuştu. Eğer merhum efendilerinin yanına gitmek mümkün olsa bu çok daha ehven olurdu. Fakat onları bekleyen oğlu gibi zalim, günahkâr ve şirret birinin kölesi olmaktı. Yılların hıncını onlardan bir şekilde çıkarmaya çalışacaktı. Yaşlı kadının oğlunun yaptığını öğrenince ona çok öfkelendi ve kendisine lanetler yağdırmaya başladı. Öfkesi biraz geçtikten sonra onları teselli etti ve Musa'nın onlara kötülük edemeyeceğini, kendi himayesi altında olacaklarını söyledi. Miras taksim edilirken onları kendi payına koyduracağını ve azat ettikten sonra güzel bir düğünle evereceğini söyledi.

Musa, annesinin niyetini öğrenince muradına nail olmaması için taksimi geciktirdi. Bu esnada Gülnar'ı sürekli sıkıştırıyor, "Sen artık benim cariyemsin, emrime karşı gelemezsin." diyerek elde etmeye çalışıyordu. Gülnar ise hemen kaçıyor ve hanım efendisine sığınıyordu. Çirkin adam, bazen de üslup değiştiriyor ve "Seninle evleneceğim. Bu köşkün efendisi olacaksın. Herkes emrin altına girecek. Kutuz da kölen olacak." diyerek kandırmaya çalışıyordu. Fakat Gülnar hiçbir şey söylemeden kafasını çevirip uzaklaşıyordu.

Geçen zamana ve teşebbüslerine rağmen Gülnar'a dönük çabaları netice vermeyince Musa fena halde öfkelendi. İkisinden de intikam almak için Kutuz'la onu ayırmaya yemin etti. Babasının vasisine gidip annesiyle arasındaki ayrılık ve husumetin Gülnar sebebiyle olduğunu, bu kovucu cariye satılırsa annesinin sevgi ve itaatine tekrar döneceğini söyledi. Gülnar'ın satılması için sürekli ısrarda bulundu. Bu arada Gülnar'ı satın almak üzere bir de aracı getirmişti. Vasiye de satıştan önemli bir komisyon teklif edince muradı gerçekleşti. Vasi kızı aracıya, aracı da Mısırlı bir adama sattı.

Musa'nın annesi kendi bilgisi dışında gelişen Gülnar'ın satışıyla şaşkına döndü. Vasiye haber yollayıp, bu yaptığından dolayı kendisini azarlayıp satışı bozmasında ısrar etti. Fakat vasi, Mısırlı alıcının rızası olmadıkça bu alışverişi bozamayacağını söyleyerek özür diledi. Bunun üzerine vasiye, verdiği fiyattan daha fazlasını teklif ederek geri almasını emretti. Ne var ki Musa, Mısırlı adama daha önceden vazgeçmemesi için telkinde bulunmuştu. Nitekim Mısırlı buna uyarak Gülnar'ı geri verme teklifini kabul etmedi ve kızın getirilmesini istedi. Gülnar, yakın bir tarihte yeni efendisine götürüleceğini haber alınca ağlamaya başladı. Bir yandan da hanımının eteğine sarılmış, "Hanımım! Beni öldürün de onlara teslim etmeyin" diyordu. Kadıncağız, kızı çaresiz bir şekilde bağrına basıyor, yaşlı gözlerinden sicim gibi yaşlar akarken "Elimden bir şey gelmediğini biliyorsun yavrum, Allah biliyor ya seni öz kızımdan daha çok severim. Seni yanımda tutabilmek için elimden gelen her yolu denedim. Fakat haberim olmaksızın satmışlar kızım, ne yapayım? Şu azapları bana reva gören oğlumdan şikayetçiyim! Bu çocuk, beni babasının yanına gönderinceye kadar yakamı bırakmayacak. Allahım ona akıl fikir ver ya Rabbi! Yetiş bana ya Rabbi!" diye duygularını ifade ediyordu.

Az ötede durmuş onları izleyen Kutuz da ağlıyordu. Musa'nın yanında aracılık eden adamla geldiğini görünce hemen

gözlerini silip toparlandı. Metin görünmeye çalıştı. Kayadan oyulmuş bir heykel gibi sesini çıkarmadan yerinde dikildi. Gülnar gelenleri görüp de onlarla gitmekten başka çare olmadığın anlayınca ah vah ederek sızlanan hanımının eteğini bıraktı ve Kutuz'un yanına gitti. Kutuz ona kollarını açtı. İki yavuklu birbirlerine sıkıca sarıldılar. Birbirlerinin yanaklarına veda öpücükleri kondurdular. Gülnar, sunabileceği en sıcak buseyi, sevgi ve hasretle Kutuz'a kondurdu. Nefesleriyle birlikte gözyaşları da birbirine karışmıştı. Çevrelerindekileri unutmuş, hissettikleri coşku ve sevgiyle kendilerinden geçmişlerdi. Musa'nın kaba ve acımasız sesiyle uyandılar:

– Ayrılın hainler! Bırak onu pis köle!

Kutuz, Musa'ya öyle bir baktı ki, kalbindeki bütün öfkeyi Musa'ya yansıttı. Gözlerindeki alevle içi bir anda ürperen Musa kendini toparlayıp ağzındaki tükürüğü yutkunduktan sonra şöyle dedi:

– Ona sarılmanın ne yararı olacak ki? Onu bir daha ebediyen görmeyeceksin!

Kutuz, Gülnar'ın ellerinden tutarak boynundan indirdi. "Seni Allah'a emanet ediyorum. Seni Allah'a emanet ediyorum Gülnar! Allah bizi bir şekilde bir araya getirecek yârim." Gülnar da ona benzer şekilde "Seni Allah'a emanet ediyorum Mahmut, Allah'a emanet ol."dedi. Ardından hanımına yönelip başını öptü. Yaşlı kadının saçları Gülnar'ın gözyaşlarıyla ıslanmıştı. Kadıncağız katılarak ağlıyordu. Kutuz, Gülnar'ı tuttu ve hanımından ayırdı:

– Yeter Gülnar! Allah'a tevekkül et ve yol arkadaşlarını bekletme. Allah'ın varlığından daima emin ol. O, bizi bir araya getirmeye elbette kadirdir.

Musa "Al götür şunu be adam. Zamanımı boş işlerle harcatma!" diyerek aracıyı teşvik etti. Aracı, Gülnar'ın elinden tuttuğu gibi oradan uzaklaşmaya başladı. Sürekli arkasına dönen

Gülnar'ın gözleri bir hanımına, bir Kutuz'a takılıyordu. Gözden kayboluncaya kadar böyle devam etti. Kutuz cansız bir varlık gibi yerinde durmuş gözü yaşlı hanımına bakıyordu. Kadıncağız da yaşlı gözlerle ona bakıyordu. Musa da aracı ve diğerleriyle birlikte gözden kaybolunca Kutuz hanımına yaklaştı. Başını ve ellerini öperek şöyle dedi:

– Teşekkür ederim hanımım! Elinden geleni yaptın. Olup bitenden dolayı kimse seni suçlayamaz!

– Allah sana ihsanını eksiltmesin yavrum. Bundan sonra oğlum olacaksın. Dilersen seni şimdi azat edeyim de istediğin yere git.

Kutuz cevap verdi:

– Hanımım, hizmetinizi başka bir şeye değişmem. Fakat Musa'nın benimle sürtüşmesinden korkuyorum. Artık sabrım da tükendi, ona bir fenalık ederim de senin canın sıkılır.

– Allah muhafaza evladım! Musa yüzünden sana nasıl kızabilirim. Keşke ona dersini versen de beni rahatlatsan.

– Bana iyi davranan, her türlü ihsanı esirgemeyen efendimin oğluna saldırmak bana yakışmaz efendim.

Bu kısa konuşmanın ardından Kutuz yakın dostu Hacı Ali Ferraş'a gitmek üzere izin istedi. Hacı Ali, İbni Zaim adında Şam'ın varlıklı eşrafından iyi bir zatın hizmetinde çalışıyordu. İbni Zaim, Şeyh Ganim el-Makdisî'nin köşküne yakın, aynı büyüklük ve fehamete sahip bir köşkte yaşıyordu. Kutuz, Hacı Ali'ye pek sık giderdi. Birlikte bahçenin girişinde ağaç dallarıyla gölgelenen büyük bir sedirin üzerine oturur, sohbet ederlerdi.

Kutuz geleceğe dönük kaygılarından, çektiği acılardan bahseder, bazı konuları danışırdı. İki dost konuşurken daldan dala atlar, farklı konulara girerlerdi. Hacı Ali, Kutuz'a çok düşkündü ve onu çok severdi. Allah vergisi feraseti ve güçlü sezgisi sayesinde bu güzel yüzlü ve soylu çizgilere sahip kölenin insanlardan sakladığı bir sırrı olduğunu hissederdi. Genç dostunun bu sırrını

öğrenmek için uzun süre çaba sarf ettiyse de muvaffak olamamıştı. Fakat zannı geçen günler içinde zayıflayacağına daha da güçlenmişti. Sohbetlerinde gösterdiği bazı tepki ve ifadelerden bu gencin aslıyla ilgili bir muğlak da olsa bir portre oluşturmaya başlamıştı.

Kutuz'un geldiğini görünce kalktı ve selamını aldıktan sonra oturması için bir minder serdi. Ardından efendisinin ölümüyle ilgili taziyelerini yineleyip ahlakını ve onunla ilgili bazı hatıralarını anlatmaya başladı. Sözün bir yerinde Kutuz, babasının vefatından Musa'nın kendilerine ettiği eziyetlerden, sevgilisi Gülnar'ın koparılışından ve ondan sonra yaşama istek ve arzusunu yitirdiğinden bahsetmeye başladı. Hacı Ali onu teselli etmeye ve gönlünü rahatlatmaya çalıştı. Onlar bu şekilde sohbet ederlerken elinde kamçıyla Musa geldi. Yanlarına yaklaştığında öfkeyle Kutuz'a baktı ve:

– Burada ne yapıyorsun be adam? Köşkteki işine dönsene, dedi. Kutuz cevap vermeyip yüzünü çevirdi. Musa öfkeden çılgına dönmüştü. Kamçıyla ona vurmaya yeltendi. Kutuz kamçıyı tuttu. Musa çekiyor, fakat kurtaramıyordu. Kutuz şöyle konuştu:

– İstesem şurada kamçınla döverdim seni. Ayyaş herif, senin gibilerin bana gücü yetmez. Sana dokunmayışım, rahmetli babanın hatırasına duyduğum saygıdandır.

Musa ansızın Kutuz'un alnına vurdu. Kutuz'un yüzü kızardı. Bir anda kor gibi yanan gözlerle bakınca Musa'nın yüreği korkuyla doldu. Oradan ayrılırken Kutuz'a sövüyor, babasına ve dedesine lanet yağdırıyordu. Kutuz oturduğu sedirde taş gibi duruyordu. Musa'nın kamçısı hâlâ elindeydi. Gözleri ise Musa çıkıncaya kadar kapıya asılı kalmıştı. Bir süre böyle kaldıktan sonra sedire yaslandı. Yüzünü elleriyle kapattı ve hıçkırarak ağlamaya başladı. Arkadaşı, onun durumuna üzülmüştü. Sırtını sıvazlarken şöyle diyordu:

– Takma kafana be Kutuz. Bunda ağlayacak ne var? Korkak birinin vurup kaçtığı yumruktan insan ağlar mı?

Kutuz başını kaldırdı. Gözyaşları iyice azalmıştı.

– Allah göstermesin! O yumruktan dolayı mı ağladığımı düşünüyorsun? Ağlamam babama ve dedeme ettiği lanettendir. Benim babam da dedem de, onunkilerden daha üstündür.

– Hissettiğin öfke yüzünden yanlış şeyler söyleme Kutuz. Sen ondan binlerce kat daha hayırlısın. Fakat baban ve deden, onun Müslüman baba ve dedesinden daha hayırlı olamaz. Çünkü İslam şerefi, her türlü şerefin üstündedir.

– Ne o, babamla dedemi kâfir mi sanıyorsun? Hayır! İkisi de Müslümanlar ve Allah'a hamdolsun babaları da Müslüman'dı.

Hacı Ali, duyduğuna inanmakta zorlananlara mahsus bir tereddüt gösterince onun bu tavrı Kutuz'un canını sıktı. Kendini tutamayıp yılların sırrını açığa vurdu:

– Moğollarla çarpışan Muhammed Harzemşah'ı, oğlu Celaleddin Şah'ı duydun mu Hacı?

– Elbette duydum. Şu dünyada Sultan Celaleddin'i duymayan mı vardır?

– Öyleyse şunu da bil ki ben, Celaleddin Şah'ın kız kardeşi Cihad Hatun'un oğluyum. Babam da amcaoğlu Prens Memdud'dur. Asıl adım Mahmut'tur. Bana bu ismi verenler, beni Gülnar'ı kaçırarak satan haydutlardır. Allah onlara layık muameleyi reva görsün!

Hacı Ali'nin yüzü bir anda ışıdı:

– Feraset ve sezgimin doğruluğu işte şimdi ortaya çıktı. Demek ki hakkındaki zannım doğruymuş! Allah biliyor ya seni gördüğüm ilk gün sıradan bir köle olmayıp asil bir aileden geldiğini anlamıştım. Seninle tanışıp konuştukça herkesten gizlediğin bir sırrın olduğunu tahmin ettim. Sonra feleğin sillesini yemiş bir sultan veya prensin oğlu olduğunu, köle tüccarlarının ellerine düşüp pazarlarda satıldığını hissettim. O gün bugündür sırrını

öğrenmeye çalışırım. Geçmişinle ilgili hiçbir şey bilmediğini iddia etsen de, Harzemşahlar hanedanından olduğun fikri bende daha ağır basmıştı.

Bu tespit, Kutuz'un garibine gitmişti:

– Yani sen bunu önceden bildiğini mi söylüyorsun?

– Evet. Yemin ederim. Hem de sen söylemeden çok uzun zaman önce.

– Tuhaf şey. Peki, nasıl öğrendin Hacı Ali?

– Senin sultan veya emirlerin soyundan geldiğin fikri bende ağır basınca sana onları anlatmaya başladım. Söylediklerimin senin yüzündeki tesirlerine bakıyordum. Geçen her sultan ve emir isminin ardından yüz hatlarını seyrediyordum. Celaleddin Şah'ın adını ve Moğollarla savaşlarını anlattığımda yüzünün değiştiğini, dudaklarında garip bir titreme belirdiğini gördüm. Bunu birkaç defa tecrübe ettiğimde, o hanedandan geldiğini kesin olarak anladım.

Kutuz, tebessüm etti ve dostunun zekâ ve ferasetine hayran kalarak şöyle dedi:

– Geçmiş sultan ve prenslerin hikâyelerine neden bu kadar vurgun olduğunu ve onları tekrar tekrar anlattığını daha iyi anlıyorum.

Kutuz biraz sustuktan sonra yüzündeki hüzün tekrar belirdi. Ağlamaklı bir ses tonuyla konuşmaya devam etti:

– Allah aşkına söyle Hacı Ali, başıma gelen bu musibet konusunda ne yapacağım? Görüşünün sağlam ve isabetli olduğunu biliyorum. Merhum efendimizin benim ve sevgilim Gülnar'ın azat edilmesiyle ilgili vasiyetini iptal ettiler. Bununla da yetinmeyip onu benden ayırdılar. Yani birbirimizi ölesiye sevdiğimiz dayım Celaleddin Şah'ın kızını benden ayırdılar. Hâlbuki biz doğduğumuzdan beri onunla beraberiz. En acı günlerde dahi birbirimizden ayrılmadık. Şimdi söyle, bu köşke nasıl sığınayım? Efendim -toprağı bol, makamı cennet olsun- ayrılıp gittikten ve

hayattaki tek tesellim olan Gülnar uzaklara götürüldükten sonra bu köşkte nasıl kalabilirim? Hürriyetimi gaspettiği yetmezmiş gibi saadetimi de elimden çekip alan, işkence ve eziyeti giderek artan bu iğrenç adama hizmet etmeye nasıl devam edebilirim? Bu köşk benim için artık cehennemden farksız. Görmeye dayanamazken, orada nasıl yaşayabilirim? Anamın hür doğurduğu beni, onlar nasıl köle yapabilirler? Yeryüzünde bu zulme dur diyecek hiç mi adalet kalmadı? Niye susuyorsun Hacım? Konuşsana! Bu meseleyi ne yapacağım, bana akıl ver!

Son cümlede hıçkırıklarını tutamayan Kutuz daha fazla konuşamadı.

Hacı Ali, arkadaşı için çıkış yolu olabilecek bir hal çaresi, ya da onu ikna edecek bir söz düşünüyor gibi bir süre sustu. Sonra konuştu:

– Fakat yaşlı hanımın hâlâ köşkte yaşıyor. Seni çok seviyor. Musa'nın sana bir fenalık etmesine de asla müsaade etmeyecektir.

Kutuz biraz toparlanmıştı:

– Evet beni sever, oğlu gibi görür. Merhumun mirası taksim edilirken beni kendi payına katacağını ve azat edeceğini de söyledi. Fakat ne de olsa yaşlı bir kadın, elinden bir şey gelmiyor. Oğlu ona hâkim olmuş vaziyette. Kadıncağız onun yaptıklarına mâni olamıyor. Bu yüzden bir şekilde Musa'nın eline düşmekten ve beni dayanılmaz manevi işkenceye sokmasından endişe ediyorum. Kurtar beni Hacı Ali! Kurtar beni!

– Seni Allah kurtarsın evlat! Biraz metin ol! Yüce Allah bu darlıktan da bir çıkış yaratacaktır!

– Bu teselli cümlelerini bırak Hacı Ali! Bunların bana faydası olmuyor. İçinde bulunduğum işkenceden kurtulmamı sağlayacak bir çıkış yolu bul!

– Kurtuluş yolunu buldum galiba. Fakat iki üç gün sabretmen gerekiyor. Planımı bu süre içinde uygulamaya koyabilirim.

– Daha fazla da sabredebilirim. Fakat söyler misin ne düşündün?

– Şimdi senin durumunu efendim İbni Zaim'e anlatacağım. Sultan Celaleddin'in evladından olduğunu duyunca seninle muhakkak görüşmek isteyecektir. Çünkü o ve Şeyh İbni Abdisselam Moğollarla savaşında Celaleddin'e yardım etmek için çok uğraştılar. İbni Zaim ile sohbetinde Şeyh Ganim'in oğlu Musa'nın sana reva gördüklerinden bahsetmeyi de sakın unutma. Sohbette bulunacağım için anlattıklarını destekleyeceğim. Bugün yaşadığımız hadiseyi de özellikle nakledeceğim. Durumuna kesinlikle üzülecek ve bir şeyler yapmaya çalışacaktır. O zaman seni satın almasını teklif ederim. Bu konuyu ivedilikle halledeceğini sanıyorum. Sen de efendim İbni Zaim'in hizmetinde Merhum Şeyh Ganim'in yanındaki gibi, hatta daha rahat ve mutlu olacaksın.

– Sana yakın olmak bile bana yeter Hacı Ali. Fakat Musa'nın burada mutlu olacağımı tahmin ederek beni satmaya yanaşmayacağından korkuyorum.

– Musa'nın haberi bile olmayacak. Efendim seni bizzat vasiden isteyecek. Vasi, onun isteğini geri çeviremez. Sen rahat ol. Endişe etme. Ben her şeyi iyice ayarlayacağım.

– Allah ne muradın varsa versin Hacı Ali! Sıkıntımı bitirdin. Allah da kıyamet günü senin sıkıntılarını bitirsin!

Kutuz:

– Şimdi müsaadenle köşkteki işime döneyim. Hanımımın bana ihtiyacı olabilir. Biraz geciktim. Haydi yarın görüşmek üzere inşallah, diyerek ayağa kalktı.

Yaptıkları görüşmenin üstünden üç gün geçmemişti ki Hacı Ali Ferraş, dostunun kurtuluşu için uygulanacak planı hayata sokmuş ve her şey tereyağından kıl çeker gibi olmuştu. Kutuz, Şeyh İbni Zaim'in mülkiyetine geçmiş, Musa belasından ve onun tükenmek bilmeyen tazyiklerinden kurtulmuştu. Kutuz'un hayatında bir sayfa kapanıp yeni bir sayfa açılıyordu. Kutuz, her şeye rağmen hayatının en güzel ve mesut günlerinin geçtiği köşkü ve hanımını gözyaşlarıyla terk etti. İlk aşkı orada tatmış, kalbi bu köşkte nurla dolmuştu. Bu köşk yüreklerini kaplayan kaygı, hüzün ve ümitsizlik karanlıklarını ışığıyla aydınlatmış, yerine neşe, mutluluk ve ümitlerin gelmesini sağlamıştı. O güzel mekânda sevgilisi Gülnar ile huzur ve barış içinde, efendileri merhum Şeyh Ganim ve hanımının himayesi altında güzel günler geçirmişlerdi. Çocukluklarından beri tatmadıkları huzur, güven ve istikrarın zevkini orada tatmışlardı. Babalarının zamanında dahi daima çalkantılı bir havada yaşamış, kaygı ve korkunun hâkim olduğu bir âlemde savaş ve hücum tehditleri altında, facia ve musibetlere tanık olarak gün geçirmişlerdi. Şeyh Ganim'in kucağında tanıştıkları şefkat, merhamet ve iyilik onlara yetimliğin acısını, köleliğin zilletini, gurbetin hüznünü unutturmuştu. Orada huzur ve güvenin hüküm sürdüğü müreffeh bir hayat sürmüşlerdi. Tattıkları en büyük nimetse, hiç kuşkusuz aralarında gelişen aşk nimetiydi.

Kutuz'un unutamadığı bir anısı vardı. Efendisi Şeyh Ganim ile Naplus'tan dönmüşlerdi. Köşke girdiğinde hanımına selam

vermiş, fakat Gülnar'ı yanında görmemişti. Onu çok özlemişti. Odasına baktığında, sanki banyodan yeni çıkmış gibi bir hâli vardı. Omuzlarına yayılan altın rengi saçlarını tarıyordu. Bir yandan da önündeki aynaya bakıyordu. Aynada Kutuz'un silüetini görür görmez hafifçe tebessüm etti. Fakat dönüp bakmadı ve saçını taramaya devam etti. Odaya girdiğinde ona sürpriz yapmak için parmaklarının üzerinde yürüyordu ve her zamanki gibi hiç hissettirmeden yaklaşacak ve arkadan sarılacaktı. Kutuz aynadaki aksini görünce ve onun da kendisini gördüğünü anlayınca yerinden kalkmamasına ve kendisine dönmemesine şaşırdı. O hafif tebessümden başka bir tepki göstermemişti. Gülnar'ın bu tavrına şaşarak bir süre sessizce durdu. Sevdiği insandaki bu ani değişimin sırrını öğrenmek ister gibi bir hâli vardı. Sonra her zamanki gibi neşeli ve tatlı olmayan bir ses tonuyla seslendi:

– Gülnar! Baksana Naplus'tan döndüm!

Kutuz'un şaşkınlığı daha da artmıştı. Çünkü Gülnar, oturduğu koltuktan hiç kalkmadan sükûnet ve vakar dolu bir ifadeyle ona dönmüş ve tatlı dudaklarıyla "Sağ salim geldin hamd olsun" demişti. Kutuz, onun mahmur gözlerine baktı. Bu gözlerde daha önce hiç görmediği manalar gizliydi. Sanki hem davet ediyor hem itiyor hem sıcaklık gösteriyor hem ciddiyete bürünüyor hem güveniyor hem kuşku duyuyor hem boyun eğiyor hem tepeden bakıyordu. Sonra yüzünü tekrar aynaya çevirdi ve hiçbir şey olmamış gibi saçlarını taramaya devam etti. Kutuz, Gülnar'ın gerisinde ne diyeceğini, ne yapacağını bilmeksizin öylece kalakaldı. Sanki hiçbir tanışıklığı olmayan bir eve gelen davetsiz misafir gibiydi. Hâlbuki daha önce böyle değillerdi. O onun odasını kendi odası gibi bilirken, bu da onun odasını kendi odası gibi bilirdi. Bu konuda aralarında teklif olmazdı. Peki, aralarına giren ve gözle görülmeyen bu yeni duvar neyin nesiydi? Gözle görülmüyordu ama oda duvarlarından dahi kalındı. Kutuz o an bu hâlde görülmekten dolayı utanç, korku ve ürperti karışımı bir

duygu hissetti. Her an köşk halkından biri odaya girebilir ve kuşkulu konumu sebebiyle onu suçlayabilirdi. Son bir kez daha önünde oturana baktı. Bu varlık, birlikte oyunlar oynadıkları, at bindikleri, aynı odayı paylaştıkları dayıkızı küçük Gülnar değildi. O gitmiş, yerine kendisine bir yabancı gibi davranan genç bir hanım gelmişti. Aralarında hiçbir meşru bağ ve ilişki bulunmayan bir mahrem bir kadın. Kollarına, sinesine, baktıkça kalbi korkuyla doluyordu. Orada daha fazla kalamadı. Girdiği gibi kapıdan sessizce çıkıp gitti.

O gün köle prensle prensesin hayatlarında tam bir dönüm noktasıydı. Bir dönem sona ererken yeni bir dönem başlıyordu. Üzerinden geçen onca zamana rağmen Kutuz o günü, bütün tafsilatıyla sanki dün gibi hatırlamaktaydı.

Kutuz, yeni efendisinin kanatları altına girip Musa'nın baskı ve hakaretlerinden kurtulur kurtulmaz Gülnar'ın ayrılığını hatırlamaya başladı. Mısır illerine götürülen sevgilisinin özlemi yüreğini yakıyordu. Onu düşünmekten yüzü soluyor, bedeni inceliyordu. Uykusuzluktan ve aşırı ağlamaktan göz bebekleri yara oluyordu. Musa'nın elinden çektiği çile, sanki Gülnar'ın ayrılığını düşünmesine engel oluyormuş gibiydi. Çilesi dolar dolmaz, bu defa sevda ve hasret ateşi yüreğini yakmaya başlamıştı. Yeni efendisinin köşkünde sürekli ah çekiyordu. Çocukluk aşkı Gülnar'ın ayrılığıyla asıl büyük çilesi başlamıştı. Hayatta bazen böyle olur. Kişinin başına iki musibet birden çöker ve bunlardan küçük olan, büyük olanı görmesini engeller. Musibetin ufağı bittiğinde, artık rahata çıktığını sanır. Fakat heyhat! Büyüğünü hissetmeye daha yeni başlamıştır…

Şeyh İbni Zaim, Harzemli prens kölesinin hâline üzülmüş ve onu el üstünde tutmaya çalışmıştı. Yaşadığı acı ve kederleri atlatabilmesi için elinden geleni yapmıştı. Her gördüğünde üzüntüye kapılır ve kendini toparlamasını isteyerek şöyle derdi:

– Güzel yârin Gülnar için çektiğin acı yeter artık evlat! İstersen seni onun gibi, hatta ondan güzel bir kızla evlendireyim.

Kutuz, yeni efendisine gayet edepli bir şekilde şu cevabı verirdi:

– Hayır efendimiz! Daha güzel de olsa ondan başkasıyla evlenmek istemiyorum. O dayımın kızı. Onunla birlikte büyüdük ve doğduğumuzdan beri hiç ayrılmadık.

Yapacak bir şey olmadığını gören yaşlı İbni Zaim gencin ruh halini anlayarak teselli etmekle yetinirdi:

– Haklısın Kutuz, seni Celaleddin Şah'ın kızı gibi bir prensesle evlendirmemiz mümkün değil. Fakat bu acıya daha fazla katlanamaz, kendini bitirirsin. En iyisi mi kendini meşgul edecek bir şey bul. Böylelikle hem gençlik ve zindeliğini muhafaza edersin. Hem de Yüce Allah'ın sizi ummadığınız şekilde birleştireceği güne kadar sabretmiş olursun!

İbni Zaim, hizmetçisi Hacı Ali'ye de Kutuz ile daha fazla ilgilenmesini, yüreğindeki sevda yangınını hafifletmek için bir şeyler yapmasını söyledi. Hacı Ali'nin samimi dostu için böyle bir hatırlatmaya elbette ihtiyacı yoktu. Onu meşgul etmek ve yüreğindeki ateşi biraz olsun küllendirebilmek için birçok yola başvurmuştu. Hacı Ali tatlı dilli, insanlara nasıl davranılacağını bilen, kalp hastalıklarını tedavide tecrübeli bir insandı. Ayrılık acısıyla yanan dostunu asla yalnız bırakmış değildi. Bilakis onu bir tutup bir bırakıyor, bir teselli edip bir eleştiriyordu. Kendi hâline benzer kimselerin misallerini veriyor, şehrin çarşı pazarlarında ve bahçelerinde dolaştırarak biraz olsun kendini unutmasını sağlamaya çalışıyordu. Fakat bunlar pek işe yaramıyordu. En sonunda Kutuz'u ilim meclislerine götürmeye başladı. Buralardaki hava, Kutuz'un yüreğindeki hüznü dağıtmaya başlamıştı. Hacı Ali, bundan sonrasını zamana bırakmıştı.

Genç köle, gittiği ilim meclislerinden birinden kalktıktan sonra ilahî bir cezbeye tutuldu. Kalbi ibadet ve takvaya

sarılmıştı. Artık farzları vakitlerinde kılıyor, nafile ibadetlere riayet ederek bolca Kur'an okuyordu. Şehir camisindeki ilim meclislerine daha sık katılıyordu. Özellikle Şeyh İbni Abdisselam'ın derslerinden çok istifade ediyordu. Bu derslere sanki vurulmuştu. Birini bile kaçırmıyordu. Fakat İbni Abdisselam'ın yakın çevresindeki öğrencilerden biri olup kendisine kitap okumak istemedi. Sadece derslere katılıp dinlemekle yetiniyordu. Efendisi İbni Zaim de bu davranışı sebebiyle kendisini övüyor, teşvik ediyordu. Derslere katılmasını engelleyecek işler görmesini kesinlikle istemiyordu.

İbni Zaim, Şeyh İbn Abdisselam'ın en büyük destekçilerinden ve yakın dostlarındandı. Söylediklerine yürekten inanırdı. İhtiyaçlarını görür, davetini malıyla ve canıyla desteklerdi. Bu yüzden idarecilerin gazabına ve nüfuz ehlinin zulmüne uğradığı da olurdu. Şeyh de, dürüst hayatı, dinî konulardaki ihlas ve gayreti, ıslahat çabalarına muhabbeti sebebiyle onu sever, iffetine aşırı düşkün biri olmasına rağmen onun armağanlarını kabul eder, ondan başkasının verdiğini kabul etmezdi. İbni Zaim bu büyük âlimin fikirlerini yaymaya çalışır, çevresine muhibban toplayarak kalplerini kazanmaya çalışırdı. Bu uğurda servetinden hayli para harcardı. Şeyh İbni Abdisselam'ın sahip olduğu nüfuz ve etkinlik biraz da İbni Zaim'in bu gayret ve çabalarının semeresiydi.

İbni Zaim, verdiği nimet sebebiyle Allah'a şükreden zenginler için gösterilebilecek canlı bir misaldi. Servetinde Allah'ın hakkını asla unutmazdı. Fakirlere, yoksullara, ihtiyaç sahiplerine, dul ve yetimlere sürekli yardım ederdi. Dininin ve vatanının kendi üzerinde hakları olduğunu düşünür, bunları ödemedikçe rahat etmezdi. Dine yönelik bir saldırı olduğunda hemen öfkelenir, onun reddi ve kaldırılması için elinden geleni yapardı. Yurduna bir felaket geldiğinde onun tahribatını hafifletmek, bir saldırı olduğunda onu savmak için imkânlarını seferber ederdi. Hâlbuki

Şam'daki zenginlerden birçoğunun karınlarını doyurmak, arzu ve şehvetlerini tatmin etmekten başka dertleri olmazdı. Şeyh İbni Abdisselam da ilmiyle amel eden, dinine ve yurduna sadakatle bağlı salih âlimlere verilebilecek en güzel misaldi. İnsanların doğru yola iletilmesinde, kötü yollardan alıkonmasında âlimlerin peygamberlerin varisleri olduğuna hakkıyla inanırdı. İyiliği emredip kötülükten sakındıran, Allah yolunda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayan bir insandı. Dinini ve ilmini asla geçim kapısı görmez, ilmiyle dünyalık bir fayda temin etmeye çalışmaz, yurdunu ve milletini ilgilendiren konularda pazarlık kabul etmezdi. Allah'ın ayetlerini dünyanın geçici metaından ibaret ucuz değerlere satmazdı. İbni Zaim işte bu sebeplerle onu sevmiş, cihadına destek olmuş, servetiyle emrinde bulunmuş, büyük âlimle iyilik ve takva üzerinde yardımlaşmıştır. Hâlbuki o devirde nice âlim vardı ki yegâne tasaları ceplerini doldurmak, yöneticilerle iyi geçinmek ve etliye sütlüye dokunmadan günlerini geçirmekti.

Şeyh İbni Abdisselam bir gün İbni Zaim'in evini ziyarete geldi. Ev sahibi büyük âlimi ağırlamak için elinden geleni yaptı. İkisi oturduklarında Kutuz, elinde gül şerbetiyle içeri girdi. Şeyh onu görünce, ev sahibine dönerek, "Kim bu genç? Onu ders halkamda gördüğümü sanıyorum" dedi. İbni Zaim cevap verdi: "Komşum rahmetli Şeyh Ganim'in kölesiydi. Yakınlarda onu aldım. Kendisi sizi çok seviyor ve derslerinizi kaçırmamaya çalışıyor efendim."

Şeyh, Kutuz'un yüzüne dikkatle bakarken:

"Bildiğim kadarıyla çok salih bir genç" dedi.

İbni Zaim, "Evet efendim, çok salih bir genç, hem de değerli bir aileye mensup" diyerek onu teyit etti.

Bu arada şerbetini bitirmiş olan Şeyh İbni Abdisselam, kadehi Kutuz'a uzatmıştı. Boş kadehleri alan Kutuz, efendisinin methinden utanmış bir hâlde odadan çıktı. İbni Zaim'in genç

adamın kapıyı kapatmasından sonra Şeyh İbni Abdisselam'a Kutuz'un Celaleddin Şah'ın yeğeni olduğunu, çocuk yaşta dayısının kızıyla birlikte haydutlar tarafından kaçırılıp Halep'te satıldıklarını, Şeyh Ganim el-Makdisî'nin de onları satın alarak yetiştirdiğini anlattı.

Şeyh İbni Abdisselam, duyduklarına şaşırmıştı. Hadiseyi aynen ifade eden bir ayeti kerime okudu: *"De ki: Allahım! Ey mülkün sahibi! Mülkü dilediğine verir, dilediğinden çekip alırsın. Dilediğini aziz kılar, dilediğini zelil edersin. Hayır elindedir. Muhakkak Senin gücün her şeye yeter."* Bir süre sustuktan sonra devam etti:

– Zavallı Celaleddin! Müslüman sultan ve emirlerden aradığı desteği bulamayınca ölene kadar Moğollarla çarpışmaya devam etti. Ahlat civarında Müslüman ahaliye yaptıkları yüzünden Allah günahlarını affetsin. Bu hatayı yapmasaydı hakikaten büyük mücahitler arasında yer alırdı.

İbni Zaim:

– Onu azat etmek için satın aldım. Kendisine duyduğum sevgi ve benden ayrılıp sıkıntıya düşme endişem olmasa hemen azat ederdim, diyerek Kutuz'a karşı hislerini açıkladı.

Şeyh İbni Abdisselam:

– Allah bu güzel niyetin sebebiyle seni mükafatlandırsın İbni Zaim. Celaleddin, evlatlarına sahip çıkılmayı hak eden bir insandı. Çağırsan da gitmeden bir kez daha görsem şu delikanlıyı.

İbni Zaim kalktı ve Kutuz'la birlikte döndü. Onu şeyhe takdim etti. Şeyh İbni Abdisselam Kutuz'u sevinçli bir ifadeyle karşılayıp hatırını aldı. Sonra yanına oturtup konuşmaya başladı:

– Celaleddin hepimizin sevdiği bir insandı. Çünkü Moğollarla savaşarak İslam topraklarını onların şerrinden korurdu. Sen onun kız kardeşinin oğlusun. Bu yüzden senin de yanımızda saygın bir yerin var. Cenabıhak böyle bir efendinin yanına vermek suretiyle sana büyük bir ihsanda bulunmuştur. Kendisi

mücahit ruhlu salihlerdendir. Hiçbir Müslüman böyle bir insanın hizmetinde olmaktan gocunmaz. İnşallah vakti gelince sana ihsanını tamamlayıp azat da edecektir…

Kutuz, Şeyh'in ellerine sarıldı. Ağlamaklı bir ses tonuyla şöyle dedi:

– Ben İbni Zaim'in kölesi ve hizmetkârıyım efendimiz. Beni ne azat etmesini ne de hizmetinde olma şerefinden mahrum etmesini isterim.

Burada İbni Zaim araya girdi:

– Hayır yavrum. Sen benim oğlumsun. Hepimiz de Allah'ın izniyle dinimizin ve Şeyh İbni Abdisselam'ın hizmetkârlarıyız.

Şeyh İbni Abdisselam'ın Kutuz'la tanışması işte böyle olmuştu. O günden sonra Şeyh İbni Abdisselam ders halkasına gelen Kutuz'u kendisine yakın bir yere oturtur, ara sıra onunla hasbihal ederek İbni Zaim'e selam yollardı. Bazen ona yazdığı bir mektubu Kutuz'a teslim ederdi. Hem İbni Zaim, hem de Şeyh İbni Abdisselam kısa sürede Kutuz'a güvenir olmuşlardı. Çünkü Kutuz, akıllı, görüşleri isabetli, mertlik sıfatları tam ve önemli işler üstlenmeye yatkın bir gençti. İki adam, en önemli sırlarını dahi onunla paylaştılar. Sadece Suriye değil bütün İslam coğrafyasıyla ilgili siyasi meselelere dair mühim bir bilgiyi paylaşacakları zaman, Kutuz'dan başkasına güvenmezlerdi. İbni Zaim'in hizmetinde bulunduğu o kısa dönemde Kutuz İslam âleminin durumunu yakından tanıma fırsatı bulmuştu. Sultan ve prenslerin durumları, aralarındaki iktidar ve taç kavgaları, Haçlılara karşı düşmanca veya dostça yaklaşanlar ve diğerleri… Bu arada Şeyh İbni Abdisselam ve taraftarlarının takip ettikleri siyaset ve ıslahat hareketini de yakından tanımıştı. Hareketin gayesi, İslam ülkelerini tek bir sancak altında toplamak; Müslüman sultan ve emirleri Haçlılar karşısında birleşik bir cephe oluşturmaya ikna etmekti. Böylelikle gerek Batı'dan gelen ve hâlen Suriye'nin bir

bölümünü işgal altında tutan Haçlılar sökülüp atılacak, gerekse Doğu'dan gelen Moğol saldırıları püskürtülebilecekti.

Bu siyasetin özü, Müslüman sultanlar arasında en kuvvetli ve bu tarihî görevi üstlenmeye en ehil olanın desteklenmesiydi. Bu sultan, Haçlılarla veya onların bölgedeki avanesiyle işbirliğine sıcak bakmayanlar arasından seçilecekti. Hareket, Haçlılarla işbirliği hâlinde olan idarecilerin ve bunların takipçilerinin tasfiyesini hedeflemekteydi. Dönemin Mısır Sultanı Salih Necmuddin Eyyub birinci grubun başını çekmekteydi. İkinci grubun başını ise amcası Suriye Sultanı İmadeddin İsmail çekiyordu. Amca yeğen arasında derin bir düşmanlık ve iktidar mücadelesi yaşanmaktaydı. Şeyh İbni Abdisselam ve taraftarları Mısır Sultanı'nı destekliyorken Suriye Sultanı'na muhalefet ediyor ve hıyanetle suçluyorlardı.

Şeyh İbni Abdisselam, Mısır Sultanı Eyyub ile mektuplaşıyor, dedesi büyük Sultan Selahuddin Eyyubî gibi Suriye topraklarını Haçlılardan tamamen temizlemeye teşvik ediyordu. Böyle bir harekete geçilmesi hâlinde Suriye halkının avamının da kendisine destek vereceklerini bildiriyordu. Mısır Sultanı'ndan aldığı cevaplar da fırsat hazır olur olmaz bu büyük cihada girişileceği, hazırlıkların sürdüğü yazıyordu. Salih İsmail, Şeyh İbni Abdisselam'ın faaliyetlerini haber alır almaz onu tutuklayıp hapse atmak istemişti. Fakat taraftarlarının ayaklanmasından ve bunun genel bir ayaklanmaya dönüşmesinden korktuğu için kararını bir süre erteledi.

Sultan Eyyub, Suriye seferine çıkmaya iyice karar vermiş, bu arada İsmail'in korkuları giderek artmaya başlamıştı. Sonunda Mısır Sultanı'nın harekete geçmesini beklemeden kendisi erken davranıp Mısır'a saldırmaya karar verdi. Humus ve Halep Valileri'ne haber yollayarak yardım istedi. Bu arada Frenklere mektup yazarak onlardan da yardım sözü aldı. Bir İslam toprağını, Haçlı kuvvetlerinin yardımıyla işgal edecekti. Tabii buna karşılık

Frenklere Safad, Şakifkale şehirleriyle Sayda ve Taberiye bölgelerini vermeyi kabul etmişti. Diğer sahil kasabaları da Frenklerin olacaktı. Fakat Frenkler bununla da yetinmeyince Şam'a girmelerine ve ahaliden savaş aletleri satın almalarına da izin vermek zorunda kaldı.

Şeyh İbni Abdisselam, İslam ülkelerini saran tehdidin büyüklüğünü idrak etmişti. Hemen Mısır sultanına cihad ilanında acele etmesini isteyen kesin dilli bir mektup gönderdi. Harekete geçmekte üşengeçlik etmesi veya ağırdan alması hâlinde Yüce Allah'ın intikam ve azabından korkması gerektiğini söylüyordu. İslam düşmanlarının daha erken davranmaları durumunda bundan doğacak sorumluluğun tamamen ona ait olacağını belirtiyordu. Böyle bir durum, aynı zamanda mülkünü kaybetmesi, dünya ve ahirette büyük bir ziyana uğraması anlamına geliyordu. Bu dönemde Şeyh İbni Abdisselam, taraftarlarıyla daha sık toplanmaya başladı. Hemen her vesilede onlara Allah yolunda cihad için gerekli hazırlıkları yapmalarını emrediyordu. Bütün bunlar, tam bir gizlilik içinde oluyordu. Fakat bir Cuma günü Şam'ın en büyük toplanma mekânı olan Emevi Camisi'nde halk namaz için toplandığında Şeyh İbni Abdisselam hatibe mahsus kapıdan girerek minbere çıktı. Gözler onu izliyor, kafalar ondan tarafa dönüyordu. Camiyi dolduran binlerce Müslümanı derin bir sessizlik sardı. Sanki başlarının üzerine, kaçırtmamaya çalıştıkları kuşlar konmuştu.

Şeyh, Allah'a hamdüsenada bulundu. Kâinatın Efendisi'ne salatüselam etti. Sonra cihattan ve onun faziletlerinden bahsetti. Allah Resulü ve ilk Müslümanların ilayıkelimetullah uğrunda müşriklerle nasıl cihat ettiklerini anlattı. Onların bu fedakâr gayretleri sayesinde İslamiyet'in dünyanın doğusunda ve batısında duyulduğunu, yeryüzünde birçok bölgeye Müslümanların varis kılındığını söyledi. Dini ayakta tuttukları ve kendileri de onun üzere dosdoğru oldukları sürece arzın halifeleri olduklarını

hatırlattı. Fakat bu hâllerini değiştirdiklerinde Allah'ın da onlar üzerindeki nimetini değiştirdiğini, İslam topraklarına düşmanları musallat ettiğini, bu düşmanların giderek daha fazla toprak işgal ettiğini, tabii zenginlik ve madenlerini sömürdüğünü, oralardaki ahaliye zilletin en acısını tattırdıklarını ve her türlü işkenceyi reva gördüklerini anlattı. Bunun Allah tarafından bir imtihan olduğunu, helak olanın belli bir kaideye, hayatta kalanın da belli bir kaideye bağlı olarak hayatta kalacağını söyledi. Bu ümmetin son deminde yaşayanların, ancak ilk deminde yaşayanlar gibi davrandıklarında düzeleceklerini ifade etti. İlk deminde yaşayanları izzete ulaştıran şeyinse Allah yolunda cihat olduğunu söyledi. Daha sonra yüce Allah'ın, devlet idarecilerine itaat etmeyi farz kıldığını hatırlattı. Dünya ve ahiret saadetlerinin buna bağlı olduğunu söyledi. Devlet idare edenlerinse İslam'a ve Müslümanlara sadakatle bağlı olmaları gerektiğini, İslam topraklarını himaye ederek gediklerini tıkamaları lüzum ettiğini, Müslümanların din, ırz, can ve mal emniyetinin ancak bu şekilde tesis edilebileceğini beyan etti. Müslümanların topraklarını himaye ve muhafazada kusur eden, onları küffarın eline düşme tehlikesine sokanların ise ister sultan, ister emir olsunlar, Allah'ın ve Müslümanların zimmetinden beri olduklarını, onlara itaat gerekmediğini ilan etti. Böyle idarecilerin kendilerine zulmettiklerini söyledi. Müslümanlara düşen görevin, mazlum olduğundaki gibi zalim olduğunda da ona yardım etmek olacağını, zalime yapılacak yardımın ise zulmüne mâni olmak, ülkesini ziyan etmesine, Müslümanların şevketini kırma ve küffarın onlar üzerindeki hükümranlığını takviye etme çabalarına engel olmak şeklinde tezahür edeceğini söyledi.

Şeyh İbni Abdisselam bunları söyledikten sonra Yüce Allah'ın şu buyruğunu okudu: *"Onlar için imkânınızın elverdiği kuvveti, bağlı atları hazırlayın. Bununla sizin ve Allah'ın düşmanlarını korkutursunuz. Diğerleri onların dışındadır. Onları*

siz bilmezsiniz. Yalnız Allah bilir. Allah yolunda harcadığınız her şeyin karşılığı size ödenir. Asla haksızlığa uğratılmazsınız!" Ayeti okuduktan sonra Müslümanların savaş için mühimmat, denizlerde gidecek donanmalar ve her türlü silah hazırlamaları, savaş atı yetiştirmeleri gerektiğini beyan etti. Çünkü Müslümanlar ancak bu şekilde insanların şahitleri olacak ve Yüce Allah'ın şu buyruğunu tahakkuk ettirmiş olacaklardı: *"İzzet, Allah'a, Resulü'ne ve müminlere mahsustur."* Şeyh İbni Abdisselam bu girişin ardından düşmana silah satmanın kati şekilde haram olduğunu, bu konuda en ufak bir istisna ve ruhsatın bulunmadığını kesin bir dille ifade etti.

Şeyh İbni Abdisselam daha sonra batıla tevessül ederek insanları yoldan çıkaran, hakkı seslendirmekten korkan, kelimelerin yerlerini değiştirerek Allah'ın ayetlerini ucuz bir pahaya satan, sultanlardan korktukları hâlde sultanlar sultanından korkmayan şer âlimlerini kınadı ve şöyle dedi: "Bir düşmana silah satan yahut satışına yardım eden her Müslüman, Allah'a, Resulü'ne ve Müslümanlara ihanet etmiştir." Ardından şu ayetikerimeyi okudu: *"Sizden kim onları dost edinirse onlardandır."* Bunu üç kez tekrar etti.

Hutbenin ikinci bölümüne başladığında İslam'ı ve Müslümanları aziz kılması, bekasında Müslümanların faydası olan sultana yardım etmesi için Allah'a dua etti. Sair zamanlarda hutbenin sonunda Suriye Sultanı Salih İsmail adına dua ederdi. Fakat bu hutbesinde dua bölümünü kısa keserek İslam'ın kelimesini yükseltecek ve Allah'ın dinine yardım edecek kimseye dua etmekle yetindi.

Şeyh İbni Abdisselam, hutbesini bitirdiğinde insanlar kulaklarına inanamıyorlardı. Şeyh hazretleri açıktan ve doğrudan Sultan İsmail'e yüklenmiş, yaptığı şeyi açık ve kesin lafızlarla kınamıştı. Söylediklerinde kapalı ve bulanık hiçbir şey yoktu. Namazda Fatiha'yı her zamanki tok ve duru sesiyle okudu. Ne

titreme, ne tereddüt vardı. Sanki o ateşli hutbeyi veren bu kişi değildi. Durumu gören cemaat bu hutbenin Şeyh İbni Abdisselam'ın kellesini götüreceğinden emindiler. O an camide namaz kılanların hatırlarından geçenleri sadece Allah bilebilirdi. Fakat ulu caminin dört bir yanında çınlayan o muhteşem hutbenin yankıları, şimdi cemaatin zihin ve yüreklerinde çalkalanıyordu.

İnsanlar camiden çıktıklarında, Şeyh İbni Abdisselam'ın hutbesinden başka bir şey konuşmuyorlardı. O gün Emevi Camisi'nde bulunup Şeyh'i dinleyenler, dinlemeyenler karşısında bununla övünüyor, tarihî hutbeyi dinlemeyenlerin ömürlerinin yarısının gittiğini söylüyorlardı. Şeyhi dinleyenler, hemfikir olmakla birlikte beğeni noktasında ayrılıyorlardı. Kimi Şeyh'in belagatini, kimi hüccetlerinin kuvvetini, kimi hutbesindeki bütünlüğü, kimi de cesaret ve metanetini beğenmişti.

İnsanların hemfikir oldukları bir husus da, Şeyh İbni Abdisselam'ı bekleyen acı sondu. Herkes üzülüyor, ancak Sultan İsmail'in vereceği ceza hususunda farklı fikirler beyan ediyorlardı. Kimilerine göre sultan onu katledecek, kimilerine göre hapse attıracak, kimine göre ise mallarına ey koydurup sürgün edecekti. Bazıları ise hutbeden men edileceği, taraftarlarının dağıtılacağı görüşündeydi. Fakat onun güzel ve müessir hutbelerinden mahrum kalacakları için hepsi de üzgündü.

O gün Sultan İsmail, Şam'da değildi. Şeyh'in hutbede söyledikleri kendisine mektupla bildirildi. Gelen ferman, hutbe vermekten men edilmesi, yakalanarak hapse atılması yönündeydi. Şam'a döndüğünde kesin kararını orada verecekti. Şeyh İbni Abdisselam'ın taraftarları, derhal ülkeden ayrılması ve İsmail'in elinden kurtulması yönünde tavsiyede bulundular. Bunun için gerekli tertibatı da yaptılar. Fakat o bunu reddetti. Israr ettiklerinde, o da reddinde ısrar etti. Sultan İsmail'in kendisine ulaşamayacağı emin bir yerde saklanmasını teklif ettiklerinde bunu da reddederek şöyle dedi:

– Ne kaçacağım, ne de saklanacağım. Biz daha cihadın başındayız. Henüz hiçbir şey de yapmadık. Ben, bu uğurda çok daha ağır şeylere hazır olduğumu söylemeliyim. Allah sabredenlerin amellerini boşa çıkarmayacaktır.

Şeyh İzzeddin İbni Abdisselam, tutuklanıp hapse atıldı. Bu durum insanların ağrına gitmişti. Taraftarları ayaklanıp Şeyh'in salıverilmesini istediler. Talepleri kabul edilmeyince, o zaman şeyhlerinin tavsiyesine uymaya karar verdiler: "Benim dilimle değiştiremediğimi, siz elinizle değiştirin. Küffara silah satma çirkinliğine son verin. Silah almak için pazarınıza gelen gayri müslimleri öldürün. Ecrinizi Allah'tan bekleyin."

Bundan sonra gün geçmez oldu ki Şam'da birkaç Frenk öldürülmesin. Şam'a silah almaya gelenlerin öldürülme ihtimalleri çok yüksekti. Önceleri Şeyh'in taraftarları tarafından düzenlenen bu saldırılar, zamanla bütün halka sirayet etti ve Şamlılar güpegündüz Frenk öldürmeye başladılar. Haçlılar buna çok öfkelenmişlerdi. Sultan İsmail'e mektup yazarak durumdan müşteki olduklarını, bu cinayetleri kendisinin tertip ettiğini söylediler. Ülkesinde öldürülen Frenklerin kan bedellerini ona yüklediler. Buna göre öldürülen her Frenk'in kan bedeli İsmail'den talep ediliyordu. Bu gelişme Sultan İsmail'i fena halde ürkütmüştü. Müttefiklerinin aralarındaki anlaşmayı bozmalarından ve kendisini can düşmanı Mısır sultanıyla baş başa bırakmalarından korktu. Halktaki ayaklanma havasını dağıtmaya çalıştıysa da başaramadı. Şeyh İbni Abdisselam'ı salıvermekten başka çıkar yol bulamadı. Fakat bu, şartlı bir salıvermeydi. Şeyh evinden çıkmayacak, fetva vermeyecek ve hiç kimseyle toplantı yapmayacaktı. Onun değerli fikir ve görüşlerinden istifade etmek isteyen taraftarları, bu karardan da rahatsız olmuşlardı. Sonunda Şeyh İbni Abdisselam'ın fikirlerinden istifade etmek için hileye başvurmaya karar verdiler. İbni Zaim, sadık hizmetkârı Kutuz'a berberlik öğrenme talimatı verdi. Kutuz berberliği kısa sürede öğrenip

mahir bir berber oldu. Berberlere mahsus kıyafet giyince şüphe edilmesi imkânsız hâle gelmişti. Bu çözüm herkesin yüzünü güldürmüştü. Uzun süre sonra Şeyh İbni Abdisselam ile ilk kez temas kuracaklardı. Kutuz, kararlaştırıldığı gibi berber kıyafetinde Şeyh'in evine gitti. Muhafızlardan hiçbiri onun Şeyh'i tıraş etmeye gelen bir berber olduğundan şüphe etmedi. Kutuz içeri girdiğinde Şeyh onu ancak sesinden tanıyabildi ve onu gördüğüne çok sevindi. Kutuz, Şeyh İbni Abdisselam'a İbni Zaim ve diğer taraftarlarıyla ilgili haberler verdi. Bazılarının Sultan İsmail tarafından cezalandırıldığını bildirdi. Kendisinin hapisten çıkarılıp eve konulmasından sonra silah almaya gelen Frenklerin artık öldürülmediğini söyleyince Şeyh Abdisselam şöyle dedi: "Onlara eskisi gibi devam etmelerini emret. Allah'ın farz kıldığı bir meselede benim hayatımdan endişe ederek yanlış yapmasınlar."

Berber Kutuz, Şeyh'in yanına gidip gelmeye, taraftarlarıyla arasında elçilik görevi yapmaya devam etti. Taraftarların faaliyet ve planlarıyla ülkedeki gelişmeleri kendisine bildirirken onun emir ve tavsiyelerini de taraftarlarına iletiyordu. Onlar da Şeyh'in emrettiği şekilde hareket ediyor, idam, hapis yahut işkenceyi asla umursamıyorlardı. Siyasi konulardaki görüşmeleri bittikten sonra Şeyh hazretleriyle berberi arasında havadan sudan bir muhabbet başlıyordu. Bu sohbetler, bazen Celaleddin Şah'a kadar uzanıyor, Şeyh İbni Abdisselam, Celaleddin ve babası hakkında bildiklerini anlatıyordu. Bazen de Kutuz Hindistan, Horasan ve gördüğü diğer ülkelerden bahsediyor, Moğollara karşı savaşında dayısıyla yaşadıklarını anlatıyordu. Kutuz işte bu sohbetlerden birinde müneccimin bulunduğu, büyük bir sultan olacağı, geniş bir coğrafyada hüküm sürüp Moğolları kesin bir hezimete uğratacağı yönündeki kehanetten bahsetti. Şeyh İbni Abdisselam, müneccimlerin sözleri hakkında ne düşündüğünü sorunca Kutuz şöyle dedi:

– Bunlar doğru da yanlış da çıkabilecek saçmalıklardır. Şeriat, gaybı bilme gibi bir iddiaya dayandığı için müneccimliği yasaklamıştır. Gaybı yalnız Allah bilir.

Şeyh, önemli bir şeyi kaçıranlarda görüldüğü gibi Kutuz'un yüzünde oluşan değişikliği fark etmişti. Söylediklerine şöyle bir eklemede bulundu:

– Bu, Allah Resulü'nün hükmüdür evlat. O ki hevasından konuşmaz. Ona bildirilen sadece kendisine vahyedilendir. Kişi, şeriatın hükmüne teslim olup sonra da kalbinde en ufak tereddüt duymadıkça iman etmiş sayılmaz. Senin ümidini kırmak istemem tabii ki. Fakat senin de dediğin gibi onların kehanetleri çıkabilir de çıkmayabilir de. Kim bilir seninle ilgili söyledikleri belki de çıkar.

Kutuz, büyük âlime şöyle karşılık verdi:

– O kehanet, zihnimin derinliklerinde bir yerde küllenmiş bir bilgiydi sadece. Ben şeriata tam olarak inanmış ve hükmüne teslim olmuş bir Müslümanım.

Bu olgun sözleri karşısında Şeyh İbni Abdisselam onu tebrik ederek hayır ve bereketi için dua etti.

* * *

Kutuz bir gün gayet sevinçli bir yüz ifadesiyle, banyodan yeni çıkmış bir hâlde Şeyh'in yanına girdi. Başından ve elbisesinden güzel kokular saçılıyordu. Şeyh İbni Abdisselam şaka yollu sordu:

– Hayırdır Kutuz, dün gece evlendin mi yoksa?

Genç adam tebessüm ederek şöyle dedi:

– Hayır efendimiz. Dayımın kızı Gülnar dışında başka biriyle evlenmemeye ahdim var. Fakat dün gece rüyamda Allah Resulü'nü gördüm. Bunu İbni Zaim'e haber verdiğimde yıkanıp güzel kokular sürmemi emretti. Ben de gördüğünüz hâlde geldim.

Şeyh İbni Abdisselam yaptığını tasvip etti:

– İyi yapmışsın. Efendin de doğrusunu söylemiş. Hayırdır inşallah ne gördün bakayım?

Kutuz'un kalbi heyecanla attı. İçinde bir ürperti hissetti. Rüyasını büyük bir âlime anlatacaktı. Fakat Şeyh'in yüzündeki rahatlık ve teşviki görünce biraz sakinleşti ve anlatmaya başladı:

– Dün gece canım sıkkındı. İçime garip bir darlık basmıştı. Kalkıp abdest aldım. Nafile namazlar kıldım. Cenabı Allah'a dua ettim. Sonra tekrar yatağıma döndüm. Göz kapaklarım ağırlaştı. Uyumuşum. Rüyamda ıssız bir çölde yolumu kaybetmiş hâldeydim. Bir kayanın üzerine oturup ağlamaya başladım. Bu sırada bir grup süvari geldi. Başlarında beyaz tenli güzel yüzlü biri vardı. Saçı omuzlarına uzanıyordu. Beni görünce arkadaşlarına işaret etti. Durdular. Atından indi ve beni kuvvetli bir şekilde tutup kayadan indirdi. Sonra göğsümün üzerine vurarak şöyle dedi:

– Kalk be Mahmut! Bu yolu takip edip Mısır'a varacaksın. Orada sultan olup Moğolları yeneceksin!

Adımı bilmesine şaşmıştım. Kim olduğunu sormak istedim. Fakat o, buna fırsat vermeyip atına atladığı gibi oradan uzaklaştı. Arkasından olanca gücümle "Sen kimsin?" diye bağırdığımda, yanındakilerden biri kafasını çevirip şöyle seslendi:

– Tüh sana! Allah Resulü Hazreti Muhammed'i nasıl tanımazsın?

O an uykudan uyandım. Parmak uçlarının serinliğini göğsümde hâlâ hissediyordum. Sevinçten kendimi tutamayıp efendimin odasına yöneldim. Helaya girmişti. Helâdan çıkmasını bekleyemedim. Hemen Hacı Ali'nin dairesine çıktım. Yatağında uyuyordu. Kendisini uyandırdım:

– Büyük bir rüya gördüm! Allah Resulü'nü gördüm!

Hacı Ali yatağından fırladı ve sevinçle bana bakarak rüyamı anlatmamı istedi. Ben de, "Önce efendime anlatırım" dedim.

– Hadi gidelim öyleyse, ben de onunla beraber dinlerim, diyerek arkamdan geldi. İbni Zaim heladan çıkmıştı. Bizi görünce

gecenin o saatinde görmekten dolayı şaşırdı. Hacı Ali hemen araya girdi:

– Efendimiz! Rüyasında Allah Resulü'nü görmüş, size anlatmak istiyor, dedi.

İbni Zaim tebessüm etti ve beni dinlemeye başladı. Rüyamda gördüklerimi kendisine anlattım. Çok sevindi ve bunu bir müjde olarak kabul etmemi söyledi. Sonra da gusül abdesti alıp güzel kokular sürünmemi emretti ve ekledi:

– Şeyh hazretlerinin yanına gittiğinde rüyanı ona da anlat. Nasıl tabir ettiğini gör.

* * *

Şeyh İbni Abdisselam rüyanın şaşkınlığı içinde bir süre sustu. Neden sonra şöyle dedi:

– Kutuz, sultanlığı ve Moğolları yenmeyi o kadar düşünüyorsun ki Allah Resulü de rüyana girip seni bunlarla müjdeledi. Dediğin gibi gerçekten büyük bir rüya. Eğer doğru çıkarsa, Mısır'ın hâkimi olacaksın ve Moğolları mağlup edeceksin. Zira Allah Resulü şöyle buyurmuştur: "Rüyasında beni gören, hakikaten beni görmüştür. Çünkü şeytan benim suretime giremez!"

Genç adam Şeyh'in başını, elini, avucunu öperken bir yandan da şöyle diyordu:

– Allah bu müjdeyi size verdi efendimiz.

Şeyh de nükte yaparak sordu:

– Peki müjdemiz çıkıp da Mısır'a sultan olursan bahşişimiz ne olacak?

* * *

Kutuz gülümseyerek sustu. Sanki Şeyh hazretlerine uygun bir cevap hazırlar gibiydi. Neden sonra gözleri parladı ve şöyle dedi:

– Şeyhimiz dünyayı seven bir insan olsaydı, dünyanın altınını gümüşünü önüne sürerdik. Fakat idaremle ilgili bütün işlerde sizin fikirlerinize başvuracağım. Hukuku hâkim kılıp adaleti yayacağım. İnsanların öldürdükleri cihat sünnetini ihya edeceğim. İşte size müjde bahşişim bu olacak.

Şeyh İbni Abdisselam, Kutuz'un güzel cevabını beğendi. Yüzü ay gibi ışıyarak şöyle dedi:

– Gerçekten doğru sözlü ve işini sağlam yapan bir gençsin Kutuz. Müslümanların sultanı olmaya gerçekten layıksın.

Sonra yüzünü semaya doğru çevirerek şöyle dua etti:

– Allahım! Daha önce kulun ve peygamberin Yusuf'un rüyasını tahakkuk ettirdiğin gibi Kutuz kulunun rüyasını da gerçekleştir.

Şeyh, "amin" diyecekken Kutuz'un gözlerindeki yaşları gördü. Önce sevinçten ağladığını sandı. Fakat çok geçmeden Kutuz tam bir ağlama nöbetine tutuldu. Ciğeri patlayacakmış gibi ağlıyor, hıçkırmaktan göğüs kafesi açılıp kapanıyordu. Şeyh hazretleri kendisine biraz daha yaklaşarak neden ağladığını sordu. Genç adam biraz da yalvaran bir ses tonuyla karşılık verdi:

– Duanızın Allah katından geri çevrilmeyeceğini biliyorum efendimiz. Şu an yavuklum Gülnar'ı hatırladım. Onu ebediyen göremeyecek olmak bana çok ağır geldi. Keşke dua buyursanız da onunla karşılaşıp evlensek!

Şeyh İbni Abdisselam gencin durumuna acımıştı. Yüzünde hafif bir tebessüm belirdi. Fakat hiçbir şey demeden ellerini göğe doğru kaldırıp dua etmeye başladı:

– Allahım! Şu salih kulunun sinesinde bir et parçası var ki masiyette bulunmaksızın onun sahibiyle kaynaşmasını diliyor. Allahım! Onu, sevdiği kulunla Resulüllah'ın sünneti üzere evlendir.

Şeyh'in duası biter bitmez Kutuz'un gözlerindeki yaş çekilmiş, sakinleşmişti. Kendi kendine mırıldandı:

– Allah'a hamd olsun. O'nun izniyle Gülnar'ıma kavuşacağım ve onunla evleneceğim.

Şeyh İbni Abdisselam ekledi:

– İnşallah!

Şeyh İbni Abdisselam'ın taraftarları, batılla mücadeleye devam edilerek Allah'ın farz kıldığı cihadın bırakılmaması yönündeki emriyle şaşkına dönmüşlerdi. Fakat emir gereği Şam'a silah almaya gelen Frenkleri tekrar öldürmeye başladılar. Suriye Sultanı İsmail, bu faaliyetten iyice bunalmıştı. Çünkü bir grup yakalandıktan kısa süre sonra başka bir grup zuhur ediyordu. Vaziyetin içinden çıkmakta zorlanınca Şeyh İbni Abdisselam'a birilerini göndererek taraftarlarına mani olmazsa öldürmekle tehdit etti. Şeyh kendisini tehdide gelenlere sırt çevirerek "Sizi gönderen adama deyin ki: Bir adamı "Rabbim Allah" dediği için mi öldüreceksiniz?" İsmail, şeyhi öldürmenin çok daha vahim sonuçlar doğurabileceğini düşünüyordu. Bu yüzden şerrinden emin olabilmek için sürgün etmeye karar verdi. Bu arada İbni Zaim'i de tutuklayıp mallarından bir kısmını müsadere etti. Ayrıca yüklü bir para cezası verdi. Ancak sevenlerinin çokluğundan dolayı zindanda fazla tutamadan salıverdi. Onun dışında da Şeyh İbni Abdisselam ile ilişkisi olan birçok kişi tutuklandı. Bunların bir kısmı zindana atılırken, bir kısmının mallarına el konuldu. Bir kısmı da Şeyh gibi ülkeden sürgün edildi.

Şeyh İbni Abdisselam'ın ailesiyle Şam'dan çıktığı gün, gerçekten görülmeye değer bir gündü. Şamlılar onu gözyaşları içinde ağıtlar yakarak uğurladılar. Mısır'a doğru yola çıkan şeyh, Kerek'e çıktı. Oranın emiri Nasır Davut ile görüştü. Birkaç gün kaldığı sürede onu da gerçekleştirmeye çalıştığı plana destek vermeye ikna etti.

Şeyh İbni Abdisselam Mısır'a vardığında Sultan Eyyub tarafından büyük izzetüikram ile karşılandı. Sultan kendisini Amr Camisi'nin hatipliğiyle görevlendirdiği gibi Orta ve Kuzey Mısır Kadılığı'yla da görevlendirdi. Şeyh için geniş bir çalışma alanı açılmıştı. Fakat o, Sultan Eyyub'u Sultan İsmail ve Haçlı müttefikleriyle savaş konusunda elini çabuk tutması için teşvik etmeye devam etti.

Sultan İsmail, Emir Nasır'ın Şeyh İbni Abdisselam'ın gayretleri sonucu Mısır sultanı ile ittifaka girdiğini haber alınca onu öldürmek yahut zindanda tutmak yerine sürgüne gönderdiğine bin pişman oldu. Şeyh'in Suriye'den ayrılmasından sonra kafası biraz rahatlamış, taraftarlarının birlik ve dirliği büyük ölçüde dağılmış ve Şam'da işler Sultan İsmail'in lehine istikrar kazanmıştı. Sultan İsmail bu gelişmeleri görünce Şeyh İbni Abdisselam'ın insanların yüreklerinde yaktığı isyan ateşinin tamamen söndüğü, sadece küllerinin kaldığını sanmıştı. Şeyh'in yaktığı ateşin kor hâlinde durduğunu, tutuşmak için sadece rüzgâr beklediğini görünce tam bir şaşkınlık yaşadı. Rahatı fazla uzun sürmemiş ve Kerek Emiri'nin Mısır sultanı ile ittifaka girdiği haberi huzurunu altüst etmişti.

Bu arada İbni Zaim, yakın dostu ve hocası İbni Abdisselam'ın Şam'dan ayrılmasına çok üzülmüştü. Eğer bütün işi gücü burada olmasa, ailesinin hemen hepsi bu şehirde yaşamasa bir an bile düşünmez onun peşinden Mısır'a giderdi. Diğer yandan şeyhin ayrılığının yol açtığı üzüntü, yapılan ittifak haberiyle bir nebze olsun hafiflemişti. Bu gerçekten büyük bir başarıydı. Öte yandan Mısır Sultanı Eyyub tarafından çok sıcak ve saygılı bir şekilde karşılanmıştı. İbni Zaim'in üzüntüsünü hafifleten hususlardan biri de Şam'da kalması sayesinde şeyhin çizdiği cihat yolunda yapılabilecek işlerden bir bölümünü eda edebilme imkânı bulmasıydı.

Kutuz da en az sahibi kadar bu ayrılıktan dolayı üzgündü. Berber kılığında yanına giderek Şeyh Efendi ile taraftarları arasında elçilik yaptığı günleri hasretle anıyordu. O güzel günlerde, bu büyük âlimle defalarca baş başa olma fırsatı bulmuş, onun sır ve nefeslerinden feyiz alırken nuruyla aydınlanma imkânı bulmuştu. Şeyh İbni Abdisselam, engin ilmi sayesinde onu ilim ve hikmetle, dinî basiret, hayat bilgisi ve Allah yolunda cihat aşkıyla doldurmuştu.

Hiçbir şey olmasa, sadece şu iki dua bile Kutuz'a yeterdi. Mübarek zat ilkinde şöyle dua etmişti: "Allahım! Daha önce kulun ve peygamberin Yusuf'un rüyasını tahakkuk ettirdiğin gibi Kutuz kulunun rüyasını da gerçekleştir!" İkincisi Kutuz için bundan daha sevimliydi:

"Allahım! Şu salih kulunun sinesinde bir et parçası var ki masiyette bulunmaksızın onun sahibiyle kaynaşmasını diliyor. Allahım! Onu, sevdiği kulunla Resulüllah'ın sünneti üzere evlendir."

Kutuz her iki duayı da ezberlemiş ve namaz öncesinde yahut sonrasında sürekli tekrar ediyordu. Yalnız ikinci duadaki "salih" sıfatını zikretmiyordu. O, Allahuteala'nın bu duaları şeyh ettiği an kabul buyurduğundan emindi. Nitekim bu duaları ederkenki hâl ve tavrını, o anki ihlas ve yakarışını hatırladıkça duaların kabul edildiğine dair inancı da pekişiyordu. Her iki duanın da şeyhin dudaklarının arasından çıkar çıkmaz göğün perdelerini delerek arşın çevresinde dolandığını hisseder gibiydi.

Şeyh İbni Abdisselam'ın bu dualarından sonra Kutuz'un hâlinde de bariz bir değişme gözlenmişti. Eskisine göre kendine güveni çok daha fazlaydı. Yaşadığı günü değerlendirmeye yatkın biri olmuştu. Yüce Allah'ın gelecekte kendisi için saltanat şerefi ve aşk saadeti hazırladığı yönündeki inancı da güçlenmişti. Yeryüzünde Mısır sultanı olmaktan daha büyük bir şeref, Allah katında Moğolları yenmekten daha faziletli bir cihat olabilir miydi?

Hayatta sevgilisi Gülnar ile kavuşmalarından daha tatlı bir an olabilir miydi?

Kutuz, Şeyh İbni Abdisselam'dan nimetin ancak şükürle devam edebileceğini öğrenmişti. İnsanın elindeki nimetin durumu böyle olunca, yarının zimmetinde olan beklenen nimet için acaba ne yapmak gerekecektir? Böyle bir durumda beklediği nimetin büyük olması için Allah'a daha fazla şükretmesi gerekecektir. Şükrün esası ve temeli ise takva, yani Allah korkusudur. Takvanın zirvesi ise Allah yolunda cihattır. Ve tabi nefis ile cihat ki o, nefsi günah ve arzulardan uzak tutmak; düşman ile cihad da onu İslam topraklarından uzak tutmaktır.

Cihat meydanı önünde ardına kadar açılmıştı. Suriye sultanı Allah ve Resulü'ne ihanet ederek haçlılarla ittifaka girmiş, yardımlarının karşılığını da İslam topraklarıyla ödemişti. Savaş için kalabalık toplamaktan başka derdi kalmayan sultan, kâfirleri ve facirleri dahi asker olarak yazmaktan geri durmamaktadır. Bunlarla tertemiz İslam topraklarına hücum edecektir. Böyle birinin cihattan geri duruşunun hükmü nedir? Herkesin hesaba çağrıldığı gün savunması nasıl olacaktır?

Bir gün Kutuz, efendisinin görüşünü almak üzere odasına girdi. Selam verdikten sonra konuşmaya başladı:

– Efendim! Muhterem büyüğüm! Hizmetime artık ihtiyacınızın kalmadığını görüyorum. Beni satın almanız ve yanınızda tutmanız da zaten benim faydam içindi. Hâlbuki birinde kendi yararınız, diğerinde Müslümanların yararı bulunan iki husustan birini seçmeniz gerektiğinde, Müslümanların yararına olanı, kendi yararınıza olana tercih edeceğinize inanıyorum. Bu meyanda bana izin verseniz de Mısır'a gidip oranın ordusuyla birlikte savaşa gitsem… İmtihanı en güzel şekilde vereceğimi ümit ediyorum. Çünkü çocukluğumdan beri atıcılık, binicilik gibi sporlarda eğitildim. Rahmetli dayım beni küçük yaşlardan itibaren bir silahşor gibi yetiştirdi.

İbni Zaim, genç hizmetkârındaki cihat aşkını görünce çok sevindi:

– Helal be Kutuz! Gerçek bir Harzemşahsın! Vallahi damarlarında cihat kanı akmaya devam ediyor. Onu asla durduramam. Fakat sana önereceğim görev, Müslümanlar açısından Mısır ordusuna katılmandan daha faydalı, düşmana karşı da daha zarar vericidir. Bildiğin üzere Allah'ın Elçisi bize savaşın hile olduğunu öğretmiştir. Sırf Allah rızası için canını vermeye hazır olduğuna göre, şimdi diyeceğimi yap: Sultan İsmail'in ordusunda onlardan biri gibi bulun. İki ordu çarpışmak üzere karşılaştıklarında bütün gücünle şunu haykır: Sultan Eyyub'un ordusu Haçlı kâfirlerine karşı savaşmaktadır. Sultan İsmail'in ordusu ise küffar ile birlikte din kardeşlerini öldürmeye çıkmıştır. Bu yüzden hep birlikte küffar ile çarpışmak daha hayırlıdır. Sonra Sultan İsmail'in ordusundaki Müslümanlarla birlikte mümin kardeşlerine katılmak üzere ayrıl. Orada benim göndereceğim bir grup seni takip edecektir. Sizin ayrıldığınızı görünce diğerleri de ayrılacak, hain sultanın ve Frenk müttefiklerinin planları altüst olacaktır inşallah!

Kutuz, efendisinin görüşünün çok isabetli olduğunu görmüştü:

– Çok yerinde bir görüş efendim. Köleniz olarak emrinizi yerine getireceğim!

İbni Zaim her zamanki gibi bunu düzeltme ihtiyacı duydu:

– Sen benim oğlumsun evlat! Hayatta olduğum müddetçe de bununla iftihar edeceğim. Fakat tek ricam, bunun ikimiz arasında sır kalması. Çünkü Sultan İsmail'in her yerde casusları var.

– Müsterih olun efendim. Kimseye söylemem.

İbni Zaim, Kutuz'u sınamak istemişti:

– Dostun Hacı Ali nasıldır? Sır tutabilir mi? Emaneti taşıyabilir mi?

Kutuz, efendisinin meramının farkında olmaksızın cevap verdi:

– Evet efendim, çok iyi bir sırdaş ve emin bir insandır.

– Bu sırrı ondan bile gizli tut! Şunu hiç unutma ki düşmanın, sırrını yayamaz. Sırrını ancak dostun yayabilir. Şimdi ne demek istediğimi anladın mı evlat?

Kutuz efendisinin muradını anlamıştı:

– Evet efendim anladım. Dilimi dahi kesseler bu sırrı kimseye açmayacağım. Hacı Ali'ye dahi…

Sultan İsmail'in orduları hazırlıklarını tamamlamış Humus ve Halep orduları da Şam ordusuna katılmıştı. Frenk dostlarından gelen mektup, onların da harekete geçmeye hazır olduklarını bildiriyordu. Ordu harekete geçerek Avca Nehri'ne vardı. Sultan İsmail burada, Nasır Davud'un Mısır ordusu gelinceye kadar yolunu kesmek için Belka'ya kamp kurduğunu haber aldı. Mısır ordusu da süratle ilerliyordu. Sultan İsmail ilerlemeye devam etti ve Nasır'ın ordusu sayısal yetersizliği sebebiyle mağlup oldu. Nâsır, Kerek'e çekildi. Suriye ordusu onun mühimmatını ele geçirip askerlerinden bir grubu da esir aldı. Ardından Avca'ya geri döndü. Şimdi eli biraz daha güçlenmişti. Kutuz ve arkadaşları Suriye ordusuna katılmışlardı ve kimse onların durumunu bilmiyordu. O ana kadar bir şey yapmamışlardı. Mısır ordusunun gelmesini ve Frenklerin savaşa katılmasını bekliyorlardı.

Sultan İsmail müttefiki Frenklerin gruplar halinde geldikleri Tel Acul'a vardı. Burada Frenk ordusuyla birleşen Suriye ordusu, Mısır'dan gelecek İslam ordusunu beklemeye başlamıştı.

Mısır ordusunun öncü birlikleri göründüğünde Sultan İsmail hemen savaş vaziyetine geçti. Haçlı ordusunu sağ kanadına yerleştirdi. Halep ve Humus ordularını sağ kanadına koydu. Kendi komuta ettiği Şam ordusu ise merkezdeydi. İki ordu karşılaştığında Sultan İsmail ve Frenkler zafere kesin gözüyle baktılar. Çünkü Mısır ordusu sayıca çok daha azdı. Mısır ordusu da

Nasır Davud'un yenilgisinden sonra gelmekle önemli bir fırsatı kaçırdıklarını düşünüyorlardı. Bu gelişme zafer ümitlerini zayıflatmıştı. Fakat destek kuvvetleri gelinceye kadar düşman karşısında sebat etmeleri gerektiğini biliyorlardı. Savaş başladı. Mısırlılar tam geri çekilmeye başlarken Şamlıların saflarından sol kanat ile merkezin arasından bir ses yükseldi:

– Şamlılar! Haydi zafere! Haydi şerefe!

Şamlılar, ilk anda bu sesin kendilerini Mısırlılarla savaşa teşvik ettiğinde tereddüt etmeyip daha bir yüreklendiler. Aynı ses bir kez daha yükseldi:

– Şamlılar! Allah'tan korkun! Canlarınızı Allah'ın gazabına uğratmayın! Mısırlılar sizin de düşmanınız olan Haçlılarla savaşmaya geldiler! Sizse Müslüman kardeşlerinizle çarpışıyorsunuz. Şamlılar tövbe edin! Müslüman kardeşlerinize katılın da Allah düşmanlarıyla, Şam'ın ve Mısır'ın gerçek düşmanlarıyla çarpışın! Haydi Haçlılarla savaşa!

Kutuz bunu söyledikten sonra Şamlıların saflarından ayrıldı. Arkasından kendisinin tanımadığı bir grup daha onu izledi. Ayrılanlar Mısır ordusuna katılmaya başladılar. Onları gören diğer askerler de merkez ve sağ kanatlardan çözülerek Mısır ordusuna katılmaya başladılar. Kısa sürede Sultan İsmail'in yanında kendi has adamlarından başka kimse kalmamıştı.

Mısırlılar önce bunun bir hile olduğunu sanmış ve işin aslını öğreninceye kadar geri çekilmişlerdi. Kutuz onların akıllarından geçeni anlayınca, tereddütlerini gidermek üzere atını onların sağ kanadına, yani Haçlıların tam karşısına doğru sürdü. Diğer Şamlılara da kendisini izlemelerini işaret etti. Orada Haçlılarla çarpışmaya başladılar. Bunu görünce Mısırlılar da bunun bir hile olmadığını anladılar. Saflarını toplayıp Şamlı kardeşleriyle birlikte çarpışmaya başladılar. Frenkler büyük bir yenilgiye uğradılar. Birçoğu öldürüldü. Sultan İsmail ve adamlarından sağ kalanlar Şam'a zor yetişmişlerdi.

Mısırlılar muzaffer bir halde ülkelerine döndüler. Frenk esirleri yanlarında götürdüler. Şamlılardan kimi onlarla birlikte Mısır'a giderken kimi Gazze'de kaldı. Kimi de Nasır Davud'un idaresindeki Kerek'e yerleşti.

Savaş sona erdiğinde Mısırlılar tebrik etmek ve bunu niçin yaptığını öğrenmek için Kutuz'u aradılar. Fakat bulamadılar. Savaşta öldürüldüğünü sanıp ölüler arasında aradılar. Ancak orda da yoktu. Şamlılara sorduklarında, onu tanıyanın bulunmadığını gördüler. Savaşın başında onunla birlikte ayrılanlar dahi kendisini tanımıyorlardı. Mısırlıların meraklı sorularına şu cevabı verdiler: "Savaşa çıkarken sevip saydığımız biri bize şöyle dedi: İhlaslı mücahitlerimizden birinin ayrılmak için yapacağı daveti duyduğunuzda onu takip edin. O ayrıldığında siz de ayrılın." Ne var ki bu mücahidin adını o da söylememişti.

Kutuz'la ilgili farklı görüşler ortaya atılmaya başladı. Kimilerine göre o, ilk mücahitlerden birinin ruhuydu ve Müslümanların birliğini sağlamak için görünmüştü. Bazıları ise, onun Selaheddin Eyyubî'nin ruhu olduğunu söylemişlerdi. Kendisiyle birlikte hareket eden ilk grup -adını bilmeseler de- onun ruh değil, yaşayan bir insan olduğunu ısrarla söylediler. Fakat İbni Zaim ile yaptıkları gizli görüşmeyi kimseye açmadılar. Çünkü haber Sultan İsmail'in kulağına gittiğinde İbni Zaim'e fenalık yapabilirdi.

Şamlılardan ayrılan ilk grup dahi kendilerine öncülük eden meçhul askerin nereye gittiğini bilmiyorlardı. Frenklerin yenildiklerini ve Sultan İsmail'in yenildiğini görünce atını Doğu'ya doğru mahmuzlamış ve oradan ok gibi ayrılmıştı. Meçhul süvarinin ilk hedefi Nasır Davud'un kalesi olmuştu. Oraya varır varmaz, Nasır'ın sarayına gitmiş ve Sultan İsmail ile müttefiklerinin mağlup oldukları müjdesini kendisine vermişti. Bu müjdeye çok sevinen Emir Nasır ona ikramda bulunup hilat giydirmişti. Hakkında tek bildiği Mısırlıların saflarına katılan Şamlılardan biri olduğuydu.

Nasır'ın yanından ayrılıp şehir kapısından çıktıktan sonra gideceği yöne bir türlü karar veremedi. Mısır hasreti iyice artmış, hiç görmediği bu ülkeye duyduğu sevgi kalbinde iyice büyümüştü. Oranın, sadece oranın seçilmiş vatanı olduğunu hissediyordu. Sevdiği ülkeye bir an önce kavuşmak için atını mahmuzluyordu ki birden Şam'ı ve efendisi İbni Zaim'i hatırladı. Onun izni olmaksızın gitmek, Kutuz'a ağır geldi. Böyle bir şey yaptığında efendisinden kaçmış kötü bir köle gibi olurdu. Efendisinin onu ne kadar sevdiğini ve onun yararını her zaman tercih edeceğini biliyordu. Fakat yine de böyle önemli bir kararı, onun izni ve muvafakati olmaksızın alamazdı. İşte bu düşüncelerle atını Doğu'ya Şam'a çevirdi.

İbni Zaim, Kutuz'un sağ salim dönmesine çok sevinmişti. Verdiği görevi başarıyla eda etmesinden ötürü kendisini tebrik etti. Kutuz da efendisine teşekkür ederek, asıl önemli payın kendisini böyle yetiştiren ve salih amel sevgisiyle dolduran efendisine ait olduğunu söyledi. Ardından Mısır'a gitme arzusunu dile getirdi. Sultan Eyyub'un hizmetine katılmak istiyordu. Belki Şeyhi İbni Abdisselam'ın rehberliğinde Allah rızasına ve İslami hizmete uygun daha mühim vazifelerde bulunabilirdi.

İbni Zaim, böyle bir durumda ayrılık ne kadar ağır gelse de kendisine izin vermekten başka bir şey yapamayacağını söyleyip azat belgesini yazıp eline verebileceğini ifade etti. Fakat Kutuz azat olmak istemiyordu. Ondan böyle yapmayıp beraberinde kendisini Mısır sultanına satacak bir adam göndermesini rica etti. Böylelikle onun köleleri arasına girecekti. İbni Zaim, muradını anlamakta zorlanmadı. Çünkü genç kölesinin aklından geçeni ve Mısır'da yüksek makamlara gelmeyi ümit ettiğini biliyordu. Peygamber Efendimiz'in müjdesine nail olduğu tarihî rüyayı da hatırlıyordu. Genç kölesinin gözü Allah'ın izniyle Mısır tahtındaydı. Tabii büyük âlim Şeyh İbni Abdisselam'ın bu emeline ulaşması ve ayrıldığı yavuklusuna kavuşması için ettiği duayı da

unutmamıştı. İbni Zaim de bu güvenilir ve sağlam gencin ümit ettiği yerlere gelme ihtimalini uzak görmüyordu. Çünkü sahip olduğu meziyetlere bizzat kendisi şahit olmuştu.

Birkaç gün geçmedi ki Kutuz yol hazırlıklarını tamamladı. Efendisine gözyaşlarıyla veda etti. İki sırdaş, efendiyle köle gibi değil sanki baba oğul gibi uzun uzun kucaklaştılar. Birbirlerine karşı hissettikleri derin sevgiyi bir kez daha ifade ettiler. Sevgi, şefkat, sadakat ve hatırşinaslık işte buydu…

İbni Zaim sadık hizmetkârı Hacı Ali Ferraş'ı onun yanında gönderdi. Kutuz'u Mısır Sultanı Eyyub'a o satacaktı. Aldığı ücreti de dilediği şekilde harcaması için Şeyh İzzeddin ibni Abdisselam'a verecekti.

İki dost, Şam'ın Çanakçılar mahallesinden ayrılmadan önce Kutuz efendisi İbni Zaim'in köşküne baktı. Sonra onun hemen yanında hayalet gibi sessizce duran diğer köşke baktı. O köşkün balkonlarında yavuklusu Gülnar ile geçirdiği tatlı anları hatırladı. Gözlerinden iki damla yaş düştü. İki arkadaş şehir kapısından çıktıktan sonra yemyeşil bostanların arasına daldılar. Kutuz şöyle dedi:

– Ah Şam artık ne kadar da uzaktasın! Sen ey Mısır, ne kadar da yakınsın!

Kutuz, arzu ettiği şekilde Mısır Sultanı Eyyub'a satıldı. Fakat Sultan'ın yanında fazla durmadı. Çünkü Sultan, onu zengin memluk emirlerinden İzzeddin Aybek Salihî'ye armağan etti. Kutuz başlangıçta buna üzülmüş ve kötü bir gelişme sanmıştı. Fakat çok geçmeden bu emirin, güven ve itimadını öyle bir kazandı ki, sultanın yanındakinden daha büyük bir nüfuz ve itibara sahip olduğunu gördü. Yeni efendisini kısa sürede sevip kendisine bağlandı.

İzzeddin Aybek'in onu seçmesi de cesaret, güvenilirlik ve dürüstlüğünü defalarca sınamasından sonra olmuştu. Bütün sınavları başarıyla geçen Kutuz, Emir'in itimat ve güvenine mazhar oldu. Emir İzzeddin Aybek de, sultanın diğer memluk emirleri gibi iktidar mücadelesinde rakiplerine üstünlük sağlamak, Sultan nezdinde onların önüne geçmek için güvenilir adamlar ve bağlılığı kuvvetli taraftarlar yetiştirmek, bu adamların sevgi ve bağlılıklarını temin etmek derdindeydi. Bu noktada bütün emirler, hocaları mesabesindeki Sultan Salih Eyyub'un yolundan gidiyorlardı. Sultanın birçok memluğu vardı ve bu alanda ailesinin önceki sultanlarının hepsini geçmişti. Sultan, memluk emirlerine o kadar güveniyordu ki onlara Nil'in ortasındaki Ravza Adası'nda saraylar inşa ediyordu, makam, rütbe ve her türlü nimeti onlara yağdırıyordu. Bu sayede, taht için kendisiyle rekabet hâlinde olan Eyyubî kardeşleri ve amca çocukları karşısında elini güçlü tutuyordu. Kendisine bağlı memluk emirleri de onun yolunu takip etmişlerdi. Emirlerden her biri emri altındaki memlukların

sayısını arttırıyor, iktidar arenasında elini kuvvetlendirmek için güvenilir adamlar yetiştiriyordu. Her emir, kendisine bağlı memluklarla diğer emirlere üstün gelmeye çalışıyordu. Bir tek sahipleri, ya da o devrin tabiriyle üstatları olan memluklara Haşdaşiye denirdi. Bunlardan her biri kardeşinin, arkadaşının yahut akranının haşdaşı idi. Memluklar arasındaki bu bağ, akrabalık ve hısımlık bağının yerini alıyordu. Çünkü bunlar, aralarında hiçbir akrabalık ve hısımlık bağı olmayan kölelerdi. Farklı millet ve ülkelerden alınıp getirilmişlerdi.

Kutuz, Mısır'a varır varmaz, sevgilisi Gülnar'ı aramaya başladı. Onu nasıl bulabileceğini defalarca düşünmüştü. Uzun süre sokaklarda gördüğü kimselerin yüzlerini inceleyerek eski efendisi Merhum Şeyh Ganim el-Makdisî'nin bir tanıdığıyla karşılaşmayı umdu. Niyeti, böyle birini gördüğünde ona Gülnar'ı sormaktı. Fakat hiç böyle birine rastlamadı. Daha sonra aklına Kahire'deki köle pazarına gitme fikri geldi. Belki oradaki çığırtkanlardan ve köle tacirlerinden Gülnar hakkında bilgi edinebilirdi. Efendisinden izin alıp çıktıkça köle pazarını dolaşmaya gitti. Pazara gelen her tacire Gülnar'ı soruyordu. Fakat gören, duyan yoktu.

Yine bir gün köle pazarında dolanırken saçı ağarmış, ancak dinç ve hareketli bir adam gördü. Yanında satmaya getirdiği çocuklar ve köleler vardı. Yaşlı adam Kutuz'u görünce durakladı. Yüzüne dikkatle bakmaya, hatlarını incelemeye başladı. Sonra onu adıyla çağırdı. Kutuz şaşırıp kalmıştı. Adama bakıyordu. Yaşlı adam:

– Yoksa beni unuttun mu Kutuz, diye sordu. Kutuz hâlâ çıkarmaya çalışıyordu:

– Sizi tanıdığımı hatırlamıyorum. Kimsiniz?

Adam derin bir ah çekerek konuştu:

– Haklısın tabi. Nasıl hatırlayacaksın? Yıllar yüzümü o kadar değiştirdi ki... Peki Kürt Dağı'nı, Halep Köle Pazarı'nı da mı hatırlamıyorsun?

Adam daha sözünü tamamlamamıştı ki Kutuz, kendisini haydutlardan satın alıp Halep'e götüren köle tacirini hatırladı. Ona eski bir dost gibi sarıldı. Halep'ten sonra başlarından geçenleri anlattılar. Köle taciri, nasıl olduğunu, burada hangi emirin yahut sultanın emrinde olduğunu sordu. Kutuz, Emir İzzeddin Aybek'in emrinde çalıştığını söyledi. Tacir, üstadının yanındaki yerini sorunca, yakınında ve iyi olduğunu söyledi. Tacir buna sevindi ve kendisiyle iftihar eden bir edayla konuştu:

– Ellerim bereketlidir benim. Sattıklarımın hemen hepsi şimdi önemli yerlere geldiler!

Bunu söyledikten sonra birkaç emir ve devlet adamı saydı. Bunların bir zamanlar köle olarak sattığı çocuklar olduğunu söyledi. Sonra bir şey hatırlamışçasına ekledi:

– Şu sarışın Kıpçak Baybars'ı hatırlıyor musun? Hani şu söz dinlemez, sürekli kaçmaya çalışan arsızı?

Kutuz, kendisiyle birlikte köle pazarında satılan mavi gözlü çocuğu hatırlayınca kalbi heyecanla çarptı.

– Baybars? Baybars mı? Elbette hatırlıyorum. Nerede şimdi?

Tacir sırıtarak sordu:

– Daha karşılaşmadın mı? Tanışmadınız mı yani? O, senin üstadının haşdaşıdır. Emrinde elli süvari var.

Kutuz sustu ve düşüncelere daldı. Köle taciri, onun eski arkadaşını kıskandığını sanarak şöyle konuştu:

– Seni geçti değil mi Kutuz? Fakat üzülme. Sen de onun gibi, belki daha iyi olacaksın.

Kutuz hemen cevap verdi:

– Kesinlikle değil. Aklımdan bile geçmedi. Sadece üstadımın haşdaşları arasında hiç görmedim.

– Belki gördün fakat tanıyamadın. Bugün artık boylu poslu bir yiğit oldu çıktı. Üstadına git. Ona Rükneddin Baybars Bandaktarî'yi sor. Sana gösterecektir.

Tacir bunu söyledikten sonra gitmesi gerektiğini ima ederek Kutuz'a "Allah'a ısmarladık" dedi ve ekledi:

– Beni görmek istersen, Aktarlar Çarşısı'nda Aktar Musa bin Şakir'e sor.

Tam ayrılıp giderken Kutuz onu durdurdu ve sordu:

– Bir dakika! Bana eski arkadaşım Baybars'tan bahsettin, fakat Gülnar'dan hiç söz etmedin. Nerede olduğunu biliyor musun?

– Nerden bileyim ki? Sattığım erkek çocukları biliyorum. Fakat kızları saray ve köşklerden çıkarmıyorlar ki. Şamlı beyefendinin yanında değil miydi?

– Öyleydi. Fakat, kendisi vefat edince Mısır'dan bir adama sattılar.

– Mısır çok büyüktür evlat! Onu bulman hiç de kolay olmayacaktır.

Kutuz adamı daha fazla oyalamak istemedi. Vedalaşıp ayrıldı.

Eve döndüğünde üstadına Rükneddin Baybars'ı sordu. Üstadı cevap verdi:

– Bırak gitsin. Fârisuddin Aktay Cemdar'ın cemaatindendir.

Kutuz, İzzeddin Aybek ile Fârisuddin Aktay arasındaki düşmanlık ve rekabeti biliyordu. Bu yüzden Baybars hakkında sorular sorarak efendisini rahatsız etmek istemedi. Konuyu değiştirdi.

Daha sonra Baybars'ı kendi aramaya çıktı. Sonunda Aktay Cemdar'ın taraftarı ileri memluklardan bir grupla otururken buldu. Yanlarından çıkmalarını bekledi. Uzun süre sonra çıktığında tokalaşmak üzere elini uzattı. Baybars onu tanımadı ve sert bir ses tonuyla konuştu:

– Sen de kimsin be? Seni tanımıyorum!

– Eski arkadaşın Baybars, Kutuz!

– Kutuz adında bir arkadaş tanımıyorum ben. Git başımdan. Her halde birine benzettin.

– Halep'te köle pazarında seninle ekmeğini, helvasını paylaşan çocuğu unuttun demek.

Baybars haykırdı:

– Kutuz! Sen ha!

Sonra arkadaşına eğildi, sarıldılar. Ayrıldıklarında Baybars sordu:

– Küçük kız kardeşin nerde?

– Gülnar mı?

– Evet Gülnar... Nerde şimdi?

Kutuz bir ah çektikten sonra devam etti:

– O kardeşim değil akrabamdı. Şam'da yanımdaydı. Sonra Mısırlı bir adama satıldı… Bunu söylerken birden gözlerinden yaş boşaldı.

Baybars şaşırmıştı.

– Ne o Kutuz? Yoksa ona aşık mıydın?

– Evet, onu çok seviyorum. Söylesene Baybars, onu buralarda gördün yahut işittin mi?

Baybars arkadaşının durumuna üzülmüştü:

– Gülnar ismini buralarda hiç duymadım. Görsem zaten tanımazdım. Herhâlde şimdi kocaman bir genç kız olmuştur.

Sustu. Sonra arkadaşına bakarak güldü. Omzuna vurarak:

– Kendine eziyet etme bu kadar. Mısır'da sayısını dahi bilmeyecek kadar güzel cariyeyle tanışırsın.

Kutuz hemen araya girdi:

– Gülnar dışında hiçbir kızı sevemem. Onun dışında başka birini tanımak da istemiyorum.

Baybars hâlâ gülerek ve umursamaz bir edayla devam etti:

– Bırak şu kızı. Gönlünü ferah tut. Ben sana onlarca güzel cariye göstereceğim. İstediğini seçersin. Şimdi bunu bırakalım da söyle bana. Nerede kalıyorsun? Seninle görüşmek, eski günleri konuşmak isterim.

Kutuz cevap verdi:

– Üstadım Emir İzzeddin Aybek'in hizmetindeyim.

Baybars'ın yüzündeki tebessüm bir anda kayboldu. Kutuz bunun sebebini anlamıştı. Arkadaşına bir şeyler söylemek istedi. Fakat Baybars ondan önce davrandı:

– Üstadının, arkadaşım Fârisuddin Aktay'a düşman olmasından bize ne değil mi? Biz onları tanımadan çok önce arkadaş olmuştuk. Zaten elde edeceğim bir rütbe olmasa, kendini beğenmiş o ahmağı bugün terk ederdim. Yemin ederim Kutuz ondan hiçbir eksiğim yok. Fakat tek meziyeti, hizmete benden birkaç yıl önce başlamış olması.

Aralarındaki rütbe farkına, huy ve ahlaklarındaki tezada rağmen iki genç memluk arasındaki arkadaşlık bu şekilde pekişti. Birlikte ava çıkıyor, çoğu geceyi birlikte eğlenip sohbet ederek geçiriyorlardı. Belli vakitler dışında içtikleri su ayrı gitmiyordu.

İzzeddin Aybek, hizmetkârı Kutuz'a o kadar güveniyordu ki Sultan Eyyub'a hususi mektup ve tavsiyelerini Kutuz ile gönderiyordu. Kutuz, bu vazife sayesinde Cebel Kalesi'ne mektup getirip götüren bir emir eri olmuştu. Zamanla saray görevlilerinin ve muhafızların da tanıdıkları bir sima olmuştu. Güvenilir ve emin bir memluk olduğundan sarayın salon ve koridorlarında tek başına dolaşır, yanına muhafız veya mihmandar verilmezdi. Yine saraydan döndüğü bir gündü. Sultan Eyyub'un gözdesi ve hanımı Hanım Sultan Şecerüddür'ün dairesinin bulunduğu koridordan geçerken önüne bir gül düştü. Bir an durup güle baktı. Ona almaya davrandı. Sonra korkup çekildi ve yoluna devam etti. Başka bir gün, yine aynı koridordan geçerken önüne ikinci bir gül düştü. Ne yapacağını şaşırdı. Bu gülün ona atıldığı kesindi.

Tam o geçerken önüne düşmesi tesadüf olamazdı. Gözünü kaldırıp yukarı bakıp bakmamak noktasında bir an nefsiyle mücadele etti. Fakat Sultan Eyyub'un hanım ve cariyelerine karşı ne kadar kıskanç biri olduğunu duyduğundan yoluna devam etti. Belki de dürüstlük ve güvenilirliğini sınamak için kasıtlı olarak böyle yapıyorlardı. Olur ya gülü atan bizzat Sultan Eyyub da olabilir, hanımı Şecerüddür ile birlikte onu sınamak istemiş olabilirdi. Böyle bir ihtimali aklına getirir getirmez içini bir ürperti sardı. Gülü almayı bırakın bakmaya dahi çekinip her zamanki gibi yoluna devam etti.

Kutuz, günler geceler boyunca bu gülleri düşündü. Aklına gelebilecek bütün ihtimalleri değerlendirdi. Arkadaşlarından yahut haşdaşlarından birine bu garip olayı açmak istedi. Fakat bunu, sarayın bir sırrını ifşa etmek gibi gördüğünden aklından hemen sildi. Sır kendiliğinden ayan oluncaya kadar kendine saklamaya karar verdi. Kale'ye gönderileceği günü sabırsızlıkla beklemeye başladı. Beklenen gün nihayet gelmişti. Kalbi heyecanla çarparak saraya gitti. Korku, merak ve endişeyle kuşatılmış gibiydi. Aklına türlü şeyler geliyor, kafasına koyduğu şeyi yapıp yapmamak arasında bocalıyordu. Gül önüne üçüncü defa düşünce kalbi duracakmış gibi oldu. Titredi. Metanetini kaybettiği bir şaşkınlığa düştü. Bulunduğu hâle yol açan şeyi uzaklaştırmadıkça ayakta duramazdı. Nitekim o koridordan fırlayıp çıktı. Yukarıdan atılan gülü aldığının ve meraklı gözlerden saklamak için gömleğinin cebine attığının farkında bile değildi.

Kalenin yüksek merdivenlerinden o kadar hızlı iniyordu ki hareketlerinde denge olmasa yüzüstü yere kapanması işten değildi. Alnından terler akıyordu ve sırılsıklam olmuştu. Bir arkadaşı o hâliyle görse kesinlikle tanımazdı.

Odasına çekilip yalnız kalınca göğsündeki teri silmek için gömleğini çıkardı. Gül cebinde duruyordu. Onu aldığını hatırlamamasına şaşıyordu. Bir süre güle baktı. Sırrını keşfetmeye

çalışır gibiydi. Sonra aklına haremdeki münasebetsiz cariyelerden birinin kendisine kur yapmak için bu gülleri attığı fikri geldi. Kim bilir belki de elinde buruşmuş dururken onun önüne atıvermişti. Böyle olmalıydı. Peki ya sevgilisi, uğrunda Mısır'a geldiği yavuklusu Gülnar… Gülleri atan o olamaz mıydı? Belki kader onun yolunu da saraya çıkarmış ve haremin cariyeleri arasına alınmıştı. Uzandığı yerden hemen doğruldu ve yatağının bir kenarına oturdu. Yere attığı güle daha farklı bir gözle bakmaya başladı. Birden hazin bir şekilde tebessüm ediyormuş gibi geldi. Naplus'tan döndüğü gün Gülnar'ın kendisine bakarken yüzünde beliren o ölümsüz tebessüme ne kadar da benziyordu. Hayret doğrusu bunu daha önce nasıl düşünememişti. Hâlbuki sürekli Gülnar'ı düşünüyor, kalbinden bir türlü çıkaramıyordu. Kahire'nin cadde ve sokaklarında, saray ve köşklerinde, kapı ve pencerelerinde gözleri hep onu arıyor, bu büyük şehirde yitiğini bulmaya çalışıyordu. Onu o kadar aramıştı ki ayakları yorulmuş, gözlerinin feri gitmiş, boynuna sancılar girmişti.

Kalktı ve yerdeki gülü aldı. Öpmeye ve kalbine yaklaştırmaya başladı. Sevgililer genellikle, sevgililerinden beklemedikleri veya istemedikleri bir şeyle karşılaştıkları zaman onu terk eder, bunu yaptığına inanamazlar. Kutuz'un zihni bir anda coşmuş, kalbi sevgilinin özlemiyle dolmuştu. Sevgilisine dönerken kendine sitem ediyordu. Zihni tekrar Cebel Kalesi'ne yöneldi ve kendi kendine sormaya başladı: Bu muhteşem kale, yıllardır düşünü kurduğu iki hayali, o dev surları arasında mı saklıyordu? Mısır sultanlığı ve Gülnar! Biraz düşündükten sonra böylesi hayallerle oyalandığı ve bel bağladığı için kendi kendine kızdı. Hayal ettiği şey sanki oluverecekti. Bu gülleri sevgilisi Gülnar atabilir de haremin şımarık cariyelerinden biri kesinlikle atamazdı ha! Kafasını niye bu kadar yoruyordu ki? En güzeli hakikatin peçesini açmasını beklemek değil miydi? Şu an susan gül, sahibinin sırrını elbette ifşa edecekti. Gerçeği öğrenebilmek için sabırla sınaması

daha doğru olmaz mıydı? Fakat temkini sakın elden bırakma Kutuz! Dolaştığın yerin bir aslan yatağı olduğunu unutma!

Kutuz bu defa fazla beklemedi. Çünkü bir sonraki gün yeniden Cebel Kalesi'ne gönderildi. Bu kez üstteki daireye bakmaya niyetliydi. Önüne bir gülün daha düşmesini bekliyordu. Bu defa ruhsal bakımdan daha hazırlıklıydı. Kendi kendine cesaret verdi, koridorda sakin bir şekilde ilerlemeye başladı. Güllerin sahibinin Gülnar olmasını yürekten istiyordu.

Ve dördüncü gül düştü. Gözünü kaldırdı. Onu gördü. Oydu. Kutuz'a tebessüm etti. Kutuz da ona tebessüm etti. Sonra yoluna devam etti.

Kutuz o günden sonra Kale'ye her gittiği gün onu görüyor, oradan neşeli dönüyordu. Dünyalar onun olmuştu. Eski aşkın hatıraları yüreğinde bir bir canlanıyordu. Ayrılık ateşi yüreğini yakıyordu. Aradığını bulmanın coşkusuyla ne yaptığını bilmiyordu. Özlem, sevinç hepsi birbirine karışmıştı. Bu sırrı daha fazla içinde tutamazdı. Birileriyle paylaşmalı, bu sancısını hafifletmeliydi. Sonunda arkadaşı Rükneddin Baybars'a açılmaya karar verdi. Sevgilisi Gülnar'ı bulduğunu söyledi. Onu sultanın sarayında Hanım Sultan'ın dairesinde gördüğünü haber verdi. Olayın nasıl geliştiğini anlattı. Hikâyesini bitirdiğinde Baybars'ta fazla bir sevinç göremedi. Sanki şöyle der gibiydi: "Bunda ne var ki? Asla ulaşamayacağın bir cariye sana Hanım Sultan'ın dairesinden gül atsa ne olur?"

Baybars onu sevgilisinden vazgeçirmeye ve sarayın cariyeleri konusunda korkutmaya çalıştı. Sultan Eyyub'un hanımı ve cariyeleri konusunda ne kadar kıskanç biri olduğunu hatırlattı. Ardından başka kızların da aynı meziyetlere sahip olabileceğini, tek bir kadına bağlanmanın akılsızlık olduğunu söyledi. Bu güzellik ve niteliklerde birçok kadın bulabileceğini söyledi. Kutuz, duygularını önemsemeyen biriyle konuşmanın faydasızlığını geç

de olsa anlamıştı. Bu adam, dünyada "aşk" denen duyguyu hiç tatmamıştı. Ona göre güzel kadınlar birbirini aratmazdı.

Bu arada Kutuz, üstadı İzzeddin Aybek'in emri dâhilinde uzun zamandır Şeyh İzzeddin ibni Abdisselam'ın ziyaretine gitmemişti. Bu emrin, daha doğrusu yasağın sebebi sultan ile Şeyh İbni Abdisselam arasında yaşanan tatsızlıktı. İbni Abdisselam yargıyla ilgili görevinden istifa etmiş, insanlarla görüşmeyi kesmişti. Sadece Cuma günleri Amr Camisi'nde hutbe okumaya devam ediyordu. Tatsızlığın sebebi şuydu: Sultan vezirlerinden Muineddin, komşu mescidin çatısına bir oda yaptırmış, orada arkadaşlarıyla görüşüyor, onları ağırlıyordu. Şeyh İbni Abdisselam bunun yanlış olduğunu ve yaptığı bölümü yıkmasını emretti. Fakat Muineddin, şeyhin emrini uygulamadı. Vezirin durumunu sultana şikâyet ettiğinde sultan vezirin hatasına göz yumdu. Bu durum karşısında Şeyh İbni Abdisselam dini adına öfkelenerek Sultan'a ağır konuştu. Sonra kendisi ve çocukları kazma küreklerle oraya gidip mescidin çatısına inşa edilen odayı yıktılar. Bundan sonra, vezirin şahitliğinin kabul edilmeyeceğini ilan ederek yargı görevinden istifa ettiğini bildirdi. Böyle bir davada adaletin gereğini yapmayıp tebaaya eşit muamele etmeyen bir devlet başkanının yargıcı olarak görev yapmayacağını halka ilan etti. Bu ilanla birlikte büyük âlim, Mısır sultanına da Allah için sağlam ve heybetli bir cevap göndermiş oluyordu. Sultan ile arasında varolan muhabbet, hakkı söylemesine mâni olamamıştı. Şam'da iktidar gücünü elinde tutanın yüzüne gerçeği haykıran bir zat, Mısır'dakini görmezden gelemezdi. Birçok âlim gibi inançları pahasına sultanlarla uzlaşacak biri olsaydı, Şam idaresi onu sürgün etmez, bilakis orada da büyük şöhret ve servet sahibi olabilirdi.

Şeyh İbni Abdisselam'ı çekemeyenlerden -ki böyle insanları çekemeyenler her zaman olur- bir grup Sultan Eyyub'a giderek onu kötülemeye çalışmış, Cuma hutbelerinde diğer hatipler

Sultan için uzun uzun dua ederken, onun kısacık bir dua ile geçiştirdiğini söylemişlerdi. Sultan bu dedikoduculara öfkelenmiş ve şöyle diyerek huzurundan kovmuştu:

– Onu rahat bırakın. Şeyh İbni Abdisselam'ın kısa duasına, diğerlerinin uzun dualarından daha fazla ihtiyacım var. Ayrıca yargı görevinden de ben azletmedim, kendisi istifa etti. Aynı görevi kabul etse, kendisini bugün vazifesine iade ederim. Onun dışında hiçbir âlim gözümü doldurmuyor. Bir daha İbni Abdisselam'ı kötülemek için huzuruma çıktığınızı görmemeyim!

Kutuz kalbindekileri paylaşmak ve nasihatlerini almak için Şeyh İbni Abdisselam'ı görmeyi özlemişti. Gizlice yaptığı ziyaret şeyhi çok sevindirmiş, fakat üstadı kendisine kötülük etmemesi için bir daha ziyaretine gelmemesini tembihlemişti. Kutuz'a, kendisi için dua edeceğine dair söz verdi. Yüce Allah bir çıkış yolu yaratıncaya ve sevdiğiyle birleşmesini takdir edinceye kadar sabretmesini tavsiye etti. Kutuz, İbni Abdisselam'ın yanından huzurlu ve müsterih bir şekilde ayrıldı. Uzun zaman sevgilisini uzaktan görmek ve karşılıklı tebessümle yetindi. Haftada iki yahut üç defa Kale'ye çıktığında Gülnar'ı görüyordu.

Fakat iki sevgilinin bu bakışmaları bile kem gözlerden kaçmamıştı. Nitekim Hanım Sultan'ın nedimelerinden bazıları Gülnar ile Emir İzzeddin Aybek'in hizmetlisi arasındaki sevdayı keşfetmişlerdi. Çok geçmeden de Hanım Sultan'a durumu haber verdiler.

Hanım Sultan bir defasında bizzat kendisi takip etti. Kendisine verilen haberin doğru olduğunu kendi gözleriyle görünce cariyesini çağırıp azarladı. Bunu bir daha yaparsa, durumu sultana bildirmekle tehdit etti. Mazlum kız, Hanım Sultan'ın azar ve tehditlerine gözyaşlarıyla karşılık verdi. Onun, teyzesinin oğlu ve çocukluk aşkı olduğunu nasıl söyleyebilirdi? Böyle dese bile kim inanırdı? Şu dünyada hangi aşığın mazeretine kulak verilmişti ki?

Hanım Sultan, Emir İzzeddin Aybek'e haber salarak hizmetlisinin yaptığını bildirdi ve saraya başka bir ulak göndermesini istedi. Sultanın böyle bir şeyi duymasının tatsızlığa yol açabileceğini ima etti. Emir İzzeddin bu hadiseyi şaşkınlıkla karşıladı. Değerli hizmetlisine yaptığından dolayı sitem etti. Harem dairesinden sakınmasını, onun dışında her genç gibi serbest davranabileceğini söyledi.

Mazlum Kutuz ağlamaya başladı. Dayı kızını ve çocukluk aşkını sevmekten başka bir suçu olmadığını nasıl söyleyebilir, söylese kimi inandırabilirdi?

İki âşık bu şekilde birbirlerinden koparılmış, o masum bakış ve temiz tebessümlerin arasına setler çekilmişti. Allah'ın murat ettiği kadar ağladılar. Fakat kalplerinde yeni bir ümit ışığı yeşerdi. Yaşadıklarını biraz olsun telafi edecek bir ortam doğdu. Bu ümit üzerine Yüce Allah'ın onları yakında rahata çıkaracağını düşünerek yaşamaya başladılar. Kutuz, efendisinin emri altında çalışmaya devam ediyordu. Eskisi gibi gözdesi ve en çok güvendiği adamıydı. Tek farkı saraya gidecek mektupları o taşımıyordu.

Yıllar yılları, hadiseler hadiseleri takip etti. Sultan Eyyub, seferden sefere koştu. Memluk emirlerinden seçtiği komutanlardan birini çağırıp diğerini gönderdi. Uzun çabaları neticesinde Gazze'yi, sahil şeridini ve Kudüs'ü ele geçirdi. Bilahare Şam'da Mısır sultanına teslim oldu. Can düşmanı Sultan İsmail, kaçarak eski müttefiki Halep Sultanı Selaheddin'e sığındı.

Sultan Eyyub, bu hummalı faaliyeti çerçevesinde dur durak bilmiyor, ülkesinin topraklarını sürekli genişletmeye çalışıyordu. Tabi bir yandan da sahip olduğu şehirleri güzelleştirmeye, oralarda kaleler, saraylar, cami ve medreseler inşa etmeye çalışıyordu. Daha önce hiçbir hükümdar onun gibi geniş çaplı bir ümran faaliyetinde bulunmamıştı. Fakat maddi manevî yorgunluk gerektiren bu işler neticesinde iyice zayıf düştü. Sağlığı bozuldu. Havasından istifade ederek daha kısa sürede iyileşmek ümidiyle

Şam'a taşınmaya karar verdi. Hekimlerinin tavsiyesine göre yakalandığı hastalık Şam'ın kuru havasında daha çabuk iyileşebilirdi.

Hanım Sultan Şecerüddür de sultan ile birlikte Şam'a gitmeye karar verdi. Hemen bütün harem mensupları ve nedimeleriyle birlikte uzun bir konvoy hâlinde yola çıktılar. Kutuz'un biricik aşkı Gülnar da Şam'a giden nedimeler arasındaydı. Saltanat konvoyunun Mısır'dan ayrıldığını gördüğünde Kutuz neler hissetti dersiniz? Acaba büyük konvoy, Çanakçılar Mahallesi'nde en güzel günlerinin geçtiği köşkün önünden geçecek miydi? Gülnar devesinin üstünden köşke bakarken eski günleri anarak gözlerinden iki damla yaş dökecek miydi? Sevgili Gülnar acaba o köşkün hemen yanındaki köşkü de görecek miydi? Hani, baba ocağında Musa'nın baskısından kaçarak sığındığı köşkü…

Sultan Necmeddin Eyyub'un Suriye bölgesindeki askeri faaliyetleri ve zaferleri Haçlıların bölgede bulunan Hıristiyan prensliklerin akıbeti için endişelenmelerine yol açmıştı. İşte bu sebeple Sultan'ın başkentten uzakta Şam'da ikamet etmesini fırsat bilip donanmalarıyla Mısır'a saldırmaya karar verdiler. Bu plan dâhilinde Fransa kralı IX. Louis ile yazışıp doğuya büyük bir deniz seferi düzenleme hususunda kendisiyle fikir birliğine vardılar. Çok sayıda askerin katılacağı bu deniz seferine bizzat Fransa kralı kumanda edecekti.

Müslümanlar bunu haber aldıklarında önce korktular. İslam'ın en sağlam kalelerinden biri olan Mısır'ın akıbeti için endişelendiler. Şeyh İzzeddin İbni Abdisselam yıllarca çekildiği inzivadan çıktı ve ülkede Allah yolunda cihada çağıran hareketin başına geçti. Emirleri, saldırganları karşılamak ve İslam topraklarından atmak için hazırlık yapmaya teşvik etti. Hatta Sultan Eyyub ile aralarındaki tatsızlığı unutarak ona da bir an önce Mısır'a dönerek ordusunun başına geçmesini isteyen bir mektup gönderdi. İslam ülkeleri işgal tehlikesi altında iken Müslümanların sultanı

tedaviyle uğraşamazdı. Şeyh İbni Abdisselam mektubunda aynen şu ifadeleri kullanmıştı:

– İslam tehlikede! Sultanın sağlığı da tehlikede. İslam baki, sultan ise fanidir. Hangisini tercih edeceğine sultan karar versin!

Sultanın, bu mektubu okuyunca gözleri yaşardı. Derhal sefer hazırlığı yapılmasını emredip Mısır'a döndü. Hastalığının vahametinden dolayı üstü açık bir tahtırevanda yolculuk etmişti. sultanın hedefi Kahire olmadığından Eşmon Rumman'a yöneldi. Orada bir köşkü vardı. Burası, ana savunma hattına da yakındı. Daha yol yorgunluğunu üzerinden atmadan elini çabuk tuttu ve Dimyat'a savunma hazırlıkları çerçevesinde silah ve mühimmat gönderilmesi emrini verdi. Kahire'deki vekiline haber salıp Mısır yapımı nehir tekneleri hazırlamasını emretti. O da bunları yaptırıp yükleyerek peyderpey Nil üzerinden sevk etmeye başladı. Sultan bundan sonra askerlerini Dimyat'a gönderdi ve başlarına Emir Fahreddin bin Şeyhişşuyuh'u komutan tayin etti.

Frenk donanması Fransa kralı komutasında Mısır sahillerine yaklaşmaya başladı. Suriye'nin kıyı limanlarında bulunan Frenk gemileri de bu donanmaya katılmışlardı. Gemiler denizde Müslümanların karşısında dizilip demir attılar. Fransız kralı Mısır sultanına hakaret ve tehdit dolu bir mektup gönderdi.

Mektup okunduğu zaman Sultan Eyyub'un gözleri yaşardı. Bu gözyaşları, Frenklerin saldırısından yahut tehditlerinden rahatsız olduğu için değildi elbette. Sadece böylesine büyük bir savaşa bizzat katılarak düşmanla çarpışmasına müsaade etmeyen hastalığı sebebiyle idi.

Frenkler çok geçmeden ordularını karaya indirdiler. Kralları için kırmızı bir çadır kuruldu. Müslümanlarla ilk çatışmalar başladı. Bu sırada komutan Fahreddin'in yaptığı bir hata sonucu İslam ordusu gece vakti Dimyat'tan çekildi. Dimyat halkı korkuya kapılarak şehri boşalttılar. Gece vakti sanki yüzleri üstü sürüklenircesine çoluk çocuklarıyla Eşmon'a doğru yola çıktılar.

Şehirde bir tek insan dahi kalmadı. Frenkler, ertesi sabah bomboş şehre girdiler. Şehirdeki savaş araç gereçlerine, mühimmata, gıda stoklarına el koydular. Kılıç dahi sallamadan büyük bir ganimete konmuşlardı. Haber, sultana ulaşınca çok sinirlendi. Emir Fahreddin'i çağırarak şöyle dedi: "Yazıklar olsun size! Düşman karşısında bir saat bile direnemediniz!" Hemen orada Mansura'ya hareket edilmesi emrini verdi. Kendisi de sal üzerinde göl yoluyla Nil kıyısındaki Mansura Sarayı'na taşındı. Askerlerine emir vererek Mansura'daki bütün müdafaa amaçlı binaları elden geçirtti. Pazarlar kuruldu. Nil tarafındaki surlar tamir edilip örtüler gerildi. Mısır yapımı tekneler mühimmat ve savaşçılarla dolu hâlde geliyorlardı. Mücahit savaşçılar ve gönüllüler, din ve vatan uğrunda savaş davetine uyarak gelmişlerdi. Her taraftan insan yağıyordu. Bedevi savaşçıları da gelmiş, Frenklerle vur-kaç savaşı yürütüyorlardı.

Bu arada sultanın hastalığı iyice azmış, sultana ecelinin yaklaştığını hissettirmişti. Fakat bu bile din ve vatan işlerini kendinden daha fazla düşünmesine engel olmuyordu. Nitekim hanımı Şecerüddür'ü ve adamlarından en güvendiklerini çağırttı. Onlara şayet ölürse, ölüm haberini gizlemelerini vasiyet etti. Çünkü Müslümanların yürekleri bu haberle sarsılabilir, moral kuvvetleri zaafa uğrayabilirdi. Bu halde iken gerekli yazışmalarda kullanılmak üzere on bin boş kâğıt imzaladı. Ölümü bu şekilde belli edilmemiş olacaktı. Tahtını da o sırada Hasankeyf'te bulunan oğlu ve veliahdı Turan Şah'a vasiyet etti.

Sultan Necmeddin Eyyub, Rabbinin ismini zikrederek ve Müslüman kullarına nusretini esirgemeyip dininin bu kalesini korumasını niyaz ederek vefat etti. Öldüğünde yanında sadece hanımı ve tabibi vardı. Şecerüddür pek sevdiği kocasının vefatına çok üzüldü. Fakat gözyaşlarını içine akıttı. Yaşadığı acının, kocasının vasiyetini unutturmasına müsaade etmedi. Devletin maslahatı ve Müslümanların varlık ve dirliği her şeyin önünde

gelirdi. Şecerüddür, naşı yıkama kefenleme görevini tabibe bırakıp dışarı çıktı. Emir Fahreddin'i, Tavaşî Cemaleddin'i çağırttı. Bu ikisine sultanın ölüm haberini verip gizli tutmalarını öğütledi. Onlara takip edecekleri bir plan çizdi. Ardından karargâhtaki emirleri çağırtarak sultanın bir ferman irat edip kendisine ve kendinden sonra da sultan olarak Hasankeyf'te bulunan veliahdı Turan Şah'a biat etmelerini, ordunun başında kıdem bakımından Emir İzzeddin'in bulunmasına ve atabey sıfatıyla memleketin idaresine katılmasını kabul etmelerini emir buyurduğunu söyledi. Emirler hep bir ağızdan "İşittik itaat ettik" deyip bağlılık yemininde bulundular.

Şecerüddür bundan sonra işlerin sevk ve idaresini üstüne aldı ve emirler vermeye devam etti. Sanki hiçbir şey değişmemiş gibiydi. Sultanın odası olduğu gibi bırakılmıştı. Koridorun halısı her gün seriliyor, emirler hizmet için geliyorlardı. Hanım Sultan da her defasında "Sultan hazretleri hasta, rahatsız edilmek istemiyor." diyerek onları savıyordu. Ne var ki böylesine önemli bir haber, uzun süre gizli kalamazdı. Nitekim çok geçmeden Sultanın ölmüş olduğunu hissettiler. Fakat kimse dillendirmeye cesaret edemiyordu.

Haber bir süre sonra Frenklere de ulaşmıştı. Moralleri biraz daha güçlenen Frenkler piyade ve süvari birlikleriyle Dimyat'tan çıktılar ve Farskor'a indiler. Gemileri de tam hizalarında Nil üzerinde duruyordu. Oradan Şermsah, ardından Birmun'a ilerlediler. Müslümanlar açısından sıkıntı büyümüş, savaş kızışmıştı. Frenk ordusu Mansura açıklarına konuşlandılar. Aralarındaki tek mâni Eşmum Gölü (Küçük Göl) idi. Buraya iyice yerleştiler. Müdafaa için büyük bir hendek kazdılar. Çevrelerine surlar inşa edip perdelerle örttüler. Sonra bu surlara mancınıklarını kurup Müslümanların karargâhını dövmeye başladılar. Bu arada gemileri de Nil üzerinde hizalarında duruyordu. Müslümanların gemileri ise Mansura'nın karşısında duruyordu. İslam ordusunun

büyük bölümü Mansura'nın doğu kısmındaydı. Bir kısmı ise batı bölümünde konuşlanmıştı. Bunlar arasında Nasır Davud'un çocuklarından Eyyubî emirleri de vardı. Müslümanlarla Frenkler arasındaki savaş, hem karada, hem nehirde sürüyordu. Hemen her gün Frenklerden bir grup öldürülüyor yahut esir alınıyordu. Müslüman halk da Frenklere zarar vermeye başlamışlardı. Frenk askerlerine gizlice saldırıyor, askerleri kaçırıyorlardı. Gizlice karargâhlarına giriyor, yakalanacaklarını anladıklarında kendilerini suya atarak Müslümanların tarafına yüzüyorlardı. Müslüman halk Frenk askerlerini kaçırmak için çok ilginç yöntemler buluyordu. Örneğin bunlardan biri şöyleydi. Bir Müslüman büyük bir karpuz alıp içini oyuyor, sonra da kafasına geçirip suya dalıyordu. Frenklerin kıyısına kadar bu şekilde yüzüyor, onu gören askerlerden biri karpuz sanıp almak için suya atlıyordu. Adam karpuz sanıp sarıldığında Müslüman onu yakaladığı gibi esir olarak karşı sahile götürüyordu.

Durum yaklaşık iki ay boyunca bu şekilde devam etti. Ne var ki Müslümanlar arasındaki bazı münafıklar, düşmana Küçük Göl'ün sığ yerlerini gösterdiler. Bir sabah Müslümanlar uyandıklarında Frenk askerlerinden bir grubun kendi kıyılarında toplandığını görünce şaşkına döndüler! Grubun başında Hıristiyan şövalyelerden biri, Kont Dartuva vardı. Bu adam, Fransa kralının bu sefere katılan üç kardeşinden biriydi. Maceraperest bir savaşçıydı. Sığ yeri aşar aşmaz yanındaki birlikle Müslüman ordugâhına yönelmişti. O günün zaferine adını yazdırmak istiyordu. İslam ordusunun başkomutanı Emir Fahreddin o sırada tuvaletteydi. Çığlığı duyunca şaşkın bir hâlde fırladı ve derhal atına atladı. Adamlarına da atlamalarını emretti. Yanında birkaç memluğundan başkası yoktu. Kont Dartuva ve birliği, karşısına çıktı. Memluklar çil yavrusu gibi dağılıp kaçtılar. Fakat Fahreddin tek başına durdu ve onlarla çatışmaya girdi. Birkaçını öldürdükten sonra hep birlikte üzerine çullanarak emiri şehit ettiler.

Frenkler Emir Fahreddin'in öldürüldüğü haberini alınca sevince boğuldular. Bir anda zafer sarhoşluğuna kapıldılar. Kont Dartuva'nın askerleri Mansura'nın sokaklarına dalmışlardı. Fakat şehir halkı çatılardan taş, kiremit ve ok yağdırıyordu. Kont, yanındaki bir grupla İslam ordugâhına dalınca insanlar çil yavrusu gibi dağıldılar. Herkes sağa sola doğru çekilince kendisini bir anda sarayın dış kapısının önünde bulmuştu. Bu kapıyla saray arasında geniş bir avlu vardı. Saray muhafızları kapıyı açıp girmeye çalışanlara karşı koymaya çalıştılar. Fakat hamasetle saldıran böyle bir kalabalık karşısında duramayacaklarını anladılar. Çünkü herkes gibi onlar da hazırlıksız yakalanmışlardı. Memluk emirlerinden yardım istemeye koştular. Bunların meskenleri saray çevresindeydi. Gelip sultanın sarayını ve haremi müdafaa edebilirlerdi.

O ana kadar hiçbiri evinden çıkmamıştı. Doğrusu, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte böyle cüretkâr bir saldırıyı asla beklemiyorlardı. Çığlıkları duyunca kalkıp silahlarına sarıldılar. Atlarına atladıkları gibi şaşkın bir şekilde sesin geldiği tarafa yöneldiler. Sesler saraydan geliyordu. Harem kadınları ağlıyor, çığlık atıyorlardı. Frenk süvarileri saray kapısından avluya girmişlerdi. Emir İzzeddin Aybek, imdat çığlıklarına ilk yetişen olmuştu. Saraya arka kapıdan girmiş ve sarayın ön kapısı önünde onlarla çarpışmaya girmişti. Saray muhafızları ve aralarında Kutuz'un da bulunduğu Emir İzzeddin'in adamları Kont Dartuva ve süvarilerini saray iç kapısından uzak tutmaya çalışıyorlardı.

Diğer emirler dış kapıdan avluya girmeye teşebbüs edince Frenklerden bir grup onlara mâni olmuşlardı. Baybars onlara öyle bir nara ile saldırdı ki adamların yürekleri ağızlarına geldi. Baybars ve adamları kapıya yüklenince Frenkler dağılmaya başladılar. Fakat avlu kapısını tutmaya çalışıyorlardı. Bu arada Kutuz, Kont Dartuva'yı oyalamaya çalışıyor, onunla kılıç oynatıyordu. Kutuz, Kont'un ardı ardına inen öldürücü darbelerinden

kaçmayı başarıyordu. Sonunda yine böyle bir darbenin boşa gitmesiyle Kont atından yere düşecek gibi oldu. Kutuz onu hem oyalıyor, hem de saray kapısından uzak tutmaya çalışıyordu. Böyle yaparak heyecanlı Kont'u kendi birliğinden de koparmış oluyordu. Adamları arasında Kont'a yardım etme cüretini gösterecek biri de çıkmadı. Çünkü karşısındaki genç bir bahadırdı. Böyle bir yardım, Konta hakaret sayılır, bir askeri tek başına mağlup edememesi ayıplanma sebebi olurdu. Bu yüzden o ikisinin çarpışmasına karışmadılar. İki adam vuruşmaya devam ederken bir yandan da saray kapısından uzaklaşıp avlu kapısına yaklaşıyorlardı. Bu arada Baybars dışarıdaki Frenk askerlerini dağıtmaya, avlu kapısından girmeye çalışıyordu. Kont bunu fark etti. Müslüman süvarilerin avluya girmelerinden çekindi. Genç Müslüman rakibiyle vuruşmaktan usanmıştı. Onu bıraktığı gibi atını avlu kapısına doğru mahmuzladı. Baybars kapının kanatları arasında duruyordu. İçerdeki Frenkler onu sokmamaya çalışırken dışarıdaki Müslüman süvariler içeri girmeye çalışıyorlardı. Kont doğruca Baybars'ın üzerine yürüdü. Ona öyle bir kılıç salladı ki eğer kılıcıyla sakınmasa kafasını uçurup götürürdü. Baybars'ın kılıcı kırılmıştı. Kont, ikinci bir darbe indirmek için sağ elini tekrar kaldırmıştı ki Kutuz yetişti ve indirdiği kılıç darbesiyle sağ kolunu omzundan koparttı. Kont'un sağ kolu elinde kılıçla birlikte yere düştü. Hemen peşinden mızrağını miğferinin altına saplayınca boğazından çıktı ve kont cansız halde yere düştü. Kutuz tekbir getirdi. Baybars ve diğer Müslümanlar da tekbir getirdiler. Avlu kapısı ağzına kadar açılmış, Memluk emirleri ve askerler içeri dolmaya başlamışlardı. Avluda sıkışan Frenk süvarileri komutanlarının da ölümünü görünce korkuya kapılmışlardı. Sarayın kapısından sağa sola dağıldılar. Sonra toparlanıp avlu kapısına doğru yürümeye hazırlandılar. Baybars kapının örtülmesini emretti. Henüz girmeyenlere de "Siz yerinizde kalın, biz bunlara yeteriz!" diye seslendi. Böylece Frenklerin kaçma şansları

kalmamıştı. Müslümanlar, sonuncusuna kadar hepsini kılıçtan geçirdiler. Geniş avlu düşman cesetleriyle dolmuştu.

Bu arada harem kadınları, memluk emirlerinin ve askerlerinin avluya girdiklerini görünce ağlayıp çığlık atmayı bırakmış, nefeslerini tutmuş hâlde avludaki çatışmayı seyre koyulmuşlardı. Gerçekten de sarayın balkonları altında korkunç bir çatışma yaşanmıştı. Elleri yüreklerinin üzerinde, muhafızlarının yenilmesi ihtimalinden yürekleri ağızlarına geliyordu. Çünkü o vahşiler odalarına kadar çıkar, kapılarını kırarak namuslarını kirletebilirlerdi. Hanım Sultan Şecerüddür de aralarındaydı. Fakat birçoğunun aksine metanetini asla kaybetmemişti. Yiğitlerin vuruşmasını, at yarışı izler gibi izliyordu. Ondaki rahatlık zamanla cariye ve nedimelerine de sirayet etmiş, canlarının tehlikede olduğunu unutmuşlardı. Hâlbuki kaderleri terazinin iki kefesi arasında sallanıp durmaktaydı. Nedimeler arasında bulunan Gülnar da hanımı gibi mermerden bir heykel misali sarsılmadan olayı seyretmişti. Diğerlerinin aksine gözleri fırıldak gibi sağa sola gitmiyordu. Onun gözleri şurada Fransız kontuyla vuruşan aslan parçasının üzerindeydi. Onu saraydan uzaklaştırışını iftiharla izliyordu. Kont kılıcını ona salladıkça kendini tutuyor, sağ elini başına koyuyordu. Genç adam kurtulduğunda elini salıp derin bir nefes alıyordu.

Gülnar'ın hareketleri Hanım Sultan'ın dikkatini çekmiş, garibine gitmişti. Sırrını sormak istemişse de, ülkesinin düştüğü durumun vahameti onu böyle bir soru sormaktan alıkoymuştu. Gerçi bu cüretkâr ve atak gencin, İzzeddin Aybek'in saraya gönderdiği ulak olma ihtimalini gözden ırak tutmuyordu. Gözlerinin hâlâ Gülnar'ın üzerinde olduğunu görünce, genç kızın sırrını öğrenmek için soru sormaya da hacet kalmamıştı. Diğer nedimeler Gülnar'ın yaptığını yadırgayarak aralarında onu gammazlamaya başlamışlardı. Onlar, bu gencin Gülnar'a kur yapan malum genç olduğuna Hanım Sultan'dan daha fazla ihtimal veriyorlardı.

Belki kıskançlıklarının asıl sebebi, güzellikçe kendilerinden üstün olması ve Hanım Sultan'ın da ona daha fazla değer vermesiydi. Gülnar'ın bu gence düşkünlüğünü görünce sevgilisi olduğunu düşünmüşlerdi. Bu düşünce bile, ona kötülük etmeleri için yeterliydi. Peki şu vaziyette dahi onu kıskanmalarının sebebi neydi? Genç adam şurada gözlerinin önünde ölümle boğuşuyordu. Ağır yaralansa dahi sevgilisini bağrına basma imkânı yoktu. Diğer taraftan kızın hayali tam anlamıyla örümcek ağı kadar çürük bir ipe bağlıydı. Sert bir rüzgâr dahi her şeyi bitirebilirdi. Fakat kadınların kıskançlığı işte böyle bir şeydi. Düşmanlık ve günah telkin eden, hesap ve zanlara dayalı bir kıskançlık…

Sarayın ceset dolu avlusunu ve Müslümanların kazandıkları zafer sebebiyle Allah'a hamd eden Şecerüddür ve nedimelerini orada bırakıp Kuzey Mansura'da bütün şiddetiyle süren savaşa döndüğümüzde kardeşlerinden biri ebediyet uykusuna yatan Fransa kralının şehir meydanına ulaştığını görürdük. Kralın hedefi, Müslümanların mancınıklarını kurdukları Tel Cudeyle Tepesi'ni ele geçirmekti. Müslümanların önemli askeri gücü ve mühimmatı burada bulunuyordu. Fransa Kralı, Küçük Göl'ün güney tarafından köprüyü tamamlamaya çalışıyordu. Böylece süvari ve piyadelerini buradan sevk edebilecekti. Kral bunların hepsini başardı ve istediği tepeyi ele geçirdi. Fakat Müslümanlar derin uykularından uyanmış, gaflet örtüsünü yırtmışlardı. Kalplerindeki İslam hamiyeti tekrar depreşirken Allah ve vatan uğrunda canlarını fedaya hazır olduklarını yüksek sesle haykırmaya başladılar. Artık kurşun duvar gibiydiler. Yaptıkları tek bir hücumla düşmanların saflarını bölük pörçük edip aldıkları bütün tedbirleri boşa çıkardılar. Gecenin karanlığı çökmese, Müslümanların ellerinden alarak sığındıkları tepe de onları korumaya yetmeyecekti!

Bu arada yeni sultan dağları ovaları aşıp gelerek babasının tahtına oturmuştu. Bu haber Müslümanları daha bir sevindirip morallerini biraz daha yükseltti. Frenklerin destek hattı Nil üzerinden

Dimyat'a uzanıyordu. Müslümanlar bu hattı kesmeye öncelik verdiler. İşlerini sonra rahatlıkla bitirebilirlerdi. Yeni gemiler yapıp bunları birleştirilmemiş hâlde develerle taşıdılar. Mihalle Gölü'nde bu parçaları birleştirip tekneleri suya indirdiler. İçleri asker dolu tekneler iki suyun birleştiği noktada pusuya yattılar. Frenk gemileri geçerken onlara ansızın saldırıp ele geçirdiler. Bu hareketle Müslümanlar gıda ve mühimmat dolu tam elli iki tekne ele geçirdiler. Bin civarında Frenk askerini de öldürdüler.

Dimyat'tan gelen yardımlar kesilince Allah düşmana açlık ve korku elbisesini giydirdi. Artık kuşatılmış hâldeydiler. Ne oldukları yerde kalabiliyor, ne de bir yere gidebiliyorlardı. Canları iyice sıkılmış, bunalıma girmişlerdi. Sinir ve öfkeden yanıp tutuşan yürekleri gibi gemilerini de yaktılar. Sonra evlerini kendi elleriyle ve müminlerin yardımıyla yıktılar. Karargâhlarını dağıtıp çadırlarını sökerek Dimyat'a doğru yola çıktılar. Donanmaları da onlarla birlikte kaçıyordu. Fakat Müslümanlar peşlerine düşmüşlerdi. Farskor'a vardıklarında önlerinden ve arkalarından ölümle kuşatıldılar. Mücahitler Frenk ordusunu çembere almayı başarmıştı. Kılıçlar inip kalktıkça Frenk askerlerinin kayıpları artıyordu. O gün yirmi bin civarında askerleri ölürken, yaklaşık yüz bini de esir düşmüştü. Savaşı kaybeden kral, Minye Tepesi'ne sığınırken "Dağa sığınacağım, o beni ölümden koruyacaktır" demişti.

Fakat Müslümanlar aynı fikirde değillerdi: "Bugün, Allah'ın merhamet ettikleri dışında hiç kimse O'nun emrinden kurtulamayacaktır!"

Sonunda krala eman verildi. O da esirler arasındaki yerini almıştı.

Gökten bir nida işitildi: "Ey savaş meydanı! Naaşları yut! Ey ölüm seması! Kan yağdırmaya son ver!"

Allah'ın emri yerine getirilmiş ve İslam gemisi bir kez daha sağ salim zafer dağına inmişti ve "Defolası zalimler!" denildi.

Müjdeli haberlerin Kahire'ye ulaşmasıyla birlikte cadde ve sokaklar süslenmeye, davullar çalınmaya, eğlenceler tertip edilmeye başlamıştı. Mısır halkı büyük zaferi kutluyordu.

Fakat yeni Sultan Turan Şah, Cenabıallah'ın bu nimetine şükranda bulunmamış, vatanı ve dini müdafaa eden kahramanların emeklerini görmezden gelmişti. Hâlbuki bu yiğitler Mısır'ın bayrağını göklere yükseltmiş, inananların yüreklerine su serpmişlerdi. Yeni sultan, büyük bir kadir bilmezlik sergileyerek devlet ricalini görevden uzaklaştırma, idarede söz sahibi olan ümera ve eşrafı uzaklaştırmaya başladı. Önemli görevleri babasının sağ kolu gibi üstlenen memluklarına sırt çevirdi. Hasankeyf'ten getirdiği avanesini önemli görevlere getirdi. Onları makam ve maaşlarla taltif ederken halktan uzaklaştı. İçki ve eğlenceye daldı. Kendisine devlet nimetini hazırlayan, yokluğunda işleri idare edip iktidarın iplerini sağlam bir şekilde ellerine teslim eden analığı Hanım Sultan Şecerüddür'e adamlar gönderip sakladığı altın ve mücevheratı talep etti. Bunu yapmadığı takdirde hayatına son verileceği tehdidinde bulundu. Turan Şah'ın bu ve benzeri kararları, Hanım Sultan kadar merhum babasının hizmetkârlarının da ağrına gidiyordu. Çok geçmeden onu öldürmeye karar verdiler. Halkın yeni sultan ve avenesinden duyduğu rahatsızlık ve idare tarzına duyulan öfke onları teşvik etti.

Birkaç gün geçmeden bizzat babasının hizmetkârları tarafından Farskor'da konvoy hâlinde giderken halkın gözü önünde öldürüldü. Hiç kimse yardımına koşmadı.

Turan Şah'ın ölümü üzerine Hanım Sultan Şecerüddür, bütün Salihî emirlerinin ittifakı ve devlet ileri gelenlerinin tasvibiyle saltanat tahtına oturdu. Adına sikke kesildi. Kahire ve Mısır'ın diğer şehirlerinde Cuma ve bayram hutbelerinde ismi okunarak şöyle denilmeye başlandı: "Allahım! Bu yüksek örtü ve sağlam hicabın iktidarını, Müslümanların sultanı, din ve dünyanın ismeti, Halil'in annesi Melik-i Salih'in hanımının devletini kavi kıl…"

Bu arada Fransız kralı IX. Louis demir zincirlere vurulu hâlde Mansura'ya getirilmiş, Kadı Fahreddin İbrahim bin Lokman'ın evinde gözaltına alınmıştı. Kralın muhafızlığına Tavaşî Subeyh el-Muazzamî tayin edilmişti. Bu arada kralın hayatta kalan iki kardeşi Charles ve Alphons da savaş esiri olarak diğer büyük esirlerle birlikte tutulmaktaydı.

Vaziyet istikrar bulup Şecerüddür idareyi tamamen eline geçirince Mısır'ın hür mümessili ile tutuklu Fransız kralı arasında görüşmeler başladı. Bu görüşmeler neticesinde Dimyat'ın Müslümanlara teslimi ve kralın takdir edilen fidyenin yarısını ödeyerek ülkesine dönmesine müsaade edilmesi şartları üzerinde anlaşmaya varıldı.

Mısır bayrağı Dimyat'ın surları üzerinde yeniden dalgalanmaya, minarelerden tekbir ve tevhid sesleri yükselmeye başlamıştı. Esir kral, dörtyüz bin dinarlık fidyeyi ödedikten sonra Dimyat'ta kederli bir hâlde bekleyen kraliçesine kavuşmuştu. Kraliçe Margaret, kendi elleriyle tehlikeye atıldığını söyleyerek kocasını tenkit ediyor, uzattıkça uzatıyordu. En sonunda kral karısına şöyle dedi:

– Sus da Müslümanların eziyetiyle kınanmanın acısını tekrar tekrar tattırıp durma. Bırak da kendi canımızı ve hayatta kalanların canlarını kurtarıp ülkemize dönelim.

Dimyat, Kral IX. Louis'in donanmasına ait son geminin demir alışını gözyaşları ve gülücükler arasında seyretti. Koca donanma, onbinlerce kahramanını bu topraklara vermiş gidiyordu. Mısırlı şairin dizeleri hüsrana uğramış hâlde ülkesine dönen kralın kulaklarına uzanıyordu:

almaya gelmiştin ya Mısır'ın mülkünü
sanarak kuvvet trompet ve borazanda
zaman sürdü seni öyle bir belaya
geniş topraklar daralıverdi birden sana
emanet ettin bütün yoldaşlarını
güzel planlarınla kara toprağa
Allah sana da böyle bir son nasip etse
kurtulurdu belki şerrinizden Hazreti İsa
İbni Lokman'ın evi duruyor yerinde
zincirler de burada, Tavaşî Subeyh de

Devlet kademelerinde İzzeddin Aybek'in nüfuzu iyice kuvvetlenmiş, Hanım Sultan nezdinde itibarı artmıştı. Bunda, Mansura'daki saraya yönelen saldırının püskürtülmesinde İzzeddin Aybek ve memluklarının oynadıkları rol elbette etkili olmuştu. Diğer memluk emirleri gelinceye kadar saray kapısını İzzeddin Aybek ve adamları tutmuş, haremin kirletilmesine mâni olmuşlardı. Onların yardımına koşan diğer memluk emirleri ve askerleri ise saray avlusunu düşman süvarilerinin cesetleriyle doldurmuşlardı. Hanım Sultan Şecerüddür'ün rıza gösterip memluk emirlerinin seçecekleri bir atabey, Mısır yönetiminde yeni bir uygulama değildi. Atabey, savaş ve barışta askerlerin başında yer

alan bir tür başkumandandı. Yaşı, tecrübesi ve birikimi itibarıyla herkesin saygı duyup itaat ettikleri bir şahsiyet olurdu. Fakat Emir İzzeddin'in atabey olarak tayini oy birliğiyle değil ekseriyetin oylarıyla gerçekleşmişti. Çünkü memluk emirleri arasında atabeyliğe daha layık olduğunu düşünenler vardı. Bunların da başında Emir Fârisuddin Aktay el-Cemdarî ve onun taraftarlarından Rükneddin Baybars el-Bandaktarî geliyordu. Ne var ki emirlerin büyük bölümünün bu yönde fikir belirtmesi üzerine bu ikisi itirazlarını açıkça dile getirmemiş ve uygun fırsat gelinceye kadar susmayı tercih etmişlerdi. Zaman en büyük yardımcıları olacaktı.

Heybetli Hanım Sultan, memleketi idare işini gayet iyi yapıyor, Atabey İzzeddin Aybek ve eski kocasının memlukları, tecrübeli vezir ve komutanları ona yardım ediyorlardı. Ne var ki ruhen hâkim olduğu Mısır diyarında işler onun istediği gibi yürürken, oraya bağlı olan Şam diyarında istendiği gibi gitmiyordu. Sultan Turan Şah'ın ölümü ve Şecerüddür'ün onun yerine geçtiği haberi Şam'a ulaşır ulaşmaz Eyyubi hanedanından emir ve sultanlar Şam'a ve Mısır'a bağlı diğer merkezlere göz dikmişlerdi. Bunlar arasında en kuvvetlisi Halep'i elinde tutan Sultan Nâsır idi. Nitekim çok geçmeden gelip Şam'a el koydu. Bununla da yetinmeyip akrabası Hanım Sultan Şecerüddür ve diğer emirlerden Turan Şah'ın intikamını alacağını ilan etti.

Bu haberler Kahire'ye ulaştığında genel bir huzursuzluk ve kargaşaya yol açtı. Salihiye Memluklarından olmayan bazı emirler Nâsır'ı destekleyerek onu Eyyubî Devleti'nin kanunî varisi kabul ettiler. Bu tutum, Şecerüddür'ün konumunu sıkıntıya soktuğu gibi vaziyeti daha kötüleştiren bir gelişme daha yaşandı. Şecerüddür'ün Mısır tahtına oturduğu haberi Bağdat'taki Abbasî halifesine ulaştığında halife, Mısır emirlerine yaptıklarını tasvip etmeyen bir mektup gönderdi. Mektupta şöyle diyordu:

– Eğer başınıza geçirecek adamınız kalmadıysa, bize bildirin ki size buradan adam gönderelim!

Bu mektup karşısında Hanım Sultan'ın kendi kendini azlederek Atabeyi ve Başkumandanı Emir İzzeddin Aybek lehine tahttan çekilmesi dışında yapacak bir şeyi kalmamıştı. Memluk emirleri de Emir İzzeddin'in bu göreve getirilmesini kabul edip biat yemininde bulundular ve kendisine Melik Muiz lakabını verdiler. Onu tahtırevana bindirip sultanlık alametini önünde nöbetleşe taşıdılar. Bu şekilde Cebel Kalesi'ne kadar konvoy hâlinde yürüdüler. Orada kendisini tahta oturttular. Kendileri de divana oturdular.

Emir İzzeddin Aybek'in böylesine kısa bir sürede Mısır sultanlığına seçilerek biat edilmesi ve memluk emirlerinin fazla uzatmadan onun üzerinde ittifakları Şecerüddür'ün nüfuzu sayesinde olmuştu. Tabi bir diğer sebebi, Mısır'da sayıları giderek artan Sultan Nâsır taraftarları yüzünden iktidarın el değiştirmesi ve sahip oldukları mevki ve nüfuzu tamamen kaybetmeleri korkusuydu. Mısır'daki Sultan Nâsır taraftarları, idareyi ele geçirmeleri hâlinde ilk iş olarak memluklardan intikam alır, Mısır'da onların birini dahi sağ bırakmazlardı. İşte bu tehlike, emirlerin ortak karar alarak saflarını sıkı tutmalarını sağlamıştır. Bu, aralarındaki ihtilaf ve rekabetleri öne çıkarmak için uygun bir zaman değildi. İşte bu sebeple Hanım Sultan'ın tercihi olan Emir İzzeddin'i kısa sürede sultan olarak kabul etmişlerdi.

Ne var ki Sultan Nâsır'ın davetçi ve taraftarlarını dağıtıp işlerini bitirerek tehlikenin geçtiğini gördükten sonra kendi iç işlerine tekrar dönmüşlerdir. Eski defterler yeniden açılmış, malûm husumet ve rekabet ortamı canlanmaya başlamıştır. Emirler arasında en kuvvetli durumda olan Fârisuddin Aktay, Emir İzzeddin Aybek'i hedef alan hareketlerin en büyüğünü başlatmıştır. Sultanlığı kendine isteme cüretini gösteremeyen Aktay, rakibinin işini bozmayı daha kolay bir hedef olarak görmüştü. Bu çerçevede halkı, Eyyubi hanedanından bir şahsı sultan yaparak onun üzerinde ittifak etmeye çağırdı. Böylelikle Şam'ı karıştıran Sultan

Nâsır'ın da bahanesi olmayacak ve Mısır Eyyubi Devleti'nin hakiki varislerine intikal ettiği görülecekti. Bu çağrı, halkın geneli ve memluk emirleri nezdinde kabul gördü. Kuvvetli bir dayanağı olduğu için herkes bu görüşe meyletmiş, hatta destekleyip açıkça dile getirir olmuşlardı. Halk, Kahire sokaklarında açıkça "Bir memluğu başımızda görmek istemiyoruz. Bize Eyyubiler ailesinden bir sultan gerek" diye konuşmaya başlamıştı.

Memluk emirleri bu gelişme üzerine bir toplantı düzenlediler. Burada Eyyubi hanedanından bir çocuğu sultan olarak tayin etmeyi, devleti perde arkasından kendilerinin idare etmesini kararlaştırdılar. Bu istikamette ilk sultan olarak da Melik Mesut oğlu Musa'yı, Melik Eşref lakabıyla sultan ilan ettiler. Musa, altı yaşındaydı. Onu, İzzeddin Aybek'in ortağı olarak tahta geçirdiler. İzzeddin Aybek devleti idare eden sultan olurken Melik Eşref de sembolik sultan olacaktı. Resmî yazışmalarda her ikisinin isim ve imzalarının bulunması, sikkelere isimlerinin kazanması ve minberlerde her ikisinin de isminin okunması kararlaştırıldı.

Sultan Eşref ve Muiz, önlerinde saltanat bayraklarıyla atlarına bindiler ve Kahire sokaklarında ilerlediler. Muiz, Eşref'i perdeleyecek şekilde önde ve elinde asa ile gidiyordu. Öndeki saltanat sancağı, emirler tarafından nöbetleşe taşınıyordu.

Fârisuddin Aktay, onca faaliyete rağmen fazla bir şey yapamadığını görüyordu. Çünkü İzzeddin Aybek hâlâ tahtta ve çok güçlüydü. Nüfuzundan en ufak bir şey kaybetmemişti. İşler tamamen onun denetimindeydi. Çocuk yaştaki Melik Eşref'in sadece ismi vardı. Yalnız Emir İzzeddin'in eskisi gibi memluk emirlerini dışlayarak karar alma yetkisini tek başına kullanmasını önlediği için biraz mutluydu. Böylelikle hem Aktay, hem de diğer emirlerin İzzeddin'in icraatlarına itiraz etme ve idarî işlerine müdahalede bulunma imkânları oluyordu. Aktay, bunun dışındaki beklentilerini ve Emir İzzeddin'e galebe çalma emelini ertelemek zorunda kalmıştı.

Emir İzzeddin Aybek, Aktay'ın aklından geçenleri ve kendisini alt etmek için fırsat kolladığını biliyordu. Bu sebeple onu meşgul etmek, tahtının aleyhindeki faaliyetlerinin önünü kesmek için bir hileye başvurdu. Aktay'a, Bahriye Memluklarının liderliğini verdi. Çok geçmeden de Şam'ı gasp eden ve Mısır'ı işgal etmek için sürekli asker toplayan Sultan Nâsır Selahaddin ile savaşa gönderdi. Aktay iki bin süvariyle Gazze'ye gitti. Orada Nâsır'ın askerleriyle çarpışıp onları mağlup etti. Mısır'a muzaffer olarak döndü. Diliyle söylemese de hâliyle "Bak işte öncekinden de kuvvetli olarak geri döndüm!" diyordu.

Emir İzzeddin, Hanım Sultan Şecerüddür gibi sağlam bir dayanağa sahip olduğundan Aktay'ın kendisine galebe çalamayacağı hususunda müsterihti. Ne o, ne de memluk emirlerinden bir başkası, ne kadar kuvvetli ve taraftar bakımından kalabalık olursa olsun Sultan Muiz'i yerinden oynatamazdı. Çünkü Hanım Sultan Şecerüddür, her ne kadar tahtı bırakmış olsa da, perde arkasındaki tasarruf sahibiydi. Ümeranın hemen hepsi üzerinde nüfuz sahibiydi. Onlardan dilediğini yükseltir, dilediğini alçaltırdı. Emirler, Hanım Sultan'ın İzzeddin Aybek'e meylini ve güvenini biliyorlardı. Hanım Sultan'ın gazabına uğrama korkusuyla da onun tercih ve seçimine muhalefet etmiyorlardı. Şecerüddür'ün iktidarı ve yönetmeyi sevdiğini, nüfuz ve kudrete aşık olduğunu da biliyorlardı. Onun tahtı bırakması tamamen iradesine rağmen olmuştu. Hâlbuki kendini, idare ve yönetmeye ehil görüyordu. Devlet işlerini en mükemmel şekilde sevk ve idare edebileceğine inanıyordu. Şu an tahtta oturmuyor oluşunun tek sebebi kadın oluşuydu. Bu kusurunu da tahta kendi icat ettiği ve güvendiği bir adamı oturtmak suretiyle telafi etmesi kadar tabi bir şey olamazdı. O, mevcut sultanın kendisine danışmaksızın adım bile atmayacağını bilirdi. Emir İzzeddin Aybek'i seçme sebebi de buydu. Zira o, bütün emirler arasında Şecerüddür'ü en fazla dinleyen, kocasına en sadık olandı. Taraftar ve

memluklarının kuvveti bakımından da Hanım Sultan'a karşı gelecek, onun tahakkümünden kurtulmaya çalışacak durumda değildi.

Her şeye rağmen Şecerüddür, ona tamamen bel bağlamak ve gerekli gördüğünden fazla güvenmek de istememişti. Bütün ilgisini ona hasretmemiş, bilakis iyilik ve irfanından diğer emirleri de nasiplendirmiştir. Tabii bu, onların Hanım Sultan'ı sevmelerini ve İzzeddin'in herhangi bir nankörlüğü durumunda onun hakkını müdafaa etmelerini sağlamaya yönelik bir siyasetti. Hanım Sultan, nerdeyse bütün emirlerin gönlünü hoş tutar, İzzeddin'i en iyileri olduğu veya kalbine en yakın hissettiği için seçmediğini hissettirirdi. Esasen onların iktidar ve mevkilerini muhafaza etmek için böyle bir seçim yapmıştır. Çünkü Emir İzzeddin, onlar için tehdit oluşturacak derecede müstebit ve otoriter bir şahsiyet değildi.

Emir İzzeddin bütün bunları en az Hanım Sultan kadar biliyordu. Bu sebeple onu kızdırmaktan çekiniyor, memnun etmek için elinden geleni yapıyor, ona danışmadan hiçbir şeyi kesin karara bağlamıyordu. Halk nezdinde aksi gibi görünmeye çalışsa da istibdada yatkın ve idareyi tek başına götürme mizacında biriydi. Ne var ki Hanım Sultan'ı sevmiş, kalbi de ona meyletmişti. Bu sebeple üzerindeki hâkimiyet ve otoritesine katlanmaktan sıkıntı duymuyordu. Ona boyun eğdiği, hatta huzurunda eğilip büküldüğü için rahatsızlık da hissetmiyordu. Hatta bundan zevk aldığı bile olurdu. Namusuna düşkün ve utangaç bir mizacı vardı. Onunla konuşurken başını kaldırıp Hanım Sultan'a bakmaz, bir şey söyleyeceği zaman vakar ve ihtiramı elden bırakmazdı. Bunu, sanki merhum kocası sultan hayatta imiş gibi yapardı. Aslında Hanım Sultan'a karşı derin bir aşk besliyordu. Ancak sultan hayatta iken söylemekten çekindiği bir şeyi, o öldükten sonra da söylemekten çekiniyordu.

Şecerüddür onun kendisine duyduğu derin aşkı hissedemeyecek bir kadın değildi. Bunu hissediyor, fakat İzzeddin gibi o da içine atıyordu. Bazen bu aşkla mücadele ediyor, ona mağlup olmamak için kendini zor tutuyordu. Böyle bir ilanı aşk hâlinde ona teslim olmaktan korkuyordu. Böyle bir teslimiyet, yapısında var olan yönetme arzusu ve iktidar tutkusundan mahrum kalmasına yol açabilirdi. İşte bu yüzden iradesinin bağımsız kalmasını istedi. Ona ne bir aşk, ne de kalbî dürtülerden biri mâni olmalıydı.

Bu emirlerden biriyle günün birinde evlenmesi gerektiğini Hanım Sultan da biliyordu. Çünkü henüz evlilikten ümidini kesecek bir yaşta değildi. Fakat eş olarak İzzeddin'i seçmesi hâlinde yönetim ve iktidar üzerindeki haklarının korunacağını ona kim garanti edebilirdi? Daha da ötesi, böyle bir durumda Emir İzzeddin'in tahttan indirilmeyeceğini ve güçlü rakiplerinden biri tarafından alt edilmeyeceğini kim garanti edebilirdi? Böyle bir durumda her şeyi kaybetmez miydi? Memluk emirleri arasındaki rekabet ve mücadele olanca şiddetiyle devam ediyordu. En iyisi bunlardan galip gelip öne çıkacak olanı beklemeli, elini ancak o uzattığı zaman kendisine uzatmalıydı. Galip gelen kim olursa olsun, ona el uzatacağından emindi. Kim onun gibi bir kadınla evlenmek ve aşkıyla mesut olmak istemezdi ki?

Seyfeddin Kutuz, kendisine gösterdiği güven ve itimattan dolayı üstadı Emir İzzeddin Aybek'e samimiyetle bağlıydı. Üstadı da onun gibi dindar ve iffetli bir insandı. Zaten onu sevme sebebi de bu dindarlık ve iffetiydi. Çevresine topladığı taraftarlarla Emir İzzeddin'in konumunu güçlendirmeye çalışmaktan çekinmezdi. İnsanların kalplerini ona çekmeye çalışırdı. Üstadının çok güçlü rakipleri olduğunu ve bunların hiç uyumadıklarını bilirdi. Üstüne çullanmak ve iktidar gücünü ele geçirmek için fırsat kolluyorlardı. Mesela Fârisuddin Aktay, haşdaş ve taraftar bakımından üstadından çok daha güçlü, maceraperest bir yiğitti.

Çevresinde de kendisi gibi birçok yiğit bahadır mevcuttu. Hiçbiri değil yalnız Baybars'ın olması dahi yeterdi. Kutuz'a göre üstadı gücünü Şecerüddür'den alıyordu. Şecerüddür, güvenilebilir ve bel bağlanabilir bir insan değildi. Çünkü bütün emirler ona yakınlaşmaya çalışıyorlardı. Dolayısıyla onlardan birinin, Hanım Sultan'ın kalbini kazanması uzak bir ihtimal değildi. Böyle bir durumda üstadına yüz çevirecek, bu da onun tahttan inmesine yol açacaktı.

Üstadının tahtta kalabilmesi için bulduğu en güzel çare, İzzeddin'in Şecerüddür ile evlenmesiydi. Üstadının -açıkça söylemese de- ona vurgun ve âşık olduğunu biliyordu. O da aşkını açıklamaktan pek hoşlanmayan platonik âşıklardandı. Bir gün üstadına onunla evlenme niyetini açıklamasını teklif etmek üzere yanına girerek şöyle dedi:

– Efendim, Hanım Sultan hazretlerine pek sık gider oldu. İnsanlar, onunla er geç evleneceğini söylüyorlar. Bu vefakâr köle ise, efendisi hakkında herkesin bildiğini bilmemekten dolayı kendini kınıyor!

Emir İzzeddin bu konuşmadan sanki zevk almış gibi bir ifadeyle yalanlamaya çalıştı:

– İnsanların dediklerine bakma. Böyle bir şey yok.

– O zaman bundan daha ağırını söyleyeceklerdir ki bu köle namus abidesi üstadı hakkında bunu işitmeye tahammül edemez!

İzzeddin, Kutuz'un muradını anlamıştı:

– Öyle insanlarla işimiz yok. Bırak onları diledikleri gibi konuşsunlar.

– Haklısınız efendim. Bırakalım diledikleri gibi konuşsunlar. Onlarla işimiz yok zaten. Fakat isterseniz biz de dilediğimizi yapalım ve onları umursamayalım! Efendim, Hanım Sultanımızı arzuladığı halde onunla evlenmeyi neden istemezler acaba?

– Onu arzu ettiğimi sana kim söyledi?

– Bir köle, efendisinin kafasından geçenleri anlamadıkça onun güvenine layık olamaz!

Emir İzzeddin hizmetkârından böyle bir hakikati saklamaya çalışmasının faydasız olduğunu görmüştü. Birden rahatladığını hissetti. Çünkü gizli gizli zihninden geçen şey, sanki bir düştü. Oysa o düş artık hakikat oluyordu. Bu hakikat hakkında konuşulmaya başlanmıştı:

– Onun bu evliliğe rıza göstereceğini bana kim garanti eder?

– Peki, Hanım Sultan, namzetler arasında sizden daha hayırlı birini bulabilir mi?

– Fakat ben onun kocasının kölesiydim Kutuz!

– Kendisi de bir zamanlar cariye değil miydi?

– Hem söyler misiniz Eyyubilerden hangisi memluk emirlerinden birinin onunla evlenmesine rıza gösterir? Melik Eşref'ten başka kimse olmadığına göre… Peki, Hanım Sultan o sabiyle evlenir mi?

Emir İzzeddin bunu duyunca güldü. Kutuz konuşmaya devam etti:

– Onunla ya siz evleneceksiniz, ya da Aktay! Hatta kulağıma geldiğine göre Emir Aktay dünürcü göndermiş bile!

Emir İzzeddin'in yüzündeki gülücük bir anda kayboldu. Endişe ve merak dolu bir ifadeyle memluğuna sordu:

– Kimden işittin bunu?

– Baybars'tan. Bana başka şeyler de söyledi ama aramızdaki dostluk onları açıklamama izin vermiyor.

İzzeddin bir süre sustuktan sonra şöyle dedi:

– Fakat ben Hanım Sultan ile bu hususu görüşmeye cesaret edemem. Doğrusu bunu daha önce birkaç kez denedim, ancak bir türlü başaramadım.

– Efendimiz arzu ettikleri takdirde o bana kalbini, ben ona dilimi ödünç verebilirim.

– Seni mi göndermemi istiyorsun?

– Evet. Kalbinizdeki samimi duyguları ona açabilirim.

– Ne diyeceksin mesela?

– Bırakın da vaziyetin gerektirdiği şekilde hareket edeyim. Dilimin sizi üzecek bir şey telaffuz etmeyeceğinden emin olabilirsiniz.

İzzeddin gülerek baktı ve şaka yollu:

– Şimdi anladım Kutuz! Sen onun nedimesi Gülnar'ı görmek istiyorsun!

Kutuz tebessüm etti:

– Gördüğünüz gibi sırrımı biliyorsunuz. Size bu konuda yalan söyleyecek, onu bir kez olsun görmek isteğimi inkâr edecek değilim. Sanırım hizmetimin mükâfatı olarak efendimiz bendenize bunu çok görmeyecektir. Ah Allah'ım! Onu sadece bir kez görebildim. O da Hanım Sultan hazretleri tahta çıkışının üçüncü günü saraya çağırdığında. Kont Dartuva'yı öldürdüğüm günkü davranışım sebebiyle beni övdükten sonra bana sordu:

– Bu nedimeyi seviyor musun?

Gösterdiği tarafa baktığımda Gülnar'ı gördüm. Şaşkınlıktan sultana cevap veremedim. Neden sonra onun sesiyle irkildim:

– Onu, seninle evlendirmemi ister misin?

– Sultan hazretlerinin inamını reddedemem!

– Ne zaman olsun istersin?

– İyiliğin hayırlısı acil olanıdır efendim.

Hanım Sultan gülümsedi ve:

– Hayır, merhum sultanımız için tuttuğumuz yas dolunca, dedi. Ah efendim ah! Merhum için tutulan bu yas ne zaman sona erecek acaba?!

Emir İzzeddin sustu. Genç memluğunun cesaretine ve akıcı konuşmasına hayran kalmıştı. Mütebessim bir ifadeyle:

– Tabii ki Hanım Sultan evlenince, dedi.

Kutuz hemen karşılık verdi:

– Evet efendim. Ne olur, kendiniz için değilse bari benim hatırım için evlenin onunla. Beni de yıllar süren bu hüzünden kurtarın.

İzzeddin kahkahalara boğuldu. Neden sonra başını kaldırdı ve Kutuz'a takıldı:

– Öyleyse ödülü sen değil asıl ben hak ediyorum!

Kutuz'un Baybars'tan duydukları farklı değildi. Fârisuddin Aktay, Hanım Sultan Şecerüddür'e gidip evlenme arzusunu bildirmişti. Aktay cüretkâr biriydi. Duyduğu utanç dilini bağlamamış, Hanım Sultan'ın mehabeti, evlenme talebinde bulunmasına mani olmamıştı. Şecerüddür bu açık ve cüretkâr isteği şaşkınlıkla karşılamışsa da kendine hâkim olmuş ve ona sakin bir ifadeyle isteğini reddetmediğini, fakat şimdilik evlilik düşünmediğini, Şam Sultanı Nâsır gailesi sona erip Mısır güvenliğini kazanmadıkça bu konuyla ilgilenmeyeceğini söyledi. Bu cevap Aktay için ikna ediciydi. Hatta bunu bir tür kabul sözü gibi alarak rahatladı. Bundan sonraki hedefi, Nâsır ve ordusunun işini bitirmekti.

Kutuz, efendisi adına Şecerüddür'e gittiğinde doğrudan efendisinin kendisiyle evlenmek arzusunda olduğundan bahsetmedi. Bilakis bunu hoş bir tarizle ifade ederek şöyle dedi:

– Hanım Sultan hazretleri! Üstadım beni iki hususla ilgili olarak tarafınıza gönderdi: İlki, memluğuna nedimenizle evlendirmeye dair sözü gerçekleştirmeniz. İkincisi ise, kendileri nedimenizden ayrılmak istemediğinizi bildiğinden, kendisi de benden ayrılamadığından müstakbel eşimle benim, siz ikinizin birlikte hizmetinizde olmamızı arzuluyorlar.

Hanım Sultan durdu, bir an düşündü. Genç adamın söylediği ilk anda anlaşılacak türden bir cümle değildi. Sonra sakin ve hoş bir ses tonuyla sordu:

– Üstadın acaba bu ikisinden hangisini halletmemi isterler acaba?

İma ettiği şeyin Hanım Sultan tarafından anlaşıldığını gören Kutuz heyecanlanmıştı. Hanım Sultan, meselenin gerçekten anladığı gibi mi olduğunu teyit etmek istiyordu. Kutuz, hemen atıldı:

– Elbette ikincisi, Sultan hazretleri!

Hanım Sultan sordu:

– Nereden biliyorsun?

– Çünkü ikincisi, her ikisini de kapsıyor efendim.

Hanım Sultan'ın yüzü biraz kızardı. Elini çırptı. Altın kadehte getirilen suyu içtikten sonra sakin bir ifadeyle Kutuz'a döndü. Baştaki gibi mehabetli bir görüntüsü vardı:

– Üstadına git ve Nâsır'ın orduları Mısır kapılarındayken düğün yapamayacağımı söyle, dedi.

Kutuz istediğini tam olarak almak istiyordu:

– Fakat Hanım Sultan hazretleri… Bunda bana bir haksızlık ve verilen sözün çiğnenmesi yok mu?

Şecerüddür genç memluğun sitemini yadırgamıştı:

– Nasıl yani, diye sordu. Kutuz cevapladı:

– Üstadıma gittiğimde, Hanım Sultan hazretlerinin "Nâsır orduları Mısır kapılarındayken iki düğün birden yapamam" dediğini söylesem olur mu?

Hanım Sultan tebessüm ederek karşılık verdi:

– Git ve ne anladıysan onu söyle hilekar memluk! Şimdi yıkıl karşımdan!

Hanım Sultan Kutuz'u salondan çıkıncaya kadar izledikten sonra kendi kendine şöyle mırıldandı:

– Bu memluk yanındayken İzzeddin Aybek'in sırtı yere gelmez!

Emir İzzeddin, Kutuz'un tebliğ ettiği haberden Şecerüddür'ün Nâsır ve ordusunu mağlup etmesi şartıyla isteğini kabul ettiğini anlamıştı. Memluğu Kutuz, üstadına Hanım Sultan'ın sözünü nakletmekle kalmamış, ona karşı hislerini de açıklamaya başlamıştı. Yüz ifadelerinden anladığına göre o da üstadını sevmekteydi. Ona göre bu sevginin kuşku götürür tarafı da yoktu.

İzzeddin, Kutuz'un anlattıkları üzerinde şüpheler doğurmaya çalışınca Kutuz şöyle demişti:

– Üstadım! Hanım Sultan'a karşı duyduğunuz sevgiyi siz söylemeden açığa çıkarmadım mı?

İzzeddin çaresiz "Evet" dedi. Bunun üzerine Kutuz da üstadına hak ettiği cevabı verdi:

– Sizin sevginizi nasıl anladıysam, onun sevgisini de işte öyle anladım!

Melik Muiz Aybek, Nâsır ve ordusuyla yapılacak savaşa bizzat komuta etmeye karar verdi. Her zamanki gibi komutanlarını gönderirse, Emir Fârisuddin Aktay bu mühim zaferi kendisine mal edebilirdi.

Melik Nâsır, Mısır'ı Memlukların elinden almak için hayli büyük bir ordu kurmuş, Eyyubi Hanedanı'nın başka üyeleri de bu büyük orduya katılmışlardı. Bunlardan biri de eski Suriye Sultanı Melik Salih İsmail'di. Melik Muiz Aybek bu orduyu karşılamaya bizzat kendi gitti. Büyük komutanlarını yanına almıştı. Nâsır'ın askerlerini Haşebî ile Abbasiye arasında karşıladı. İki grup arasında korkunç bir savaş yaşandı. Başlarda hava Mısır askerlerinin aleyhindeydi. Mısır birlikleri ikinci gün Kahire'ye doğru geri çekildiler. O gün Cuma idi. Nâsır'ın kuvvetlerinin şehri alma ihtimali o kadar güçlenmişti ki ülkenin camilerinde Nâsır adına hutbe okunmuştu. Sadece Şeyh İzzeddin İbni Abdisselam'ın hutbe verdiği Kahire Camisi'nde onun adına okunmamıştı. Cuma namazı sona erdiğinde Nâsır'ın yenildiği ve Şam'a kaçtığına dair müjdeler gelmeye başladı. Melik Muiz savaşı kazanmıştı. Şehir

onu ve beraberindeki Eyyubi esirlerini karşılamaya hazırlanıyordu. Eski Sultan İsmail de esirler arasındaydı. Konvoy merhum Sultan Eyyub'un türbesinin önünden geçerken Bahriye memlukları Sultan İsmail'e bakarak şöyle haykırdılar:

– Efendimiz! Kalksanız da düşmanınız İsmail'in hâlini görseydiniz!

Sultan Muiz Aybek, Kale'ye girdiği zaman kendisini küçük Sultan Melik Eşref Musa karşıladı. Zaferi sebebiyle kendisini tebrik etti. Bu arada Emir Fârisuddin Aktay küçük sultan için şöyle nida etti:

"Hepsi saadetli devletiniz içindi! Gayretimiz mülkünüzün payidar olması içindir!" Dili bunun söylerken lisanıhâli ise Melik Muiz'e şöyle diyordu:

– Kızım sana diyorum, gelinim sen dinle!

Kutuz, Kale'deki zindana kapatılan eski Sultan İsmail'in durumuyla yakından ilgilendi. Onun Suriye sultanı olduğu dönemde Allah ve Resulü'ne ihanet ederek İslam topraklarını Allah düşmanı haçlılara nasıl peşkeş çektiğini hatırladı. Şeyhi İbni Abdisselam ile taraftarlarına reva gördüğü baskı ve işkenceleri de unutmamıştı. Bu sebeplerle üstadı Melik Muiz'e onu öldürmesini tavsiye etti. Tereddüt ettiğini görünce Şeyh İbni Abdisselam'dan bu hainin ölüm fetvasını aldı. Bu fetvaya dayanarak Muiz onun boğularak öldürülmesini emretti. Böylelikle hain sultan, dinine ve vatanına ihanetinin cezasını çekmiş oldu.

Bu arada Fârisuddin Aktay, Hanım Sultan Şecerüddür'ü sözünü tutması için sıkıştırmaya başlamıştı. Bu amaçla Rükneddin Baybars'ı kendisine elçi olarak gönderdi. Hanım Sultan, Baybars'ı gayet sıcak karşılayıp dikkatle dinlemeye başladı. Baybars, efendisinin menkıbelerini, cesaretini, mertlik ve yiğitliğini, adam ve taraftar bakımından sahip olduğu gücü anlattı. Katıldığı savaşlarda gösterdiği yararlılıkları ve büyük işleri, Mısır'a yönelen her saldırıda ülkesinin muzaffer olmasında oynadığı rolü dile getirdi.

Baybars bunları beyan ederken inanılmaz ölçüde akıcı bir dil kullanıyor, hadiseleri sanki o anda yaşanıyormuş gibi naklediyordu. Yaptığı tasvirler Hanım Sultan'ı da etkilemiş, kalbini sürüklemeye başlamıştı. Kadıncağız sanki kılıç şakırtılarını, mızrakların çıkardığı çatırtı seslerini, okların ıslıklarını, atların kişnemelerini, yiğitlerin naralarını duyar gibiydi. İlerleyen saflar, gerileyen saflar, yere yığılan atlar, gerileyip kaçan düşmanlar… Bu arada Fârisuddin Aktay'ı gördü; pervasız bir cengâver suretinde daima ilerliyor, atı onu uçuruyordu. Yükselip alçaldıkça sağ elindeki kılıçla iki yanındaki düşmanları ekin sapı gibi biçiyordu.

Baybars, arkadaşının sevgi ve aşkını yeterince ifade edemedi. Bunu kısa, duygusuz ve kalpten gelmeyen sözcüklerle geçiştirdi. Zaten Baybars'ın kendi tanımadığı ve yaşamadığı bir şeyi vasfetmesi de mümkün değildi. Arkadaşının yiğitliği ve cesaretine dair Hanım Sultan'ın beğenisini çeken tumturaklı kelimelerin benzerlerini, hiç de beceremeyeceği bir mevzuda söylemeye dahi çalışmadı.

Kutuz ise üstadının menkıbe ve sıfatlarını zaten bildiği için Hanım Sultan'ın kafasını bunlarla şişirmek istemedi. Bunun yerine onun dindarlığına, namusuna, dürüstlük ve güvenilirliğine, ihlas ve vefasına dikkat çekti. Sonra kendisine karşı beslediği sevgi ve muhabbetin açıklamasına girişti. Bunu o an hatırından geçen ve yüreğinde düğümlenen hislerden aldığı güçle yapıyor, bu minvalde Hanım Sultan'ın onun gözündeki eşsiz, pak ve duru güzelliğine dair tablolar çiziyordu. Hanım Sultan gerçek bir güzel ahlak abidesiydi. Kutuz bu konuşmaya kendini öyle kaptırmıştı ki, efendisine vekâletle burada bulunduğunu, onun ağzıyla konuşması gerektiğini unutmuş, Şecerüddür'ün tahtında oturanı sevgilisi Gülnar sayıp kalbinden geçenleri dile getirmeye başlamıştı. Kalbindeki asıl sevginin kıvılcımlarını, şikâyetin acısını ve hasreti olduğu gibi yansıtıyordu. Söylediği her kelime, Şecerüddür'ün yanan yüreğine düşen bir su damlası gibi onu rahatlatıyordu.

Hanım Sultan ise arasıra bakışlarını kaçırmaya çalışıyordu. Gönderilen elçi karşısında zayıf düşmeyeceğini bilse ve duygularını saklama konusunda kendine hâkim bir yapısı olmasa oracıkta gözyaşlarına boğulması ve hıçkıra hıçkıra ağlaması işten değildi.

Hanım Sultan'ın nedimeleri de iki elçi ile hanımları arasında geçenleri kavramaya başlamışlardı. Her iki elçi de Hanım Sultan'ın kalbini kendi üstadına çekmeye çalışıyordu. Nedimeler, elçilerin Kale'deki saraya gelişlerini gözler olmuşlardı. Onlardan biri geldiğinde nedimeler haberi hemen diğerlerine uçurmakta ve Hanım Sultan'ın dairesiyle taht salonu arasındaki koridora parmak uçlarında gidip perde arkasında nefeslerini tutarak yapılan konuşmaları dinlemekteydiler. Konuşma biter bitmez de hiçbir şey olmamış gibi aynı sessizlikte odalarına dönmekteydiler. Nedimeler iki gruba ayrılmışlardı: Kutuz'un tarafını tutanlar. Baybars'ın tarafını tutanlar. İkinci grup ilkine göre sayıca daha azdı ve Gülnar'ı çekemeyenlerden oluşuyordu. Bu kızlar, Gülnar'ın Kutuz gibi bir yiğit tarafından sevilmesini kabullenemedikleri için onu ve üstadını aşağı görüp Baybars ve Emir Aktay'ı yüceltmeye çalışıyorlardı.

Bütün bunlar olurken Gülnar hiç konuşmuyor, ne sevgilisi ne de rakibi hakkında tek kelime ediyordu. Onlar gibi salondaki konuşmaları dinledikten sonra ıssız bir köşeye çekiliyor, Baybars'ın, yavuklusu Kutuz'a baskın çıkma ihtimalinden korkarak dudaklarını ısırıyordu. Bir gün perdenin arkasından bakarken, uzun yıllar önce tanıdığı sarı saçlı mavi gözlü Kıpçak çocuğu hatırlamıştı. Halep'te köle pazarında birlikte satıldıkları Baybars'ın ta kendisiydi bu adam. Eğer Kutuz'u yenerek üstadı Aktay'ın Hanım Sultan'la evlenmesini sağlarsa, Şecerüddür de onu Baybars'la evlendirebilirdi. Böyle bir ihtimali düşünmek bile başını döndürmeye yetmişti. Neredeyse durduğu yere yığılacaktı. Son gücüyle odasına gitti ve yatağına uzandı. O günden sonra bir daha Baybars'ı görmeye çıkmadı. Sadece sevgilisi Kutuz'u

görmeye çıkıyordu. Onun, Hanım Sultan'la yaptığı konuşmayı dinlemiş ve aslında kendisine hitap ettiğini anlayarak gözyaşlarına boğulmuştu.

O günden aklında kalan ifadelerden biri şuydu:

– Hanım Sultan hazretleri! Siz, Nil Nehri'nin suyundan içen kadınların en güzelisiniz! Dünyaya sığmayıp sadece beni gönderen zatın yüreğine sığan büyük sevgiyi tasvir ederken kusuruma bakmayın. Söyleyeceğim olağanüstü güzellikteki kelimelere de şaşırmayın. Çünkü saygıdeğer efendim aşkınızla atan büyük kalbini bana, ben de küçük ve aciz dilimi ona ödünç vermiş bulunuyorum. Şunu biliniz ki dilim ne kadar güzel tasvir etse ve birbirinden coşkun ifadelerde bulunsa da o büyük kalbin gizlediği duygulardan ancak bir kuşun deryadan gagasına alabildiği su kadarını aktarabilecektir.

– Hanım Sultanım! Ey Nil suyundan içen hanımların en güzeli! Üstadım bir ateşperest olsaydı, siz onun taptığı ateş olurdunuz. Bir putperest olsaydı önünde saygıyla eğildiği totemi olurdunuz. Fakat o, sadık iman sahibi bir Müslüman'dır. Bu sebeple siz onun ve duası olabilirsiniz. Siz, üstadımı Allah'a yaklaştıracak bir vesilesiniz."

– Hanım Sultan hazretleri! Siz ki Nil'in suyundan içen kadınların en güzelisiniz! Yüce Allah kutsal kitabında insanlara akıl edebilmeleri için misaller vermiştir. Örneğin nuruna misal olarak billur fanus içindeki bir kandili zikretmiştir. O, öyle bir billurdur ki inci gibidir. Mübarek bir zeytin ağacından tutuşturulur. Bu ağaç ne şarktan, ne garptandır. Onun yağı, ateş değmeden de ışıtacak kadar parlaktır! Gökleri ve yeri aydınlatan ilahî nur, bu kandil yanında nedir ki?

Kutuz daha sonra kaderin cilvesiyle birbirlerinden ayrılan prensle prensesin aşklarını örnek verdi. Çocukluktan itibaren birbirlerini severek büyüyen bu iki insan haydutlar tarafından kaçırıldıktan sonra köle pazarında satılmışlardı. Uzun yıllar zamanı

geldiğinde kendilerini azat edip evlendirmeyi vaat eden iyi kalpli bir insanın himayesinde yaşadılar. Fakat o, vaadini yerine getiremeden vefat edince, başka efendilerin ellerine düştüler. Birbirlerinden çok uzak diyarlarda tutulan iki sevgili, uzun zaman birbirlerinin özlemiyle yanıp tutuşmuş, ayrılık acısının en ağırını çekmişlerdi. Ta ki ümitsizliğin eşiğine gelindiği bir anda aynı çatının altında buluşmuşlar ve eski aşkları tekrar alevlenmişti. Taneyi toprağın altında parçalayan ve sabah meltemini yaratan Allah'ın adı üzerine yemin ederim ki, size anlatmaya çalıştığım aşk, bu prensle prensesin aşklarından bile büyüktür!

Hanım Sultan'ın her iki elçiye de cevapları şu oldu: "Sultan Nâsır'ın Mısır için oluşturduğu tehlike devam ediyor. Bu tehlike ortadan kaldırılmadıkça evlenmeyi düşünmüyorum."

Emir Aktay, Şecerüddür'ün gönlünü kazanabilmek için Sultan Nâsır ve Şam'daki taraftarlarına karşı defalarca sefer düzenledi. Emir İzzeddin de zafer şerefini rakibine kaptırmamak için Nâsır'a karşı yapılan bazı seferlere katıldı. Bu seferlere katıldığında yerine Saltanat Naibi Kutuz'u bırakıyordu. Bu mücadeleler sonucunda Gazze, Kudüs, Naplus ve bütün kıyı şehirlerinin Mısır'a ait olması şartıyla anlaşmaya varıldı. Suriye Vilayeti'nin kalan bölümleri Sultan Nâsır'ın olacaktı.

Bu anlaşma sonucu Şecerüddür'ün elinde Sultan Nâsır bahanesi de kalmamıştı. Fakat o, böylesine önemli ve hayati bir konuda acele etmek istemedi. Birbirleriyle yarışan iki yiğidin taleplerini geciktirecek başka bahaneler buldu. İkisi arasındaki dengeyi gayet maharetle korudu. Hanım Sultan, kendisiyle evlenmek isteyen iki adamı incelediğinde birinin diğerine göre kendisini daha fazla sevdiğini ve itaat etmeye yatkın olduğunu görüyordu. Diğerinin ise kuvvetine ve kahramanlığına hayranlık duyuyordu. Yine de kalbi ilkine meyletti. Fakat İzzeddin Aybek'i kabul ettiğini kesinleştirmek istemedi. Önce Fârisuddin Aktay'ın sabrı tükendiğinde ne yapacağını görmek istedi. Emir Aktay, İzzeddin'e

açıkça saldırmaktan çekinmiyordu. Hanım Sultan'ın kararı, dananın kuyruğunu bir an önce koparmak için emirler arasındaki husumet ateşini daha da körüklemek yönünde oldu. İzzeddin'in elçisi geldiğinde aynen şöyle dedi:

– Git ve üstadına söyle! Ben yarım bir sultanla evlenmem. Eğer tam sultan olabilirse kendisiyle evlenirim!

Emir İzzeddin, Hanım Sultan'ın küçük Sultan Musa'yı azletmesini istediğini anlamıştı. Böylelikle Mısır'ın tek sultanı olacaktı. Aslında daha önce de bu konuyu düşünmüş ve böyle yapmadıkça iktidara tam olarak sahip olamayacağını görmüştü. Çünkü hasmı Aktay olmak üzere memluk emirleri küçük sultanın yönetimdeki hakkını kullanarak onun idaresine müdahale ediyor, devlet işlerine burunlarını sokuyorlardı. Hanım Sultan Şecerüddür de bunu teklif edince Allah'a tevekkül edip daha önceki fikrini tatbike girişti.

Birkaç gün sonra Melik Muiz, Mısır'ın tek sultanı olmuş Melik Eşref'in ismi hutbeden kaldırılmış, küçük sultan yakalanıp Kale'ye hapsedilmişti. Küçük sultan, kendisini niçin tahta oturttuklarını bilmediği gibi sonra neden hapsettiklerini de bilmiyordu. O, tahta oturmayı hak edecek bir iş yapmadığı gibi, hapse atılmasını gerektirecek bir suç da işlememişti.

Emir Aktay, Melik Muiz'in yaptığını bir türlü sindiremiyordu. Ezelî hasmıyla kozlarını paylaşma vaktinin geldiğini anlamıştı. Bütün adamlarını ve taraftarlarını toplayıp saldırıya geçmeye karar verdi. Fakat bunu Şecerüddür'ü korkutacak şekilde güpegündüz yapmak da istemiyordu. Çünkü Şecerüddür, diğer emirleri aleyhinde kışkırtabilirdi. Zira Hanım Sultan'ın sözü memluk emirleri ve adamları tarafından dinlenirdi. Hiçbiri ona muhalefete yeltenemezdi. Böyle bir durumda hayal kırıklığına uğrar, hasmının galibiyetine zemin hazırlamış olurdu. Aslında Şecerüddür'ü hâlâ ikna edebileceğini düşünüyordu. Baybars, saraya gidip gelmeye devam ediyordu. Şecerüddür, elçisine tatlı vaatlerde

bulunmayı sürdürüyordu. Bundan anladığı, Hanım Sultan'ın işini garantiye almak istediğiydi.

Aktay, bahriye memluklarından kendi haşdaşlarına ve adamlarına talimat verdi. Ülkede kargaşa çıkarmaya başladılar. Halka eziyet ediyor, avamın mallarını, kadınlarını zorla alıp götürüyorlar, kimse de kendilerine mâni olamıyordu. O kadar azmışlardı ki güpegündüz kadınlar hamamına girip kadınları gasp ediyorlardı. Bu konu Aktay'a sorulduğunda "Bunlara söz geçiremiyorum. Söyleyin de Melik Muiz haklarından gelsin, ülkede sulh ve sükûnu sağlasın." diyordu.

Melik Muiz, başlangıçta Emir Aktay'ın gönlünü almak istedi. Ona maddi ihsanlarda bulunup İskenderiye gibi büyük bir merkezin gelirlerini tahsis etti. Onun ve avanesinin şerrinden korunmak için bu ihsanını beyan eden bir ferman dahi çıkardı. Fakat Aktay bunu Muiz'in zayıflığına yordu. Onu mağlup ederek yerini alma ümidi daha da güçlendi.

Şecerüddür, rekabet hâlindeki iki bahadır arasında cereyan eden mücadeleyi değerlendirdiği zaman hikmet ve ferasetiyle Emir Aktay'ın kullandığı silahın ters tepeceğini idrak etti. Bu silah, çok geçmeden Aktay'ın işini bitirirdi. Çünkü halk, onun avanesinden iyice bezmiş, artık alenen şikâyet etme cüretinde bulunmaya başlamışlardı. Hanım Sultan, avamın, lider ve yöneticilerin istikbalini belirlemede nasıl müessir bir role sahip olduklarını iyi bilirdi. İşte bu düşünceyle kararını verdi. Melik Muiz'e haber salarak kendisiyle evlenmeyi kabul ettiğini bildirdi. Ayrıca düğün hazırlıklarının da bir an önce tamamlanmasını istedi.

İnsanlar Hanım Sultan'ın Melik Muiz ile evleneceği haberiyle bir anda yeni bir havaya girdiler. Kale ve Kahire sokaklarında her yer süsleniyor, büyük düğün için hazırlıklar yapılıyordu. Davullar çalınıyor, her tarafa bayraklar asılıyordu. Memleketin dört bir tarafından kadın ve erkekler, gelinle damadı tebrik etmeye ve düğün merasimine katılmaya geliyorlardı.

Emir Aktay elleri böğründe kalakalmıştı. Ümidi gözlerinin önünde eriyip gidiyordu. Şecerüddür'ün kendisini aldattığını ve boş yere umut verdiğini anladı. Yüreği, Hanım Sultan'a karşı kinle doldu. Ondan intikam almanın yollarını düşünmeye başladı. Gerekirse bu uğurda kellesini vermeye hazırdı. Arkadaş ve taraftarlarını bir araya getirdi. Bahriye memluklarını tehdit ederek kendisine katılmaya zorladı. Bundan sonra Melik Muiz'in emirlerine itaat etmeyeceklerini, kararları bizzat kendisinin vereceğini ilan etti. O ve taraftarları, mevcut idareyi meşru saymayacaklardı. Artık Sultan Muiz'in emir ve yasaklarına tâbi değillerdi. Sultanın söz ve buyrukları onları bağlamayacaktı. İçlerinden birine yönelik bir emirname gönderildiğinde o emri uygulamamak için elinden geleni yapacak, kendileri dışında birine emir verildiğinde, emri uygulamasını imkansız kılmaya çalışacaklardı. Grubun bütün üyeleri Emir Fârisuddin Aktay'ın kapısında toplandılar. Sultan Muiz'in, Aktay ve diğerlerine gönderdiği mektuplar kendisine iade ediliyor, hiç kimse bu mektupları açmaya, gereğini yapmaya yahut cevaplamaya cesaret edemiyor, mektup hakkında sadece onun huzurunda konuşabiliyorlardı.

Bu, Emir Aktay'ın Sultan Melik Muiz'e verdiği cezaydı. Peki ya Hanım Sultan Şecerüddür'e verdiği ceza, ondan alacağı intikam neredeydi? Hanım Sultan'ın cezası, onun Cebel Kalesi'nden indirilmesiyle olacak, yerine Eyyubi Hanedanı'ndan bir sultan kızı getirilecekti. Emir Fârisuddin Aktay, bunu çok önceden planlamış ve gerekli hazırlıkları da yapmıştı. Nitekim kısa süre sonra Kahire sokakları Emir Fârisuddin Aktay'ın Hama Sultanı Melik Muzaffer'e damat olacağı haberiyle çalkalanmaya başladı. Sultanın kızı büyük bir konvoyla Şam'a getirilmişti. Oradan da Mısır'a getirilecek, iktidarın müstakbel sahibinin hanımı olacaktı.

Emir Aktay, bir grup adamıyla Sultan Melik Muzi'e çıktı. Ona Hama Sultanı'nın kızıyla evleneceğini, bu sebeple hanedan

mensubu hanımıyla birlikte Cebel Kalesi'nde ikamet etmesine müsaade edilmesi gerektiğini söyledi. Melik Muiz'in yüzü asıldı. Bir süre düşündükten sonra, talebini değerlendireceğini söyledi. Aktay bu cevaptan hoşlanmamıştı.

– Bu talepte değerlendirilecek bir şey görmüyorum. Eğer Şecerüddür'e danışmak istiyorsan söyleyeyim, o da hanedan soyundan ve velinimeti olan aileden bir hanımın Cebel Kalesi'ne yerleşmesinden rahatsızlık duymayacaktır.

Muiz, Aktay'a cevap vermeden görüşmeyi bitirdi.

Şecerüddür bu gelişmeyi haber alınca tehlikeyi hissetti ve durumun gayet ciddi oluğunu gördü. Sultan kızı geliyordu ve Cebel Kalesi'ndeki saraya yerleşecekti. Bu, Aktay'ın dediği gibi önüne geçilemez bir gelişmeydi. Aktay'ın kolunu koparmazsa korktuğu başına gelebilirdi. Emir, attığı bu adımla kendisine boyun eğdirmek, saraydaki hâkimiyetine meydan okumak ve huzurunu bozarak İzzeddin'i seçmesi sebebiyle intikam almak istemişti. Daha öncesinde Sultan Melik Muiz'in iktidarına meydan okuması, onun haklarını çiğneyerek sultan gibi hareket etmesi de Şecerüddür'ü rahatsız etmiş ve ondan kurtulmayı düşünmeye başlamıştı. Fakat bu son yaptığı, yenilir yutulur değildi. O yemeden, Hanım Sultan onu yemeliydi…

Bu meyanda kocasına, Emir Aktay'ın taleplerine muhalefet etmemesini tembih etti. İsteğini kabul etmiş gibi görünecekti. Aynı zamanda Seyfeddin Kutuz'a da arkadaşı Baybars'a Hanım Sultan'ın Kale Sarayı'ndan inmeye karar verdiğini fısıldamasını söyledi. Hanım Sultan, Kale'yi yeni gelen prensese bırakacaktı. Şecerüddür bu planı fiilen uygulamaya da başladı. Gündüzleri Kale'deki saraya gelen Şecerüddür, akşamları nedimeleri ve hizmetçileriyle Kale'nin aşağısında başka bir saraya geçiyordu. Bu sarayda fenerler yakılıyordu. Emir Aktay, Hanım Sultan'ın başka bir saraya geçmesinin, müstakbel prenses hanımının gelişi sebebiyle olduğundan asla kuşku duymuyordu. Aktay kendi

kendisiyle gurur duyuyor, işlerin umduğu gibi gittiğini ve ergeç tahta oturacağına inanıyordu.

Şecerüddür, kocasının memluğu Seyfeddin Kutuz'a haber salarak görüşmeye çağırttı. Huzuruna çıktığında şöyle dedi:

– Sana verdiğim sözü tutmak ve Gülnar ile evlendirmek istiyorum. Fakat böylesine değer verdiğim nedimemin düğününün Kale'den başka bir yerde yapılmasına gönlüm razı gelmiyor. Fakat gördüğün gibi Kale'yi Mısır'da kimsenin söz geçiremediği bir adamın hanımıyla yaşaması için boşaltmış bulunuyoruz!

Kutuz, Hanım Sultan'ın kendisini Fârisuddin Aktay'ı öldürmeye teşvik ettiğini hemen anlamıştı. Bunu yaptığı takdirde sözünü yerine getirecekti. Demek ki Hanım Sultan'ın evlilik işini bu kadar ağırdan almasının sebebi, böyle önemli bir görevde kullanma arzusuydu. Gülnar'ın mihri olarak Emir Aktay'ın kellesini istiyordu. Bu, çok büyük bir mihirdi, fakat Gülnar elbette daha değerliydi. Aktay'ın halka yönelik zulüm ve baskıları, avanesinin ahlaksızlıkları ayyuka çıkmıştı. Ayrıca meşru sultana da açıkça isyan ediyordu. Bunlar kanının mubah görülmesi için yeterliydi. Sultan Melik Muiz'in idaresi de bu adam varoldukça istikrar kazanmayacak, sağlam temeller üzerine oturmayacaktı.

Kutuz, Hanım Sultan ve üstadına Aktay'ı ortadan kaldırma işini kendisinin halledebileceğini söyledi. Üçü, Aktay'ın görüşmek üzere Kale'ye çağrılması üzerinde ittifak ettiler. Taht salonuna açılan koridora girdiğinde Kutuz karşısına çıkacak ve işini bitirecekti. Melik Muiz, Kutuz'a, güvendiği memluklardan üç kişiyi seçmesini tavsiye etti. Çünkü oldukça tehlikeli bir göreve talip olmuştu. Kutuz, "Ona tek başıma yeterim." diyerek karşılık verdi.

Sultan Muiz, onun ne kadar kuvvetli ve kuralsız bir savaşçı olduğunu ayrıca kendisine daha sonra da ihtiyaçları olduğunu söyleyerek elinden kurtulması hâlinde üçünün de başının büyük derde gireceğini belirtti. Kutuz, sultanın ısrarları karşısında Muiz'in

güvenilir memluklarından ikisini seçmeyi kabul etti. Seçtiği adamlar Bahadır ile Sancar Gatemî idi.

Taht üzerindeki kavgalara ve şiddetli mücadeleye rağmen Kutuz ile Baybars'ın arkadaşlıkları sürüyordu. Biri arkadaşlarıyla ava çıkacağı zaman diğerini de çağırır, o da onlara katılırdı. Tam o günlerde Baybars ava çıkmaya karar verdi. Kutuz'u da bir sonraki gün av partisine katılmaya çağırdı. Kutuz, Baybars'ın Fârisuddin Aktay'ın adamlarından oluşan kalabalık bir grupla çıkacağını öğrenmişti. Bu fırsatı değerlendirmeye karar verdi. Sarayda sultan ile Hanım Sultan'a verdiği sözü tutmak için bundan iyi fırsat olamazdı. Baybars'a önce kabul ettiği haberini yolladı. Fakat ava çıkılacak günün sabahı rahatsızlandığını bildirerek gelemeyeceğini iletti.

Baybars ve adamlarının ava çıktıklarını teyit ettikten sonra hemen üstadının yanına giden Kutuz, fırsatın geldiğini bildirdi.

Melik Muiz, Fârisuddin Aktay'a haber salarak mühim bir meseleyi görüşmek üzere kendisini saraya çağırdı. Aktay, sultanın uzun süredir kendisine karşı gelmediğini ve isteklerini kabullenmiş göründüğünü bildiği için kötü bir şey olabileceği aklının ucundan geçmiyordu. Şecerüddür de Kale'den inerek başka bir saraya yerleşmişti. Kendine aşırı güvenen Aktay, hizmetkârlarının bu daveti kabul etmemesi, bir tuzak olabileceği, Baybars, Kalavun ve Sangar gibi has adamlarının avdan dönmesini beklemesinin doğru olacağı yönündeki öğütlerine kulak asmadı. Onlara dönerek şöyle dedi:

– Böyle sıradan bir şey için onların gelmesini beklemem. Fakat onlar ben dönünceye kadar beklemeliler.

Aktay, hizmetkârlarının nasihatlerine kulak asmaksızın atına atladı. Efendilerini yalnız bırakmamak için hemen atlanıp refakat ettiler. Kale'ye girip de sütunlar sahasına dâhil olduğu anda Kale kapısı kapandı. Memluklarının girişleri engellendi. Aktay o an kötü bir şeyler olduğunu anlayıp elini kılıcının kabzasına koydu.

Gururu geri dönmesine mâni olmuştu. Koridorda ilerlemeye başladı. Orada Kutuz ve iki adamı karşısına çıktılar. Aktay onları görünce amir bir ifadeyle:

– Gidin de memluklarıma kapıyı açın, diye seslendi.

Kutuz, yanındakilere:

– Gidip memluklarına kapıyı açın, dedi. Adamlar gidip Aktay'ın arkasına geçtikleri sırada Kutuz biraz daha yaklaştı ve:

– Kılıcını ver. Sultan hazretlerinin, tebaasından biriyle silahlı hâlde görüşmesi uygun düşmez, dedi.

Aktay, öfkelendi ve kılıcının kabzasını tutarak haykırdı:

– Pis memluk! Sen kim oluyorsun da kılıcımı istiyorsun?

Kutuz ilk hamlede bulunarak kılıcını çektiği gibi Aktay'ın yanına sapladı:

– Kılıcını değil canını istiyorum senin! Milleti senin gibi bir çirkeften kurtaracağım!

Bu söz Aktay'ı çıldırtmıştı. Diğer elini yarasının üzerine koyarak Kutuz'a kılıç sallamaya başladı. Diğer iki adam Aktay'a arkadan saldırmak istiyorlardı. Kutuz onlara haykırdı:

– Bırakın da şu pis memluk öldürsün şunu! Sonra halk Aktay'ı Muiz'in üç memluğu öldürmüş, demesinler.

Kutuz bundan sonra sağa sola çekilerek Aktay'ın hamlelerini boşa çıkardı. Esas gayesi, bir öküz kadar kuvvetli olan Aktay'ı iyice yormaktı. Aktay devamlı: "Karşımda dur, lanet herif." diye bağırıyor, Kutuz da "Prenses kocası! Sen kendin çık." diyordu. Aktay'ın kanaması artmış, iyice kuvvetten düşmüştü. Ayakta duracak hâli kalmayıp yere düştü. Fakat kılıcını sağa sola sallamaya devam ediyordu. Kutuz ise önünde durmuş ona bakıyordu. Hırıltıyla karışık bir sesle:

– Yaklaş bana Baybars'ın arkadaşı, yaklaş, dedi.

Hanım Sultan Şecerüddür bu sahneyi saraydaki harem dairesinden, sultan da divan penceresinden seyrediyordu. Hanım Sultan, Aktay'ın duyacağı bir sesle şöyle dedi:

– Seni gidi mağrur herif seni, hadi sultan kızı kurtarsın seni!

Aktay onun sesini duyunca kafasını kaldırıp ona bakmak istedi. Fakat sırt üstü düştü. Son sözü, "Hain kadın" oldu. Bundan sonra bir şey söylemedi.

Dışarıdaki memluklar onun hayli geciktiğini görünce sultanın onu yakalattığını anladılar ve bu haberi süratle diğerlerine yetiştirmeye gittiler. Baybars ve yanındakiler kısa sürede avı bırakıp şehre döndüler. Yedi yüz atlıyla Kale'nin surlarının önüne geldiler. Başlarında Baybars bulunuyordu. Kale'nin altında liderlerinin teslim edilmesini talep ettiler. Az sonra Sultan Muiz, surun üstünde göründü ve elinde tuttuğu Aktay'ın kellesini üstlerine fırlattı. Ardından da şöyle haykırdı:

– Reisinizin başına gelenin sizin de başınıza gelmesini istemiyorsanız canınızı kurtarın!

Dışarıdaki kalabalığın elleri kolları bağlanıvermişti. Melik Muiz, onları hesaba katmadan böyle bir şeye cüret edemezdi. Bu düşünce yüreklerinin korkuyla dolmasına yol açtı ve hızla dağılmaya başladılar. O gece büyük bölümü Kahire'yi terk etti. Kimi Kerek şehrindeki Melik Muğis'e, Baybars gibi bazıları Şam'daki Sultan Nasır'a sığındı. Bazıları Gavr, Belka ve Kudüs havalisine dağılıp eşkıyalığa başladılar. Baybars o günden sonra şu andı ağzından düşürmez oldu:

– Arkadaşım bana bunu yaptı ya yemin ederim ölümü benim elimden olacak!

Melik Muiz ertesi sabah, Aktay'ın grubundan kalan bahriye memluklarını yakalattı. Tehlike oluşturması muhtemel elebaşları öldürülürken kalanlar hapsedildi. Halk, bahriye memluklarının azgınlık ve zorbalıklarından nihayet kurtulmuştu. Kahire sokaklarında insanlar günlerce Emir Aktay'ın Seyfeddin Kutuz tarafından öldürülmesini konuştular. Onun cesaret ve yiğitliği dillere destan oldu. Seyfeddin Kutuz halkın gözünde biraz daha büyümüş, o günden sonra sevilen bir devlet adamı olmuştu. Melik Muiz de bu cesur ve güvenilir memluğunun kendisine sunduğu hizmetleri takdir ederek onu daha da yüksek bir mevkie getirmiş ve sultandan sonraki en yüksek makam olan saltanat naipliği vazifesiyle ödüllendirmişti. Bu takdir ve ödüller, Kutuz'un bağlılığını ve üstadının hizmetindeki gayretini arttırmaktan başka bir şeye yaramamıştır.

Hanım Sultan Şecerüddür de bu cesur memluğun kendisine sunduğu hizmeti unutmamış, verdiği sözü tutarak nedimesi Gülnar'ı ona armağan etmişti. Genç çiftin nikâhı bizzat Şeyh İzzeddin İbni Abdisselam tarafından kıyıldı. Gülnar'ın saçı ve gelinliği Hanım Sultan tarafından yapıldı. Şecerüddür, kıymetli cariyesini Saltanat Naibi Seyfeddin Kutuz'un odasına kadar kendi elleriyle geçirdi.

Mutlu düğün Cebel Kalesi'nde yapılmıştı. Sultan Melik Muiz davetlilerin tebriklerini kabul ederken Hanım Sultan da güzel

nedimesinin düğününe katılmak için gelen kadınların tebriklerini kabul ediyordu.

Gece yarısı olduğunda bütün davetliler dağılmış, müzik sesleri susmuş, şarkıcılar gitmiş, davullar çalmaz, rakkaseler oynamaz olmuşlardı. Fenerlerin dahi gözlerine uyku çökmüş, iyice kısık yanıyorlardı. Hizmetkârlar sofraları toplamaya, ortalığı temizlemeye girişmişlerdi. Cariyeler kimi neşe, kimi hasret dolu odalarına çekilmişti. Mesut çifte tahsis edilen dairenin perdeleri sıkıca örtülmüş, yıllardır birbirlerine kavuşmayı bekleyen çift nihayet baş başa kalmışlardı.

Hoş bir buluşma idi. Ortam pürüzsüzdü. Sevinç gözyaşları ikisinin de yanaklarından sicim gibi akıyordu. Kalp, kalbe konuşuyor; hâlini anlatmanın zevkine varıyordu. Anlar, güzel bir gerdanlığa dizilmiş incilerin yere düşüp saçılması misali bir anda geçiverdi. Uzun ayrılık sırasında uykusuzluğa alışan gözler, vuslat nimeti sayesinde huzur bulurken bir yergiye ve tedirgin bir yatışa ancak bu kadar mutabık kalabilirlerdi. Ağır ağır çöken mahmurluğun sonunda genç adam onun, o genç adamın gönlünü aldı ve hasretle bağrına bastı. İki genç insan, üçüncüleri sevgi olarak uzandılar. Yüce Allah'ın rızasıyla kuşatılmışlardı. O gün yeryüzünde bir hayal gerçek olmuş, salih bir zatın ağzından çıkan duaya semada icabet olunmuştu. Yıllar önce Sind Nehri'nde boğularak ölen iki kadının da ruhları şad olmuştu. O iki kadın ki, bu çocuklara Gazne'deki Kraliyet Sarayı'nın bahçesinde oynarken baktıklarında hep böyle bir günün hayalini kurarlardı.

Sabah, ilk nefeslerini alırken iki aşık, yataklarından şaşkınlıkla kalktılar. Yaşadıkları şeyin rüya olmasından korkuyorlardı, Sabahın ilk ışıkları altında birbirlerine dokundular. Ve kucaklaştılar.

İki mesut insan, Kale'deki köşklerden birinde fazla da uzun sayılmayacak bir süre kendileri gibi mutlu efendilerinin himayesinde güzel günler yaşadılar. Fakat felek, matem ve düğünlerin

birbirini izlediği Kale'deki iki köşke hâkim olan bu saadetin çok uzun sürmesini istemeyecek kadar kıskançtı. Nitekim çok geçmeden eli, sarayın koridorlarında dolaşmaya, havayı bulandırmaya başladı. Saraydaki neşeli hava bulanıyor; huzur, pılısını pırtısını topluyordu.

Sultan Muiz, Aktay ve avanesinden kurtulduktan sonra kendini güvende hissetmeye başlamıştı. Mısır halkı, bütün kesimleriyle kendisine itaat ve bağlılığını gösteriyordu. Bu ortama güvenen Muiz, Hanım Sultan'ın saraydaki kudret ve nüfuzunu hafife almaya, yönetimi paylaşma isteklerine saygı göstermemeye başladı. Hanım Sultan, istediğini yükseltip istemediğini alçaltan biriydi. Sultan Muiz'in emirleri ona sorulmadan geçerlilik kazanmazken, Hanım Sultan'ınkiler Muiz'e danışılmaksızın yürürlüğe giriyordu. Bu arada Sultan Muiz, oğlu Ali'nin de annesi olan ilk hanımından uzun süre ayrı kalmıştı. Bir vakit sonra bu eşine dönen sultan, oğlunun istikbalini düşünmeye, kendinden sonra Mısır tahtına oturabilmesi için gerekli hazırlıkları yapmaya girişti. Tabi bu gelişme Şecerüddür'ün Sultan Muiz'den soğumasına yol açtı. Şecerüddür, kumasını kıskanırken bir yandan da tehdit altındaki nüfuz ve iktidarını düşünüyordu.

Hanım Sultan, işleri olayların gelişimine ya da iplerin ucunu kendine üstünlük taslayan birine bırakacak tabiatta bir insan değildi. Kocasının kalbini tek başına elinde tutma ve köklü iktidarını muhafaza etme hakkını başkalarına kaptırmaya niyeti yoktu. İşte bu sebeple bu iki hak uğrunda mücadele etmeye ve neye mal olursa olsun bunlardan taviz vermemeye karar verdi. Haklarını muhafaza için birer plan çizdi. Birinci hakkıyla ilgili olarak kocasına, ilk hanımından ayrılmasını emretti. Bundan emin olabilmek için de onu kati surette boşamasını istedi. İkinci hakkıyla ilgili olarak belirlediği hareket tarzı daha kolaydı. Şöyle ki Salihî memluklarından, Emir İzzeddin Aybek'e meyli olmayanları yanına çekecekti. Bunları civarına alarak makam ve

mevkiler verecekti. Sonra da İzzeddin'in has adamlarını ve taraftarlarını kritik mevkilerden uzaklaştıracak, devlet kademelerinde köklü bir temizlik yapacaktı. Saman altından su yürüterek bu taktiği uygulamaya devam eden Şecerüddür'ün nüfuzu iyice kuvvetlenmiş, ülkenin idari işlerini tek elden götürür olmuştu. Alınan kararlardan bazen Sultan Muiz'in haberi dahi olmuyordu.

Hanım Sultan'ın bu adımları, İzzeddin Aybek'in ağrına gidiyordu. İlk hanımı ve çocuğunun annesi olan kadını boşamak istemiyordu. Çünkü niyeti, oğlunun veliaht olmasını sağlayarak soyunu hâkim kılmaktı. Hanım Sultan ile aralarında ciddi bir soğukluk oluşmuştu. Artık Kale'de can güvenliğinden emin olamadığı için Manazır-ı Luk semtindeki köşkünde ilk hanımıyla birlikte yaşamaya başlamıştı. Cebel Kalesi'ne sadece gündüzleri devlet işlerini görmek için çıkıyordu. Sultan ile Şecerüddür arasındaki savaş, perde arkasında sürüyor, ikisi de öbüründen kurtulmaya çalışıyordu. İşin ilginç tarafı, her ikisi de öldürdükleri Emir Aktay'ın başarılı olacağını düşündükleri yöntemini kullanıyorlardı. Bu, Eyyubi hanedanıyla hısımlık tesis etmek suretiyle konumlarını güçlendirmekti. Şecerüddür, sır kâtiplerinden birini çok kıymetli bir hediye ile Şam Sultanı Nâsır'a göndermişti. Elçisi vasıtasıyla ulaştırdığı mektupta Mısır'ı vermesi ve Sultan Muiz'i öldürmesi şartıyla kendisiyle evlenebileceğini söylüyordu. Sultan Nâsır, bunun bir hile olabileceğini düşünerek Hanım Sultan'a cevap vermedi.

Melik Muiz ise, öldürttüğü düşmanı Emir Aktay'ın nişanlısı Hama Sultan'ı, Melik Muzaffer'in kızına dünürcü yollamıştı. Hamalı Prenses, nişanlısının katiliyle evlenmeyi reddedince bu defa Musul Sultanı Melik Bedreddin Lü'lü'nün kızı için dünürcü gönderdi. Melik Bedreddin, Muiz'in talebini kabul etmekle birlikte, Sultan Nâsır'a gizlice evlilik teklif eden Şecerüddür'e karşı dikkatli olmasını tembihledi.

Şecerüddür, Sultan Muiz'in Musul Sultanı'nın kızıyla nişanlandığını ve Sultan Nâsır'a yaptığı evlilik teklifini öğrendiğini haber alınca, aralarındaki soğukluk daha da büyüdü. Artık iki taraf da kılıçlarını kuşanmış, aralarını bulma imkânı neredeyse kalmamıştı. Şecerüddür, tedbir mahiyetinde önlemler alarak nedimesi Gülnar'a Kale'deki görevini bırakmasını söyledi. Gülnar, kocası Saltanat Naibi Seyfeddin Kutuz ile birlikte Kale dışında bir köşke taşındı. Kutuz, Sultan Muiz ile Şecerüddür arasında cereyan eden hassas meselede ne yapacağını şaşırmıştı. Sultan Muiz'in kendi üzerinde emeği varken, Şecerüddür'ün hem Gülnar, hem de onun üzerinde emeği vardı. İşte bu sebeple üstadını uzun süre Musul Sultanı'nın kızıyla nişanlanmaktan alıkoymaya çalıştı. Ona acele etmemesini, meseleleri hikmet ve teenni ile çözmesi gerektiğini öğütledi. Şecerüddür'ün ancak bu şekilde emrine boyun eğeceğini, aksi hâlde tasfiye edebileceğini söyledi. Fakat üstadı, Şecerüddür'ün, hanımını boşaması yönündeki isteğini asla kabul etmeyeceğini ifade etti. Ayrıca kendisine açıkça tavır almasına ve devlet işlerini tekeline alma gayretlerine de dayanamıyordu. Bu hakikatler karşısında Kutuz'un söyleyecek bir şeyi kalmıyordu. Fakat Şecerüddür'ün Sultan Nâsır ile gizlice mektuplaştığını öğrenince efendisini mazur gördü ve kendi içinden de kararını kesinleştirdi. Yine de geçmişteki ihsanı sebebiyle Hanım Sultan'ı zahiren sevdiğini göstermeyi sürdürdü.

Şecerüddür, Melik Muiz'in kendisini Kale'deki saraydan Nezaret Sarayı'na nakletmeye hazırlandığını ve bu konuda gayet ciddi olduğunu haber alınca ipin ucunu kaçırmadan bir an önce müdahalede bulunma gereğini hissetti. Bu niyetle Sultan Muiz'e bir elçi gönderdi. Elçi, Hanım Sultan'ın yaptıklarına pişman olduğuna, kendisini özlediğine ve barışmak istediğine dair yeminler etti. Oğlunun annesini boşama talebinden vazgeçtiğini, daha önce de sırf onu kıskandığı için böyle bir adım attığını bildirdi. Hanım Sultan, sözde kocasına haksızlık ettiğini, hatta barışmayı

isteyemeyecek kadar aşırı gittiğini kabul ve itiraf ederek özür diliyordu.

Sultan Muiz, elçinin naklettiklerinden o kadar etkilendi ki gözyaşlarını tutamadı. Şecerüddür'ü ve onunla geçirdiği eski günleri özlemişti. Sevgisi, siyasi emel ve arzuları sebebiyle küllenmiş de olsa kalbinde ilk günkü gibi canlı duruyordu. Pişman olduğuna dair duydukları neticesinde kalbindeki sevgi tekrar canlanmış, gönlünü almak ve barışmak için elçi gönderdikten sonra eski defterleri açmayı uygun görmemişti. Elçisine onunla barışacağını ve geceyi yanında geçireceğini söyledi.

Şecerüddür, elçisine Sultan Muiz ile Saltanat Naibi'nin yanında görüşmemesini tembihlemişti. Fakat Kutuz, olup biteni haber aldı. Üstadını, Kale'de gecelemekten sakındırdı. Bunun, Hanım Sultanın bir tuzağı olduğunu söyledi. Hanım Sultan, bir fenalık peşindeydi. Ne var ki Sultan Muiz, kulaklarını tamamen tıkamıştı.

Kutuz, daha sert bir dille karşı çıkınca İzzeddin Aybek hiddetlenerek şöyle dedi:

– Ben seni, hanımın Gülnar'ın yanına gitmekten men etsem, sırf benim sözümle onu terk eder miydin?

Üstadının ısrarını gören Kutuz, Kale'ye birlikte gitmeyi teklif etti. Fakat Sultan Muiz bunu da istemedi:

– Sevgili dostum! Sakın böyle bir şey yapma. Suizanda bulunmaya devam ettiğim biriyle nasıl barışırım?

Kutuz'un yüzü asıldı. Kendi kendine "Demek ki Allah, takdir edilmiş bir emri yerine getirtecek" dedi.

Gerçekten de o gece takdir yerine getirildi. Melik Muiz, gece banyoda Hanım Sultan'ın hizmetçilerinden bir grup tarafından öldürüldü. Kale'den yayılan haber, sultanın ansızın öldüğüydü. Kaleden yükselen çığlık üzerine Muiz'in memlukları derhal sultanın dairesine daldılar. Bütün hizmetkâr ve cariyeleri toplayıp sorguladılar. Sultanı katledenler suçlarını itiraf ettiler.

Bunun üzerine onlara bu emri veren Şecerüddür'ü de yakalayıp Kale'nin burçlarından birine hapsettiler. Melik Muiz Aybek'in oğlu Nureddin Ali, Cebel Kalesi'nde sultan olarak tayin edildi ve Sultan Mansur lakabını aldı. Nureddin Ali tahta oturtulduğunda on beş yaşındaydı. Emir Seyfeddin Kutuz da saltanat naibi görevine getirildi. Küçük sultanın devletinin hakikî idarecisi o olmuştu. Melik Mansur'un ilk icraatı, verdiği emirle Şecerüddür'ü annesine göndermesi oldu. Gözü yaşlı kadın cariyelerine onu dövmelerini emretti. Cariyeler, efendilerini öldürten kadını kuru dallarla döverek öldürdüler. Daha sonra Kale'nin surlarından hendeğe atılan Hanım Sultan'ın naşı birkaç gün sonra toprağa verildi. Geçmişte büyük hizmetlerde bulunmuş, kudretli devlet kadını, Sultan Melik Salih'in hanımı ve Halil'in annesi Şecerüddür de böylece tarih olmuştu.

Baybars ve öfkeli adamları, Şam'a vardıklarında Sultan Nâsır tarafından gayet sıcak bir şekilde karşılandılar. Sultan onlara maddî ihsanlarda bulunup rütbelerine uygun hilatler giydirdi. Mısır'dan gelen muhalifler Şam Sarayı'nda tutunduktan sonra Sultan Nâsır'ı Muiz ile savaşmaya ve Mısır'ı onun elinden almak için kışkırtmaya başlamışlardı. Sultan Nâsır, onları sürekli bundan vazgeçirmeye çalışıyor, taleplerine olumlu cevap vermiyordu. Fakat sultanın ısrarlı reddi onları ümitsizliğe sevk etmiyordu. Fakat Mısır ile aralarındaki sulh anlaşmasının yenilenmesi esnasında Mısır Sultanı, kaçan bahriye memluklarının Şam'da barındırılmamasını şart koştu. Sultan Nâsır'ın bunu kabul etmesi üzerine, Baybars ve adamları oradan ayrılarak Kerek Sultanı Melik Muğis'e sığındılar. Onun konuğu olan bahriye memlukları, sultanı sürekli Mısır'ı almaya teşvik ediyor, kendisine yardım edeceklerini söylüyorlardı. Melik Muğis, bir süre tereddüt ettikten sonra Melik Muiz'in ölüm haberini alınca cesarete geldi ve askerlerini Baybars komutasında Mısır'a gönderdi. Emir Seyfeddin Kutuz, altı yüz süvariden oluşan bu birliğe karşı küçük bir ordu gönderdi. Taraflar Salihiyye'de karşılaştılar. Muğis'in ordusu mağlup olunca Baybars da Kerek'e çekildi.

Bu savaşı kaybetmek Baybars'ın ağrına gitmişti. Niyeti, Mısır üzerine yürüyüp orayı Muiz'in elinden almak; Emir Aktay'ın hesabını sormaktı. Öç almak istediği kişilerin başında ise kader arkadaşı Kutuz geliyordu. Baybars, onu kendi elleriyle öldürmeye ant içmişti. Baybars, Kerek'e döndüğünde Sultan

Muğis'in biraz soğuk davrandığını hissetti. Çünkü Sultan, o ve arkadaşlarının, kendisini kandırarak Mısır seferine çıkardıklarını düşünüyordu. Baybars, tekrar Sultan Nâsır'ın yanına dönmek istedi. Belki Sultan Muiz'in ölümünden sonra daha önce bulamadığı desteği bulabilirdi. Nâsır'a haber salarak eman istedi ve biatını bildirdi. Sultan Nâsır Baybars'a eman verip biatını kabul etti. Baybars da gerekli güvenceleri aldıktan sonra Şam'a döndü. Nâsır ona tekrar iyilik ve ihsanda bulundu.

Bu arada Moğol tehlikesi ufukta yeniden belirmiş, İslam topraklarını tehdit etmeye başlamıştı. Bu defaki tehdit, Cengiz Han'ın zamanınkinden daha büyüktü. Yeni zorbaları Hülagu komutasında dev bir ordu, bozkırdan kopup batıya doğru harekete geçmişti. Ordu, ilk olarak İran coğrafyasında hüküm süren İsmailiye Devleti'ni biçmişti. Ardından Bağdat'a yürümüş ve halifeyi şeni bir şekilde katletmişlerdi. Moğol ordusu kan dökmeye, namusları kirletmeye, cami ve mescitleri yıkmaya, soygun ve talana devam ederek ilerliyordu. Bağdat'ta en büyük kütüphanelere saldırmış, oralardaki kitapları Dicle Nehri'ne doldurarak atları için köprü yapmışlardı. Bağdat'taki vahşet ve talan kırk gün sürdükten sonra Hülagu, ölülerin sayımını emretmiş, neticede iki milyona yakın insanın öldürüldüğü kesinleşmişti.

Müslümanların en büyük başkentlerinin yaşadığı bu facianın haberleri İslam âleminde duyulunca doğudan batıya, güneyden kuzeye bütün İslam coğrafyasını sarsan büyük bir zelzele meydana gelmişti. Yüce Allah şimdi Müslüman emir ve sultanların yüreklerini sınıyor, kimin dini üzerinde sebat ederek bu zorbalarla Allah yolunda cihada talip olacağını, kimin de topukları üzerinde geri çark edip canı ve sahte dünya malı uğruna kaçacağını görmek istiyordu. İkinci grupta yer alan zayıf yürekliler, Bağdat'ı yakan zorbaların gönüllerini almaya, dinleri, ümmetleri ve vatanları uğruna böyle bir çirkin pazarlığa girmeye meylediyorlardı. Mesela Musul Sultanı Bedreddin Lü'lü, Moğollardan duyduğu

korkuyla Erbil'deki Müslüman kardeşlerine karşı düşmana yardım etmişti. Şam Sultanı Nâsır, Haçlıları yenen büyük sultanla aynı ismi taşımasına rağmen oğlu Melik Aziz'i kıymetli hediyelerle Moğol zorbasına göndermiş ve Mısır'ı memluklardan almada kendine yardım etmesini istemişti.

Hâlbuki Moğollarla savaşa, hayatı boyunca şanlı ailesinin intikamını almak üzere onlarla savaşmaktan başka bir şey düşünmeyen Kutuz'dan, Gülnar'ın kocasından daha uygun biri olabilir miydi? O, Moğollarla çarpışarak hem ailesinin intikamını, hem de dininin ve milletinin öcünü alacaktı!

Mısır'ın saltanat naibi, Moğolların Bağdat'ta yaptıklarını ve Moğol zorbası Hülagu'nun diğer İslam topraklarına da saldırmaya niyetli olduğunu haber alır almaz tüyleri diken diken oldu. O an dayısı Celaleddin ve dedesi Muhammed Şahların acı hatıraları gözünde canlanmıştı. Dayısıyla dedesi, Moğolların en azgın hanları olan Cengiz'le çarpışmışlar ve bu savaşlarda taçlarını ve tahtlarını kaybederek halk sohbetlerinde konuşulan efsanelere dönüşmüşlerdi. Harzemşahların sadece hatıraları kalmıştı. Bunları düşünürken Muhammed Harzemşah'ın torunu olarak Cengiz Han'ın torunundan intikam almanın vaktini geldiğini hissetti. Hazreti Peygamber'in rüyası tahakkuk ediyordu. Bugün Mısır'ın gerçek hâkimi o değil miydi? Devletin hemen bütün işlerini o çekip çevirmiyor muydu? Küçük sultanın adından başka bir şeyi var mıydı?

Irak, Diyarbakır ve Suriye topraklarından gelen mülteciler sebebiyle Moğol korkusu Mısır'ı da sarmaya başlamıştı. Mülteciler, Moğolların işledikleri cinayetleri, çirkin fiilleri, tüyler ürpertici zulüm ve işkenceleri anlattıkça Mısırlılar da korku ve endişeye kapılıyor, kalplerine korku saçılıyordu. Mısır'da hiç kimse, Moğolların er geç buraya da geleceklerinden şüphe etmiyordu. Bir gün, sıra kendilerine de gelecekti. Moğolların mağlup edilemeyecekleri şeklinde yaygın bir kanaat vardı. Hiçbir ordu

karşılarında duramazdı. Kaleler onlar karşısında işe yaramazdı. Bütün bunlar, Moğol dehşetinin Mısır'a da hâkim olmasına yol açtı. Halkın büyük bölümü Hicaz ve Yemen'e göçmeye karar verdi. Gayrimenkullerini ucuz pahalı demeden satışa çıkardılar. Saltanat naibi böyle bir vaziyette elleri bağlı duramazdı. Nitekim insanları teskin etmek, korkularını gidermek, Moğolların da kendileri gibi insan olduklarını kafalarına sokmak için uğraştı. Hatta Yüce Allah, İslam nimeti sayesinde kendilerini o putperestlerden üstün ve kuvvetli kılmıştı. Moğol saldırganlığı karşısında metin olmaları ve tatlı canlarını Allah yolunda pahalıya satmaları elbette daha doğru olurdu. Emir Seyfeddin Kutuz, bu dönemde gizlice Şeyh İzzeddin İbni Abdisselam'ın evine gidip geliyor, birçok meselede o büyük âlimin görüşlerini alıyordu. İbni Abdisselam Moğollarla savaş için ne gibi hazırlıklar yaptığını sorduğunda Kutuz, karşılaştığı engellerden yakındı. Çünkü sultanın yaşının küçük olması, o ve annesinin çevresinde bir yığın kötü niyetlinin toplanması sebebiyle savaş tedbirleriyle ilgili yapmak istedikleri sürekli baltalanıyordu. Küçük sultan, devlet işlerini umursamıyordu. Kendini oyun eğlence ve horoz dövüşlerine kaptırmıştı. Bu arada annesi iyice müdahaleci olmuş, işler sarpa sarmıştı. Halk, anne oğlun davranışlarından iyice usanmıştı. Bu bilgiler üzerine İbni Abdisselam Kutuz'u, sultanı azlederek tahta oturmaya teşvik etti. Hatta mevcut şartlar dâhilinde bunun farz bile olduğunu söyledi. Zira ülkede bu işi üstlenmeye ondan daha ehil biri yoktu. Moğol belasını göğüslemek, Müslümanların birlik ve dirliğini temin etmek için duruma vaziyet edilmeliydi.

Kutuz için üstadı ve velinimeti Muiz'in oğlunu tahttan indirmek çok zor bir karardı. Bunu yapıp yapmamakta uzun süre tereddüt etti. Keşke Mansur tahtta iken de yapması gerekenleri yapabilseydi. Fakat tek bir ses çıkmasını ve kararların hızlı alınmasını gerektiren böyle kritik bir dönemde bunun imkânsızlığını

gördü. Emir Kutuz, ahiret âlemine göçen üstadı İzzeddin Aybek'e vefa ile, yerinde duran ve kıyamete kadar duracak olan Mısır'a vefa arasında bir tercih yapmak zorundaydı. İlkinde Mısır'ın güvenliğini, halkının ve sultanının canlarını tehlikeye atmak söz konusuyken ikincisinde Mısır'ın ve diğer İslam beldelerinin bu arsız tehditten muhafazası ihtimali mevzuubahisti. Uzun süren tefekkürün ardından Sultan Mansur'u hal etmeye karar verdi.

Tam bu sırada Şam Sultanı Nâsır, Mısır Sultanı Mansur'a bir elçi göndererek Moğol saldırısının savılması için Mısır ordusundan yardım istiyordu. Sultan Nâsır, Moğol Hanı Hülagu'nun olumlu cevabından ümit kesmişti. Hülagu'nun talebi, kendine boyun eğmesi ve ülkesini kayıtsız, şartsız teslim etmesiydi. Emir Kutuz, bu fırsatı kaçırmadı. Cebel Kalesi'nde Melik Mansur'un huzurunda vezirler, emirler, âlimler, kadılar ve ülke ileri gelenlerinin katıldığı geniş bir toplantı tertip etti. Bu toplantıya Sultan Nâsır'ın elçisi de davet edildi. Katılanlar Moğol meselesini gündeme getirip Allah'ın bu işgalcilere karşı cihat ilan etmeyi farz kıldığından ve ülkeyi bu putperestlerin şerrinden korumak gerektiğinden bahsettiler. İslam'ın kaleleri ve mukaddes beldeleri Moğolların işgalinden muhafaza edilmeliydi. Katılımcıların hepsi de Sultan Mansur'un bu tarihî görevi üstlenemeyecek kadar zayıf olduğunu hissetmişlerdi. Böylesine hayati bir görevi üstlenecek güçlü ve dirayetli bir sultan gerekliydi. Aksi halde halkın ihtilafa düşerek, varolan kuvvetin de yitirilmesi kaçınılmazdı.

Şeyh İbni Abdisselam, bu toplantıya ulema kanadından katılmıştı. Hiçbir tariz ve imaya başvurmaksızın fikrini sarih bir şekilde açıkladı. Müslümanlardan tek bir sesin yükselmesi için Emir Seyfeddin Kutuz'un kuvvet ve salahiyeti bakımından bu göreve getirilmesini teklif etti. Toplantıya katılanlar Şeyh İbni Abdisselam'ın cesaret ve açık sözlülüğüne şaşırmışlardı. Dostları ve sevenleri sultan ve onun destekçisi emirler tarafından bir fenalık

gelmesinden endişe ettiler. Emirlerin bir bölümü, Kutuz'un idareyi tek başına üstlenmesine ve ona itaat etmek zorunda kalmalarına itiraz ettiler. Toplantı salonunda bir arbede yaşandı. Muizzî ve Salihî memlukları bu teklife karşı olduklarını açıkça ilan ettiler. Bunu, Sultan Mansur'un hakkını gasp etmek olarak görüyorlardı. Emirler arasında bu görüşü dile getirenlerin başını ise Emir Alemuddin Sancar ile Emir Seyfeddin Bahadır gibi Sultan Muiz'in memlukları çekiyordu. Emir Kutuz toplantıyı vaktinde dağıtmasa, istenmedik olaylar çıkabilirdi. Katılımcılar, yapılan teklifi konuşarak dağıldılar. Halkı temsil edenlerin çoğunluğu Emir Kutuz'u destekliyordu. Emirler ve onlara bağlı gruplar ise çoğunlukla Melik Mansur'u destekliyorlardı. Emir Kutuz, Şeyh İbni Abdisselam'ın hayatına kastedilmesinden korktuğundan bu büyük âlimin korunması için güçlü silahşorlar görevlendirdi. Bunlar, Şeyh hazretlerini evine ulaştırdılar. Bundan sonra da gittiği her yerde onun koruması olarak kendisine refakat ettiler.

Emir Kutuz, bir gün ileri gelen emirlerin ava çıkmalarını fırsat bilerek Sultan Mansur, kardeşi Kakan ve annelerini tutuklayarak Cebel Kalesi'ndeki burçlardan birine hapsetti. Sonra da kendini Mısır'ın tek sultanı olarak ilan edip saltanat tahtına oturdu ve Melik Muzaffer lakabını aldı.

Emirler avdan dönüp de saltanat naibi'nin yaptığını haber aldıklarında hemen atlarına binip Cebel Kalesi'ne gittiler. Orada Kutuz'un Mansur'u tevkif ederek tahta oturmasını kabul etmeyeceklerini ilan ettiler. Yeni sultan, onları güler yüzle karşıladı, onlarla gayet yumuşak bir dille konuştu. Moğolların Şam ve Mısır'a doğru harekete geçtiklerini söyleyerek yaptığından dolayı özür diledi. Diğer taraftan Şam Sultanı Nâsır'ın, Mısır'ı almak için Moğollara katılmasından duyduğu endişeyi ifade ederek şöyle dedi:

– Bütün muradım, Moğollara tek vücut hâlinde karşı durmaktır. Bu ise muktedir bir sultan ile mümkündür. Karşısına

çıkıp o düşmanı kırdıktan sonra emir sizin olsun. Tahta istediğiniz adamı oturtun. Eğer bu görevi yapmaya kendini benden daha ehil gören biri varsa öne çıksın da bulunduğum yere onu geçireyim. Beni bu ağır görevden kurtarıp Allah huzurunda İslam topraklarını muhafaza etme mesuliyetini o üstlensin.

Bütün emirler sustular. Birbirlerine baktıktan sonra kalkıp gittiler.

Bu arada Mısır'a yeni gelen haber, Şam Sultanı Nâsır'ın Mısır'dan beklediği cevabı alamadığı için bu ülkenin işgali gayesiyle Moğollarla bir kez daha görüşmelere başladığı yönündeydi. Bu haber Melik Muzaffer'e çok ağır gelmişti. Şam elçisini çağırtıp şöyle dedi:

– Senin efendin önce İslam düşmanlarına karşı bizden istimdatta bulunduktan sonra aynı düşmanlardan bize karşı yardım istemeye utanmaz mı? Hadi İslami hamiyeti yok diyelim, mertlik de mi yoktur bu herifte?

Elçi, Melik Muzaffer'in öfkesini dindirmeye çalışarak "Cevabınızın geciktiğini görünce, onun aleyhinde olabileceğinizi düşünmüş olabilir efendim." dedi. Melik Muzaffer Kutuz sinirli bir ifadeyle şöyle dedi:

– Geçmiş ihtilaf ve rekabetlerden dolayı karşısında yer aldığımızı varsayalım. Fakat geçmişte ne olursa olsun, Müslüman bir idareci, kendisinin, bizim ve İslam'ın düşmanlarıyla işbirliğine nasıl seferber olabilir? Ülkemizi işgal ederek din iman namına varolan her şeyi yakıp yıkmaları için topraklarını onlara nasıl kullandırır? Şurada Allah'ın adı üzerine yemin ediyorum, yüce dinimize ihanetinden bir an önce vazgeçmezse derhal üzerine yürür ve Moğollardan önce onun kafasını ben kırarım!

Bu sırada Gazze'de bulunan Baybars, can düşmanı Emir Kutuz'un Melik Mansur'u tahtından indirerek kendisini sultan ilan ettiğini öğrenince, onunla barışmak istedi. Bu meyanda kendisine bir mektup gönderip sultanlığını ve şanının büyüklüğünü

kabul ettiğini bildirdi. Ayrıca gurbette zillet içinde yaşamaktan ve yersiz yurtsuz dolaşmaktan usandığını, eski dostlukları hatırına kendisini hizmete kabul etmesini istedi. Baybars, Mısır'a geri dönmesine izin verilmesini istiyordu. Moğollarla savaşında eski dostunun yanında bulunmayı arzu ediyordu.

Melik Muzaffer Kutuz, eski dostunun mektubunu okuyunca yüreği şefkatle dolmuştu. Gözlerinden yaşlar akarken "Allah'a hamd olsun, dostum geri döndü." dedi. Sonra duygu dolu bir mektup yazarak Baybars'a gönderdi. Mısır'a dönmesini istiyor, güzel vaatlerde bulunuyordu.

Baybars Gazze'den arkadaşlarıyla birlikte ayrıldı. Kahire'ye yaklaştığı sırada Melik Muzaffer Kutuz da atına binerek onu karşılamaya çıktı. Yolda karşılaştılar. İki eski dost birbirlerine sarıldılar. Sultan, onu Vezaret Sarayı'na yerleştirdi. Kalyubiyye kasabası ve nahiyelerinin gelirini ona tahsis etti. Bundan sonra daha da yakın çevresine dâhil etti. Önemli işlerde fikrinin alıyor, izzet ve ikramını tam yapmak için elinden geleni esirgemiyordu. Fakat yine de Emir Aktay'ın bu has adamının kendisine beslediği düşmanlık ve kini unutmuş değildi. Cömert ikramlarıyla yüreğini rahatlatmak, İslam düşmanlarıyla savaşında güçlü bir bilek olarak yanında bulundurmak istiyordu. Baybars'ın ne kadar cesur ve kuvvetli bir bahadır olduğunu iyi biliyordu. Çevresinden birkaç kişi, Baybars'ı yakalatıp zindana attırması yönünde tavsiyelerde bulunmuş, aksi hâlde zor bir anda kendisine baş kaldırabileceğini söylemişlerdi. O, bu tür konuşmalara iltifat etmeyerek "Dokunmayın arkadaşıma. Müslümanları onun gibi kuvvetli ve cesur bir bahadırdan mahrum edemem." diyordu.

Baybars, Kahire'ye geldiği günlerde Melik Muzaffer'e samimiyet ve bağlılığını gösteriyor, her zaman onun hizmetine hazır olduğunu ifade ediyordu. Fakat sultanın ihsan ve iyiliğini pek çabuk unuttu. Salihiye memluklarından arkadaşlarıyla bir araya geldikçe Emir Aktay'ın ölümünden sonra düştükleri kötü durumdan

söz ediyorlardı. Salihiye Memlukları Baybars'ın kalbini Melik Muzaffer düşmanlığıyla dolduruyor, eski kuvvetli günlerine dönebilmek için ona saldırmaları gerektiğini söylüyorlardı. Baybars'a, en çok üstadı ve yoldaşı Emir Aktay'ın kanının yerde kaldığından yakınıyorlardı. Onların bu teşvik ve istekleri Baybars'ın da hoşuna gidiyordu. Fakat onlara bunu içlerinde saklamalarını, uygun vakti beklemelerini tavsiye etti. O vakit gelip şartlar olgunlaştığında Melik Muzaffer Kutuz'u devirip Baybars'ı yerine oturtabilirlerdi.

Melik Muzaffer ise Mısır ordusunu takviye etmek için gereken parayı nasıl bulacağını düşünüyordu. Ordunun hem asker sayısının arttırılmasına, hem de yeni silah ve mühimmat ile teçhiz edilmesine ihtiyaç vardı. Savaş için bol miktarda gıda ve sarf malzemesi stoku da gerekliydi. O dönemde hazinede bütün bunları karşılayacak maddi imkân mevcut değildi. Aklına gelen çözüm, ahaliye yeni vergiler koymaktı. Bu gaye ile âlimler, kadılar, emirler, vezirler ve eşrafın davet edildiği bir toplantı düzenledi. Melik Muzaffer bu toplantıda orduya harcanmak üzere ahaliye yeni vergiler koymak hususunda âlimlerden fetva istedi. Âlimler fetva vermekten imtina ettiler. Çünkü böyle bir fetva yüzünden ahalinin hışmına uğrayabilirlerdi. Öte yandan fetvayı vermedikleri takdirde sultanın hışmına uğrama korkusu vardı. Konuyu tartışırlarken İbni Abdisselam öne çıktı ve büyük fetvasıyla tartışmayı bitirdi. Diğer âlimler onu duyunca sustular ve toplantı bu şekilde sona erdi.

Fetva gayet açıktı. Giyim kuşam ve harcamaları bakımından avam ile aynı seviyeye ininceye kadar emirlerin menkul ve gayrimenkulleri vergi olarak alınabilirdi. Ancak bundan sonra ahalinin maddi varlıkları vergi olarak alınabilirdi. Yoksa caiz olmazdı. Melik Muzaffer şaşırıp kalmıştı. Ahalinin parasını almak kolayken emirlerin menkul ve gayrimenkullerini almak hiç de kolay değildi. Böyle bir adım atması hâlinde kargaşa çıkması ve bu emirlerin ayaklanmaları kaçınılmazdı. Bunun sonucu çıkabilecek

fitne ateşini söndürmek çok zor da olabilirdi. Şeyh İbni Abdisselam'a bir elçi göndererek emirlerden vergi toplamanın zorluğunu bildirdi. Emirlerden almanın güç olması hâlinde halktan alma hususunda bir esneklik yapmasını istirham etti. Fakat İbni Abdisselam bu isteği geri çevirerek şöyle dedi: "Bir sultan veya emirin görüşüyle hareket ederek fetvamı değiştirmem!" Daha sonra adaleti ifa edeceğine ve Müslümanların yararını her şeyin üstünde tutacağına dair ettiği yemini hatırlattı. Biraz da ağır sözler edince mecliste bulunanlar sultanın onu tevkif ettireceğine kesin gözüyle baktılar. Görüşme kendisine aktarıldığında Sultan Melik Muzaffer'in gözleri yaşla doldu. Derhal Şeyh İbni Abdisselam'ın yanına varıp başını öptü ve "Cenabıhak senin hürmetine bizi ve Mısır'ı mübarek kılsın. İslam, senin gibi hak noktasında hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayan bir âlimle her zaman iftihar eder."

Melik Muzaffer, Emir Baybars'a bir elçi göndererek bu önemli meselede fikrini sordu. Baybars, başta emirlerin menkul ve gayrimenkullerini alma hususunda gözünü korkuttu. Böyle bir talebe boyun eğmeyeceklerini ve kendisini dinlemeyeceklerini söyledi. Maksadı, Melik Muzaffer'i İbni Abdisselam'ın verdiği fetvayı bozmaya zorlamaktı. Böylelikle o büyük âlim öfkelenecek ve halkı Muzaffer Kutuz aleyhine çevirecekti. Fakat Muzaffer'in fetvaya sıkı sıkıya sarılması noktasında İbni Abdisselam'ın sergilediği katı tutumu benimsediğini haber alınca ilk görüşünden vazgeçti. Sultanın yanına giderek aynen şöyle dedi:

– İlk fikrimden vazgeçtim. Şeyh İbni Abdisselam'ın verdiği fetvayı sonuna kadar tatbik et. Menkul ve gayrimenkullerini hazineye ilk bağışlayacak olan emir de ben olacağım!

Baybars, attığı bu adımla da varlıklı emirlerin Melik Muzaffer aleyhinde ayaklanmalarını ve kendisini tahttan indirerek kendisini oturtmalarını hedefliyordu. Nitekim onlarla gizlice toplanmış ve Kutuz'un mallarını ellerinden alarak ahaliyle aynı seviyeye

indireceğini haber vermişti. Bu, emirlerin şerefiyle oynamak, haklarını hiçe saymaktan başka ne olabilirdi. Bu icraatın ardından hangi emir memluk tutabilir, adam yetiştirebilirdi?

Emirler, Melik Kutuz'un, mallarından hazine lehinde feragatte bulunmalarını isteyeceği o gün için hazırlık yapmaya başladılar. Fetvayı uygulamalarını istediği zaman ne yapacaklarını uzun uzun görüştüler. Melik Kutuz'un muhakkak surette kuvvete başvuracağından emindiler. Onlar da kendisine kuvvet kullanarak mukabelede bulunmaya karar verdiler. Sultanın ölümüne yol açsa dahi sonuna kadar gideceklerdi.

Bu dönemde kulaklarına şöyle bir haber çalındı: Melik Muzaffer Emir Baybars'ı görüşmeye çağırmış ve kendisiyle baş başa kaldığında şunları söylemişti:

– Baybars, dinin ve vatanın konusunda Allah'tan kork. Şu anda taht için rekabet edecek durumda değiliz. Ümmetimiz ve dinimiz uğrunda üstlenmemiz gereken çok büyük görevler bizi bekliyor. Moğol barbarlarının Şam'a doğru nasıl ilerlediklerini görüyorsun. Bize doğru süratle geliyorlar. Eğer onları püskürtmek için gerekli hazırlıkları yapmazsak, sonumuz Bağdat'a benzeyecektir. Allah yolunda cihat etmemiz farzıayn olmuştur. Şu hâlde yalnız cihada bakıp cihat üzerinde ittifak edelim. Arzu ve emeller, rekabet ve düşmanlıklar saflarımızı bölmesin.

Baybars, Sultan Melik Muzaffer Kutuz'un kastettiği şeyin aslı olmadığını açıklamaya çalışacakken Melik Muzaffer ona fırsat vermedi:

– Bunu sözünle inkâr etmeye çalışma Baybars. Fiilinle inkâr et. Seni şu an öldürmek istesem, beni hiçbir şey durduramaz. Fakat senin gibi bir yiğidin ancak Allah yolunda öldürülmesi beni memnun eder. Düşmanlarımızla karşılaşacağımız o büyük güne kadar hayatta olmanı istiyorum. O gün yiğitliğini ve üstünlüğünü göstermeni bekliyorum.

Baybars öfkelenmişti:

– Beni tehdit mi ediyorsun Seyfeddin? Yemin ederim ki sayıca da, taraftarca da senden güçlüyüm!

– Yemin ederim ki Baybars, senin ne sayından, ne taraftarından korkarım. İsterse şu Nil Vadisi dolusu adamın olsun. Allah'tan beni sana galip kılmasını umarım ve O, yardımcı olarak yeter. Ben Allah'a dayanmışım. Kuvvet de engelleme de O'ndandır. O ne güzel vekildir!

Baybars kafasını eğdi. Sultan Melik Muzaffer konuşmaya devam etti:

– Kalkıp bana geldin. Allah'ın geniş arzı seni oradan oraya savurmuş, şu geniş dünya sana dar gelmişti. Benden geçmişi unutmamı istedin. Unuttum. Özrünü kabul edip yakın çevreme aldım. Bir nevi sırdaş tutup sana danışmadan karar vermez oldum. Memleketin mülkünden bir kısmının gelirini sana bağladım. Ben böyle insaflı davranırken, senin zorun nedir söyler misin?

Baybars başını kaldırdı. Öfkesi geçmişti:

– Zorum, hakkımda suizanda bulunmandır.

– Beni buna sevk eden de yine senin hareket ve tavırlarındır. Hakkında her zaman eski hüsnüzannıma dönebilirim. Fakat senden beklediğim dinine ve milletine karşı vazifelerinde kusur etmemendir.

– Suizannından kurtulmam için ne yapmam gerekiyor peki?

– Elini uzat ve senin safında yer alan emirlere karşı yanımda yer alacağına dair bana söz ver. Unutma ki bunlar, şu milletin imkânlarıyla karınlarını doyurmuş, zengin olmuşlardır. Bugünse milletin can ve mal güvenliği tehlikeye girince az bir yardımı dahi ondan esirgiyorlar!

– Sana şerefim ve dinim üzere söz veririm ki, İslam düşmanı Moğollarla kanımın son damlasına kadar senin yanında çarpışacağım. Fakat emirlerle ilgili davanda ne onlara karşı sana, ne sana karşı onlara yardım etmem.

Sultan elini uzattı ve Baybars ile kucaklaştıktan sonra şöyle dedi:

– Moğollara karşı yanımda; emirler meselesinde tarafsız olman da bana yeter.

Sultan Baybars'a bu şartlara bağlı kalacağına dair yemin ettirdi. O da yemin etti.

O gece Melik Muzaffer'in gözüne uyku girmedi. Emirleri, sahip oldukları altın ve gümüşleri hazineye vermeye nasıl ikna edebilirdi. Ertesi sabah veziri Yakup bin Refi'yi çağırdı ve kendisiyle uzun bir toplantı yaptı. Sonunda tavizsiz bir şekilde uygulanacak çözüm üzerinde anlaştılar.

Memluk emirleri Kale'ye toplantıya çağrıldılar. Hepsi geldiklerinde Muzaffer, huzurlarına çıkıp kendilerini selamladı. Sonra kendilerini davet etme sebebini açıklayarak şöyle dedi:

– Emirler, devletin askerleridir. Bu ülkeye hiçbir şeye malik olmadıkları köle pazarlarından gelmişler ve zaman içinde bu halkın imkânlarıyla zengin olmuşlardır. Kasaları altın ve gümüşle ağzına kadar dolmuştur. İçlerinde öyleleri vardır ki kızlarının çeyizlerini inci ve mücevherlerle doldurmaktadırlar. Helâlarında taharetlenmek için kullandıkları kaplar dahi gümüştür. Hanımlarının halhalları dahi mücevherlerle kaplıdır. Her şeye rağmen bu fakir halk, yurtlarını ve dinlerini müdafaa ettikleri için onlara katlanmakta, zenginliklerine göz yummaktadır. Bugün, düşman kapıya dayanmış durumdadır. Gayesi Mısır'ı yerle bir etmek, dinine, namusuna, şeref ve servetlerine el uzatmaktır. Hazinemizde, bu düşmanı püskürtmek için ihtiyaç duyduğumuz orduyu teçhiz etmemizi sağlayacak mali güç bulunmamaktadır. Bu durumda, dinimizin de emirlerine uygun şekilde milletin mallarından bir kısmını hazineye dâhil etmekten başka yol gözükmemektedir. Fakat biz emirler, halkın imkânlarıyla ulaştığımız bu zenginliklerin fazlasını onların seviyesine ininceye kadar vermedikçe, kasalarımızdaki altın ve gümüşleri hazinemize koymadıkça

zaten zor durumdaki halkın imkânlarına başvuramayız. Eğer bizim vereceklerimiz yetmezse, ancak o zaman halktan yeni vergiler tahsil etme yoluna gidebiliriz. Sizi buraya davet etme sebebim, dinimizin bu emrini yerine getirmemde bana yardımcı olmanızdır. Böylelikle kendi aramızdaki haksızlıkları gidererek Allah'a yönelir ve O'nun yolunda cihada çıkarız. O bizden, biz de O'ndan razı olmuş hâlde düşmanı karşılamaya gideriz. O, elbette ayaklarımızı sabit kılacak ve zaferi bize nasip edecektir.

Bu uzun konuşmanın ardından emirler niçin çağrıldıklarını anlamışlardı. Gözleri bir anda Baybars'a gitti. Kendileri adına Sultana karşı çıkmasını beklediler. Ancak Baybars söyleyecek bir sözü olmadığını, ifade gücünün de aklından geçenleri aktarmaya yetmeyeceğini söyleyerek özür diledi. Ardından ekledi:

– Melik Muzaffer'in beyanı ne kadar kuvvetli görüyorsunuz. Aranızdan hüccet ve ifade gücü benden daha iyi birini seçin. Üzerinde ittifak edeceğiniz bir hususta size muhalefet etmeyeceğim.

Bunun üzerine onun özrünü kabul edip kendileri adına konuşacak başka birini seçtiler.

Melik Muzaffer konuşmasını bitirince emirlerin sözcüsü olan şahıs ayağa kalktı ve:

– Mallarımızı elimizden mi almak istiyorsun sultan?

Sultan cevap verdi:

– Kesinlikle hayır! Sadece halkın imkânlarıyla yaptığınız servetlerin fazlalığını vermenizi istiyorum.

– Ne demek istiyorsun? Mallarımızın bize ait olmadığını mı kastediyorsun?

– Evet, onlar sizin değil milletin mallarıdır. Eğer sizinse nereden getirdiğinizi söyleyin? Onları babalarınızdan miras yoluyla mı aldınız? Yoksa ticaret yaparak mı kazandınız? Başka bir meşru kazanç yoluyla mı elde ettiniz? Söyleyin bana?

– İnsaf biraz sultan! Sen tek başına Mısır sultanı olacaksın, biz açlıktan öleceğiz! Olacak şey mi bu?

– Hiçbiriniz açlıktan ölmeyeceksiniz. Siz bu milletin askerlerisiniz ve bu ümmet kendi öz malından sizi beslemekle mükelleftir. İşte sultanınız burada, sizin, çocuklarınızın ve ailelerinizin geçimlerini şerefinizle mütenasip bir şekilde karşılamayı üstleniyor. İhtiyaç duyduğunuz geçim giderleri hazineden kesilerek size ödenecektir. Sahip olduğu altın ve gümüşleri hazineye devredenlerin ilki de ben olacağım. -Önünde duran bir sandığı göstererek- işte Hanım Sultanınızın bütün takı ve mücevherleri. Kendisi bunları hazineye bağışlıyor. Burada Allah'ın yüce ismi üzerine yemin ederim ki devlet hazinesinden ihtiyacımdan kuruş fazlasını almayacağım. Alacağım miktar, sizden herhangi birininkinden fazla olmayacak. Memlekete tek başıma sahip olmak istediğime gelince, Allah'a andolsun ki sizler benim gücüm kuvvetimsiniz. Bir sultan gücü kuvveti olmaksızın yaşayabilir mi?

Emirlerin sözcüsü burada sustu. Verecek bir cevap kalmamıştı. Diğerleri öfkeli bir ifadeyle ona bakarak haykırdılar:

– Konuşsana! Hadi konuş!

– Ne diyeyim, bilemiyorum. Bu vartaya beni Baybars düşürdü. Kendisi tereyağından kıl çeker gibi işin içinden sıyrıldı. Gözleri Baybars'ı aradığında, onu göremediler.

– Bize süre ver de bu hususta ne yapacağımıza karar verelim!

– Size şu andan başka süre vermeyeceğim. Kararınızı vermeden buradan çıkış yok!

Baybars Kale'ye onlardan önce gitmiş ve Melik Muzaffer ile sultanın girdiği kapının arkasında beklemek üzere fikir birliği etmişti. Sultanın muhafızlarından bir grup da onun başında bekliyordu. Baybars salonda konuşulanları rahatlıkla duyabiliyordu. Emirler, "Baybars'ı görmek istiyoruz. Onun görüşünü öğrenmeliyiz." diyerek Baybars'ı istediler. Sultan cevap verdi:

– Emir Baybars, istediğim hususta benimle fikir birliğine vardı ve bunun üzerine de yemin etti. Kendisi şu anda salon kapısının arkasında ve söylediklerinizi dinlemektedir.

"Baybars bizi sattı!" diye bağrıştıktan sonra onun içeri girmesini istediler. Sultan, Baybars'a seslendi. Baybars taht salonuna girdi. Ona öfkeden kızarmış gözlerle bakarak bağırdılar:

– Bizi Sultana sattın ha Baybars!

Baybars cevap verdi:

– Asla! Sizi kesinlikle satmadım. Ancak sizden sorumlu olmadığımı söyledim. Onunla işinizi kendi başınıza halledin. Sultana verdiğim tek söz, Moğollara karşı onun yanında ölünceye kadar çarpışmaktır. Bu meselede de ne ona karşı size ne de size karşı ona yardım etmeyeceğime dair yemin ettim. Bu taahhüt de yalnız beni bağlar. Siz dilediğinizi yapmakta serbestsiniz!

Emirler hep bir ağızdan haykırdılar:

– Sultana itaat etmiyoruz! Menkul ve gayrimenkullerimizi hazineye vermeyeceğiz! Sonra kalkıp salon kapılarını yokladılar. Bütün kapılar kapatılmıştı. Bunun üzerinde yerlerine oturdular. Sultan yerinden kalktı ve onlara şöyle dedi:

– Size bir saat daha süre veriyorum. Bu süre sonunda aslen millete ait olan malları ya gönül rızasıyla devlet hazinesine teslim edersiniz, ya da bunu cebren yapmak zorunda kalırsınız!

Bunu dedikten sonra arkadaşı Baybars'ın elinden tutarak salonun hususi kapısına yöneldi. Oradan birlikte çıktılar.

Melik Muzaffer, iyi yetişmiş bir tabur asker ile bütün emirlerin evlerini kuşatma altına aldırmıştı. Emirlere verilen süre dolduğu anda gerekirse içeri girilerek kasalar kırılacak ve bütün altın, gümüş ve mücevherat alınıp hazineye taşınacaktı. Evlerden her biriyle ilgili hususi bir ulak, Kale kapısında bekliyordu. Vakit dolmuş ve emirler belli bir karar üzerinde ittifak edememişlerdi. Bunun üzerine Melik Muzaffer, evlerin önlerinde bekleyen askerî birliklere planı uygulamaları emrini bildirdi.

Sultan daha sonra emirlerin merakla bekleştikleri salona girdi. Onlara şöyle dedi:

– Evlerinize gidebilirsiniz. Allah, hakkınızda takdir ettiği emri icra etmiştir.

Baktıklarında salon kapılarından birinin açılmış olduğunu fark ettiler. Suratları asık bir hâlde oradan çıkmaya başladılar. Fakat sultanın adamlarından bir grup onları bekliyordu. İleri gelen emirleri tevkif edip diğerlerini salıverdiler.

Emirlerin evlerinden getirilen para ve servetlerin sayımı yapıldığında ordunun takviyesi için yeterli olduğu görüldü. Melik Muzaffer malların sayılmasını; zekâtlarının, sahiplerinin hesaplarından tahsilini; kiralanan akar ve mülklerin de iki aylık kiralarının hazineye tahsisini; Mısır vatandaşlarından, verme gücü olan her neferden bir dinar tahsilini emretti. Bütün bu tedbirler sayesinde hazinede yaklaşık altı yüz bin dinar (altın) toplanmıştı.

Melik Muzaffer bu önemli meseleyi hallettikten sonra vezir Yakup bin Abdurrefi ile atabeyi Aktay'a, Mısır ordusunu güçlendirme, asker sayısını, mühimmat ve silahlarını yenileme görevini tevdi etti. Mısır'ın gerek tarım nüfusu, gerekse bedevi nüfusundan silahaltına almaya uygun kabiliyetli gençler orduya katılmak üzere eğitilecekti. Melik Muzaffer, bu iki değerli devlet adamına, hafif silah, mancınık vs. yapımı için büyük atölyeler kurulmasını, Mısır içinden ve dışından soylu Arap atları, kuvvetli katır ve develerin satın alınmasını da emretti.

Bu arada Şeyh İzzeddin İbni Abdisselam'a fikir vererek Allah yolunda cihada çağırmakla mükellef bir divan inşa ettirdi. Onun seçtiği cami hatiplerinin çağrıldığı bu divanda Şeyh İbni Abdisselam hatiplere, insanlara minberlerden nasıl hitap edeceklerini, cihadın faziletleriyle ilgili neler anlatacaklarını; Moğolların, Bağdat'ta yaptıkları yıkım ve tahribatın tafsilatı, cana kıymak, namusları kirletmek, cami ve mescitleri yıkmak, türbeleri kirletmek, emzikteki bebeleri, yaşlı kadın ve erkekleri katletmek,

hamile kadınların karınlarını yarmak gibi iğrenç fiillerini telkin ediyordu. Bu divandan gönderilen vaizler kasaba ve köyleri dolaşarak insanları cihada davet ediyor, kalplerinde vatan ve din uğrunda savaş ateşini tutuşturuyorlardı. Şeyh İbni Abdisselam bu vaiz ve hatiplerden hiçbirini Enfal ve Tevbe Sureleri'ni ezberlemeden görev yerlerine göndermiyordu. Onun bu gayretleri sayesinde minberler, cami ve toplantı merkezleri cihat ayetlerinin yankılandığı mekânlara dönüşmüştü. Erkek, çocuk, kadın, herkes sürekli tekrarlanan bu ayetleri ezbere okumaya başlamışlardı.

Doğudan gelen haberler, Moğolların Şam ve Mısır'a doğru ilerledikleri yönündeydi. Doğu cephelerinde savaş sürerken Melik Muzaffer Kutuz, sinirleri gayet sağlam, metin bir şekilde tek bir ânını dahi boşa geçirmiyordu. Bu süre zarfında Moğol elçileri de Mısır'a gelmişlerdi. On küsur kişilik heyetin başında beş kişi bulunuyordu. Bunlar Arapçayı güzel konuşan kimselerdi. Yanlarında bir de yeni yetme bir çocuk vardı. İçlerinde sırf casuslukla görevli adamlar vardı. Kalelerin giriş çıkış yerleri, şehirlerin istihkâmları, zayıf ve kuvvetli noktalarını öğrenmek bunların göreviydi. Heyet, Hülagu'nun bir mektubunu getirmişti. Melik Muzaffer Moğol elçilerinin iyi karşılanmasını emretmiş, bir grup askerini onların istek ve ihtiyaçlarını karşılamakla görevlendirmişti. Diledikleri her yere gidebiliyorlardı. Beş kişiden biri dışında hepsi de kendilerine tanınan bu hürriyete şaşırmışlardı. Bu adam, geldiği ilk gün Melik Muzaffer'in emriyle diğerlerinden ayrılmış ve Kale'nin bir burcunda göz hapsine alınmıştı. Diğerleri Mısır'ın savunma hatlarını öğrenmekle meşgul oldukları için arkadaşlarını pek de merak etmemişlerdi. Bunların bütün derdi surların durumu, kaleler ve kale kapılarının vaziyetini öğrenmekti. Görevlerini tamamladıklarında Melik Muzaffer bunları da başka bir burçta göz hapsine aldı. Küçük Moğol ise, muhafızların gafletinden istifade ederek sultanın saraylarına sızıyordu. Nihayet haremde cariyelerin ortasında yakalanmıştı. Küçük Moğol, onlara

kırık Arapçasıyla bir şeyler söylerken onlar bu garip görünüşlü çocuğu şaşkınlıkla izliyorlardı. Haremde tutulan bu çocuk da Melik Muzaffer'in emriyle tutuklandı.

Sultan, emirlerini çağırarak Moğollara nasıl cevap vermek gerektiğini istişare etti. Çoğunluk Hülagu'ya, şerrinden sakındıklarını hissettiren ve yıllık belli bir cizye ödemeye hazır olduklarını ifade eden yumuşak üsluplu bir mektup gönderilmesini önerdi. Emirlere göre Moğollara direnmek nafileydi. Onlarla iyi geçinmek, sertlikten çok daha faydalı olacaktı. Sultan Muzaffer Kutuz, emirlerin bu sözlerine çok kızdı. Öfkeden öyle kızarmıştı ki yüzünden sanki kan fışkırıyordu. Gayet sert bir ses tonuyla şöyle dedi:

– Yüce Allah kitabında "Boyun eğmiş hâlde kendi elleriyle cizye verirlerse..." buyuruyor. Böyle iken siz ayeti ters çevirmemizi, yani "Boyun eğmiş hâlde kendi elinizle cizye verirseniz..." dememizi mi istiyorsunuz?

Melik Muzaffer, bunu söyledikten sonra emirlerin önde gelenlerinden birinin kılıcını kaptı ve dizinin üstünde kırdıktan sonra sahibinin önüne fırlattı. Sonra ekledi:

– Savaştan korkan bir adamın kılıcı işte böyle kırılır ve sahibinin önüne atılır!

Daha sonra Moğol elçilerinin huzuruna getirilmesini emretti. Adamlarına "Onlara size emrettiğim gibi yapın." dedi. Adamları, elçileri dışarı çıkarıp ne yaptıklarını ahaliye bildirler. Çoluk çocuk kadın erkek bütün Kahireliler büyük bir konvoy hâlinde onları izlemeye çıktı. Elçiler develere ters bir şekilde bindirildiler. Sadece ilk gün hapsedilen Moğol elçisi deveye bindirilmeyip elleri kolları bağlı hâlde arkadan getirildi. Arkadaşlarını seyretmesi istenmişti. Moğol çocuğu da deveye bindirilmemişti. Sultan Muzaffer Melik, bu çocuğun memluklara katılarak eğitilmesini emretmişti. Elçi heyeti, davul sesleri arasında Kale'den ayrıldı.

İnsan kalabalıkları, heyeti kuşatmış, gülüyor, haykırıyor, elleriyle alkış tutuyorlardı.

At pazarına vardıklarında elçilerden birini öldürdüler. Zuveyle Kapısı'na vardıklarında ikinciyi de öldürdüler. Bâbünnasr Kapısı'nın dışında da üçüncüyü öldürdüler. Dördüncünün katli, Ridaniye'de gerçekleşti. Kalanlar topluca indirilip bir defada öldürüldüler. Hepsinin de kellesi Züveyle Kapısı'na asıldı.

Aynı günün ikindi vakti Mısır ordusu, Sultan'ın emriyle geçit töreni düzenledi. Ridaniye Meydanı'nda yapılan resmigeçitte, vezir ve emirlerin arasında bulunan sultan, yüksek bir yere kurulan çadırdan birlikleri izledi. Önce süvari birlikleri sırayla önünden geçtiler. Hepsi de tam teçhizatlıydı. Her bölük, emirinin arkasından meydana ilerliyor, sultanın tam hizasında ona selam durup geçiyordu. Sultan da onun selamını alıyordu. Sonra piyade birlikleri geçide katıldı. Bunlar da süvariler gibi bölükler hâlinde geçtiler ve sultanı selamladılar. Melik Muzaffer, bunlara da eliyle işarette bulunarak selam verdi. Meydan, piyade ve süvarilerle zaten dolmuştu. Ardından mancınık taburu geçit merasimine katıldı. Kuvvetli katırların çektiği seyyar mancınıklar geçti. Sonra soylu atlarının üzerinde dimdik duran büyük emirler geçide katıldılar. Bunlar da meydanda yedi tur attıktan sonra atlarından indiler. Sultan hazretlerinin çardağına gittiler. Sultan, onları kucaklayıp güzel ödüller verdi.

Melik Muzaffer daha sonra ayağa kalktı. Çardağından inerek beyaz bir atın üstüne çıktı. Bir süvari birliği bir anda etrafını çevirmiş, yakın koruma vazifesine başlamış bulunuyorlardı. Sultanın konvoyu halkın arasından Kale'ye vardı. Kalabalıklardan dua sesleri yükseliyordu: "Allah'ım sultanın ömrünü uzat! "Yaşasın sultan! Melik Muzaffer ömrün uzun olsun!" Kale kapısına geldiğinde Tatar çocuğun getirilmesini emretti. Ardından Moğol elçilerinden hayatta kalanını da getirtti. Sonra Arapça'yı iyi bilen Moğol'a şöyle hitap etti:

– Lanetli efendine burada bir kısmını gördüğün gücümüzü haber ver, de ki: Mısır'ın adamları daha önce gördüklerimize benzemiyor! Yine o efendine de ki: Şu Moğol çocuğunu yanımızda tutuyoruz ki bir gün ülkenizi ele geçirip her şeyinizi yerle bir ettiğimizde onu başınıza kral yapacağız!

Sonra veziri Yakup bin Abdurrefi'ye mühürlü mektubu elçiye vermesini emretti. Bundan sonra bir grup Mısır askeri, elçinin sağ salim sınıra kadar varmasını temin etmek üzere onunla birlikte yola çıktı. Melik Muzaffer, Hülagu ile anlaşmaya yeltenen korkak emirlerin ümitlerini de işte böyle kursaklarında bırakmış oldu.

Sultan Muzaffer Kutuz, Moğollarla müstakbel savaşı için Mısır ordusunu hazırlayıp teçhizat ve mühimmatını temin etmekle yetinmedi. Bilakis onların önünde Suriye bölgesinin sultan ve emirlerinden oluşan kuvvetli bir cephe oluşturmaya da çalıştı. Bu bölgede iktidarda bulunan sultan ve emirlerin Moğollarla savaştan çok Hülagu'ya teslim olmaya ve ona boyun eğmeye niyetli olduklarını biliyordu. Yine de kendisinin Moğollarla savaşmaya azimli olduğunu bildiren mektuplar gönderdi. Bu mektuplarda, Moğollar için daha önce emsali görülmemiş ordular kurduğunu söyledi. İslam topraklarını onların şerrinden kurtarmaya, pisliğinden temizlemeye azimli olduğunu, Suriye beldelerini de Mısır'ın öncü kaleleri olarak görmek istediğini ifade etti. Bunların Moğolların eline geçmesinin, Mısır'ın güvenliğini de tehdit edeceğini belirtti. Kendisinin Suriye şehirlerini ele geçirmek gibi bir niyeti olmadığını, savaştan sonra buraları Müslüman emir ve sultanlarına bırakacağını teyit etti. Esas gayesi, bu beldelerin küffarın eline düşmesini önlemekti. Bu meyanda söz konusu beldelerin mevcut emirlerine ait olduğunu baştan kabul etse de, bunlardan hiçbirinin Moğollara teslim olmasına müsaade etmeyeceğini söyledi. Bu emir ve sultanlara düşen görev, Müslüman kardeşlerine her şartta yardımcı olmak olabilirdi.

Kendisi, Suriye emirleri ve Moğolların durumunu alt komşusunun evi yanan adama benzeterek bu yangını söndürmesi gerektiğini, evi yanmakta olan komşusunun "Benim evime karışamazsın." deme hakkının olmadığını ifade etti. Gönderdiği mektuplarda Moğollarla uzlaşmaya çalışanları çok katı bir şekilde cezalandıracağını, böyle yapanların cezasının ölüm olacağını ve devletinin de Moğollarla çarpışan mücahitlerin hakkı olacağını söyledi. Bu emir ve sultanlardan düşman karşısında tutunamayanların canlarını ve ordularını kurtarmak için Mısır topraklarına gelebileceklerini, kendilerinin memnuniyetle karşılanacaklarını ve Mısır orduları harekete geçene kadar bu ülkede güven içinde kalabileceklerini söyledi. Bunu yapmayan yahut mazeretsiz yere gecikenlerin Moğollar kovulduktan sonra taçlarını ve tahtlarını kaybedeceklerini açıkça ilan etti. Sultan Muzaffer Kutuz bu mektuplarla da yetinmeyip Mısır'da yaşayan Şamlılardan bir grubu da Moğolları püskürtmek ve İslam beldelerinden çıkarmak için yaptığı hazırlıkları, kurduğu İslam ordularını anlatmaları için Suriye merkezlerine gönderdi.

Suriye şehirlerine yönelik Moğol saldırıları artmaya başlayınca Moğollarla savaşmak üzere Mısır ordusuyla birleşmek isteyen Suriyeli emir ve sultanlar Mısır'a gelmeye başladılar. Sultan Kutuz, bunları sıcak bir şekilde karşılayıp divan üyeleri hâline getirdi. Önemli işleri onlarla danışmaya başladı. Cihadla ilgili görev ve mesuliyetlere onları da ortak etti. Onları Mısır'a getirdikleri askeri birliklerin başına geçirdi. Bu birliklere kendi komutasındaki Mısır askerlerini de katarak takviye etti. Daha sonra Hülagu'ya yaltaklanarak dünya ve ahirette zilleti hak etmiş emirler de geldiler. Bunlar içinde Hülagu'ya yardım etmiş, hatta onunla birlikte Müslümanlarla çarpışmış olanlar dahi vardı.

Sultan Muzaffer Kutuz, tahtta geçirdiği on ay boyunca rahat yüzü görmemiş, günde birkaç saat dışında doğru dürüst uyumamıştı. Üstlendiği ağır görev, zamanının hemen tamamını alıyordu. Tahtının temellerini sağlamlaştırmak için vargücüyle çalışıyor, kendisini hedef alan fitne ve komplolarla baş etmeye çalışıyor, anarşi ve istikrarsızlık yayan mihraklarla mücadele ediyordu. Ülkede fesat ve desise çıkaranların ellerini vuruyor, başını alıp giden siyasi buhranı ezici kuvvetiyle bastırmaya çalışırken memluk emirlerinden kimine tatlılıkla, kimine sertlikle yaklaşıyordu. Bir yandan da orduyu takviye ediyor, asker sayısını ve mühimmatını artırıyor, ordunun ihtiyacı olan erzak ve mühimmatı tedarik ediyordu. Öte yandan Moğolların yaklaştığını hissettikçe korkuyla dolan yürekleri teskin ediyor, emirlerin birçoğundaki pasiflik ve korkaklığa rağmen halka ve orduya Allah yolunda azimkâr olmayı telkin ediyordu. Bu emirler Hülagu ile anlaşıp ona boyun eğilmesi yönünde bir kanaat besliyor, onun asla mağlup edilemeyeceğine inanıyorlardı. Hâlbuki Yüce Allah, bahşettiği sağlam bünye, çelik gibi sinirler, azim ve sebat, kuvvetli irade, taş gibi iman ve inanç ile onu Moğolları kırmak ve İslam topraklarından kovmak gibi tarihî bir göreve hazırlamıştı. Aksi hâlde başkalarının birkaç senede yapamayacakları şeyleri birkaç ay gibi kısa bir sürede nasıl yapabilirdi? Mısır ordusu sanki yeniden yaratılmış, din ve vatan uğrunda fedakârlık ve ölümüne çarpışma ruhuyla donatılmıştı. Sultan Kutuz, sahip olduğu hamaset ve şecaat ruhunu askerlerine akıtıyor, onların da cihat için

hamasetle dolmalarını temin ediyordu. Ordu, bir an önce Allah yolunda cihad etmek arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Bu arada halkın büyük bölümü de sakinleşmiş, kendisine güven duyguları perçinlenmişti. Daha birkaç ay önce "Moğollar" dendiğinde titreyen insanlar, artık gayet rahattılar. Mısır'ın onları yalnız kendi topraklarından değil, Suriye'den de def etmeyi başaracağına olan inanç, iyice güçlenmişti. Tıpkı geçmişte Haçlıları kovup attığı gibi...

Hanımı Gülnar Sultan, bu faaliyetinde en büyük destekçisi idi. Kocasının bu dikenli yolda ilerlemesini teşvik ediyor, geceleri onunla birlikte uykusuz kalıyor, kaygı ve acılarını paylaşıyor, müşfik eliyle başını sıvazlayarak rahatlatıyordu. Özellikle memluk emirleri bazen sözünü dinlemeyerek, bazen yokluğunu fırsat bilip yanlış işler yaparak, bazen önünde münafıklık ederek ve yoluna engeller çıkararak canını fena halde sıkıyorlardı. Çalışmaya kendini aşırı vermesi sebebiyle yemeyi içmeyi unuttuğunda Gülnar Sultan, bizzat kendi eliyle servis yaparak sevgili eşinin karnını doyuruyordu. Gecenin sonları gelmesine rağmen uyumadığında odasından gelip kocasını tutuyor ve yatak odalarına götürerek istirahat etmesini sağlıyordu. Gülnar Sultan, kocasının azmettiği işi muhakkak başaracağına dair güçlü bir inanca sahipti. Onun gayret ve ihlasını gördükçe bu inancı daha da artar ve şöyle derdi:

– Düşmanın kıyıldığını görerek ruhumun teskin olması için ben de seninle birlikte savaş meydanına geleceğim.

– Okları sana zarar verebilir canım?

– Senin için korkmadığım hiçbir şeyden kendim için korkmam. Fakat yine de müsterih olabilirsin; ordunun gerisinde, ok menzillerinin dışında olacağım.

– Ordu ilerleyip çekilirken sana ulaşmalarından ve seni esir etmelerinden korkmuyor musun?

– Ben Celaleddin Şah'ın kızıyım. Atım altımdayken bana asla yetişemezler. Hatırlamıyor musun Mahmut, çocukluğumuzda nasıl yarışırdık? Bazen sen geçerdin, bazen de ben…

Melik Muzaffer gülüyor ve sevgili eşine sarılarak:

– Hatırlamaz mıyım Cihat? O mutlu günleri nasıl unutabilirim tatlım, diyordu.

Sultan Muzaffer Kutuz, tahta oturduktan on ay sonra ordunun hazırlandığını, Cenabıhakk'ın kuvvet ve inayetiyle Moğollarla karşılaşmaya hazır hâle geldiğini gördü. Niyeti, Ramazan ayının hayır ve bereketiyle ihya edilmesinden sonra ordusuyla harekete geçmekti. Fakat Moğolların Mısır topraklarına yönelik hareketleri, Ramazan ayını beklemelerine fırsat vermeyecek kadar hızlıydı. Doğudan gelen haberler, Moğolların öncü birliklerinin Gazze ve Halil şehirlerine ulaştıkları yönündeydi. Vahşi Moğollar girdikleri şehirlerde erkekleri öldürüp çocukları ve kadınları esir alıyor, çarşı pazarı talan edip her zamanki iğrenç fiillerde bulunuyorlardı. Sultan Kutuz, sefer kararını erkene alarak bir an önce yola çıkmaktan başka çıkar yol görmedi.

Bu arada Ramazan ayı girmiş, insanlar birkaç gün oruç tutmuşlardı. Başta Kahire olmak üzere bütün Mısır şehirlerinde Allah yolunda cihat çağrısı yapılmaya başladı. Bu büyük davet şehir ve kasabaların meydan ve minarelerinde yankılanırken insanları çok tuhaf duygular sarıyordu. Daha önce böyle bir şeyle karşılaşmamışlardı. Bütün Mısır sanki yeniden yaratılıyordu. Sanki o asırda değil de İslam'ın ilk asrında yaşıyorlardı. Sahabeikiram'ın Allah Resulü'nün davetine tereddütsüz cevap verip binekli bineksiz cihada koştukları o saadet asrında… "Ya zafer ya şehadet!" nidalarının yükseldiği o güzel günleri sanki yeniden yaşıyorlardı.

Bu duygu, halkın bütün tabakalarına sirayet etmiş, adi suçlular dahi suç işlemez olmuşlardı. Sarhoşlar içki içmeyi bırakmış, ahlaksız kadınlar fuhşu terk etmiş, mescitler ağzına kadar dolup

taşmaya başlamıştı. Cadde ve sokaklarda, cami ve pazarlarda insanların tek gündemleri vardı: Cihat!

Melik Muzaffer emir ve komutanlara askerlerini çağırmalarını ve Salihiye'ye doğru harekete geçmeye hazırlanmalarını emretti. Asker kaçakları vuruluyordu. Kendisi Salihiye'ye varanların başındaydı. Orada ordunun toplanmasını bekledi. Asker toplanıp savaş için hazırlıklar tamamlandığında memluk emirlerinde bir gevşeklik, bir bekleme temayülü hissetti. Onları, düşmanı karşılamak üzere sefere davet ettiğinde emirlerin büyük bölümü emrine karşı çıktılar. Kendi aralarında Muzaffer Kutuz'a isyan üzerinde sözleşmişlerdi. Bu istikamette sultandan kendilerini mazur görmesini, fikirlerinin orada kalıp düşmanı beklemek yönünde olduğunu söylediler. Sultan öfkeden ne diyeceğini bilemedi. Sanki dili tutulmuştu. Bir süre konuşamadı. Neden sonra gürledi:

– Bu ne zayıf bir görüştür böyle! Yemin ederim ki sizi bu görüşe sevk eden, Moğol kılıçlarının milletin parasıyla palazlanmış boyunlarınızı uçurmasından duyduğunuz korkudur! Sizi gidi şer emirleri… Bilmez misiniz ki savunmalarını evlerinin önünde yapan bütün kavimler zillete düşmüşlerdir! Müslümanların emirleri gibi davranın! Hazinenin paralarını yiyip durduğunuz hâlde vatan uğrunda savaştan nasıl çekinirsiniz? Bu gece dünküne ne kadar benziyorsa siz de Peygamber devrindeki münafıklara o kadar benziyorsunuz! Hani Allah onlar hakkında şöyle buyurmuştu: *"Eğer onlar gerçekten sefere çıkmak isteselerdi, elbette onun için hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların davranışlarını hoş görmeyip kendilerini engelledi ve kendilerine: "Oturun, oturanlarla beraber!" dedi. Şayet sizinle çıkmış olsalardı, bozgunculuk etmekten başka bir faydaları olmazdı. Fesat ve fenalığı artırmaktan başka bir iş yapmazlardı. Sizi fitneye düşürmek arzusuyla aranıza sokulup entrikalar çevirirlerdi. Aranızda onlara kulak verenler de vardır. Allah o zalimleri pekiyi bilir. Gerçekten*

bunlar daha önce de fitne çıkarmak istemişler ve işleri tersyüz ederek seni yanıltmaya çalışmışlardı. Nihayet, onlar hoşlanmasa da hakikat ortaya çıkmış ve Allah'ın emri galebe çalmıştı."

Allah'a yemin ederim ki yanımda sebat edenlerle Allah düşmanlarının üzerine yürüyeceğim. Sizden cihadı seçenler benimle gelsinler! İstemeyenler de evlerine dönsünler. Onlar için asla üzülmem. Çünkü Mevla onları bilmektedir. Müslümanların çiğnenen mukaddesatının vebali geride kalanların boyunlarında olacaktır!

Sultan Kutuz, sözlerini bitirir bitirmez kendisiyle sebat edecek emirlerin bir tarafa ayrılmalarını işaret etti. Onlardan, Moğollarla Allah yolunda cihat etmek üzere kendisine biat etmelerini istedi. Onlar kanlarının son damlasına kadar emrinde cihat edeceklerine dair biat ettiler. Bu defa diğer emirler de birer ikişer biat edenlere katılmaya başladılar. Sefere katılacaklarına dair yemin ettiler. Biata katılmayan bir emir dahi kalmadı.

Gece çökerken Salihiye, kurulan çadır ve çardaklarla kocaman bir şehre dönüşmüştü. Sultanın otağı tam ortaya kurulmuştu. Mühimmat ve erzak taşıyan deve ve katırların hummalı hareketi gece boyunca devam etti. Levazım alayları, gelen yükleri indirip istif ettikten sonra taşımaya hazır duruma getiriyorlardı. Sultan Muzaffer Kutuz, askerlerin uykularını iyi alıp dinlenmeleri için emir verdi. Askeri muhafızlardan birçok alayı, karargâhın belli bir mesafe uzağında nöbete yolladı. Özellikle Şam cihetindeki muhafız alaylarını daha kalabalık tuttu. Böylece düşmanın muhtemel öncü birliklerinin ani baskınlarının önünü almış oluyordu. Sultan otağı, özel bir muhafız alayı tarafından korunuyordu. Bunlar, her biri sultan tarafından seçilmiş emin memluklardı. Emirlerin çadırları, Şam cihetinde bir hat teşkil edecek şekilde kurulmuştu. Bunların çadırlarıyla sultanın otağı arasındaki bölgeden, emirler dışında kimsenin geçmesine izin verilmiyordu.

Sultan Muzaffer Kutuz, çadırında Emir Baybars, Vezir Yakup Abdurrefi ve Atabey Aktay ile beraberdi. Otağın hemen yakınında Şam bölgesinden gelerek Mısır'a sığınan emir ve sultanların çadırları bulunuyordu. Sultan Muzaffer Kutuz, düşmana saldırıda kullanılacak planlar üzerinde fikir alışverişinde bulunuyordu. Sultan, bunların itiraz ve önerilerini dikkatle dinliyor ve gerekli değerlendirmeleri münasip bir dille yapıyordu. Bütün görüş ve önerileri dikkatle dinledikten sonra doğru bulduğu görüşü öne çıkarıyor, bunun ortak görüş olarak benimsenmesini sağlıyordu. Bu görüşün kendi görüşü gibi görünmemesine özellikle gayret ediyordu.

O gece de müzakereler sona erdikten sonra Emir Baybars'a istirahata çekilmesini işaret etti. Diğerlerine de aynı tavsiyede bulunarak "Yarın ve yarın gece hiç uyumamak zorunda kalabilirsiniz." dedi. Toplantıya katılanlar sultana teşekkürlerini sunarak çadırlarına çekildiler. Sultan Kutuz, atabeyi Aktay ile baş başa kalmıştı. Çadırda kısa bir sessizlik oldu. Neden sonra Sultan, emirlerin böyle sıkıntılı bir vakitte kendisini ortada bırakma teşebbüslerinden duyduğu rahatsızlığı dile getirdi. Üstlendikleri mesuliyetin yeterince şuurunda olmadıklarını, boş yere ululuk tasladıklarını söyledi.

Atabeyi kendisine şöyle dedi:

– Bunlara kafanızı yormayın Sultanım! Azminiz sayesinde onlar istemeseler de her şey yoluna girecektir. Hatırlarsanız bunu defalarca yaptılar. Fakat iradeniz karşısında direnemeyip buyruğunuza geldiler, hükmünüze ram oldular. Bu tavırlarına tahammül buyurun. Siz bu kuvvete sahip bir insansınız.

Sultan cevap verdi:

– Huzur ve güvenin hâkim olduğu vakitlerde bu tür tavırlarına rahatlıkla tahammül edebilirim. Fakat böyle bir sıkıntı ve harp hâlinde asla tahammül edemiyorum. Şimdi soracağım soruya kaçamaksız cevap verin. Emir Baybars'la ilgili kanaatiniz nedir?

– Bu mevzuda soru sorulan, sorandan daha bilgili değildir!

– Asıl sormak istediğim diğer emirlerle temasta olup olmadığı, onları bana karşı kışkırtmaya devam edip etmediği?

– Sanmıyorum sultanım. Bildiğim kadarıyla kendisi Kale'de size Moğollarla savaşma sözü verip yemin ettiği günden beri sözüne sadıktır. Onları isyana teşvik etmediği gibi, muhtemel bir isyandan vazgeçirmiş de değildir. Onların arasında bulunup da böyle bir şey duyduğunda susmuş, konuşmalarına iştirak etmemiştir.

– Beni düşündüren de işte bu sükut atabeyim!

– Fakat sultanımız buna rıza göstermiştir.

– Evet rıza gösterdim. Fakat bilahare doğru yolu kendiliğinden bulur, uğrunda çalıştığımız işe ihlas ile sarılır, öbür emirlerin bana isyan için komplo kurmalarına müsaade etmez, söz ve fiiliyle buna mâni olur sanmıştım. Görmez misiniz ki atabeyim, Baybars'ın varlığı ve tarafsızlığı olmasa, diğer emirler böyle bir kalkışmaya asla cüret edemeyeceklerdir!

– Ferman sultanımızındır! Eğer dilerlerse bu karargâhtaki en büyük kelle hakkında dahi hükmünü infaz ederim.

– Hayır atabeyim! Baybars gibi bir yiğit bize lâzım. Müslümanları böyle bir adamın kuvvet ve şecaatinden mahrum edemem. Ondaki sefer gayretini, Moğollarla cihat hususundaki azmini rahatlıkla görebiliyorum. Yüce Allah Müslümanlara onun sayesinde büyük bir zafer bahşedecektir.

Bunu söyledikten sonra atabeyine uyumasını işaret etti. Kendisi de atabeyi gibi kısa bir uyku için yatağına çekildi.

Gecenin son kısmında sultan uyandı. Atabeyini uyandırdı ve askerin yürüyüşe geçmek için hazırlanmaları emrini verdi. Karargâh bir anda uyanmış ve sefer hazırlıklarına başlamıştı. Herkeste hummalı bir gayret varken sultana memluk emirlerinin mırın kırın ettikleri bilgisi geldi. Sultan onların tavırlarını umursamadan ve kendilerine tek laf etmeden birlikleriyle birlikte ata

bindi. "Moğollarla tek başımıza da çarpışırız!" diyerek atını mahmuzladı. Uzaktan kendisini gören emirler de utanç içinde atlarına binerek sefere katıldılar.

Sultan, Emir Baybars'a bir tabur süvari ile harekete geçmesini ve öncü kuvvet sıfatıyla Moğolların durumunu öğrenmesini emretmişti. Baybars emrindeki askerlerle sessizce ilerleyerek Gazze'ye vardı. Orada Moğolların öncü birlikleriyle çatışmaya girdiler. Moğollar arkadan büyük bir ordu geldiğini zannederek çekildiler ve Gazze'yi Müslümanlara bıraktılar. Emir Baybars yanındaki birliklerle şehre girdi. Bir süre sonra sultan da orduyla ulaştı ve bir gün şehirde istirahat edilip savaş planları gözden geçirildi.

Gülnar Sultan da Gazze'de sultana yetişti. Giysisiyle tam bir süvari gibi görünüyordu. Yüzündeki siyah ipek peçe olmasa, çok az insan onun bir hanım olduğunu anlayabilirdi. Habeşli iki cariye, katırları üzerinde Hanım Sultan'a refakat ediyorlardı. Ayrıca siyahi kölelerden bir grup da bu küçük konvoyun muhafızlığını yapıyor, hizmetinde bulunuyordu. Gülnar Sultan için otağın arkasında bir çadır kuruldu. Sultan Kutuz, vakit buldukça hanımının çadırını ziyaret ediyordu.

O sırada Akka Kalesi, Frenklerin elindeydi. Müslümanlar Moğollarla savaşırken onlara arkadan saldırabilir, sırtlarından hançerleyebilirlerdi. Sultan Kutuz bu ihtimali düşünerek bunu önlemek istedi. Bu niyetle elçiler gönderdikten sonra sahil üzerinden Akka'ya yöneldi. Akka Kalesi'ndekiler Sultan Kutuz'un büyük bir orduyla yaklaştığını haber alınca hemen hediyelerle önüne çıktılar. Sultan onlara, Akka'ya girmek niyetinde olmadığını, kendileriyle savaşmak için de sefere çıkmadığını söyledi. Yalnız Moğollarla savaşında tarafsız kalmalarını istedi. Onlar da Sultan'a gayet nazik bir dille hitap edip kendisine bağlılıklarını bildirdiler, hatta askerleriyle birlikte yardıma hazır olduklarını ifade ettiler. Sultan Kutuz, kendilerine teşekkür ederek şöyle dedi:

– Ordumuz, başka birinin yardımına ihtiyaç duymayacak büyüklüktedir!

Sonra lehinde yahut aleyhinde tavır almayacaklarına dair yemin ettirdi. Süvari ve piyade olarak İslam ordusunun arkasından gelip Müslümanlara zarar veren tek bir Frenk dahi görürse, geri dönüp Moğollardan önce kendileriyle savaşacağına dair yemin etti.

Frenkler, Sultan Kutuz'un tahmin ettiği gibi Moğollarla mektuplaşmış ve Müslümanlara karşı onlarla birlikte hareket edeceklerini bildirmişlerdi. Aralarındaki anlaşmaya göre Müslümanların Moğollara saldırması hâlinde Akka Kalesi'ndeki Frenkler onlara arkadan saldıracaklardı. Fakat Moğol öncü birliklerinin Gazze'de tutunamayıp şehri boşalttıklarını görünce Müslümanların kendilerine saldırmasından çekinerek onlarla ara bulma yoluna gittiler. Sultan Muzaffer Kutuz, bütün vaat ve yeminlerine rağmen, bağımsız kalmalarının teminatı olarak Akka girişindeki kalelerinde kendi askerî birliklerinin konuşlanmasını şart koştu. Frenkler, isteksizce de olsa bu şartı kabul ettiler.

Sultan Muzaffer Kutuz, Akka'dan hayli uzak bir noktada karargâh kurdu. Orada emirleri, ordu komutanlarını ve yüksek rütbeli subaylarını toplayarak atının üzerinden kendilerine hitap etti. Onları düşman ile savaşa teşvik ile bu vahşilerin İslam topraklarında ne gibi katliamlar, yangın ve talanlarda bulunduklarını hatırlattı. Aynı şeylerin kendi ülkelerine ve halklarının başına da gelebileceğini söyledi. Ardından Suriye şehirlerini, Moğolların ellerinden kurtarmak suretiyle İslam'ın ve Müslümanların yardımında olmaları gerektiğini beyan etti. Cihat farizasını edada kusur etmeleri hâlinde Yüce Allah'ın gazabının inebileceği hususunda onları uyardı. Dinleyenler bunun son konuşma olduğunu anlayarak gözyaşlarına boğuldular. Moğollarla savaşlarında sıdk ve sebat göstereceklerine dair yeminleştiler. Sultan, Emir Baybars'ı çağırıp öncü kuvvet olacak bir tabur askerin başında yola

çıkmasını emretti. Baybars, sultanın emrini derhal yerine getirerek yola çıktı. Moğolların öncü birlikleriyle karşılaştıkça bunu sultana haber verdi. Kendisi de Moğollarla küçük çatışmalara girdi. Bazen üstlerine gidiyor, bazen geri çekiliyor, bu suretle onları oyalayarak nihai çatışmaya girmiyordu. Sultan, Ayn Calut'a gelinceye kadar bu küçük çatışmalar devam etti. Moğol öncü birlikleri Mısır ordusunun geldiğini görünce mevzilerini muhafaza edip ordunun tamamının gelişini beklemeye koyuldular.

Mısır ordusu Sâlihiye'de toplanıp yola çıkışından Gazze'ye, oradan Akka'ya, Akka'dan Ay Calut'a kadar hep şu marşı okuyarak gelmişti:

çekilin bre Moğollar
elimizde keskin kılıçlar
ateşli mızraklar
alacak öcümüz var
Allah için, seçilmişler
hem şerefi için yurdun
yollarız onları cehenneme

cebbarın hakkı için
çekilin bre Moğollar
geliyor ağır ordular
yeleli aslanlar
tozu kalkan ovalar
sanki rüzgârız, sanki kasırgalar
kaldırır her şeyi çalkalar
boğarız onları cehennemde
cebbarın hakkı için

Ramazan ayının sona ermesine beş gece kalmıştı. Cuma gecesiydi. Sultan askeriyle kışladaydı. Moğol karargâhı aşağılarındaydı ve gece boyunca asker akmaya devam etti. İki taraf da

sabahı bekliyordu. Hiç kuşkusuz, hükmün kesinleşeceği bir gün olacaktı. O gece Melik Muzaffer Kutuz hiç uyumadı. Sürekli askerlerin tertibiyle ve mevkilerinin belirlenmesiyle meşgul oldu. Komutanlarına emirler verdi. Saldırı planları üzerinde uzun uzun düşündü. Aşırı yorgunluktan sandalyesinde uyuklamaya başladı.

Bu esnada dahi sürekli Allah'ı zikrediyor, ezbere bildiği sure ve ayetleri okuyordu. Bir ara kalktı ve hanımının durumunu görmek için onun çadırına gitti.

Gelen haberlere göre Hülagu, Moğolların büyük hanı ve kardeşi Mengü'nün öldüğünü öğrenince kendi ülkesine gitmek üzere Halep'ten geri dönmüş, fakat ordusunun başına büyük komutanı Kutboğa'yı geçirerek ona Mısır'ı almasını emretmişti. Hülagu, İran topraklarına vardığında, Mısır Sultanı'nın büyük bir orduyla ilerlediği haberini almış ve savaşın sonucunu öğrenmek üzere orada beklemeye karar vermişti.

Ertesi sabah iki ordu birbirini gördüğünde, her ikisi de ilk hareketi yapmaktan çekindi. Çünkü girecekleri bu savaşın nihai bir savaş olacağını biliyorlardı. İki taraf da nefeslerini tutmuşlardı. Moğol tarafı, komutanları Kutboğa'nın gelişini bekliyordu. Müslümanlar ise, düşmanlarıyla bütün hatipler minberlerde kendilerinin muzaffer olması için dua ederken çarpışmak üzere Cuma vaktinin gelmesini bekliyorlardı.

Kutboğa zevalden bir saat önce savaş meydanına ulaştı. Gelir gelmez askerlerini tertip edip Müslümanlarla çarpışmak üzere meydana sürdü. Melik Muzaffer Kutuz, o sırada bütün birliklerinin yerlerini ve vazifelerini belirlemişti. Buna göre sultan ortayı tutacaktı. Emir Baybars sol kanadı, Emir Bahadır Muizzi ise sağ kanadı tutacaktı. Sultan tam ortada yiğitleri ve memluklarıyla çevrilmiş bir hâlde savaşı idare edecekti. Hülagu'nun gönderdiği elçiler arasında bulunan Moğol çocuk da yanındaydı. Sultan ona İslam'ın farzlarını öğretmişti. Çocuk, sultanı bir an

bile bırakmıyor, nereye gitse yanından gidiyordu. Melik Kutuz, zekâ ve feraseti sebebiyle bu çocuğu seviyor ve "Sen Moğolların sultanısın." diyordu. Sultanın adamları da onu her zaman bu lakapla çağırıyor, çocuk bununla gurur duydukça kendisine gülüyorlardı.

İki ordu çok geçmeden birbirine yaklaşmaya başladı. Moğolların okları Müslümanların saflarına yağmur gibi yağıyor, kimini yaralarken kimini öldürüyordu.

Müslümanlar bundan fazla zarar görünce Sultan Muzaffer askerlerine hücum emri verdi. Asker, emri alır almaz bir ok gibi fırladı. İki ordunun ön safları nihayet kılıçlarla vuruşmaya başlamışlardı. Savaş hakikaten çok şiddetli sürüyor, her iki taraf da büyük kahramanlık gösteriyordu. Müslümanlar ilk ana göre düşmana daha hâkim görünüyorlardı.

Melik Muzaffer, merkezdeki yerinde ferah bir yürekle savaşı izliyordu. Arkadaşlarının daha önce korktukları ve duydukları yalan yanlış bilgiler sebebiyle yenilmez sandıkları Moğollara hücumları onu sevindirmişti. Sık sık Müslüman yiğitleri ileri atılmaya, düşmanının üzerine daha fazla yüklenmeye teşvik ediyordu. Moğol çocuk, atı üzerinde, memluklarıyla birlikte duran Sultanın yanında savaşı seyrediyordu. Neden sonra Sultandan savaşa katılmak için müsaade istedi. Sultan gülümsedi ve "Haydi bakalım Moğol Sultan! Göster kendini" dedi. Moğol çocuk, önündeki Müslüman saflarını yarıp Moğolların üzerine atıldı. Sağlı soğlu indirdiği kılıç darbesiyle dört beş tanesini öldürdü. Sonra Moğolların arasından kaçıp bir ok gibi Sultanın yanına döndü. Tekrar sol tarafında durdu. Sultan kendisini "Aferin Moğol Sultanı!" diyerek selamladı. Çocuk bunu birkaç defa daha yaptı. O giderken Müslümanlar saflarını açarak yol veriyor, düşmanın üzerine bir ok misali fırlamasını sağlıyorlardı. Her defasında canlı olarak dönüşü sebebiyle şaşırıyor, "Helal be Moğol

Sultanı!" "Tebrikler bre Moğol Sultanı!" diyerek onu tebrik ediyorlardı.

Fakat Moğol çocuğu aslında kendi ırkdaşlarına mesaj veriyor, yanlarına her gittiğinde sultanın tam mevkisini onlara bildirerek onu öldürmelerine yardım etmek istiyordu.

Gülnar Sultan'ın savaş meydanındaki birinci önceliği kocasının bir suikasta kurban gitmesini önlemekti. Sultanın arkasındaki yüksekçe bir tepenin üstünden, at sırtında sultanı gözlüyor, çevresini kolaçan ediyordu. Moğol çocuğun yaptıkları kafasını karıştırmıştı. Bu çocuk Moğolların arasına girip de nasıl sağ çıkabiliyordu? Çocuğun hareketlerini dikkatle izlerken sonuncusunda, arkasına beş Moğol atlısının daha takıldığını fark etti. Bunlar ok gibi Sultan'ın üzerine fırlamışlardı. Bir anda şaşıran sultanın çevresindeki adamlar da paniğe kapılarak dağıldılar. Fakat sultan, onları kılıcıyla karşılayıp aralarından üçünü yere sermeyi başardı.

Bu sırada Moğol çocuğu sultana arkadan bir ok attı. Sultanı ıskalayan ok, ata isabet etti. Atı yere yığılan sultan artık yerdeydi. İki Moğol süvari, atlarını sultanın üzerine doğru sürmeye başladılar. Sultan, kılıcını kullanarak onları uzak tutmaya çalışıyordu. Nitekim birinin atına indirdiği kılıçla onu yere düşürdü. Bu sırada sonuncusu kılıcını sultana indirecekken yaşmaklı bir süvari Moğol'un önüne çıktı. İki süvari birbirlerine indirdikleri kılıç darbeleriyle yere düştüler.

Yaşmaklı süvari haykırdı:

– Müslümanların sultanı! Koru kendini! Bak ben cennete senden önce gidiyorum!

Bu süvari daha öncesinde sultanı arkasından oklayan Moğol çocuğun kellesini uçurmuştu.

Göz açıp kapayıncaya kadar geçen aralıkta yaşananları izleyen saray muhafızları da ayılmışlar ve sultanın etrafında toplanarak atını yaraladığı Moğol'un da icabına bakmışlardı. Ön tarafta

oluşan gedik hemen kapatılmış, sürekli artan süvari ve piyadeler sayesinde İslam ordusunun ortası sağlama alınmıştı. Israrla saldıran Moğol süvarisinin artık bu hattı yarması çok zordu. Sultan Muzaffer Kutuz yaşmaklı süvarinin sesini hatırladı ve bir an tereddüt ettikten sonra yaşmağını kaldırıp baktı. Yerde kanlar içinde yatan, biricik aşkı Gülnar Sultan'ın ta kendisiydi. Birden sinirleri boşaldı ve ne yaptığını bilmez oldu. Hemen Baybars'a haber salıp yerini almasını istedi. Ağır yaralı hanımı kucağında otağına döndü. Atabey Aktay, sultanı kapıda karşıladı. Sultan:

– Atabeyim, Hanım Sultanı'nız ağır yaralı, çabuk bir tabiple hizmetçileri çağrılsın, dedi.

Aktay onları getirmeye gittiğinde sultan, Gülnar'ı kendi yatağına uzattı. Gözyaşları yanaklarından sicim gibi akarken:

– Vah hanımım! Vah sevgilim, diyordu. Gülnar onu hissetti. Gözünün ucuyla ona bakarken kesik ve zayıf bir sesle mırıldandı:

– Vah sevgilim deme… Vah Dinim, de!

Bunu söyledikten az sonra da ruhunu teslim etti. Habeşli iki cariyesi tam bu sırada içeri girmişlerdi. Tabip de arkalarından geliyordu. Sultan Kutuz, yiğit hanımının alnına son busesini kondurdu. Gözyaşlarını sildi ve şehit hanımını defne hazırlamalarını söyleyip çadırdan çıktı. Atına mahmuzlayıp uçarcasına savaş meydanına döndü.

Gülnar Sultan'ın şehadet haberi bütün Müslüman askerler tarafından duyulmuştu. Bu haber yüreklerine bir kıvılcım gibi düşmüş, içlerini tuhaf bir hüzün sarmıştı. Sultanın hanımını bizzat çadırına taşıdığı, yerini Baybars'a bıraktığı haberleri de asker arasında duyulmuştu. Onun savaş meydanına döndüğünü gördüklerinde hep bir ağızdan "Allahü Ekber!" diye tekbir getirmeye başladılar. Ayn Calut Meydanı tekbir nidalarıyla inliyordu. Şehit Hanım Sultan'ın kahramanlığı sanki onlarda tecessüm etmişti.

Artık canlarının ne kıymeti olabilirdi! Var güçleriyle düşmana yüklenmeye ve olağanüstü bir fedakârlıkla vuruşmaya başladılar.

Sultanın meydanda olmadığını görerek sevinen ve öldürüldüğünü sanan Moğollar daha bir gayretle saldırmaya, ölümüne hücum etmeye başlamışlardı. Şiddetli Moğol hücumu yüzünden İslam ordusunun sağ kanadında bir sarsıntı olmuştu. Bu kanattaki gerilemeyle birlikte İslam ordusu eğik bir hatta sahip olmuş, Baybars komutasındaki sol kanat öne çıkmıştı. Sağ kanadın arka kısmı biraz açıldığından Moğollar ortaya hücum etmeye başlamışlardı. Sultanın bulunduğunu bildikleri orta kanada ısrarla yükleniyorlardı. Sonunda ortada da bir gerileme başladı. Böylelikle İslam ordusunun kanatları ortadan kopmaya meyletmişti…

Sultan Kutuz tam bu esnada devreye girerek ortayı biraz ileri taşıdı. Miğferini çıkartıp yere fırlattı. Daha sonra olanca gücüyle üç kez nida etti:

– Vah dinim! Vah dinim! Vah dinim!

Ardından o ve beraberindeki mücahitler yürekli bir hamleyle Moğollara karşı saldırıya geçtiler. Sultanın sesi Ayn Calut Meydanı'nda yankılanmış, Müslümanların büyük bölümü onu duymuş ve tekrar etmeye başlamışlardı! Bu slogan sağ kanada yeni bir hayat vermişti. Fakat Moğol askerinin kesafetinden pek ağır ilerlenebiliyordu. Moğollar İslam ordusunu kuşatma niyetindeydiler. Sultan Kutuz, bir an Kutboğa'yı gördü. Moğol ordusunun komutanı elinde çift kılıç, sağı solu ekin gibi biçerek ilerliyordu. Atı yaralandığında hemen değiştiriliyordu. Olağanüstü gayretiyle has adamlarından bir grubu Muzaffer Kutuz'un üzerine salmak için fırsat kollar gibiydi.

Bu sırada Emir Baybars, arkadaşlarını sürekli cihada teşvik ediyor, baskı ne kadar artsa da geri çekilmelerine müsaade etmiyordu. Sol kanat askerleri sanki zincire vurulmuşlardı ve ucu da Baybars'ın elindeydi. Yerlerinde dağlar misali sebat ediyorlardı. Gerek onlarda, gerek düşmanda kayıp miktarı giderek artıyordu.

O kadar ki atları ölü ve yaralıların üstünde hareket eder olmuştu. Emir Baybars, sol kanadın en başında duruyor, düşmanın yiğitlerini birer ikişer yere serdikten sonra geri çekiliyor, arkadaşlarını toparlayıp ileri atılmaya teşvik ediyordu. Baybars, saflar arasında eninden boyuna, sağından soluna şimşek hızıyla hareket ediyordu.

Bunu yaparken dikkati asla elden bırakmıyor, düşmanın en ufak hareketi, adamlarının hafif gerilemesi dahi gözünden kaçmıyordu. Sanki bin gözle bakıyordu. Ara sıra düşmanın en kıyıcı savaşçılarından birini gözüne kestiriyor ve ani bir darbeyle onu haklıyor, çoğu zaman atıyla birlikte yere seriyordu. Bazen de kellesini uçurduğu bir Moğol, atının üstünde başsız bir ceset olarak zıplamaya devam ediyordu! Ara sıra kendi yetişmiş savaşçılarından birini bununla görevlendirip "Git şunu hakla! Sakın kaçırma!" diyordu.

Baybars'ın azim ve cesareti sayesinde düşman sol kanatta gerilerken, zayıf bulduğu sağ kanada yükleniyordu. Düşmanın sol kanattaki kuvveti görünce sağ kanadına biraz yavaşlamayı emredip hafif batıya yayılmayı emrettiğini fark eden Baybars, düşmanın kendi kanadının etrafını çevirmeye çalıştığını anlamıştı. Moğolların planını boşa çıkarmak üzere kendi adamlarına ağırlamalarını, bir yandan da batıya yayılmalarını emretti. Müslümanların merkez ve sağ kanatlarıyla ilgili durum netleşinceye kadar bu şekilde devam etti. Sultan Kutuz'un "Vah Dinim!" çığlığını duyup da merkezin ileri atıldığını ve düşmanın üzerine yüklendiğini görünce Sultan Kutuz'un, düşmanın sol kanadını çembere almaya çalıştığını fark etti. Böylelikle sol kanat, merkezden koparılacaktı. Kendisi de düşmanın sağ kanadıyla merkezini çembere almak için harekete geçti. Adamlarına hafif geri çekilerek uçlara kaymalarını emretti. Düşman bu gerilemeyi yenilgiye yorup ileti atıldı. İslam ordusu iki hilal şekline bürünmüştü. Şimdi düşmanı çembere alarak kaçacak delik bırakmama vaktiydi.

Melik Muzaffer, başı açık ölümüne çarpışıyordu. Yüzü kızarmış, saçları kabarmış, üstünde dumanlar yükselen bir ateş parçasına dönmüştü. Onun düşman saflarını yararak ve kılıcını sağa sola savurarak ilerleyişini gören biri, sultan olduğuna inanamazdı. Kılıcı eğildikçe, başka bir kılıç istiyor, diğerini düşmanlara fırlatıyordu. Düşmanın yiğitlerini devirdikçe "Allahü ekber!" diyerek tekbir getiriyordu. Onu görenler, şehit olmak için vuruştuğunu rahatlıkla anlayabilirlerdi. Biraz daha giderse isabet alması kaçınılmazdı. Yakın adamlarından bir grup sultanın hayatını tehlikeye attığını görünce ellerinden geldiğince onu korumaya karar verdiler. O atıldıkça onlar da yanında atılıyor, bir yarım daire oluşturarak hem onu müdafaa ediyor, hem de düşmanla çarpışıyorlardı. Üstlerinde ölüm kol geziyor, yine de sultanlarıyla birlikte ileri atılmaktan geri durmuyorlardı. Bu ortamda tedbir ve ihtiyata imkân yoktu.

Sultan, üstüne doğru gelen bir oku fark ederek atının gemlerine asılınca hayvan şaha kalktı. Ok, asil atın böğrüne saplandı. At kişneyerek çökerken sultan indi. "Allah yolunda can veriyorsun aziz dostum" diyerek hayvanın terini sildi. Sultan, bundan sonra yerde vuruşmaya devam etti. Adamlarından bazıları atlarından inip sultana vermek istedilerse de bunu kabul etmedi. "Herkes yerinde mücadeleye devam etsin! Hepinizin gayretine ihtiyacımız var!"

Sultan bir müddet piyade olarak vuruştuktan sonra atı getirildi. Sırtına atladığı gibi düşmanın merkeziyle sol kanadı arasında ilerlemeye başladı. Sağ kanat komutanı Emir Bahadır'a haber salarak düşmanın sol kanadını çembere alma niyetinde olduğunu bildirdi. Bunun üzerine emir Bahadır, adamlarına doğu-kuzey istikametinde yayılmalarını emretti.

Sultan Kutuz, merkezdeki kuvvetlerini düşman saflarında açılan gediği genişletmeye teşvik ediyordu. Böylelikle düşman ordusunun sol kanadıyla diğer bölümleri arasında büyük bir set

oluşturulmuş olacaktı. Gerçekten de mücahitler ilerledikçe set genişlemeye devam etti. Setin iki tarafında şiddetli çatışmalar oluyordu. Özellikle düşmanın merkezinde yoğun bir çatışma yaşanıyordu. Düşman komutanı Kutboğa, iki kılıcıyla vuruşuyor, has adamları, onu korumaya çalışırken canlarından oluyorlardı. Melik Muzaffer, açılan set ile merkez arasında gidip geliyordu. Kutboğa'nın set üzerinde kendisine doğru geldiğini görünce, onu karşılamak üzere hareketlendi. Adamları sultanın önüne geçerek bu çarpışmayı önlemek istiyor, başına bir şey gelmesinden korkuyorlardı. Sultan, "Bırakın beni, onun canını ben alacağım! Onu ellerimle öldürmek istiyorum" diyerek adamlarını savmaya çalıştı.

Adamları sultanın bundan vazgeçmeyeceğini anlayınca, içlerinden Emir Cemaleddin Akkuş Şemsi, bu işi kendi halletmek istedi. İleri atıldı ve büyük Moğol komutanına doğru ilerleyebileceği bir aralık gördü. Oradan dalıp Moğol komutana saldırdı. Bir yandan da "Sultanım! Bugün eliniz oldum! Allah düşmanını öldüreceğim!" diye bağırıyordu. Emir Akkuş, kılıcını Kutboğa'nın omzuna indirmiş ve onu yarmıştı. Fakat Moğol komutanı diğer eliyle ona vurunca ikisi birlikte attan düşmüşlerdi. Emir Akkuş bu arada mızrağını zorba komutanın boynuna saplamış, atından düştüğünde Akkuş'un iki eliyle tuttuğu mızrak Kutboğa'nın boynuna saplanıp öbür tarafından çıkmıştı. Moğolların kılıçları üstüne yağarken Akkuş tekbir getiriyordu. Sultan ve çevresindeki yiğitler de tekbir getirdiler. Bu mukaddes çığlıklar sayesinde Moğol komutanının öldürüldüğü Müslümanlarca öğrenilmiş oldu. Artık herkes tekbir getiriyordu. Ayn Calut Meydanı'nda tekbir sedaları yankılanıyordu. İyice korkuya kapılan Moğolların saflarında çözülmeler başladı. Hızla çekiliyorlardı.

Sultan Kutuz, set üzerindeki ve sağ kanattaki askerlerine düşmanın sol kanadını tamamen çembere almalarını emretti. Merkezde kalan kuvvetler, Emir Baybars'ın yardımına koşarak

çemberi tamamlamaya gittiler. Düşmanın merkez ve sağ kanadından o ana kadar firar etmeyen bütün Moğollar muhasara edilmişti. Artık kaçış yolu kalmamıştı. Müslümanlar kılıç ve mızraklarıyla Moğolları doğruyorlardı. Meydan cesetle dolmuştu. Firar etmeyi başaranların sürükledikleri az bir grup dışında kurtulan olmamıştı. Kaçanlardan bir grup, meydanın yanında bir tepeye sığınmış, Müslümanların üzerine ok yağdırıyordu. Müslümanlar onlarla vuruşmaya devam ederken hayli kayıp verdiler. Sonunda tepeye tırmanmayı başararak üstlerine çullandılar. Tepenin etrafı, yağmur gibi yağan oklarıyla şehit düşmüş Müslüman askerlerin naaşlarıyla doluydu.

Savaş sona ermişti. Müslüman askerlerin yüzlerinde sevinç ve mutluluk ifadeleri hâkimdi. Allah onlara çok büyük bir zafer bahşetmişti. Moğolların Müslüman topraklarından gasp ettikleri servetlerden oluşan büyük bir ganimet ele geçirilmişti. Devrin savaşlarında benzeri görülmemiş büyüklükte bir ganimetti.

Sultan Muzaffer Kutuz yere inip secdeye kapandı. Verdiği nimetler sebebiyle Allah'a şükretti. Uzun süre secdede kaldıktan sonra başını kaldırdığında sakalından yaşlar akıyordu. Sonra kalktı ve atına bindi. Ordusuna hitap ederek şöyle dedi:

– Ey Müslümanlar! Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. En güzel ödülü size ancak Cenabıallah verecektir. Siz, O'na verdiğiniz cihat sözünde sadakatle durdunuz. O da sizin azınızı düşmanın çoğuna galip kıldı. Zaten O buyurmaz mı? *"Siz Allah'a yardım ederseniz, O da size yardım eder ve ayaklarınızı sâbit kılar." "Nice küçük bir zümre Allah'ın izniyle büyük bir zümreyi mağlup etmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir."*

Yaptığınızla sakın övünmeyesiniz! Allah'a şükredip O'nun kuvvet ve celali karşısında boyun eğin. O, çok büyük kuvvet sahibidir. Kim bilir belki de bu mübarek Ramazan ayının, bu mübârek Cuma gününde minberlerde edilen dualar, düşmanlarınıza sizin vurduğunuz kılıçlardan, attığınız ok ve mızraklardan daha

müessir olmuştur! Biliniz ki siz cihadı henüz bitirmediniz. Bilakis ona daha yeni başladınız. İslam düşmanlarını bu topraklardan tamamen söküp atmadıkça Allah ve Resulü sizden razı olmayacaktır. Ancak o gün, müminler Allah'ın zaferine sevineceklerdir! Şimdi Allah'ın kalplerindeki hayır ve imanı yakinen görerek şehadet ve cennet nasip ettiği din kardeşlerinize rahmet okuyun! Allah size de O'nun yolunda tekrar cihat etmeniz için zafer ve hayatı seçmiştir. Allah'ın kulu, Hanım Sultanı'nız için de rahmet dileyin. O da Rabbine verdiği sözü tutmuş, O'nun katındaki güzelliği, Kutuz kulunun yanındaki geçici nimetlere tercih etmiştir!"

O an sesi titredi ve hıçkırarak ağlamaya başladı. Bütün Müslümanlar gözyaşlarına boğulmuş, hıçkırık sesleriyle karışık rahmet dilekleri semaya yükseliyordu… "Allah rahmet etsin!" "Allah'ın rahmeti üzerine olsun!"

Sultan Kutuz bundan sonra şu ayeti okuyarak konuşmasını bitirdi:

"Allah yolunda öldürülmüş olanları ölüler sanma sakın. Hayır! Onlar diridirler. Rableri katında rızıklandırılıyorlar. Allah'ın, lütfundan kendilerine verdiğiyle sevinçlidirler. Ve arkada kalıp kendilerine katılmamış olanlara şunu müjdeliyorlar: Onlar için korku yoktur; tasalanmayacaklardır onlar."

Sultan Melik Kutuz, daha sonra Moğollara katılarak Şam tarafından gelen Müslüman esirleri yargıladı. Bunlar, düşmanla işbirliği ederek din kardeşleriyle savaşa çıkmışlardı. Sultanın huzuruna teker teker çıkarıldılar. Sultan hepsine adını, baba adını, doğum yerini, işini, maddi durumunu, Moğollar hakkında ne düşündüğünü, neden onlarla birlikte sefere çıktığını sordu. Herkes farklı cevaplar veriyordu. Sorgulananlar arasında herhangi bir zaruret, zorlama ve bilgisizlik olmaksızın bunu yaptığı kesinleşenlerin başlarının vurulmasını emretti. Bunlar dışındakilere yaptıklarının kötü bir şey olduğunu bildirip tövbe ettirdikten sonra ordusuna dahil etti. Ancak bunlara da esasen kendilerinin de ölümü hak ettiklerini, fakat özürleri sebebiyle affedildiklerini hatırlattı.

Bu esirler arasında Moğollara katılan bir Eyyubi Sultanı da vardı. Ayn Calut'ta Müslümanlarla kıyasıya savaşmıştı. Sultan onu getirtti. Zincire vurulmuş hâlde getirilen hain sultanı, küfür ve hıyaneti sebebiyle bizzat kendi elleriyle öldürerek cezalandırdı. Bunun, kendi din ve milletlerine karşı düşmanla işbirliğine meyleden emir ve sultanlara ibret olmasını istemişti.

Melik Muzaffer buradan Taberiye'ye hareket etti. Oradan Şam halkına bir mektup göndererek fethi ve düşmanın kırıldığını haber verdi. Muzaffer İslam ordusunun, adaleti tesis etmek ve seçecekleri en hayırlı sultanı başlarına geçirmek üzere yolda olduğunu haber verdi. Yine bu mektupta Moğollarla işbirliği yapan

hainleri ve yandaşlarını tutup hapsetmelerini, kendisi gelip haklarında hüküm verinceye kadar beklemelerini emretti.

Sultan Kutuz, Şam'ın dış semtlerinden birinde saklanan efendisi İbni Zaim'e de bir mektup gönderdi. İbni Zaim, Mısır'a gittiğinden beri Kutuz'un haberlerini Hacı Ali Ferraş vasıtasıyla öğreniyor, ara sıra da mektuplar yazarak Peygamberimizin müjdesini tahakkuk ettirmesi için kendisini teşvik ediyordu. Kutuz tahta oturduğunda, ona bir tebrik mektubu göndermiş ve imza bölümüne ismini şöyle yazmıştı:

"Muti hizmetkârınız İbni Zaim"

Melik Muzaffer Kutuz bu mektubu okuyunca ağlamış ve şöyle yazmıştı:

"Kulu Kutuz'u, Müslüman kullarının başına geçiren Allah'a hamdolsun!" İbni Zaim bundan sonra da kendisine mektup göndermeye, Şam ve çevresinin durumunu ona bildirmeye devam etmiştir. Buralara hükmeden emir ve sultanların gizli açık fikir ve tavırlarını sürekli bildirmiştir. Bunlar arasında Moğollara yaklaşmaya çalışanlarla karşı çıkanları haber vermiştir. Sultan Kutuz, Şam ve diğer Suriye şehirlerini Moğol tuzaklarından tamamen temizlemek için çıktığı Şam seferinde bu mektuplardan çok istifade etmiştir.

Mübarek Ramazan ayının son günü Sultan Kutuz ve muzaffer İslam ordusu Şam'a varmıştı. Şam dışında kurulan karargâhın ilk misafirlerinden biri İbni Zaim'di. Sultan Kutuz, onu gördüğü için çok mutluydu. Baba oğul gibi sevinçle sarılıp ağladılar. Sultan Kutuz, bayramı karargâhında geçirdi. Orada kurbanlar kesilip yoksullara ve civardaki köylerin sakinlerine dağıtıldı. Sultan İbni Zaim'i öne geçirdi ve bayram namazını onun arkasında kıldı. O an ikisi de Şeyh İzzeddin İbni Abdisselam'ın orada bulunup namazı kıldırmasını temenni ettiler.

Sultan, bayram namazından sonra Şam'a girdi. Halk sevinç içindeydi. Sultanı karşılamak için süsler asılmış, fenerler

yakılmıştı. Davullar çalınıyor, bayraklar sallanıyordu. Yollarına çiçekler ve güzel kokular dökülüyordu. Görkemli bir karşılamanın ardından Şam Kalesi'ne çıktı. İlk icraatı, Emir Baybars'ı büyük bir orduyla Moğolların peşine göndermek oldu. Baybars, kaçan Moğollardan büyük bölümünü öldürdüğü gibi Humus'taki üslerini muhasara edip almayı da başardı. Moğolların kimini öldürüp kimini esir ederek Humus'u ele geçirdi. Sahil kesimine kaçan Moğollar da Müslüman ahali tarafından yakalanıp katledildiler. Humus Vaka'sıyla Suriye topraklarındaki Moğol varlığına son verilmiş oluyordu. Halep ve diğer şehirlerdeki Moğollar da canlarını kurtarmak için gasp ettikleri malları dahi almadan geldikleri topraklara kaçmışlardı.

Askerinin kırıldığı ve büyük komutanı Kutboğa'nın öldürüldüğü haberi, İran topraklarında bulunan Hülagu'ya ulaştığında canı çok sıkıldı. Öfkesinden ne yapacağını bilemedi. Çünkü daha önce mağlubiyet yüzü görmemişti. Sinirinden kendisine sığınmaya gelen Suriyeli emir ve sultanların tamamını öldürttü. İçlerinden sadece biri, Hülagu'nun karısının dostu olarak onun aracılığıyla canını kurtardı. İnançsız bir kadının merhametine mahkûm biri olarak yaşadı.

Moğolların zalim hakanı kalan askerlerini alarak geldiği topraklara döndü. Allah'ın ve Müslümanların lânetleri peşindeydi…

Sultan Kutuz, "Vah sevgilim deme... Vah dinim, de!" diyerek ruhunu teslim eden hanımının şehadeti sebebiyle duyduğu hüznü bastırmayı, gözyaşlarını hapsetmeyi o ana kadar başarmıştı. Suriye toprakları üzerindeki Moğol tehlikesi tamamen bitirilmiş, Humus Vakası'yla birlikte Moğol tehdidi tasfiye edilerek kalanlar da canlarını kurtarmak için tabana kuvvet kaçmışlardı. Sultan, Suriye'nin yeni idaresiyle ilgili işleri yoluna koymuş, ülkeyi liyakati sebebiyle seçtiği emir ve sultanlara emanet etmişti. Bunlar Ayn Calut'ta kendisiyle birlikte savaşan ya da halisane tövbede bulunan eski emir ve sultanlardı. Sultan Kutuz, omuzlarını bu ağır mesuliyetten kurtardıktan sonra kendi büyük kaybının yol açtığı kederi yaşamaya başlamıştı. Daha öncesinde bu duygu üzerinde yoğunlaşması Yüce Allah'a verdiği sözü tahakkuk ettirmesine ve üstlendiği büyük işi kemali tevfik ile tamamlamasına mâni olabilirdi. Fakat artık kendiyle baş başa kalabilirdi. Sevgili eşi Gülnar'ın ölümüyle hayattaki en büyük tesellisini kaybetmişti. Uzun süredir hapsettiği acı ve gözyaşları bir volkan misali patladı. Hüznünü gizlemeye daha fazla dayanamazdı. Göz kapakları şişinceye kadar ağladı. Dünya gözlerinde karardı. Geniş arz bir anda daralıverdi. Sürekli Gülnar'ı kaybettiği o sahneyi, onu çadırına taşıyışını, o kritik anda söylediği sözü hatırlıyordu. O söz, belki de zaferin anahtarı olmuştu. Sonra sevgili eşinin kendisiyle birlikte Mısır'a dönmeyeceğini, muzaffer olarak gireceği ülkede halkın sevincini kendisiyle paylaşamayacağını, zafer taklarının altından davul sesleri eşliğinde geçemeyeceğini, yollarına

dökülen çiçek ve kokuları göremeyeceğini hatırladı. Cebel Kalesi'ndeki odasına tek başına çekileceğini, yalnızlığa mahkûm olacağını, yönetim ve devlet işlerine dalacağını düşündü. İktidar; bir yığın sorumluluk, kaygı, hasetçi ve muhterislerin oyunları arasında ayakta kalma mücadelesinden başka neydi? Kendini iyice zayıflamış, azmini gevşemiş olarak hissettiği şu dönemde memluk emirlerinin şan ve iktidar uğrundaki ihtiraslarını, ihtilaf ve kavgalarını bastırma mücadelesinde yaslanacağı bir omuz da kalmamıştı! Peki ülkenin tekrar onların ellerine geçerek, zulüm, fesat, istikrarsızlık ve kargaşanın hâkim olduğu eski günlerin geri dönmesine müsaade mi edecekti? Milletin parasına ve ülkenin kaynaklarına el koyarak yanlış yollarda heder etmelerine izin mi verecekti? Memluk emirleri elbette eskisi gibi altın, gümüş ve mücevher yığmaya yönelecek, ülkenin çıkarlarına yönelen tehditleri umursamayacaklardı. Tabii bir gün Moğol tehdidinden çok daha büyük bir musibet gelerek her şeyi altüst edecekti. Moğollarla savaşa dahi nasıl isteksizce ve bir anlamda zoraki çıktıklarını görmüş, onları bazen sertlik, bazen tatlılıkla hizaya getirmek için ne kadar yorulmuştu. Olur olmaz vakitlerde onu yalnız bırakma, sefere devam etmeme gibi havalara girmişlerdi. Yüce Allah'ın Kutuz'a bahşettiği yardım olmasa, yerlerinden kalkıp da böyle büyük bir işi başarmaları asla mümkün olmazdı.

Daha önce bütün bu zorluk ve sıkıntılara katlanmasını mümkün kılan bir ümidi vardı. Bu ümit, önüne çıkan bütün engelleri basitleştirmişti. Peki, o ümit şimdi nerdeydi? Ebediyete kadar tükenmişti. Acı ve sıkıntılarını paylaşan, başını okşayarak tasasını hafifleten, karamsarlık bulutlarını sürekli dağıtan, yüreğinde her an ümitler yeşerten, hayat ve ihtişam arzularını kamçılayan sevgili karısı Gülnar neredeydi? Gülnar'dan sonra hayatın ne tadı olabilirdi? Kim için ihtişam peşinde koşacaktı? Onu mutlu gördükçe sevinecek, derdiyle uykusuz kalacak göz, artık ebedî uykusuna dalmıştı.

Moğolların dağıttığı ailesinden kalan tek yadigar olarak gördüğü Gülnar neredeydi? Evet, dağıtılan ailesinin ve katledilen büyüklerinin intikamlarını almıştı. Fakat bedeli ne olmuştu? Hissetmeyi bilen insanlar için bu hayat ne kadar da değersizdi! İçyüzünü görebilenler için ne kadar önemsizdi! Böyleleri onun sahte süslerine ve geçici nimetlerine asla kanmazdı. Yüce Allah bu dünyada hiçbir şey için kemal sıfatı takdir etmemişti. Burada her şey kemâle erdiği anda noksanlaşmaya başlardı! Burada kazanmaya başlayan herkes kaybetmeye başlardı.

O güçlü ve metanetli insan, yaşadığı hüzün ve kederle iyice zayıflamış, o çelik irade yorulmuş, o yüksek himmet ve gayretin kanatları kırılmıştı. Örgüsü bozulan o kuvvetli zihin de artık çökmüştü. Melik Muzaffer'in hayatta ümidi kalmamıştı. Güneşli günde gölgesinden, günün bir türlü bitmemesinden usanıyor, kalan günlerini bir anda yaşayıp tüketmek, Rabbinin katında kendisini bekleyen ebedî aşkına kavuşmak istiyordu.

Ayn Calut Meydan Savaşı gibi tarihî bir savaştan zaferle çıkıp Moğolları hezimete uğratan, bu zaferi kardeşleri Bedir, Kâdisiyye, Yermük, Hıttin ve Farskor gibi büyük zaferlere katan bir insanın, hayattan bıkmasına ve yönetimin yükünden kurtulmak istemesine rağmen İslam'ı ve Müslümanları başıboş bırakması düşünülemezdi. Müslümanlar arasından yönetim mesuliyetini teklif edebileceği kuvvetli bir adam seçmesi çok zordu. Nitekim günlerce bu niyetle çevresini tarayıp mevcut emir ve sultanları tarttı. Gözünü dolduran tek adam, eski dostu, azılı düşmanı ve Moğollarla savaşta sağ kolu Emir Rükneddin Baybars'tan başkası değildi. Hilekarlık, tuzakçılık, iktidar uğrunda komplolar tezgahlamak gibi kötü meziyetlerine rağmen, içlerinde en kuvvetlisi, bıraktığı devleti yönetmeye en muktedir olanı oydu. İnsanlar onun değneğiyle hizaya girerdi ve halkın işlerini dosdoğru yönetirdi. O iktidarda oldukça düşmanların sinelerinde İslam'ın mehabeti canlı kalmaya devam ederdi. Sultan Muzaffer

Kutuz tahttan onun lehine çekilmeye karar verdi. O dönemde Müslümanların başkenti ve en sağlam sığınakları, kudret ve saltanatlarının mazharı olan bu büyük ülkenin tahtını Emir Baybars'a devredecekti.

Ne var ki Mısır'a dönünceye kadar bu büyük kararını gizli tutmayı uygun gördü. Çünkü fitne çıkabilir, memluk emirleri ayaklanıp iç çatışmaya sürüklenebilirlerdi. Özellikle Muizzî kanadından olan emirler, Emir İzzeddin Aybek'le haşdaşlık ilişkisinden dolayı kendilerini bu göreve daha ehil görüyorlardı. Hatta Salihî kanadından emirlere Şam beldelerinde eşit topraklar tahsis ettiği için Sultan Kutuz'a sitem etmiş, itirazlarda bulunmuşlardı. İçlerinden bazıları, gasp edilen haklarının hesabının sultana sorulması gerektiğini, aksi takdirde silaha başvurulmasını ve hakların zorla alınmasını dile getirmişlerdi. Fakat böyle bir harekette bulunmaları hâlinde Salihî memluklarının sultan ile birlikte hareket ederek üstlerine gelebileceklerinden korkmuş, bunun için uygun bir fırsatın gelmesini beklemeyi münasip görmüşlerdi.

Bu arada Emir Baybars, sultandan Halep ve bağlı merkezlerin naipliğini istemiş, sultan da kendisine bunu vaat etmişti. Fakat tahtı ona bırakmaya ve kendisini Mısır sultanı yapmaya karar verince Baybars'a verdiği bu sözü tutmasının fazla bir anlamı kalmamış, o da Halep naipliğini Şam sultanlarından birine vermişti.

Bu haber Emir Baybars'ın kulağına gittiğinde öyle bir öfkelendi ve eski kini öyle depreşti ki, sultanın Moğollarla savaşta gösterdiği kahramanlık sebebiyle kendisini çekemediğine, rakip olmasından korktuğuna inandı. Ona göre sultan, sırf bu düşüncelerle onu ezmek, kuvvet ve iktidarını ona hissettirmek, o ve adamları üzerindeki kudretini göstermek, Şam sultanlarının dahi onun emrinde hareket ettiklerini izhar etmek istemişti.

Baybars'ın böyle düşünmesini sağlayan iki husus vardı. Bunlardan ilki, kendisinin Halep naipliği aldıktan sonra gerçekten sultan ile rekabete girme ve bir süre sonra bağımsızlığını ilan ederek zaman içinde bütün Suriye topraklarının hükümranlığını ele geçirme düşüncesiydi. Tabii bu noktaya ulaştıktan sonra, Mısır için de Sultan Kutuz ile savaşa girebilirdi. Suriye'nin en kuzey noktasında bulunan Halep'i seçmesi de boşuna değildi. Zira burası Sultan Kutuz'un denetiminden en uzak beldeydi. Burada dilediği rahatlıkta hareket edebilirdi.

İkinci husus, Mısır'da emirleri sultana karşı tahrik ettiğini unutmamıştı. Sultan, onları Kale'ye davet edip mülklerinden feragat etmelerini istediğinde tarafsız kalmakla sultan tarafından bağışlanmış değildi. Sultan o gün ihtiyaç duyduğu için kendisini hayatta tutmuştu. İşi bitip ipleri tamamen ele geçirdiğinde geçmişteki suçları sebebiyle Baybars'ı cezalandırır, ilerde böyle bir şeye bir daha tevessül etmesinin önüne geçerdi.

Baybars'ın kafasından geçenler bunlardı. Sultanın kendisiyle ilgili niyetine dair hiçbir şey bilmiyordu. Baybars'ın böyle bir sırrı gizleyemeyeceğini, haberin kısa sürede yayılarak korkulan iç çatışmanın vuku bulacağını düşünen sultan da Mısır'a kadar bir şey söylememeye karar vermişti.

Bu husus sadece Baybars'ın görüşü de değildi. Salihî memluklarından ve onların avenelerinden bazıları Baybars'ı buna teşvik etmekte, yüreğini sultana karşı nefretle doldurmak için şöyle demekteydiler: "Sen olmasaydın, Kutuz hiçbir şey yapamaz, Moğolları mağlup edemezdi. Şu anda bütün Suriye beldeleri de onun elinde ve Suriye vilayetlerini senin gibi yararlılık göstermemiş emir ve sultanlar arasında pay ediyor. Hâlbuki onlara daha önceden ne bir vaat, ne de söz vermişti. Sana ise Şam'a en uzak noktadaki bir ilin naipliğini istediğin ve söz verdiği hâlde teslim etmekten çekiniyor. Bundan daha ağır bir küçümseme ve hafife alma olabilir mi Baybars? Sana dokunan

hepimize dokunur. Suriye topraklarında iradını bize bağladığı topraklar seni kandırmasın. Bunları sadece bizi susturmak için verdi. Senin kelleni aldıktan sonra bu toprakları elimizden alıp eski sahiplerine geri verecektir!"

Baybars, öfkesini mümkün olduğunca gizlemeye çalışarak Melik Muzaffer'in yanına gitti. Sözünde durmadığını ifade ederek sultana sitemde bulundu. Kendisine vaat ettiği hâlde Halep Naipliği'ni, Moğollarla savaşta kendi yaptıklarının onda birini dahi yapmamış Suriyeli bir emire vermişti.

Sultan, şöyle cevap verdi:

– Moğollarla savaşta göstermiş olduğun gayret ve fedakârlığı inkâr etmediğim gibi, hiçbir şeyi de senden kıskanmam. Korkum şudur ki, eğer seni Halep Naipliği'ne tayin edersem o uzak köşede nefsin seni kandırır da bağımsızlığını ilan eder, Suriye'nin diğer topraklarını da kendine katmaya çalışırsın. Böylelikle Müslümanların birliğini bozmuş olursun. Çünkü ben senin karakterini birkaç kez sınadım Baybars. Hırs ve niyetlerini bilmiyor değilim.

Baybars'ın canı sıkılmıştı. Çünkü sultan, kafasından geçen ve hiç kimseye dillendirmediği niyetlerini açığa çıkarmıştı. Yine de bu şaşkınlık ve moralsizliğini gizleyerek şöyle dedi:

– Senden ayrılmayacağıma ve sana baş kaldırmayacağıma dair en ağır yeminleri edeceğim!

– Sürekli kötülüğü emreden nefsin, kuvvetli yeminlerini bozman için bahane bulmakta zorlanmayacaktır.

Baybars hiddetlenmişti:

– Madem Halep Naipliği'ni vermeyecektin, öyleyse niye bana söz verdin?!

– Sana orayı Müslümanların yararına uygun gördüğüm için söz vermiştim. Bugün de Müslümanların birlik ve dirliğini düşünerek vermiyorum.

– Öyleyse Şam Naipliği'ni ver. Orası sana Halep'ten daha yakın.

– Bre Baybars! Suriye'nin en uzak noktasını sana güvenemeyen birinden başkentini sana emanet etmesini nasıl beklersin?

Öfkeden yüzü iyice kararan Baybars şöyle dedi:

– Maksadını söyle öyleyse. Beni oyalamak, hakkımı yemek mi? Varsın her şey sende kalsın. Ben ne yapacağımı biliyorum!

Sultan hafiften gülümseyerek konuştu:

– İşte dostum, daha ben yanındayken isyanını açığa vurdun? Senden uzaklaştığımda kim bilir ne yapmazsın? Bildiğim kadarıyla sen Baybars, tez canlı ve mizaç olarak pervasız birisin. Belki Yüce Allah bunda ümmet için hayırlar yazmıştır. Bu meziyetlerini yerinde kullanmaya çalış. Sana karşı hep dikine konuşmam, aklını başına toplaman içindir. Kendi çıkarını, dinin ve milletin yararından üstün tutma. Kim bilir belki bir gün Müslümanların başına sultan olursun. Arzuların takvana galip oldukça hangi halkı yönetebilir, onları nasıl bir yola sokarsın?

Baybars karşılık verdi:

– Allah için dostum, hem mahrum bırakıp hem de alay etme. İlkine tahammül edebilirim. Fakat ikinciye asla dayanamam.

– Seninle alay etmiyorum Baybars. Şu arzu ve hevanı ayağınla çiğneyebilsen Müslümanların sultanı olmaya elbette layıksın. Şimdi şu saltanat mevzuunu kapatalım. Müslümanların başına kimi geçireceğini en iyi Allah bilir. Şimdi sana söyleyeceklerime kulak ver. Sana Halep veya Şam'ı vermeyişim sadece ve sadece benden uzakta olmaman içindir. Mısır'da senin gibi birine ihtiyacım var. Gülnar Sultan'ın ölümüyle yaşadığım buhranı biliyorsun. Yaşadığım acının beni biraz daha kahredip devlet işlerini göremez hâle getirmesinden korkuyorum. Senden dileğim, eksiğimi kapatman, kusurumu düzeltmendir.

Baybars sustu. Sultana ne cevap vereceğini düşünüyor, bir yandan da maksadını öğrenmek istercesine yüzüne bakıyordu.

Sultan'ın yüzüne hâkim olan hüzün, inkisar, ihlas ve samimiyetti. Baybars ne diyeceğini şaşırdı ve bunun bir hile olabileceğini düşündü. Sonra şöyle dedi:

– Sultanın veziri, atabeyi ve yüksek memurları yetmiyor mu ki?

– Söylediğin kimselerin yardımlarına elbette ihtiyaç duyuyorum. Hepsinin belli işleri var. Fakat hiçbiri senin yapacağın şeyi yapamaz.

– Benim gibi pervasız birinden ne umarsınız? Uzakta bir vilayet dahi emanet edilemeyen bir adamdan?

– Ondan, hatta Şam'dan dahi hayırlısını sakladığım hâlde hâlâ o küçük vilayete mi tamah ediyorsun Baybars?

– Belki de daha önce gelirlerini tahsis ettiğin Kalyubiyye Kasabası'dır?

Sultan bir kere daha güldü:

– Hayır Baybars! Hepsinden daha hayırlı bir yer! Cebel Kalesi! Ce…

Sultan, tam burada durdu ve sözünü tamamlamadı. Baybars'a bunu açıkladığı için canı sıkılmıştı. Kısa bir suskunluğun ardından devam etti:

– Gönül rahatlığı içinde gidebilirsin dostum. Senin için çok iyi şeyler sakladığımı bil yeter.

Emir Baybars sultanın yanından çıkar çıkmaz kendisini bekleyen emirler etrafını sardılar. Şam Kalesi'nde Sultan Kutuz'un huzuruna girdiğinden daha kaygılı ve şaşkın bir hâlde olduğunu görünce aralarında nasıl bir konuşma geçtiğini sordular. Baybars, aralarında geçen görüşmeyi olduğu gibi nakletti. Sözünü kesmeden dikkatle dinlediler. Sultanın "Cebel Kalesi" sözüne geldiğinde hemen araya girdiler:

– Bu kadar yeter Baybars! Sultan seninle ilgili niyetini ağzından kaçırmış. Demek istediği, arkadaşın Aktay gibi senin de Cebel Kalesi'nde öldürüleceğindir! Hayret doğrusu! Sana karşı ne

kadar cüretkâr ve hafife alıcı bir üslup kullanıyor bu adam! Bunu yüzüne söylerken bir de gülebiliyor!

Baybars hemen araya girdi:

– Fakat bunu söyledikten sonra gülmeyi kesti. Hatta canı da biraz sıkılmış gibiydi. Bir süre hiç konuşmadı.

– Hiç kuşkusuz seni öldürtme niyetini açığa vurduğu için pişmanlık duymuştur.

Baybars iyice öfkelenmiş, sinirden gözleri kızarmıştı:

– Cebel Kalesi ha! Yemin ederim, oraya varmadan sürekli ağladığı hanımına kavuşturacağım onu! Ne o! Ne bakıp duruyorsunuz öyle? Görüşünüz nedir söylesenize?

– Sen çok değişken birisin Baybars! Açıkçası böyle tehlikeli bir işte sana katılmaktan korkuyoruz. Bizi yüzüstü bırakırsan ne yaparız? Sonra kellelerimizi uçurur!

Baybars iyice sinirlenmişti:

– Tüh size! Sizi ona bırakır mıyım sanıyorsunuz? Onu öldüreceğime dair yemin etmişim ben!

– Fakat sen Aktay öldürüldüğünde de böyle yemin etmiştin. Sonra yeminini bozup ondan eman istedin. Kalyubiyye Kasabası karşılığında ahdinden döndün. Yine böyle yapıp Cebel Kalesi karşılığında yemininden dönmeyeceğini nerden bileceğiz?

Baybars "Yeter!" diyerek konuşmalarını kesti. Sustular. Sessizliğin ardından Baybars şöyle dedi:

– Peki, Muizzîleri ne yapacağız?

– Onları merak etme! Çünkü onlar da sultandan memnun değiller. Bize de onlarla eşit miktarda arazi tahsis ettiği için kızgınlar! Hâlbuki bunu bizi susturma hilesiyle yaptığını bilmiyorlar. Eğer kalkışırlarsa, bizim ellerimiz armut mu toplayacak? Kafalarını uçuramayacağımızı mı sanıyorlar? Hani Aktay'ın öldürüldüğü gün biz Mısır'dan kaçmıştık ya Baybars, hatırladın mı? O gün yedi yüz süvariydik. Bugün çok daha kalabalığız.

Baybars'ın aklına bir şey gelmişti:

– Atabey Aktay hakkında ne dersiniz? Onu yanımıza çekmeye çalışsak mı acaba?

Bu konuda farklı görüşler çıktı. Kimisi, "O da bizim gibi Salihî memluğudur, onu yanımıza çekebiliriz." derken kimi, "Bu konuyu ondan gizli tutsak iyi olur. Çünkü ne kadar Salihî ise de sultana sadakatle bağlı biridir. Gönlü de Muizzîlere yakındır. Fakat sultanın kellesini uçurduğumuzu görünce kesinlikle bize dönecektir!" dedi.

Bundan sonra sultanı nasıl ve nerede öldüreceklerini konuşmaya başladılar. Sonra Mısır'a dönerken yolda fırsat kollamaya ve bir punduna düşürdüklerinde kılıçlarıyla yere sermeye karar verdiler. Suikasta Muizzîlerden de iki emir, Seyfeddin Bahadır ile Bedreddin Bektut Cevkendar'ı ortak etmeyi uygun gördüler. Böylelikle herhangi bir ayaklanma hâlinde Muizzîleri ikna etmek daha kolay olacaktı. Zira kendilerinden iki emirin de suikasta katıldıklarını göreceklerdi. Bu ikisinin seçilmesi, sultana duydukları haset ve kinden dolayıydı.

Bu görüşmenin üzerinden birkaç gün geçmemişti ki sultan Muzaffer Kutuz, Mısır'a dönmeye karar verdi. Suriye vilayetlerinin naip ve valilerini seçmiş, halk içinde haksızlığa uğrayanların haklarını sahiplerine teslim etmişti. Eski sahibi İbni Zaim'in hem Moğollar, hem de eski Sultan İsmail tarafından müsadere edilen emlakını geri vermiş, kadim dostu Hacı Ali Ferraş'a iyilik ve ikramda bulunmuş, hilat giydirmişti. Ona Şeyh Ganim el-Makdisî'nin oğlu Musa'nın durumunu sormuş, babasının mirasını har vurup harman savurduktan sonra fakir düştüğünü öğrenmişti. Şam Valisi'ne bir talimat vererek ona yoksul maaşı bağlattı. İlk efendisi Şeyh Ganim'in hanımını sorduğunda vefat ettiğini öğrendi. Onun da mezarını ziyaret edip dua etti ve ruhuna Fâtiha okudu.

Şam'dan ayrılmadan önce efendisi İbni Zaim ile vedalaştı. Gerçekten duygulu bir sahneydi. Sonra ordusu, Salihî ve Muizzî

emirleriyle birlikte yola çıktı. Emir Baybars, yol boyunca kendisiyle görüşüyor, yanından ayrılmıyordu. Genellikle Ayn Calut'ta yitirdiği hanımı sebebiyle kendisini teselli etmeye çalışıyordu. Baybars, sultana yol boyunca tam bir hoşnutluk sergiledi. Halep ve Şam işlerini bir kez dahi ağzına almadı. Bu iki vilayetin bahsi geçtiğinde ise, Baybars her defasında, "Sultanım! Siz benim için onlardan daha hayırlısını takdir etmişsiniz. Bu durumda Mısır'da kalmayı hiçbir şeye değişmem" diyerek geçiştiriyordu.

Sultan Kutuz, Sâlihiye'ye yaklaştığı sırada Atabey Aktay ordu ve ümeranın büyük çoğunluyla Sâlihiye'deki kışlaya ondan önce varmış, sultanın karşılanması için gerekli hazırlıklara girişmişti. Sultan, atı üzerinde giderken yolun kenarında bir tavşan gördü. Onu görünce kendini tutamayıp anayoldan ayrıldı ve tavşanın peşine düştü. Bir an sevgilisi Gülnar'ın küçük atı üzerinde kendisiyle birlikte tavşanın peşinden koştuğunu görür gibi olmuştu. Tıpkı Hindistan'da yaptıkları gibi… Tavşanın peşini bırakmayan sultan, çölde hayli ilerlemişti. Bir ara dönüp baktığında Baybars ve altı prensi gördü. Sultan merakla sordu:

– Hayırdır, tavşan avlamayı siz de sever misiniz?

Baybars cevap verdi:

– Sultanım, bilirsin ben tavşan avlamayı pek sevmem. Senin çölde uzaklaştığını görünce, başına bir iş gelmemesi için peşinden gelmeyi uygun gördük.

Sultan:

– Teşekkür ederim. Fakat burada artık düşman korkusu yok hamdolsun, dedi ve arkasındaki yola bakarak ekledi:

– Gerçekten de fazla uzaklaşmışım, haydi dönelim.

Baybars fırsatın geldiğini görmüştü:

– Unutmadan söyleyeyim sultanım. Dün sözünü ettiğim Moğol cariyeyi bana lütfetmenizi istiyorum. Onu çok beğendim.

Sultan gülümseyerek cevapladı:

– Senin türlü kadınlardan hoşlandığını bilirim Baybars. Arzu ettiğin gibi senin olsun.

Baybars teşekkür etti ve atından indi. Sultanın elini öpmek için ona yaklaştı. Sultan kendisine elini uzattığı anda sert bir şekilde çekti. Bu, diğer emirlerle arasındaki işaretti. O anda emirlerden biri atılıp kılıcını sultanın omzuna indirdi. Diğeri sarılıp aşağı indirdi. Üçüncüsü okunu doğrudan göğsüne sapladı.

Bütün bunlar olurken sultanda en ufak bir mukavemet yoktu. Sadece şöyle dedi:

– Allah bana yeter, O ne güzel vekildir… Ben seni yerime sultan yapayım derken sen beni öldürüyorsun ha Baybars?!

Baybars bunu işitince emirlere durmalarını işaret etti. Emirler:

– Seni kandırıyor, bırak da işini bitirelim, dediler. Baybars, durmalarında ısrar etti. Onlar ikinci kez bağırdılar:

– Muhafızları gelmeden işini bitirelim Baybars!

O tok bir sesle haykırdı:

– Bırakın gelsinler, aldığı bu yaralarla zaten fazla yaşayamaz.

Baybars'ın derdi, Sultan'ın son sözüne açıklık getirmekti. Bu arada Sultan baygındı. Sultan'ın muhafız alayına bağlı süvariler yetişmiş, elde kılıç Baybars'ın başına dikilmişlerdi. Bunlar, Baybars ve altı prensin onun peşinden gitmesinden şüphelenerek takip etmiş ve ancak yetişmişlerdi. Baybars ve arkadaşlarına:

– Silahlarınızı altın, yoksa hepinizi öldürürüz, dediler.

Ağır yaralı ve baygın hâlde yatan Sultan Kutuz, adamların sesiyle ayıldı ve onlara baktı. Baybars, kılıcını çekmiş gelenlere mukavemete hazırlanıyordu. Diğer emirler de canlarını koruma derdine düşmüşlerdi. Bu arada gelen süvariler Baybars'ı öldürmek üzere yürüdüler. Sultan kısık sesiyle onları men etti:

– Baybars'a dokunmayın. O, benden sonra sultanınızdır. Onu başınıza tayin ediyorum. Emrine itaat edin!

Gelen süvariler:

– Fakat sultanım! Onlar seni öldürmeye kalktılar. Onları bırakamayız, dediler

Sultan:

– Beni öldüren sultanınız Baybars'tı, onu da affettim. Emrini dinleyip itaat edin. Atabeyime de onu işitip itaat etmesini söyleyin.

Gelen yakın adamları kulaklarına inanamıyorlardı. Oldukları yerde donup kaldılar. Baybars'ın kılıcı elinden düştü. Sultanın yanına giderek üzerine eğildi. Başını ve ellerini öperek şöyle dedi:

– Sultanım! Emredin öldürsünler beni! Yazıklar olsun bana! Müslümanların sultanına kıydım. Moğolları yenen büyük insanı öldürdüm. En değerli dostumun hayatına kastettim.

Bu sırada sultanın memlukları, onu hafif doğrultmuş, sırtını bir yastığa yaslamışlardı. Mendil ve urbalarıyla onun aziz kanını siliyorlardı. Bu arada o, kelimeişehadet getiriyordu. Baybars sultanı bırakıp yerdeki kılıcı kaptı ve altı emirin üzerine yürüdü. Onlara şöyle haykırıyordu:

– Yazıklar olsun size! Hainler! Âdi herifler! Elimden kurtulamazsınız!

Emirler durumun ciddiyetini kavrayıp geri geri kaçmaya başladılar.

Bu sırada sultan tekrar seslendi:

– Baybars! Baybars! Bırak onları! Seni de onları da affettim. Hepiniz serbestsiniz. Teşekkür ederim hepinize… Beni Gülnar'a biraz daha yaklaştırdınız… Gel Baybars! Yanıma gel!

Baybars yaklaştığında sultan şöyle dedi:

– Kanımı akıtmayı helal görüp de mi böyle yaptın Baybars?

Gözlerinden yaşlar akan Baybars:

– Asla sultanım! Sadece beni öldürmenizden korktuğum için böyle yaptım.

– Sana sultanlık vaat etmişken nasıl öldürebilirim? Geçenlerde sana Cebel Kalesi'ni vereceğimi söylememiş miydim Baybars?

– Ne yazık ki ben onu, beni orada öldüreceğiniz şeklinde anladım sultanım!

Bunun üzerine Sultan Kutuz derin bir nefes aldı:

– Allah'a hamd olsun ki kanımı helal görmedin. Sadece asılsız bir zanna kapılıp böyle bir işe kalkıştın. Bundan sonra İslam düşmanlarıyla savaş ey Baybars! Sana vasiyetim budur. Allah günahını bağışlayacaktır.

Sultan bunu söyledikten sonra gözlerini semaya çevirdi. Kalbinin derinlerinden bir ah çekti. Onu sanki ruhundan çekip çıkarmıştı: "Vah sevgilim… Vah dinim!" Sonra kafası yana düştü ve ruhunu teslim etti. Memlukları, sultanı gözyaşlarıyla kaldırdılar.

Şehit sultanın adamları önde, Baybars onların arkasında, diğer emirler onun peşinde Sâlihiye'ye vardılar. Sâlihiye'de kurulan sultan otağına vardıklarında Atabey Aktay'ı kapıda buldular. Sultanın adamları merhum sultanın yedi emir tarafından katledildiğini ve kendisinin ölmeden önce Baybars'ın sultanlığını vasiyet ettiğini bildirdiler. Atabey Aktay, söz konusu emirlerin böyle büyük bir sultanın hayatına kastetmelerine çok öfkelenmişti. Hem de muzaffer bir şekilde dönüş yolunu bekleyen halkını kucaklayacağı sırada. Baybars'a vasiyetine ise şaşırmıştı. Peki kendisine bundan neden hiç bahsetmemişti? Bu vasiyet işini sultanın en yakın adamları nakletmemiş olmasa, bu bilgiye asla inanmazdı. Bilahare duydukları sebebiyle Baybars ve altı emire duyduğu öfke daha da arttı.

Aslında Atabey, istediği her şeyi yapabilirdi. Çünkü Muizzî memlukları Sultanlarının öldürülmesini büyük bir tepkiyle karşılamışlardı. Eğer onlara Baybars'ı ve yakın çevresini yakalamalarını emretse, bunu anında yapar ve kendisini sultan olarak başlarına geçirirlerdi. Fakat merhum sultanın Baybars lehindeki

vasiyetini buna engel gördü. Onun vasiyetine uyarak Baybars'a itaat edeceğini ilan etti. Ancak daha önce, kendisine büyük bir iyilikte bulunacak birine karşılığını ölümle veren yeni sultana bu yaptığının çirkinliğini bir kez daha yaşatmak istedi.

Baybars ve suikasta katılan altı emir geldiklerinde Atabey onları sultanın otağına aldı. Muizzî ve Salihî ümerası ile sultanın yakın adamları içeride yerlerine oturmuşlardı. Herkes Atabey'in ne yapacağına bakıyordu. Salihî emirleri ise Baybars'ın nasıl bir tavır sergileyeceğini merak ediyorlardı.

Atabey Aktay yedi emire dönerek konuşmaya başladı:

– Allah sultanımıza rahmet buyursun. Onu hanginiz öldürdü?

Başlarını eğip sustular. Aktay'ın kendilerini öldürmek için hazırlık yaptığını sandılar. Altı emir, bundan önce Baybars'ın kendilerini cezalandırmasından korkuyorlardı. Çünkü sultanı öldürmesi için kendisini teşvik eden onlardı. Bu emirler, şimdi de Atabey'den korkmaya başlamışlardı.

Baybars kederli, fakat metin bir ses tonuyla cevap verdi:

– Onu ben öldürdüm!

Atabey yaşlı ve kınayan gözlerle kendisine bakarak konuştu:

– Tahta, onun yerine oturun sultanım!

Baybars, kendisini niçin ağlatmak istediğini anlamıştı. Bir şey demedi. Ağır adımlarla tahta doğru yürüdü ve üstüne oturdu. Orada bir süre gözlerindeki yaşarmayla boğuştuktan sonra şöyle dedi:

– Allah, dostum Muzaffer Kutuz'a rahmet etsin! Gelin ve vasiyetini uygulayın. Yeni sultanınız Melik Kâhir'e biat edin.

Ardından elini uzattı. İlk olarak Atabey Aktay elini tuttu ve biat etti. Sonra altı emir biat ettiler. Onları içerideki diğer emirlerle dışarıda bekleyen ümera izledi. Daha sonra askerler biat ettiler.

Melik Kâhir Baybars, -Melik Muzaffer Kutuz için süslenmiş ve öylece bırakılmış- Kahire'ye girdi. Saltanat konvoyunda yürüdükten sonra hüznü geçinceye kadar Cebel Kalesi'ne çıkmak istemedi. Nihayet kendisine orada oturmadıkça sultanlığının kemâle ermeyeceği söylenince Cebel Kalesi'ne geçti. Yakınları, seçtiği lakabın uğursuz gelebileceğini söyleyince onu da Melik Zâhir olarak değiştirdi.

Mısır halkı Melik Muzaffer Kutuz'un ölümünü ve Baybars'ın onun yerine sultan olduğunu haber alınca derin bir kaygı ve endişeye kapıldılar. Merhum sultanın katline çok üzüldüler. Ona hem gözleri, hem de yürekleriyle ağladılar. Fakat, yeni sultanın hışmına uğramamak için bir süre sonra gözleriyle ağlamayı bırakıp sadece yürekleriyle ağlamaya devam ettiler.

Şeyh İzzeddin İbni Abdisselam, büyük öğrencisinin ölüm haberini alınca gözyaşlarını tutamadı. Onun için ağlayarak şöyle dedi: "Allah gençliği hatırına rahmetini esirgemesin. Ömrü uzun olsa İslam'ın gençlik ve dinçliğini yeniden canlandırırdı. Kendisine kızmasına rağmen liyakati sebebiyle Baybars'ı seçme büyüklüğünü göstermiştir. Ömer bin Abdülaziz'den beri Müslümanların idaresini onun kadar salih ve adil biri üstlenmemiştir!"

Melik Zâhir Baybars, halkın rızasını kazanmak için hayli çaba sarf etti. Sultan Kutuz'un hazine gelirlerini arttırtmak için koyduğu vergileri kaldırdı. Peki bu ondan razı olmalarına yetti mi? Ne dediler? Aynen şöyle dediler: "Hazineye vermekle mükellef olduğumuz vergileri kaldırdı. Fakat kendisi ve memluklarına ödememiz gerekenlere hiç dokunmadı!"

Melik Zâhir Baybars, dostu ve selefi Muzaffer Kutuz'un vasiyetini asla bırakmamış, ömrünün son günlerine kadar bu vasiyeti hatırlayıp gereğini yapmaya çalışmıştır. İslam'a karşı her zaman vefakâr davranmış, İslam düşmanı Moğollar ve Haçlılarla savaşarak onlara boyun eğdirmiştir. Mısır merkezli devletinin

gelişmesine önem vermiş, bu devleti zamanında muazzam bir imparatorluğa dönüştürmüştür.

* * *

Melik Zâhir Baybars bir gün selefi Muzaffer Kutuz'un evraklarının karıştırırken eline şu mektup geçti:

"Aziz ve kıymetli evladım, Melik Muzaffer Kutuz'a

Mısır tahtına çıkışını tebrik ettiğim mektubuma cevaben yazdığın mektubu aldım. Başta baban Emir Memdud'un sana verdiği ilk ismine dönme ve onu teşhir etme arzusunda olduğunu, sonra memluk emirlerinin aslını öğrenerek sana başkaldırmalarından korkarak bundan vazgeçtiğini yazmış ve fikrimi sormuşsun. Bence de doğru olan şu an yaptığındır. Önemli olan isimler değil davranış ve işlerdir. Cenabıallah senin Sultan Celaleddin Şah'ın kızkardeşinin oğlu, Memdud'un oğlu Mahmut olduğunu elbette biliyor. Hanımın Gülnar Sultan'ın da dayın Celaleddin Şah'ın kerimesi olduğunu biliyor. Rabbin bakımından bu yeter. Varsın insanlar seni; himmeti, liyakat ve takvasının yüksekliği sayesinde Müslümanların en büyük ve adil sultanlarından biri olmuş bir köle bilsinler. İnsanlar bakımından da bu yeter.

Benim ve emin hizmetkârın Hacı Ali Ferrâş'ın sana ve üstadımız İzzeddin İbni Abdisselam'a selamıyla bitiriyorum.

Şam, Muharrem ayı, H. 658

Muti hizmetkârın

İbni Zaim"

Melik Zâhir Baybars bu mektubu okuyunca gözlerinden dökülen iki damla yaş, sakalını ıslattı. Kendinden başka kimsenin duyamayacağı bir sesle şöyle mırıldandı: "Allah'ın rahmeti üzerine olsun dostum Kutuz! Senin izini sürmek bana ne kadar da zor gelmişti… Sarfettiğim şunca çabadan sonra bile, ulaştığın noktanın ancak bir kısmına ulaşabildiğimi görüyorum"